De dichtwerken van Bilderdijk. Deel 1

Willem Bilderdijk

bron
Willem Bilderdijk, *De dichtwerken van Bilderdijk. Deel 1*. A.C. Kruseman, Haarlem 1856

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/bild002dich01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

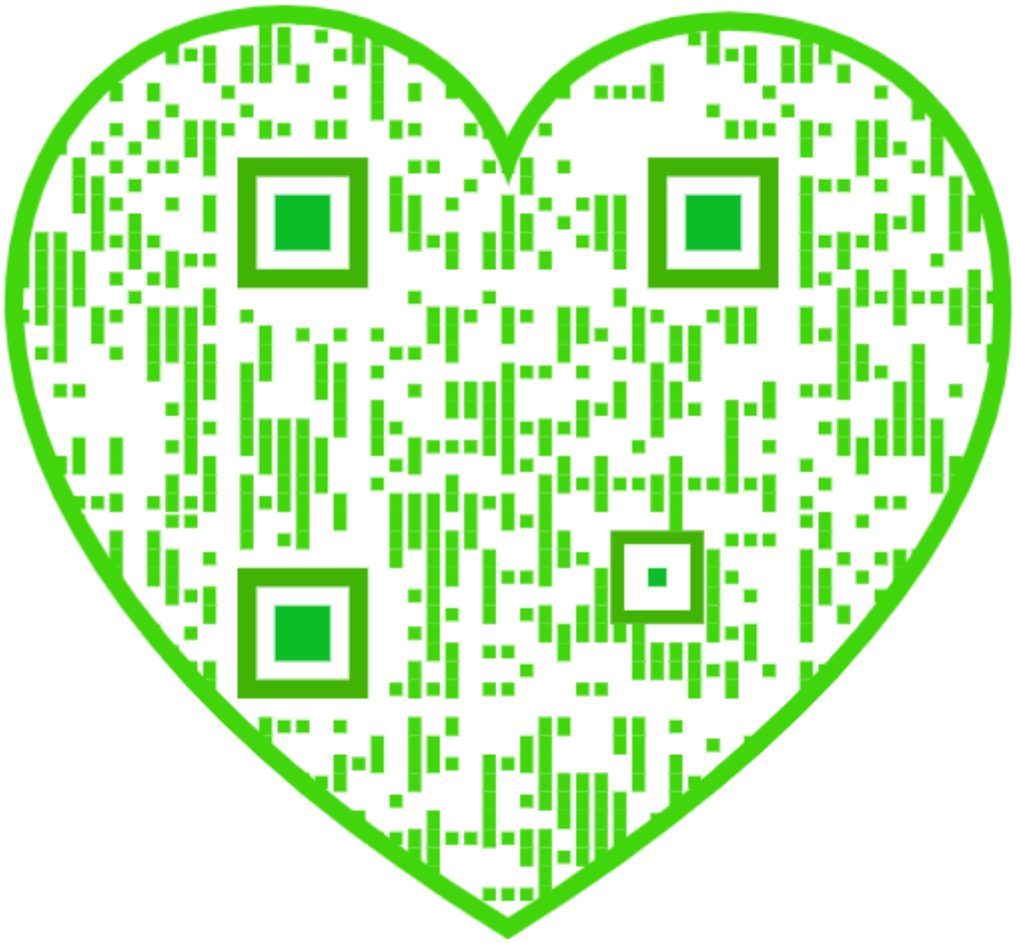

*1

Romancen en balladen.

aant. Olinde en Theodoor.*

O nimium faciles anrem praebere puellae!
Discite desertae non temere esse bonae.

Met zweet, en bloed, en stof begruisd,
Toog ridder Theodoor,
Beroemd door zijn gevreesde vuist,
In koning Arthurs spoor.
Van adel oud, van inborst fier,
Kent Turk en Heidendom
Den wissen slag van 't blank rapier,
Dat in zijn handen glom.

Ten strijd gehard door strijd op strijd,
In 't pantser opgegroeid,
Daar 't vuur, dat door zijn aders rijdt,
Hem uit zijn oogen gloeit;
Gantsch krijgsman, ijvrig Paladijn,
Verweet men hem alleen,
Een vreemdeling aan 't hof te zijn,
En zonder zwier te treên.

Maar was des ridders houding ruw,
Zijn boezem had gevoel:
De wenkbraauw stond hem stuurs en schuw,
Maar 't harte was niet koel.
En, leidde hij der joffren hand
Niet sierlijk op, ten dans;
Dat hart was aan haar dienst verpand,
Aan 't kruis alleen zijn lans.

* Bloemtjens, 113.

Aan 't hof van Karel leefde een maagd,
Vervuld van eedlen trots:
Van duizend aangezocht, belaagd,
Maar jegens ieder, rots.
Der jonkren laffe zoutloosheên,
Verdienstelooze praal,
En wat haar meer verachtlijk scheen,
Bewees zij geen onthaal.

Maar walgend van dien weeken stoet,
In 't hoofsch vermaak doorkneed,
Deed ze in verhitten wrevelmoed
Een' roekeloozen eed.
't Is al wat op mijn gunsten wacht,
(Dus sprak zij) mij onwaard:
Ik haat het mannelijk geslacht;
'k Blijf eeuwig ongepaard!

De Liefde hoorde dat zij zwoer,
En loeg om haar besluit.
Een zuchtjen, dat haar borst ontvoer,
Drukte andre wenschen uit.
De schoone wist niet van dien zucht,
Maar peinsde, wat haar trof?
En zocht in stille buitenlucht
Gestaâge peinzensstof.

De naam van Theodoor klonk voort,
En vloog van stad tot stad.
Olinde had dien naam gehoord,
Maar bevende als een blad.
Ach (sprak ze) zulk een heldenaart!
Zoo veel roemruchte moed!
Zie daar een ziel, beminnenswaard
Voor maagden van mijn bloed!

Ik haat den echt en wulpsche min;
Maar, zoo ik minnen kon,
Geen ander nam mijn hart ooit in,
Dan die zijn glorie won!
Die grootheid, die geen weêrga' vindt,
Heeft meer dan dit verdiend;
En zalig zij, die hij bemint!
Maar 'k wensch hem mij tot vriend!

De Liefde loeg nog eens op 't woord,
En zag haar oog bedaauwd,
En 't roosjen, dat haar lipjens boordt,
Van lieverleê verflaauwd.
Hij juichte om 't welgelegd begin,
Vloog op, en riep verheugd:
Geen boezem sluit zich voor de min,
Genaakbaar voor de deugd!

De schoone beeldt zich al zijn daân
Met gloênde kleuren af;
En deelt met hem de lauwerblaân,
Die hem zijn krijgsmoed gaf.
Nu voegt ze er nieuwe daden bij,
In eigen brein gesmeed:
Ze plaatst hem zuchtend aan heur zij',
En zucht aleer zij 't weet.

Ze merkt dien zucht, en bloost. - Waarom?
Neen, (zegt ze) 'k min hem niet;
Maar wie uit Gaulens jufferdom
Of hij zijn wenschen bied'?
Ach, 't voorwerp doe zijn' keur geen schand!
Zij moet een Godheid zijn!
De schoonste van gantsch Frankenland,
Maar - met een hart als 't mijn!

Zij bloost op nieuw. - Neen (zegt ze) o neen,
'k Draag hem geen liefde toe.
Gevoel van vriendschap is 't alleen,
Is 't alles, wat ik voê.
Ik haat het huwlijksledikant,
En nu, veel meer dan ooit:
En wie er dinge naar mijn hand....
Hier zucht ze - en blijft verstrooid.

De fiere ridder kwam ten hoof
En bood zich aan den vorst.
Zijn roem scheen aller glorie doof,
En gloeide borst aan borst:
Den braven uit der riddren kring
Met ijver tot den strijd;
Den zwakken, met verwondering;
't Hovaardig hart, met nijd.

Olinde! - Gij, verlaat gij 't land?
Gij weêr naar 't hofgewoel!
Zij dobbert - raadpleegt nu 't verstand,
Dan, 't innerlijk gevoel.
't Gevoel spreekt luid, en houdt steeds aan;
't Verstand heeft weinig klem. -
Maar 't hart heeft de uitspraak reeds gedaan,
Verstand geeft ook zijn stem.

Ja, tot een waardig eerbewijs
Van zulk een' Paladijn,
Kan (zegt ze) niets, hoe hoog in prijs,
Kan niets te dierbaar zijn!
Daar heel de jufferlijke stoet
Met schittrend feestgewaad
Hem tot een blijk van eer ontmoet,
Waar 't achterblijven, smaad!

Wie weet, wie al, op luttel schoon,
   Op afkomst trots, of rang,
Aanloklijkheden spreî ten toon,
   Waar zij den held in vang'!
Hoe licht wordt niet zijn edel hart,
   Indien men 't niet verhoed -,
In strikken van een min verward,
   Waar van hij blozen moet!

Wie blijft voor 't manlijk harte borg,
   Door vrouwenlist bestreên?
Wie weet het? mooglijk redt mijn zorg
   Zijn hart en eer met een! -
Olinde! - neen, het schoon geslacht
   Verdient dien ijver niet:
't Is op geen harteroof bedacht,
   Daar 't slechts verdienste ziet.

Geen schitterende wapendosch,
   Geen rijkversierd helmet
Met hagelblanken vederbosch,
   Of fraaigetoomd genet;
Geen houding vol bevalligheên,
   Trekt hier het vrouwlijk oog.
Olinde, neen, bij u-alleen
   Staat riddermoed zoo hoog.

Doch ga nochthands. - Zij ging, verscheen,
   En zag en werd gezien:
Flux wappert om haar zijden heen
   Een stoet van jonge liên.
Men zoekt haar oog, als in den wed,
   Te vesten op een kleed,
Een' haarlok, een' gemeten tred;
   Al vruchteloos besteed.

Olinde zag den oorlogsheld,
   En niets behalven hem.
Maar, van een' vreemden schrik bekneld,
   Ontbrak haar borst de stem.
Zij stond en wilde nader treên,
   Doch wankelde op haar kniên,
En trachtte, onwetend van de reên,
   Des ridders oog te ontvliên.

Te laat - de ridder kent haar reê
   Voor de eer van Karels rijk,
Die zoo veel minnaars zuchten deê:
   En geene, haar gelijk.
Haar houding toonde 't fier gemoed,
   Voor lang alom verbreid;
En 't zachte schoon ontleende een' gloed
   Van eerbre zedigheid.

Hij nadert haar, maar met den groet
   Van geenen hoveling.
De hulde, die zijn mond haar doet,
   Is edel, doch gering:
Maar echter schijnt het aan haar ziel,
   Als of met dezen groet
De Keizer aan haar voeten viel,
   In vollen minnegloed.

Daar stond zij, roerloos en verward,
   Geheel van zin beroofd;
Van schaamte siddrende in het hart,
   En gloeiende om haar hoofd.
Het andwoord borrelde uit dat hart,
   Bleef smorende op haar tong,
En 't was, als of een neevlig zwart
   Zich voor haar oogen drong.

Zij zweeg - maar, zweeg haar lieve mond,
Haar drijvend oog zweeg niet: -
Van siddring vol dat hij 't verstond,
En wenschend dat hij 't ried;
Van duizend tegenstrijdigheên
Op 't levendigst geschokt;
Van zielsangst hijgend naar 't geween;
Door blijdschap aangetokt. -

De ridder drong tot in haar borst,
En loeg die onrust toe.
Hij voelde, dat hij hopen dorst,
Maar akelig te moê.
Zijn hart voorspelde hem iets groots,
Een zege die hem vleit:
Maar 't somber fakkellicht des doods
Scheen over 't beeld verspreid.

Hij hief een oogstraal op vol gloed,
Doch, daar de schroom in spreekt.
Dat oog wordt door haar oog ontmoet,
En de achterhouding breekt.
Onmachtig stort hij aan haar kniên,
Van teêr gevoel verkropt,
Om haar een' boezem aan te biên,
Die niet dan voor haar klopt.

Olinde, kost ge dit weêrstaan?
Dien minnaar aan uw kniên!
Gij, die een wareld zoudt versmaân,
Om hem naar 't oog te zien!
Wat doet ge in zulk een' engen nood?
Waar blijft uw eedle trots?
Indien ge er duizend weêrstand boodt,
Wees nu, wees hier, een rots.

De ridder vat haar teedre hand,
Besproeit ze met een' traan.
Die traan beroert haar 't ingewand:
Olinde, dit weêrstaan! -
Hij drukt die hand aan 't zwoegend hart:
Nu brengt hij ze aan den mond: -
Een kus, die vlam en kolen tart,
Slaat al heur kracht te grond.

Ze zucht, - ze snikt - een lieve lonk,
Die 't harte kennen deê -;
Een traantjen, daar de vreugd in blonk,
Nam al haar strengheid meê.
Aan vreemde drift bij drift ten doel,
Zich-zelve naauw bewust,
Verlaat ze blindlings zich 't gevoel,
En blaakt van minnelust.

Gelieven -! zacht! - onttrekt uw min
Aan de oogen van het hof.
Maar ach, wie houdt zijn vlammen in,
Wien liefde waarlijk trof?
Denkt echter, teedren, waar gij zijt; -
Beseft wat u omringt; -
Nog eens, 't is tijd, 't is meer dan tijd,
Dat ge uw gevoel bedwingt.

De Paladijn geleidt haar straks;
Maar alles barst van spijt;
En 't oog des trotschen Dorulaks
Schiet vonken uit van nijd.
Hij slaat de hand aan 't zwaar geweer,
Dat leeuwen had gekloofd:
Olinde beeft voor d' eersten keer,
Bedreigt te waard een hoofd!

De ridder speurt haar angst, ziet om,
   En 't zinkend lemmer stort,
Terwijl een saamgeschoten drom
   Om zijne Olinde snort.
Hij werpt zich op dit roovrenrot,
   Met uitgetoogen dagg',
Treft twintig snoodaarts in den strot,
   En tevens mist de slag.

Een tweede klieft de lucht alreê,
   Maar breekt op 't ridderstaal,
Dat sneller losvliegt uit de scheê,
   Dan wind of bliksemstraal.
En eer de snoodaart zich herstelt,
   Ligt hij voor 's ridders voet
Met half gespleten' kop geveld,
   In 't spattend brein en bloed.

Hij viel! geen enkle vijand meer,
   Die d' overwinnaar stuit!
Hij won, hij vindt Olinde weêr!
   Olinde werd zijn buit!
Olinde, zij! de zaligheid,
   Waar heel zijn ziel op doelt!
Gevoelt hoe eindloos veel dit zeit;
   Gevoelt dit, die gevoelt!

De schoone vliegt, en weet het niet,
   Haar redder te gemoet';
Een oog, dat heldenbliksems schiet;
   Een vuist, die glimt van bloed:
Een boezem, die van wellust schreit;
   Een hart, zoo maagdlijk week! -
Neen, 't waar hier meer dan menschlijkheid,
   Indien men niet bezweek.

Daar zijgt ze in de armen van den held:
Daar zijgt hij aan heur hart,
Daar 't zwelt, en bonst, en hijgt, en snelt,
Van gloed, van lust, van smart.
Daar schaaklen zich de ontroerde leên
Al siddrende in elkaâr:
Daar zinken kennis, oordeel, reên,
En God en deugd met haar.

Het is gedaan! - De nevel vliedt.
Die oog en brein bevong:
Zij kennen nog den wellust niet,
En voelen reeds zijn' wrong.
Haar voorhoofd gloeit; maar 't bloost niet meer
Van 't eerbaar inkarnaat;
En schaamte brengt, voor d'eersten keer,
Een' doodkleur op 't gelaat.

Haar oog voedt feller gloed dan eerst,
Maar minder teêr, maar woest,
En 't zuchtjen, dat haar hart beheerscht,
Schijnt in haar borst verroest.
't Verheft den schoonen boezem nog,
Maar moeilijk, maar bedeesd,
En voert een angstverwekkend och
In 's minnaars doffen geest.

Het stroomt, het vloeit hem niet meer toe
Uit zulk een open hart,
Als toen het, wederhoudens moê,
Hem 't eerst ontsloten werd:
Toen, met een wederkeerig slaan,
Hun harten in elkaâr
Een' wellust deden overgaan,
Voor God ondadelbaar.

Geen lachjen meer, dat om haar mond
   Of in die oogen zweeft,
Waar thands een treurige avondstond
   De kim betrokken heeft:
Geen kalme rust die rozen strooit,
   Verzelt en voedt heur vlam:
Hem echter mint zij meer dan ooit,
   Die de onschuld haar ontnam.

En hij, wat geeft dat hart hem in,
   Zoo bruischend straks van gloed?
Wat rest er van die teêre min,
   Te vroeg, eilaas! geboet?
Een flaauw, een onbestemd gevoel
   Zweeft om in 't ledig hart,
(Hoe heeter straks, hoe meerder koel!)
   Van deernis, wrevel, smart.

De schoone strekt haar armen uit,
   En hangt hem aan den hals:
‘Mijn ridder!’ - ‘Mijn geliefde bruid!
   Neen, hou mijn hart niet valsch.
Het leest in uw angstvallig oog,
   't Gevoelt het geen het smeekt!
En treff' mij 't wraakvuur van omhoog,
   Eer 't ooit er aan ontbreekt!’ -

‘Ach, ridder, ken Olindes ziel!
   Ze vreest, ze wantrouwt niet;
Maar zie, hoe laag, hoe diep, ze viel,
   En lenig heur verdriet.
o Dat uw zegerijke hand
   Mij aan den smaad onttrekk'!
Ik volg u naar uw vaderland,
   Maar wisch mij van dien vlek!’ -

‘Dien vlek! - de bruid van Theodoor!
Zij schaamt zich zijner min? -
Neen, dat mij 't heilig kruisbeeld hoor,
Zij stelt haar eer daar in.
Maar 't zij een Godgeheiligde echt,
Die om ons beider hand
Het zaligende zegel hecht
Aan onzen liefdeband!’

‘Melieve! - Stel uw wenschen uit!
De dag is ons nabij,
Waar op ik aan mijn dierbre bruid
Mijn trouw voor eeuwig wij.
Mijn boezem hijgt reeds naar dien dag:
Verbeid slechts met geduld,
Tot dat gij me uit den naasten slag
Verwinnaar groeten zult.

'k Zwoer op den rand van 't heilig graf,
Bij 't ridderlijke zwaard,
En rust en echtgenoegen af,
Voor 's Heilands kruisstandaard;
Tot dat ik, in herhaald gevecht,
Des Sultan Selims baard
Aan 's Veldheers eervaan hebb' gehecht,
Bij d' elfden paardestaart.

'k Vervulde 't gantsch getal alreê;
'k Ontnam den Saraceen
Zes ruiterstanders, twee voor twee,
En zeven, een voor een.
Maar waar ik 't lemmer blinken deed,
Hoe veel ik mocht bestaan,
Het schoonst gedeelte van mijn' eed
Blijft schandlijk onvoldaan.

Neen, zucht niet, stort geen tranen meer:
Ik doe dien eed gestand;
En dan, wanneer ik wederkeer,
Dan bied ik u mijn hand.
Zij rookt nog van geen koningsbloed,
Ze is uwer nog niet waard: -
Voor 't minst, geen gift, die mijnen moed,
Mijn grootheid, evenaart.'

Dus spreekt hij, zadelt straks zijn ros,
Stijgt op, en - ziet nog om.
Daar ligt de schoone, zonder blos,
Verstijfd, gevoelloos, stom.
Hij ziet het, beeft, klimt af, en zucht;
Omhelst haar koude borst;
Vliegt flux ten zadel op, en vlucht,
Weêr enkel gloriedorst.

'Dat monster!' - Lieve schoone, zacht!
Wat gaat u 't monster aan?
Vraagt, die hij heeft ten val gebracht,
Hoe 't met haar zij vergaan?
Gij geeuwt! - mijn zang is al te lang?
'k Erken het, lieve maagd,
Maar 't roerendst voorwerp in dien zang,
Wie is dat? - D i e n i e t s v r a a g t.

1785.

aant. Elius.*

- Hine progeniem virtute futuram
Egregiam!

VIRG.

I.

Daar, waar de grijze Rhijn, gereed
Om Neêrland af te zakken,
De breedte van zijn' stroom verdeelt
In twee verscheiden takken;

Daar, waar hij zijn alouden roem
Verbergende onder 't vloeien,
Om, onder min verbreiden naam
Bedekt, naar zee te spoeien,

Als Waal de vette zoomen kust
Der welige landouwe,
Die nog den ouden wrok gedenkt
Der Duitsche Koningsvrouwe;

Daar, waar zijn vloed de vest bespoelt,
Die met heur jonger kruinen
Aan 't nageslacht den naam vernieuwt
Van Magums oude puinen:

Daar plag voor meer dan duizend jaar
Een hooge Koningstoren
Met steilgetopte kap en spits
Door lucht en zwerk te booren.

Zijn trans bespiedde 't gantsche land
Zoo verr' het oog kon reiken;
Terwijl zijn voet in schaduw school
Van eeuwenheugende eiken.

* Uitgave van 1788.

Van d' omgang van zijn' breeden muur,
Uit tofsteen ruw gehouwen,
Plagt Diedrijk 't ruime Teisterband,
Zijn erfgoed, rond te schouwen.*

Hier telde hij, terwijl hij soms
De grijze lokken schudde,
De vlekken van zijn Erfvoogdij,
Als schapen van een kudde.

Hier had zijn toezicht menigmaal
Een' vijand voorgekomen,
En aan- op aanslag tegens zich
Verdwijnen doen in droomen.

Hier plag hij op den stouten Fries
Het voordeel af te loeren,
En koos den rijksten roof zich uit
Om 's nabuurs land te ontvoeren.

Maar thands, om Vaders droeven dood,
In diepen rouw verzonken,
Sloeg schoone Heile 't oog hier rond,
In tranenvocht verdronken.

Hier zat ze in 't zwarte treurgewaad,
Met aaklig floers omhangen,
De doffe kwijning in 't gezicht,
De bleekheid op de wangen:

Maar echter met die waardigheid,
Die, waar zij de oogen wendde,
In 't geen zij om haar henen zag,
Geen wedergade kende.

* A^{o}. 660 enz.

Hier zag ze in 't dampig landverschiet,
Tot aan de hoogste kimmen,
In ieder rijzend slot bij slot
Het slot eens vijands klimmen.

Hier zat ze, eer de eerste morgenstraal
In 't oosten aan kwam breken,
Den Hemel met een mannenhart
Om mannenkracht te smeeken.

Hier greep zij soms die ijzren speer,
Die Diedrijk plagt te drillen,
En voelde, in weêrwil van haar hart,
Haar hart inwendig trillen.

Hier waagde zij 't, haar poezle borst
In zijn kuras te prangen,
En rilde op 't aanzien van 't rapier,
In d' ijzren riem gehangen.

Hier, dobbrend tusschen heldenmoed
En maagdelijke weekheid,
Riep ze eens de schim heurs Vaders aan,
Bij 's maanlichts sombre bleekheid.

Gij, sprak ze, die en Sax en Fries
Door wapens wist te temmen!
ô! Zie uw' onderdaan in 't bloed,
Uw kroost, in tranen zwemmen!

Uw erf, door roof en moord verwoest:
Uw land, vertrapt, vertreden:
Uw telg, onmachtig t' uwer wraak:
Uw mannen, afgestreden!

ô! Bleef in 's noodlots ijzren nacht
U nog beseffing over,
Waak, waak slechts voor een' oogwenk op,
En straf uws erfgoeds roover!

Of neen, maar stort uw teedre telg
Van 't schrikbre krijgsvermogen
Slechts één, één enkel teeken in,
Als bliksemde uit uw oogen!

Dus zegt ze, en vat dat zelfde zwaard
Haar handen pas ontgleden,
Maar ploft verbijsterd op den grond
Met sidderende leden.

Wat voelde zij? - Door schok op schok
Den gantschen toren beven,
En 't aardrijk, onder haar gescheurd,
Een' gloed van vlammen geven.

Wat hoorde zij? - Een woest rumoer
Van ratelenden donder,
En 't gieren van een' wervelwind,
En loeiend vuur daar onder.

Wat zag zij? - Uit een' rossen gloed
Een blaauwend licht verschijnen,
En in dat blaauwend hemellicht
Den standaard der Urzijnen.

Zij zag het, stak heure armen uit,
En greep met beide handen;
Maar vatte' damp en dunne lucht,
Die om haar vingers brandden.

Zij gilt! - Zie daar heurs Vaders beeld
Met blinkend staal omtoogen,
Dat, eer haar de adem nog herkomt,
Zich opdoet voor haar oogen.

Zich opdoet; niet, als toen ze op 't laatst,
Na 't breken van zijn' degen,
Hem stervende in haar armen ving,
Van Sigons lans doorregen.

De wond zijns boezems rookte niet,
Noch sijpelde van bloede;
En 't voorhoofd glom hem niet van 't zweet,
Noch 't oog van oorlogswoede.

Maar zacht, maar glinstrend van gelaat,
Gelijk men de Englen beeldde,
Dreef 't stil genoegen in dat oog,
Met flikkering van weelde.

Mijn dochter, zegt hij, met een' toon,
Ontzachlijk, maar aanminlijk:
Uw redding hangt aan dezen ring;
Wees fier en onverwinlijk!

Hij sprak, en toont haar 't ronde goud,
En heft het in den hoogen,
En werpt het in heur' kuischen schoot,
En alles is vervlogen.

Zij siddert; twijfelt; vindt den ring,
En brengt hem aan heur lippen,
En laat door 't siddren van heur hand
Hem uit de vingers glippen.

Hij viel, - ontschiet heur vingren weêr,
   En kantelt van den toren.
Wat doet ge, ô Heile! - sta! - vergeefs! -
   Het kleinood is verloren! -

II.

Aan d' inham, daar de breede stroom,
   In 't schuren van de wallen,
Een' houten' voorburg omgeleid,
   Zijn meeste slib liet vallen;

Daar schuilde, in schaâuw van wilgeblaân
   En hooggeschoten rieten,
De schoonste stroom- en vijverzwaan
   Van alle watervlieten.

Die vogel had zich sins voorlang
   In deze vrije plassen
Een donzig pluimennest bereid,
   Met teder wier bewassen.

Daar vond hij met zijn fier gezin
   Zich onder Diedrijks muren
De zelfde veiligheid verleend,
   Als duizend nageburen:

Daar plag hij de opgezette borst
   Te spieglen in de baren,
En met een' trotsgebogen' hals
   Den landstroom op te varen:

Daar was hij Heiles zoetst vermaak
   Door 't schittren van zijn pluimen:
Daar voedde hem heur blanke hand
   Met keur van tarwekruimen.

Maar thands, in haar' ontroostbren rouw,
   Van dag tot dag vergeten,
Thands aasde hij op 't enkle kroos,
   En lisch, en waterbeeten.

Dus weidend tusschen 't dichte wier,
   Bij 't riet op één gekrompen,
Ontdekt en bijt hij in den ring,
   Vast drijvende op de plompen.

Hij bijt, en drukt zich 't kantig goud
   Door 't al te vinnig bijten
Onachtzaam in de harde sneb,
   Dat vlies en beenders splijten.

Flux schudt hij kop, en hals, en sneb,
   En trapt en klept door 't water,
En schreeuwt zijn pijn al wringende uit,
   Met ijsselijk geschater.

Hij krimpt; hij duikt; hij tuimelt om,
   En rept de breede vlerken;
Maar al zijn woelen is onnut
   Om 't kleinood los te werken.

Daar springt hij woedende op den wal!
   Nu stort hij zich ten gronde;
En strooit den stroom met vlokken dons,
   Bezoedeld van zijn wonde.

Hij spart en staart en wieken uit,
   En heft zich naar den hoogen:
Ploft neêr, en schept in 't spattend nat
   Een paar van regenboogen:

Rijst weêr, met opgesteken' kop
   En uitgebreide pennen,
En kneedt en klieft de dunne lucht,
   En - is niet meer te kennen.

Waar vloog hij? - Daar hij 't Rhijnstroomnat
   Van de eeuwiggrijzende Alpen,
In éénen wijden kom gegaârd,
   Langs 't Zwitsersch zand zag zwalpen.

Daar was het, dat hij, in een woud
   Van hooggetopte dennen,
Een' Ridderhaften oorlogsman
   Den steenbok na zag rennen.

Daar zag hij dien de breede borst
   Van Heldenijver blaken,
En 't edelmoedig Vorstenbloed
   Staan gloeien op de kaken.

Daar hoorde hij gebergte en bosch
   Van zijnen jachthoorn daveren,
En 't roofnest, op dien toon voor uit,
   Op klip en spitsen klaveren.

Daar trok zijn vlucht 't opmerkzaam oog
   Des Ridders onder 't jagen:
Daar bleef dat oog, bevreemdingvol,
   Op 't vreemde dier geslagen.

Daar streek hij bij den Ridder neêr,
   En klapwiekte aan zijn voeten:
Daar scheen hij met gerekten hals
   Den Held te willen groeten.

Daar toonde hij in 't moedig oog
   Een deernissmeekend teeken,
En hield hem de open wonde voor,
   Waar in de ring bleef steken.

Wie was die Ridder, Zangerin,
   Die daar aan d' oever jaagde,
En 't steile en glibbrige ijsgebergt
   Van 't ongedierte vaagde?

Wie was 't? De dappere Elius,
   Gewoon aan zegevieren,
Aan 't Oosten als de steun bekend
   Van Flippicus banieren.

Geverfd in 't bloed van Rhinotmeet,
   Van oorlogsroem verzadigd,
Onttrok hij zich aan 't stortend rijk,
   Zoo lang door hem verdadigd.

Nu, woud en bergen moê doorkruist,
   Bezocht hij deze streken,
En proefde daar voor 't eerst de rust,
   Van kindsbeen af ontweken.

De rust! maar zoo ze een' Held betaamt,
   Gewoon laurieren te oesten,
Die 't menschdom tot bescherming was,
   En 't lemmer niet liet roesten.

De Held beschouwt het moedig dier,
Daar 't om zijn voeten spartelt,
En streelt het met een bolle hand,
Die in zijn pluimen dartelt.

Hij strijkt, hij strookt het borst en rug,
En hals en hoofd te gader,
En voelt, en ziet de wondre gift
Van Heiles grooten vader!

‘Wat, Hemel! wil dit huwlijksgoud,
Door 's vogels sneb getoogen?
Wat zeldzaam wonder koomt mij voor!
Wat bracht het voor mijne oogen!’

Wat zal hij? - Zal hij 't blinkend goud
Aan 't vleiend dier ontscheuren?
Of moet hij dit voor lagen roof,
Voor heiligschennis keuren? -

Hij twijfelt, peinst, en voelt de zwaan
Zijn hand en vingers lekken,
En (roerloos van besluitloosheid)
Den snavel tot hem strekken.

In 't eind! De vogel brengt zijn' ring
Hem tusschen de open vingeren,
En weet met onverwachten zwaai
Zich van hem los te slingeren.

Het bloed vloeit drupplend uit de wond,
En druipt hem op de broozen,
En verft de riemen met den blos
Van gloeiende abrikozen.

De ring blijft siddrende in zijn hand:
   De vogel stijgt ten hemel,
En gaggelt zijn genoegen uit,
   Met klepperend gewemel.

Daar las hij op dien gouden ring
   Een kantschrift uitgedreven:
‘Der waardigste uit den maagdenrei
   Zij ik ten echt gegeven.’

III.

De Ridder leest dit wonderschrift,
   En leest het weêr, en weder,
En keert den ring vast om en om,
   En slaat zijne oogen neder.

Hij spreekt: Van waar dit kleinood toch?
   Van waar die toovertrekken?
En welke schoone hand moet dit
   Ten Bruidschenkaadjen strekken?

Hij zwijgt. Een heimelijke gloed
   Beroert zijne ingewanden!
Zijn boezem rijst, en klopt, en daalt;
   En 't goud ontvalt zijn' handen.

Hij grijpt, herneemt, beschouwt den ring:
   De letters zijn verdwenen,
En 't kleinood glinstert met een' glans
   Van diamanten steenen!

Op 't flikkren volgt een dof gesuis;
Op 't suizen, barstend kraken;
Op 't kraken, toovervlam bij vlam,
Die lichter laaie blaken.

Het vuur verspreidt zich, breidt zich uit
In zeven kleurde kringen,
En 't midden toont een schittering
Van vier gekruiste klingen.

Zij schittren, klettren tegens een,
En geven vlam en vonken,
En, bij die vlammen, stralen uit,
Als nimmer heller blonken.

Acht scepters, in een' kring verspreid,
Als zoo veel zonnestralen,
Gelijken zich in 't blinkend licht
Op golvend bloed te malen.

In 't midden praalt die zelfde ring,
Van dubblen gloed omschenen:
Hij leest er op: VERDIEN EN WIN!
En alles is verdwenen.

Verbaasd, verschrikt, verhit, doorgloeid,
En weggerukt van zinnen:
Verdienen? - winnen? (zegt hij) ja!
Maar waar zijt gij te winnen?

Hij staat, heft beurtlings 't oog om hoog,
En slaat het beurtlings neder.
Een zoete traan ontspringt dat oog,
Een vuurblik droogt het weder.

Ach! (zegt hij) vogel van mijn heil!
Gezant des Ongezienen!
ô Wees gij, wees mij tot een' gids,
En ik, ik zal verdienen.

Flux laat hij de oogen heinde en verr'
Langs meir en vlakte weiden;
Maar ach! hij ziet de blanke zwaan
In open veld noch heiden.

Ach! zegt hij, 't is te veel gemard,
Te groot een goed verloren.
Maar is aan de eerzucht iets ontzegd?
Voor haar niet na te sporen?

Hij sprak, ontbloot zijn breed rapier,
En houwt in drie paar slagen
Den zwaarsten eik des oevers om,
Zich tot een' waterwagen.

Hij werpt hem in den ruimen vloed,
Besnoeit de breede takken,
En zet zich neêr op 't drijvend hout,
Om 't stroomnat af te zakken.

Hier, zegt hij, hier op 's lots gelei'
Verlaat ik me aan de baren:
De Hemel moog mij 't daglicht slechts,
Ik zal mijn' roem bewaren.

Doch, Hemel, tergt mijn moed u niet,
En zal hem de uitslag kroonen,
Zoo laat mij 't blaauwend stroomverschiet
Één gunstig teeken toonen!

Zoo sprak hij, sloeg 't gezicht in 't rond,
   En zag (en schreide op 't teeken)
De lang vergeefs gezochte zwaan
   De borst ten vloed uit steken.

Daar dreef zij langs het vloeibre spoor,
   En scheen het hem te wijzen,
En, zwemmende om en om het vlot,
   Zijn stout bestaan te prijzen.

Daar dreef zij 't ruwe vlot voor uit,
   En scheen, heur borst verbreedend,
Een jachtschip met gezwollen zeil,
   Het brekend water knedend.

Nu scheen zij eens een kleene boot
   In 't roeien na te bootsen,
En 't vlot, bij 't kronklen van den stroom,
   De bochten in te lootsen.

Dan scheen zij met een' breeden boeg
   Het vlot voor uit te trekken,
Om als een lichter oorlogsbark
   Een zwarer kiel te dekken.

Nu breidde ze eens de wieken uit,
   En rekte hals en pennen,
Als waar 't om wieling, bank, of plaat,
   Door seinen te doen kennen.

Maar eindlijk kon men 't hoogste spits
   Van uit den vloed bespeuren,
Waar Heile steeds om Diedrijks dood,
   En om zijn gift, bleef treuren:

Maar eindlijk was de naaste bocht
   Des landstrooms afgedreven:
Zie daar den vogel flux om hoog
   En naar den toren streven!

Zie daar een vreeslijk krijgsrumoer:
   Gesnor van dichte pijlen;
En 't bonzen van den oorlogsram
   Op ijzren poort en stijlen!

Zie daar den dollen wapenkreet,
   Bij 't steken der trompetten:
't Val aan, klim op, schiet toe, ruk in,
   En 't brieschen der genetten!

't Geklikklak van het rammlend staal;
   't Gedreun der harrenassen:
Al krijschend hortend tegens een,
   En krakende rondassen!

Zie daar 't geschreeuw van bloed en moord,
   Doormengd met woedend gillen,
Dat harten, niet in 't bloed gevoed,
   Van siddring dwingt te lillen!

Zie daar al 's oorlogs ijslijkheên,
   In één geluid vereenigd,
Zich opdoen aan des Ridders geest,
   In één verwarde menigt'!

Zie daar zijn stil, zijn peinzend oog
   In eens ten krijg ontstoken!
Zijn' hals zich strekken naar 't geluid!
   Zijn bloed in de aders koken!

Hij springt, (de Rhijnzwaan vloog hem voor)
   En, springende de boorden
Des kabbelenden waters op,
   Barst los in deze woorden:

Zie daar dan 't veld, waar de eer mij riep!
   Hier valt iets groots te winnen.
Hier zal ('t voorleden zij vergaan!)
   Mijn levensloop beginnen!

Zoo zegt hij, vindt een rennend ros,
   Zijns rijders hand ontstoven;
Bestijgt het; stort in 't heetst gevecht;
   En valt aan 't helmenkloven.

IV.

De groote Diedrijk lag in 't stof,
   Die leeuw, geducht in 't strijden!
Thands moest, van wolf en dog begrimd,
   Zijn rif vertrapping lijden.

Reeds hadden Thuringer en Sax
   Een macht van wapenturen
Doldriftig op de been gebracht,
   Geslagen om zijn muren.

De woeste Sigon was aan 't hoofd,
   En liet bij zijn banieren
Het zevenvoudig plompenblad
   Van roover Gerlak zwieren.

Zijn' schildknaap had hij met een' eed
Den schoonsten van de pluimen
Uit Diedrijks helmkam toegezegd,
Bij 's berkemeiers schuimen.

Aan Gerlak was een rijke buit,
Hem onlangs pas ontwrongen,
Vrouw Heile tot des Heidens bruid,
Het Slot voor hem, bedongen.

Men vecht, men stormt op 't oude Slot,
En wordt van trans en wallen
Met slappe handen afgeweerd:
Het bolwerk was gevallen!

Het bolwerk, sterker dan een muur,
Uit hecht metaal geklonken:
De dapperheid van 't strijdbaar Hoofd
Was aan de burcht ontzonken.

Men spilt nochtans van tinne en spits
Op 's vijands legerknechten
Een aantal schichten, slecht bestierd,
Die in geen wapens hechten.

De schoone Heile zelv' gaat voor
De slappe boog te rekken,
En, met haars Vaders hart in 't oog,
Den krijgsmoed op te wekken.

Vergeefs: de vijand ramt en beukt;
Verdubbelt slag op slagen:
De voorpoort kraakt, en buigt, en valt,
Met de ijzers, die haar dragen.

't Valt met de poort ten voorburg in,
   En ijlt....Te rug, Barbaren!
De tedere Prinses schiet toe,
   En zal heur bloed niet sparen!

Zij zelv' schiet ongewapend toe:
   Geen ijzeren kurassen,
Die om die slanke maagdeheup,
   Die om dien boezem passen!

Zij staat, en biedt de borst aan 't staal,
   Met luttel eigen mannen;
De boog gericht, de pijl daarop;
   De taaie pees gespannen.

Haar dekt een zevendubble spits
   Van aangelegde speeren,
Die 't op haar stortend stormgeweld
   Op scherpe punten keeren.

Men rukt, men valt in 't moordend staal,
   En gilt, en knarst de tanden,
En braakt uit de opgereten borst
   En bloed en ingewanden.

Men staat: men deinst: men wordt te rug,
   En uit den burg, gedreven.
Nu schijnt gewapend man aan man,
   Nu, borst aan borst te kleven.

Men strijdt, men dringt, men hort op een,
   Dat schild op schilden botsen;
Nu zwaaien, druipend van het bloed,
   En legerbijl en knotsen.

Nu snort de pijl van alle kant;
   Nu storten heete paarden
Op Heiles smallen krijgshoop in,
   Met bliksemende zwaarden.

Nu trappelt hoef en ruitervoet
   Op halfgekneusde koppen,
En maakt een open wijd en zijd,
   Door krijgsmoed niet te stoppen.

't Valt al om Heiles zijden neêr:
   Zij zelv staat onbewogen,
En houdt in 't midden van den moord
   Één vederbosch voor oogen.

't Was Sigons. - Sigon rent in 't rond
   Door 't midden van zijn benden,
En voert een' troep van Saxen aan,
   Die hem als Heer erkenden.

Hij naakt. De woedende Vorstin....
   ‘Sterf, moorder van mijn' Vader!’
Dit woord en de afgeschoten schacht
   Gaan samen en te gader.

Zij treft....ô Neen, zij mist zijn hoofd.
   In 't woest gedrang gevallen,
Is 't Elius, wiens hoofd ze ontmoet
   Uit zoo veel honderdtallen.

Hem treft ze, en blijft 't gehelmde hoofd,
   Daar 't om haar recht te wreken
Zich midden in de slachting werpt,
   In zijn pluimaadje steken.

Zij trof, maar drong den helm niet door,
Die, altijd onveranderd,
Zich boven alle hoofden heft,
Gelijk een ruiterstanderd.

Die, waar hij slechts 't vizier naar keert,
In 't hart van 's vijands benden,
De slachting, met den schrik voor uit,
Schijnt voor zich heen te zenden.

Die midden onder 't dichtst gedrang
Geen' sabel schijnt te zwaaien;
Maar met een opgeheven seis
Bestrijders weg te maaien.

Die nu, als in een woud verward
Van vijandlijke lansen,
Op wier door een gedommeld staal
De zonnestralen dansen;

Die nu, verwikkeld in 't gevecht,
In eens weêr uit koomt blinken,
Wat om hem is verstuiven doet,
Wat voor hem is, verzinken:

Die dan weêr, als een zomerwind
Een veld met korenairen,
De deinzende geleden schudt
Der saamgepreste scharen!

Die eindlijk, na een bloedig slaan,
Zich, boven stapels dooden,
Van 't rookend slagveld meester ziet,
En alles weg gevloden!

Maar hoe! de vijand is verjaagd;
   Zelfs Sigon strekt zijn leden
In plassen bloeds op 't zandbed uit,
   In eigen vlucht vertreden:

't Viel al, of vlood wat vlieden kon;
   Maar 't schittren van den veder,
Waar Heiles oog zoo lang aan hing,
   Verheugt dat oog niet weder.

Verheugt? - doorboort haar 't hart op eens
   Daar ze onder 's vijands lijken
En pluim en ridder storten ziet,
   En met zijn ros bezwijken.

Zij gilt! - Men vliegt ter redding' heen.
   Waartoe? Hij is gevallen,
En aâm- en roerloos voert men hem
   In de eerst ontzette wallen.

V.

Aan u, ô groote Willebrord,
   ô Heiligste der mannen,
Door wien het Heidensch bijgeloof
   Uit Neêrland werd gebannen!

Aan u, die Zeelands Hermenzuil
   Stoutmoedig hebt verbroken!
Aan u, voor u, zij jaar aan jaar
   Het wasschen licht ontstoken!

Gij zelf hadt met gewijde bron,
In spijt van Satans bassen,
Gij zelf hadt met den Kersten doop
Vorst Diedrijk 't hoofd gewasschen.

Gij zelf, gij hadt dat achtbaar hoofd,
Met zegenende handen,
Het heilig vormsel toegediend,
En Vorstelijke banden.

Gij heiligde dien diadeem,
En heiligde den schedel:
Geen kroon, zoo heilig, voor noch na!
Maar ook, geen kruin zoo edel!

Men zegt, een glans van heiligheid,
En glinsterig geflonker,
Bleef sints den purpren hairband bij,
En toonde zich in 't donker.

Men zegt, dien glans verzelde een geur
Die alle kwalen heelde,
Wanneer een maagdelijke hand
De gouden doppen streelde.

Hoe 't zij, als Heile in diep gevoel,
(Gelijk haar soms gebeurde)
Op platgebogen kniên gebukt,
Voor 't zilvren kruisbeeld treurde;

En als zij dan dit hoofdsieraad,
Daar 't op het outer rustte,
Aan sidderende lippen bracht,
Met zielvervoering kuste;

Dan was 't, als of een kalme lucht,
   En waassem van amomen,
Van uit dat dierbaar pand gevloeid,
   Haar' boezem in kwam stroomen.

Dan week de praam der droefenis,
   De banden der verstikking,
Met d' eersten traan die 't oog ontvloot,
   Voor hemelsche verkwikking.

Dit hulsel lag daar op 't sameet,
   Waar voor zij de uchtendplichten,
En thands, met stroomend tranenvocht,
   Heur' dankplicht kwam verrichten.

Heur' dankplicht! ach! hoe droef een' plicht!
   De redder van heur dagen,
Die haar der roovren klaauw ontjoeg,
   Lag voor haar oog verslagen!

Verslagen! - Ach! 't pantsier ontgespt,
   Den stormhoed afgesmeten,
Zie daar zijn zij', zijn heldenheup
   Bebloed en opgereten!

‘Ach, zou zijn borst, zijn hart nog slaan?
   Mij dunkt, ik voel het beven. -
Zijn wonden gaan niet tot aan 't hart.
   Er is nog hoop van leven!’

Neen, Vredegond, mislei mij niet!
   Hij moest mijn zegepralen,
Hij moest, ik voel het aan mijn hart,
   Het met zijn dood betalen.

ô Ridder, ridder, wie gij zijt -
Gij zijt van Christen bloede:
Dit tuigt uw rusting; dit het zwaard,
Waar meê gij mij behoedde: -

ô Waan niet, dat zoo duur een prijs
Mij 't leven kon doen smaken:
Uw bloed, helaas! uw heldendienst,
Zal 't me eeuwig haatlijk maken.

ô Hemel! Hemel! roept ze, en zet
Den nagel in de wangen:
Hij stierf en mocht van Diedrijks spruit
Geen blijk van dank ontfangen!

Helaas! dat zelfs zijn brekend oog
Niet eens voor 't minst beschouwde,
Voor wie hij 't leven had gespild,
En wie zijn dood berouwde!

Ach! dat hij stervende, en voldaan
Een' Ridderdood te sterven,
Ook tevens waar voldaan geweest,
Om mij het licht te derven!

Zoo spreekt ze, en werpt zich voor 't altaar:
Vergeef mij, dierbre Vader!
Hij redde uw spruit, uw bloed, uw erf!
Wie ooit geleek u nader?

Vergeef mijn hart zijn dankbaarheid,
Steeds was het uw rechtvaardig!
Die hairband is dit hoofd alleen,
Nooit andren schedel waardig!

Geen andren schedel zal hij ooit
Na d' uwen mogen dekken.
ô Laat hij hem in 't duister graf
Ten eereteeken strekken!

Zij sprak, bedekt het heilig snoer
Met eerbiedvolle kussen,
En rukt een hairvlecht van heur hoofd,
En strengelt die er tusschen.

Met halfontloken' eglentier
En luttel eppeblaâren
Besteekt ze en drukt den diadeem
Op 's Ridders bruine hairen.

Ontfang, dus zegt ze, en grijpt zijn hand:
Ontfang van die gij redde,
Een' dankprijs, dien ge nooit verkreegt,
Dan op dit eerebedde!

Ontfang hem met dit barstend hart,
Dat en 't geredde leven
En 't opgeöfferd leven beî
U wenschte weêr te geven.

Zij zwijgt, en drukt die hand, en schreit,
En net ze met heur tranen,
En wischt ze met met heur' sluier af,
En ziet - den roof des zwanen!

Zij ziet, en zwijmt. - Mijn Vader, ach!
Dit kost ze slechts doen hooren,
En blijft, in d' arm van heur slavin,
In nokkend snikken smooren.

Wat zingt, wat wilt ge, ô Zangerin?
Een dubbele uitvaart vieren?
Moet dan de maagde- en oorlogspalm
De zelfde rouwbaar sieren?

Helaas! - de schorre Joffrenkeel
Had reeds genoeg te schreien:
Zij wil, zij zal, - zij kan niet meer
Uw klanken begeleiên.

Ruk af, ruk af dat moordziek koord,
Dat niet dan handenwringen,
Dat niet dan bloed en tranen klinkt,
En leer het Iö zingen!

Het Iö roept ons de Echo na,
Door beemden en gehuchten! -
Het Iö klinkt ook op uw lier;
Maar ach! de toon is zuchten!

VI.

Welaan, mijn Zangeres, welaan!
De koorden afgewrongen!
De Cyther op een nieuw gesnaard!
Een' nieuwen toon gezongen!

Ter dood door 't strijden afgemat,
Door bloedverlies bezweken,
Scheen Elius geruimen tijd
Aan 's aardrijks kring ontweken.

Maar 't rusten, maar de wonderkracht,
In 't Vorstlijk snoer gelegen,
Gaf d' adem weder aan zijn borst,
Hoe stijf ook neêrgezegen.

Zijn bloed hernam een' ruimer loop
Door hart en aderbuizen:
't Besef kwam lieverleê te rug,
Met geestbedwelmend zuizen.

Hij hoort, - verward, onzeker, dof,
En weet niet, wat te hooren: -
Een mommlend, staamlend lijkmisbaar,
Een treurgalm treft zijne ooren.

Hij luistert: - vrouwestem bij stem -
Hij ziet: - een rei van maagden -
Doen onverhoeds zich voor hem op,
Als of zij rouweklaagden.

Een aaklig brommend klokgeklep,
Met bang en gonzend bommen,
Klinkt dommlend onder 't momplen door
Vervangt het bij 't verstommen.

Onzeker, beurt hij 't hoofd om hoog,
En ziet de burgzaal over,
En vindt zich op een veldmatras,
Bestrooid met frissen lover:

De heup ontgord, en 't hoofd ontbloot,
De borst in wol gewonden:
De lokken om 't ontbloote hoofd,
In trossen opgebonden:

De ruime zaal waar in hij ligt,
   Uit hooge vensterronden
Van 't daglicht niet dan flaauw vervuld;
   En die er om hem stonden:

Zijn eigen toestand, pas ontwaakt:
   De doodsche rouwgeluiden:
De sombre stilte tusschen beî:
   Kon niets dan ramp beduiden.

Doch welk een grievend treurtoneel!
   In de armen van heur vrouwen
Een minnelijke Prinsentelg
   In stervensnood te aanschouwen!

In stervensnood? wellicht geweest!
   Waarschijnlijk reeds verloren!
Beweeg- en levenloos albast!
   Zoo kwam zij hem te vooren.

Albast! - maar edeler gewrocht
   Dan 't staal der kunstenaren
't Bezwijmend Moederbeeld vertoont
   Aan 's Heilands kruisaltaren.

Vergeefs wordt vocht en reuk gespild,
   Heur' boezem lucht gegeven: -
Noch losgeregen keurs noch geur
   Roept haar te rug in 't leven.

De Ridder rijst: verbazing heerscht!
   Met wankelende schreden....
‘Help, Hemel! Hemel, ach! hij leeft,
   Van God weêrom gebeden!’

Dees eene kreet gaat op en stuit
   Op hollen boog en wanden:
't Valt alles schreiende aan zijn kniên,
   En kust zijn bleeke handen.

‘ô Ridder, redder van ons bloed!
   Behoeder onzer dagen!
ô Dat u Diedrijks telg als wij
   Heur dankplicht op mocht dragen!’

Wie, Diedrijks -? groote Godheid! hoe!
   Die steun der Christenvanen,
Die Oorlogsbliksem - ‘leeft niet meer!
   Geloof aan onze tranen!’

Zijn telg -? ‘Zij werd door u bevrijd:’
   Zijn burcht -? ‘door u behouen.’
En 't lot verijdelde al mijn heil,
   Ik moet mijn werk berouwen!

Daar zinkt hij in een' zetel neêr,
   Met opgesparde blikken,
Verstijfde tong, verwrongen leên,
   En schijnt in rouw te stikken.

De wanhoop schuilt in 't hol gezicht,
   De dood op de open lippen;
En ziel en adem dreigt zijn borst
   In d' eersten zucht te ontglippen.

Dit (zegt hij) is dan 't heuchlijk eind'
   Van al die zoete droomen!
Die zoete droomen van 't geluk
   Dat me eenmaal toe zou stroomen!

Dit had de Rhijnzwaan mij gespeld!
Zijn edele schenkaadjen!
En 't wonderbare vuurgezicht,
In Zwitserlands boschaadjen!

Bedrieglijk - haatlijk - gruwzaam spook,
Dat voor mijn oog kwam waren! -
Verraderlijk - en vloekbaar dier! -
Waar zijt gij heen gevaren?

Gevaren? - met dat tooverschrift -!
Die valsche tooverlettren,
Waar uit de hel heur bliksems schoot
Om mij de kruin te plettren?

Wat wordt, wat wierd, wat is er van?
Wat deed mij 't noodlot hopen?
ô Ja, ik heb verdiend, ik won,
En - de afgrond spart zich open!

Verdienen! - winnen! - 't Is volbracht,
Waar 't lot mij toe verdaagde!
Gij, schenk mij 't loon, bedrieglijk lot!
Vertraag, als ik vertraagde!

Zoo spreekt hij, rolt een grimmig oog
Verwilderd heen en weder,
En werpt zich straks met ongestuim
Aan Heiles voeten neder.

ô, Spreekt hij, waardigste in 't heelal!
ô Waardigste te winnen!
Om wie de dood voor 't Ridderhart,
Zelfs roemloos, waar te minnen!

Gij dan, gij waart de onschatbre prijs,
   Waarnaar mijn arm moest streven!
Die 't edel te verdienen was!
   Te winnen, hoogst verheven!

Neen, 'k had mijn hart te veel gevleid,
   Niet meer van 't lot te vragen.
Die winst is niet te duur betaald,
   Met al mijns levens dagen.

Neen, 'k heb het lot te veel beticht,
   Het kon niet meer beloven.
'k Verdiende, ik won -! 't Bezit daar bij
   Ging 't sterflijk zijn te boven. -

Welaan! 'k begeer, ik eisch niets meer -
   Maar, door mijn bloed gehuldigd,
Ontfang, van die u heeft verdiend,
   Het pand, aan u verschuldigd!

Hij zwijgt, rijst op, en steekt den ring
   (Terwijl hem de oogen vloeien)
Al bevend aan de maagdehand,
   Waar op zijn tranen gloeien.

Hij snikt! - Welaan, ik ben voldaan,
   Zie daar mijn lot volkomen!
Hij sprak, ziet om, en grijpt zijn staal,
   En - beken bloeds aan 't stroomen!

VII.

Barbaren, die in tranen weidt,
Wien 't lust, in 't bloed te wasschen!
Treedt toe, voldoet uw bloeddorst hier:
Hier vloeit het, bloed bij plassen!

Gewelf en wanden druipen bloed;
't Bruischt op uit vloer en steenen,
En gutst en vloeit in golven saam,
En zwalpt er over henen.

Van waar dit wonder, Zangerin -?
Wat 's dit -? Een aantal lijken
Spoelt dobbrend door dat wallend bloed,
En hoogt zich op als dijken.

Verstom hier, Ridder! ja verstom,
En laat u 't staal ontvallen!
De zolder scheurt, de muur deinst af -
Gij staat voor Narboos wallen.

Voor Narbo! daar de donder loeit,
De bliksem licht en flikkert,
De pest heur seis in 't duister zwaait,
En 't zwaard des hongers blikkert.

Gij ijst? - ô neen. - Zie daar den schicht
Die u door 't hart zal booren! -
Gij lacht het glimmend ijzer toe? -
Nog meer is u beschoren!

‘Nog meer! - (dus klinkt den held in 'toor) -
   Barst, ratelende winden,
Barst, stormen, barst, orkanen, los!
   Doet de aarde in 't niet verzwinden!’

Daar stormt, daar giert de rukwind aan,
   Met knallen, baldren, klaatren! -
Een nevel stijgt - een nacht valt neêr! -
   Nu joelen 's afgronds waatren!

Waar ben ik? roept de Ridder uit,
   En ziet de golven klimmen: -
Die golven worden rood als vuur,
   En schemeren van schimmen.

Waar ben ik? roept hij andermaal,
   En wendt de hand voor de oogen!
Waar ben ik? en verheft het hoofd,
   En 't schouwspel is vervlogen.

Vervlogen; maar een blinkend licht
   Beschijnt hem uit de wolken,
En brengt een murmlend zuizen meê
   Van stille waterkolken.

Flux treedt in dezen Hemelglans
   De laatste der Urzijnen,
De groote Diedrijk-zelf, hervoort,
   In 't wit der Serafijnen.

Mijn zoon, dus zegt hij, treed vrij toe!
   Uw hart is mijner waardig.
Wees sterk: de kracht is deugd: ze is God,
   En Hij, Hij is rechtvaardig.

Gij sidderde op 't gezicht des bloeds,
Des jammers, der ellenden -
Op 't eindloos vergezicht des doods,
Waar alle ontwerpen enden -

Gij sidderde onder 't duizendtal
Van angst- en schrikbre spoken,
Die 't onherhaalbaar stervensuur
Bij al wat leeft bestoken -

Gij sidderde, gij beefde nooit;
Uw moed bleef onbezweken:
Waar de onschuld leê, 't geweld verwon,
Uw arm was reê tot wreken.

Welaan, dus wil 't het Albestuur,
Aanbid zijn welbehagen!
Hij, God in al wat Hem betaamt,
Hij maakt Zijn werk volslagen.

Uw bloed zal aan de Kristenheid
Een reeks van Vorsten geven:
Geweldbetemmers, u gelijk,
Die op ons voetspoor streven!

Een trits van zonen, die uw' stam
In Duitschland uit zal breiden.
Zal looten uit hun lendenen
Door gantsch Euroop verspreiden.

Zie Diedrijk, die bij 't bloedig schild,†
Bezaaid met scepterstaven,
Uw' gouden' sabel zwieren zal,
Aan 't hoofd der Kleefsche Graven!

† A^{o}. 734.

Zijn telgen zullen Oost en West
Met Grafelijke snoeren,
Hertooglijk bont, en kroonengoud,
Gebied en wapens voeren.

Door hem zal rollende eeuw aan eeuw
Uw bloed mijn' zetel drukken -
Tot....Hemel! hemel, weer dit af!
Mijn bloed zou kunnen bukken! -

Hij spreekt, het vorstlijk oog wordt rood
En 't voorhoofd trekt zich samen,
En Elius gevoelt een' blos
Van ongewillig schamen.

‘Mijn vader, (zegt hij) vader, ach!
Wie zal mijne asch dus honen?†
Mijn vloek en de uwe sla hem 't hoofd!
Nooit moet hem 't daglicht toonen!’

Mijn zoon, de Hemel vormt ons hart!
Zijn wil moet heilig wezen!
Hij deelde 't honderd andren meê,
Hij weigerde 't aan dezen!

Sla de oogen op uw' tweeden zoon,§
Die aan zijn forsche lenden
Uw' gouden' jachthoorn wappren laat,
Die Zweissens bergen kenden.

Zijn lot zal minder zijn, doch fier,
En, zonder oneer, dalen.
Zie nu zijn' broeder nevens hem
Met uwen echtring pralen!

† A^{o}. 1544. 7 Sept.

§ § A^{o}. 734.

Hij, heet op roem, zal 't Hessisch huis
Een teelt van Helden schenken,
Wier daden d' oorsprong van hun bloed
Aan de eeuwen doen gedenken.

'Maar, vader, ach! mijn eerste hoop,
Mijn Diedrijk, gaat verloren!
Zijn tak versterft: een vreemd geslacht†
Is onze staf beschoren.'

Hou moed, mijn zoon! uw eigen bloed
Vloeit dit geslacht door de aâren:
Uw scepters passen in den klaauw
Van Pruissens adelaren.

Doch zie te rug: uws Diedrijks bloed§
Na honderdjarig stroomen,
In twee paar takken uitgebreid,
Heeft zonen voort doen komen.

Wend de oogen op die lange reeks
Van mannelijke looten:
Die schakel is onafgeknot,
En uit zijn heup gesproten.

'Wie is hij, die zijn' wapenrok*
Met gloênde wielen teekent?
De aaloude krijgsmoed van zijn huis
Staat in zijne oogen sprekend.'

Mijn zoon, gij ziet een nieuwe spruit!
Zijne afkomst wordt verduisterd,§§
Maar echter door geen eeuwverloop
In Riddermoed ontluisterd.

† A°. 1669.
§ A°. 821.
* A°. 817.
§§ A°. 1290.

Zie daar aan 's Hemels firmament
De star van Nassauw stijgen:
Die star, die met een' luister blinkt,
Waar van onze oogleên nijgen!

Die star, die Volken vrijen zal;
Die de aarde zou regeeren,
Zoo de eeuw van 't recht, van rust, van trouw,
Nog eens te rug moest keeren.

Die star zal, eeuwen na deez' dag,†
In deze reeks van telgen
Zijn trouwste medestanders zien,
De rechtstgeäarte Belgen.

Zie daar in 't staatlijk pleeggewaad
Een rij van uwe Neven
Voor Nassauw, recht, en Nederland,
En onschuld, staan gebleven!

Zie daar hen, die in 't dolst gestorm,
Als onverwrikbre dijken
Aan 't geeslend zeenat, weêrstand biên,
En buigen noch bezwijken.

Zie daar hen voor 't geschonden recht,
Waar eer en godvrucht wenken,
Zich zelf met lust en Riddren moed
Geheel ten beste schenken:

Zich zelf! hun bloed, hun erf, hunn' rang,
Met al hun Staatsverwachting! -
Ja, - zie, en ken uw zuiverst bloed
Aan deze plichtsbetrachting!

† A^{o}. 1566. enz. enz. enz.

Zie hen de dolken van 't geweld,
   En 's afgronds zwadder, tarten;
En vinden, met het oog op God,
   Het loon in hunne harten. -

Gij weent, mijn zoon? - Dit lot is groot!
   Vervolgren zelfs benijdbaar,
Die -! Monsters beeft! gij vindt mijn bloed
   Ook in den tabbaard strijdbaar.

‘Mijn vader, welk een jeugdig hoofd
   Verheft zich uit die allen?
Wat wacht hem, welk is 't scheemrend lot,
   Dat hem te beurt moet vallen?’

....Mijn zoon! de morgen is noch verr',
   Die op zijn kruin moet dagen!
De Hemel -! maar genoeg, mijn zoon,
   Dat hij uw' naam zal dragen.

‘Mijn naam! - hij zal hem waardig zijn!
   'k Lees in die teedre trekken
Mijn kroost, mijn eigen kroost - ô God!
   ô Wil zijn dagen rekken!

ô God! hij draagt zijns vaders hart,
   En, wat hem ook bejegent,
Ik zie, want uw belofte staat,
   Ons bloed in hem gezegend.

....Ik zie - een nieuwe dageraad -
   Daar rijst hij! maak u vaardig! -
U spel ik, Kind van onze hoop....!
   ô Wees uw' naam slechts waardig!’

Zoo zegt hij, valt op 't aanzicht neêr,
En in een' kring van stralen
Staat Diedrijk naast hem, en alleen,
Terwijl er rozen dalen.

Zijn hand vat Heiles rechterhand,
Herroept haar aan het leven,
En doet haar deze rechterhand
Aan haar' behoeder geven.

1786.

Op de beeldtenis van Elius, in een gesteente gesneden.

De vracht der Rhijnstroomzwaan, wiens schouders 't Oosten schoorden;
Wiens naam de Kristenheid met dankbren eerbied spelt;
Wiens af komst de Aard' beheerscht tot in den nacht van 't Noorden,
En daar 't Bataafsche duin in Tethys armen smelt:
Verlosser van Martel, van Franken, en Teutonen;
Betemmer van den Fries, den Sax, en Saraceen;
In wien zich de oorsprong grondt van twintig Koningskronen;
Krijgshaftige Elius vertoont zich in deez' steen.

1788.

Op de afbeelding van Heile, in treurgewaad.

De laatste en schoonste roos, uit d' eedlen sprank gesproten.
Die eenmaal 't hoofd verborg in 't roemrijkst rozenbed.
Als 't kwijnend Rome in rouw zijn' throon zag omgestoten,
En de eer der Kristenheid in heur' banier gered;
Het laatste bloemtje eens stams, die, in den nacht der tijden
Geworteld, heinde en verr' zijn scheuten heeft geplant,
Wien 't Vorstlijk purper zelf heur' luister moet benijden;
Die roos vertoont zich hier in heur' verlaten' stand.

1788.

Ahacha.[**]
(Guineesche Romance.)

Wat ligt ge daar begraven!
Bedolven onder 't zand!
Wat staat uw kroeze schedel
Daar op die spiets geplant!

Wat had ik toch misdreven?
Misdreven, Ahacha!
Dat ik zo dra na 't paren,
In 't eenzaam lijnwaat ga?[1]

De dag kwam tweemaal weder
Na tweemaal maneschijn,
Sints onzer beider handen
Te saam gevlochten zijn.

De zon rees uit de kimmen
Als ik u eerstmaal zag.
Ik zag uw grimmig wezen
Verhelderd door een' lach.

Ik zag uw' breeden boezem,
Gezwollen door den moed:
Ik zag uw oogen vonklen
Van echten krijgsmans gloed.

Ik zag uw gladde schouders,
En gitzwart aangezicht,
Van koopren weêrglans glimmen
By 't stijgend zonnelicht.

* Mengelingen I, 221, uitg. 1828.

Ik zag u, en mijne oogen....!
Beschaamd sloeg ik ze neêr.
Mijn boezem rees en daalde,
Als 't golvend Westermeer.

Gy zaagt dit maagdlijk schamen,
En lachend tradt gy toe:
Uw breede mond ontsloot zich!
In 't minlijk H i k a b o e .[2]

Ik zag uw breede tanden,
Van 't frissche vleesch omboord;
Het frissche vleesch der lippen;
Waar op de bloedkraal gloort.

Ik zag die breede tanden,
Dat effen parelsnoer,
Al lachend zich verwijden,
Als gaapte een paarlemoer.

Uw oogen lonkten teder
Van 't bruischend liefdevier,
En gloeiden van genoegen,
Als de oogen van den gier.

In weêrwil van mijn schamen,
Verried ik al mijn vreugd:
Mijn vreugd, dat gy my minde!
En trilde van geneugt'.

Uw hand, my aangeboden,
Aanvaardde ik met ontzag,
En teedrer dan ooit meisjen,
Vierde ik mijn' bruiloftsdag.

Ik schatte my gelukkig
In de armen van een' man;
Een' man, die stevige eiken
Als rieten buigen kan.

Ik schatte my gelukkig
In de armen van een' gâ,
Een' gâ die my beminde,
En dacht mijn' heilstand na.

Gy toogt naar gindsche heuvels,
En velde gems of stier;
En op uw forsche schoften
Bracht gy my 't wildbraad hier.

Ik roostte zelv' de spieren
En 't smeulig ingewand
Van de omgebrachte dieren,
Met maagdelijke hand.

Wy deelden beet by bete,
En vielen moê en mat,
Met d'avond die vast daalde,
In 't dorre palmenblad.

We ontwaakten bly te moede.
Gelukkig door de trouw:
Gy, als mijn man gelukkig!
Ik, zalig als uw vrouw!

We ontwaakten bly te moede,
En eer gy my verliet,
Geleidde gy mijn schreden
Naar de aangelegen vliet.

Wy kwamen aan den oever;
Daar hield uw hand my staan,
En wees my met den vinger
Het ruim des hemels aan.

‘Beschouw daar aan den hemel
Dat thands verbleekend licht!
Het houdt zijn kromme hoornen[3]
Te bergwaart heen gericht.

Nog negenmaal na dezen
Zal dit gehorend licht
Met de eigen kromtens prijken
Om 't slinkend aangezicht.

En tienmaal zal na dezen
Dit blinkend Hemellicht
Geheel zijn' glans verliezen,
En wijken uit 't gezicht.

En tienmaal zal na dezen
Dat weggekrompen licht
Zijn horens weêr vertoonen.
Met omgewend gezicht.

En tienmaal zal na dezen
Dat weêr herboren licht
Zijn holle kaken vullen
Om 't blinkend aangezicht.

En als ge dan zijn horens
Weêr bergwaart heen ziet staan,
Zult gy een teder wichtjen
In deze plassen baân.’ -

Hoe huppelde op die woorden
Mijn teêrgevoelend hart!
Hoe golfde 't in mijn boezem,
Of 't overweldigd werd!

Uw mond drukte op den mijnen
Het zegel van uw woord,
En flux waart ge uit mijne oogen,
En heden - ach! vermoord!

De dag vlood heen, ging onder:
De zwarte nacht viel neêr.
De maan besteeg den heuvel,
Maar gy verscheent niet weêr.

Daar zat ik stil te peinzen,
En telde zonder end
De starren die er rezen
Aan 't draaiend firmament.

Daar zat ik stil te zuchten,
In priemend ongeduld,
Naar 't eerste morgenstraaltjen
Dat de Oosterkim verguldt.

Daar zat ik stil te peinzen,
En vond mijne oogen nat;
En zag, als ik ze droogde,
Mijn hand met bloed bespat.

Ik schrikte van dit teeken,
En wischte hand en oog:
Maar de eene werd niet zuiver,
Het ander werd niet droog.

Ik rees in angen moede,
   En trad de stulpdeur uit:
En, Hemel! wat vertooning!
   Wat schrikbaar rouwgeluid!

't Rinkinkte langs de straten!
   Verwoesting, roof, en moord,
Met bloeddorst, slachting, woede,
   't Holde al, vereenigd voort.

Door wijken en gehuchten.
   Langs velden, wegen, paân,
't Was alles bloed en lijken;
   Doorstooten; nederslaan.

Ik zag de ruwe knotsen
   Van 't weeke brein bemorst.
Ik zag de spitse pramen
   Gevlijmd door rug en borst.

De zoon van Zon en Aarde,[4]
   De Koning, was niet meer.
De staf ontviel zijn handen,
   En hy den stoel der eer.

Zie daar de felle krijgers,
   Die, tijgerlijk verwoed,
Des Vorsten uitvaart vieren
   In 't golvend menschenbloed!

Zie daar hun woeste bende,
   Met akelig gehuil,
Den vorst zijn graftent bouwen
   Op d' uitgedolven kuil!

Zie daar de stapels dooden,
Doorboord met spriet en schicht,
Door zand en bloedstroom sleepen
Naar 't open lijkgesticht!

'k Zag zelfs het doodhol delven,
En bloedig lijk by lijk
By 't vorstlijk lichaam zenden,
Naar aller schimmen wijk.

'k Zag de omgedolven aarde
De menigte van doôn
Met bloedig zand, bedekken,
By d' Eigenaar der kroon.

'k Zag hoofden afgehouwen,
En 't aaklig doodenbed
Met de afgehouwen hoofden
Op piek by piek, omzet.

Ik dwaalde langs die hoofden,
En zag ze siddrend na:
‘Licht vinde ik onder allen
Mijn dierbren Ahacha.’ -

Zoo dacht ik en verbleekte,
Daar ik op 't oogenblik
Mijn' Echtgenoot herkende,
En stond versteend van schrik.

Mijn' Echtgenoot! den mijne!
Den man, dien ik aanbad!
Die my voor duizend vrouwen,
Zich uitgekozen had!

Die my uit duizend maagden
Zich uitkoor tot een vrouw!
Dien ik me uit alle mannen
Ten egâ kiezen zou!

Hy was het! hy - de aanminn'ge!
En 't edel forsch gelaat
Droeg nog in d'enklen aanblik,
Al wat een' held verraadt.

Ik zag de gapende oogen,
Verwrongen en verspard!
De lippen openhangend,
En overdekt met zwart!

De fletsche en slappe wangen,
Van glans en schoon ontbloot!
Den hollen mond vertrokken
Door 't grijnzen van de dood!

De zwartgekroesde hairen
Door 't ronnend bloed gesleurd!
Den vetten hals geschonden,
En van den romp gescheurd!

Dit zag ik, en mijne oogen,
Hoe hebt gy 't kunnen zien?
En, zonder weg te smelten?
In tranen weg te vliên?

Dit zag ik, en mijn boezem,
Hoe kost gy 't wederstaan?
Hoe, zonder by dit jammer
Van ijzing te vergaan?

Hoe, zonder by dit jammer
   Te bersten van den schrik?
Of in den rouw te smooren
   Op 't eigenst oogenblik?

Of doet de rouw slechts lijden?
   Slechts lijden zonder maat?
En voedt hy zich door 't lijden?
   En wordt hy nooit verzaad?

Ach! waren er geen knotsen,
   Geen schicht of spietsen meer,
Om my met een' te dooden
   Op 't graf van 's warelds heer?[5]

Helaas, rampzaalge weduw!
   Waar henen thands gevlucht?
Rampzalig zijt gy heden!
   Rampzalig is uw vrucht!

Ga henen, arme droeve,
   Vlied henen, verr' van hier!
En voer uw wee en klachten
   Naar woud- en heuvelstier.

Tref daar met troostloos huilen
   Des tijgers ingewand;
En meng een zee van tranen
   Aan 't heet geblakerd zand.

Leg daar uw schreiend wichtjen,
   Als 't ijslijk uur daar is,
Uw eigen ingewanden,
   Ten prooi der wildernis.

Leg daar dat heilloos wichtjen
   Op luttel struiken neêr:
Verbied uw oog de tranen,
   En zie het nimmer weêr.

Laat vrij uw horens wassen,
   Of krimpen, zilvren maan!
Laat vrij uw licht verdwijnen,
   Of heel uw schijf beslaan.

Wacht niet, dat ik met de oogen
   Uw omtocht begelei';
Of, met aandoenlijk staren,
   Uw wederkomst verbei'.

Gy zijt voor my geen teeken,
   Geen streelend teeken meer.
Voor my geen blijdschapsbode!
   Dat alles nam een' keer!

Ik zal in deze vlieten,
   (Ik zal het nimmer, neen!)
Geen teder jongske wasschen,
   Als my beschoren scheen.

Ik zal geen teder jongske,
   Het beeld mijns Echtsgenoots,
Van onder 't hart ontbinden,
   Dan tot een prooi des doods.

Ik zal dat teder pandtjen
   Het daglicht niet doen zien,
Om 't eens in koestrende armen
   Den tepel aan te biên.

Mijn bloed zal 't nimmer voeden,
Mijn hand niet streelen, neen!
Mijn lach zijn' lach verzellen;
Mijn schreien, zijn geween.

Neen, 'k druk 't veroordeeld weesjen
Slechts eenmaal aan mijn hart;
En (dit zij mijn vertroosting!)
Dan sterf ik van de smart.

1788.

Eindnoten:

* Dit stukjen is voor verscheiden jaren, doch naar een gebrekkig afschrift en als werkelijke Vertaling uit het Guineesch verspreid geworden, doch men geeft het hier volledig, en gelijk het is, als oorspronklijk.
1 De linnenen Weduwen sluier, ten voeten afhangende.
2 De groet eens Minnaars: IK BEMIN U.
3 De Maan, in heur laatste vierdedeel.
4 Tijtel des konings.
5 Andere tijtel des konings.

Yrwin en vreedebag,[1] of de steenrotsklip.[*] (Laplandsche Romance.)

V. ‘Wat zucht ge, ô Yrwin, aan mijn borst?
Van wellust? Neen, van smart!
Wat wolkjen drijft er in uw oog
als ik u druk aan 't hart?
Ontbreekt er aan uw' heilstand iets?
Is u mijn min tot last?
Wat eischt, wat wil, wat wenscht uw ziel?
Wat klemt me uw arm zoo vast!’ -

* Nieuwe Mengelingen II. 99. Uitg. 1817.

Y. ‘Geminde! neen; ik wensch niets meer;
uw liefde zij mijn deel!
Maar 'k weet niet wat voor somberheid
beheerscht mijn ziel geheel.
Ik weet niet welk een voorgevoel
van dreigend ongeval
Grijpt my in al mijn leden aan.
Wat of ons naken zal!’-

V. ‘Ons naken? Yrwin! Aan uw zij'!
Daar ken ik geen gevaar.
De hemel storte en brijzle my!
uw boezem is mijn baar.
Neen, Yrwin, neen, ons dreigt geen leed,
mijn ziel getuigt het my!
Zy huppelt in mijn smachtend hart.
Wat vreeze ik aan uw zij'!’ -

Zoo sprak de blonde Vreedebag,
daar ze in 't gekrulde gras
In de armen van heur' Bruigom zeeg,
en in zijne oogen las.
De zon, die nog een' flaauwen straal
door de avondkimmen schoot,
Verlichtte 't maagdlijk aangezicht
met vurig blinkend rood.

‘Ach, Yrwin, zie, hoe gloeit de kim
terwijl het daglicht zinkt!
Wat overheerlijke avondglans,
waar meê de hemel blinkt!
Gewis, dit stil, dit grootsch verschiet
heeft iets ontzettends in.
De nacht koomt op, de schaduw klimt;
kom, spoên wy naar 't gezin.’

‘Het duister valt, de wijk is verr':
   wy zijn hier gants alleen.
Ja, Yrwin, ja, ik voel het ook,
   er waart iets om ons heen.
Iets gruwzaams hangt ons boven 't hoofd:
   het klamme zweet breekt me uit:
Mijn boezem beeft als schuddend riet:
   wat of dit toch beduidt?

Maar hoe! wat wil dit woest gelaat!
   Ach, Yrwin, zijt gy 't wel?
Nog nooit heb ik u dus gezien!
   Wat staan uw oogen fel!
Van waar dat gruwzaam steigrend hair?
   Dat gapen van dien mond?
De loodverf die uw kaak betrekt?
   Wat ziet ge dus in 't rond?

Omhels my! ken uw Vreedebag,
   die aan uw' boezem hangt;
Die d' adem van uw hijgend hart
   op hare lippen vangt!
Wat doet gy? Yrwin, zijt gy 't nog?
   Zijt gy 't, mijn Yrwin! gy!
Is 't droom? is 't zinbedrog? is 't spook?
   ô Hemel, sta my by!’ -

Zoo spreekt ze, en ijst van 't monsterdier
   dat in heure armen gromt;
Valt, ijslijk gillend, ruglings neêr,
   en blijft van schrik verstomd.
Geen Yrwin, neen, een Winterbeer,
   als zy zich wedervond,
Snoof met een vreesselijke snuit
   om haren boezem rond.

Zy gilt, zy schreeuwt, zy vlucht, zy vliegt,
en voelt geen' grond in 't vliên!
Reeds is zy in heurs Vaders stulp,
maar waagt niet, óm te zien.
Zy zit, zy zwijgt. Men vraagt vergeefs:
geen andwoord (wat men vraagt),
Wat haar, wat Yrwin is gebeurd,
verkrijgt men van de Maagd. -

Daar brengt men Yrwins opperkleed,
zijn spriet en leêren hoed:
Dees door eens wolven tand gescheurd;
en 't eerste, rood van bloed.
Nu twijfelt niemand aan zijn' dood:
Gewis, hy is geweest!
Voorzeker werd hy tot den prooi
van eenig grimmig beest! -

Nu gist men de oorzaak van heur' rouw;
heeft deernis met heur' staat;
Neemt troost en teedre oplettendheên,
en zorg en kunst te baat.
Men vond haars Minnaars sabelpels,
zijn walvischbeenen spriet,
En zoekt zijn overschot langs 't strand;
maar beenders vindt men niet.

Men werpt nogthands een' aardhoop op,
en richt, zijn' naam ter eer',
Den dennehouten staak daar naast,
en plant er zijn geweer.
De schoone ziet het zwijgende aan;
en met een' woesten blik,
Dien niemand van heur huis verstaat,
verraadt zy niets dan schrik.

Dus zit zy twintig weken lang,
geeft spraak noch spraakgeluid,
En smelt in stomme tranen weg,
en treedt de hut niet uit.
Op 't laatst, daar niets vermogend is
tot stilling van haar wee,
Voert haar heurs grijzen Vaders zorg
naar d' oever van de zee.

Nu koomt zy aan haars Vaders hand
by 't dorre strandgevaart',
Waar Thor[2] d' ontzachbren mokerstaf
met staal en vuursteen paart.
Zy siddren op den drempelsteen,
die voor den ingang ligt,
En heffen de oogen trillende op
naar 't vormloos aangezicht.

De Priester leidt hen voor 't altaar;
daar knielen zy in 't zand:
Hy vat de grove tooverbom,[3]
beschilderd door zijn hand.
Hy rommelt, draait haar over 't hoofd,
en zuist den God in 't oor,
En smeekt hem voor de kranke Maagd
genaderijk gehoor.

De vuurslag klinkt, de vonk springt af,
de Godheid hoort gebeên.
Hy strekt zich op de borst in 't stof
met uitgebreide leên.
De trommel rinkelt op zijn rug:
't ontzag der Godheid groeit!
't Wordt aaklig in den tempelkring,
en 's Wichlaars borst ontgloeit.

‘De misdaad (bromt hy) treft het huis,
dat d' onmensch schuilplaats gaf.
Heur wraak vervolgt en u en hem
tot in de nacht van 't graf.
Het euvel beef voor 's Hemels roê,
waar 't op de zwakheid woedt.
Heur zaak is aller Goden zaak:
zy vordren - menschenbloed.’ -

De Wichlaar zwijgt: de tempel dreunt
van 't gonzen van de trom;
En 't heilig woord van d' Offeraar
bant elk van 't heiligdom.
Daar gaat de droeve Vader heen
met zijn onredbaar kind:
Nu, beide, spraak- en wezenloos,
en in hun misdaad blind.

De Vader vouwt zijn handen saam,
en slaat het oog om hoog;
Ziet nu zijn droeve Dochter aan,
en dan, des hemels boog.
‘Ach, Hemel (zegt hy) neem dit hoofd!
mijn bloed verzoen' de schuld,
De bloedschuld, die mijn huis bevlekt,
zoo dit uw wraak vervult!

Mijn hart, mijn hand, zijn vrij van 't kwaad;
mijne oogen, rein daar van;
Mijn eenvoud kent bedrog noch list,
die iemand schaden kan.
En gy, mijn kroost! en, Yrwin, gy!
Waar zijn uw euveldaân?
Gy immers voelt u even rein?
of, wat hebt gy begaan!’ -

Hy sprak, en kust zijn Dochters wang,
van tranen thands doorgroefd:
En zet haar aan een' heuvel neêr,
meer zinloos dan bedroefd.
Hy loopt verbijsterd om en om,
maar zonder oogmerk om;
Nu, vloekende op zijn schuldloosheid,
en dan op 't Godendom.

Een grimmige IJsbeer heft het hoofd
van uit het bonzend meer;
Schiet toe, en valt op 't oeverzand
aan 's meisjens voeten neêr.
De Grijzaart schrikt: het walvischbeen
blinkt ijlings in zijn hand
Snort weg, en boort door 't borstlig hair
in 's ondiers ingewand.

Hy schreeuwt, treedt toe; en 't monster huilt
en wentelt in zijn bloed.
Hy nadert, met de vreugde in 't hart,
dat hy zijn telg behoedt.
Hy trekt het wapen uit de wond;
maar, eer hy weder treft,
ô Wonder! 't dier verliest zijn' schijn,
terwijl hy d' arm verheft.

Zijn muil, die gapend scheen naar moord,
zijn breede snuit, versmalt:
Zijn borstels worden menschlijk hair,
dat op zijn schoften valt:
Zijn klaauwen, armen, strekt hy uit,
en toont eens Jonglings borst.
't Is Yrwin (hemel!) die daar ligt,
en 't hoofd nog opwaarts torscht.

't Is Yrwin (hemel!) die daar ligt,
en in zijn' bloedstroom zwemt!
Die nog met machtelooze hand
des Grijzaarts handen klemt!
‘Ach (zegt hy)! 'k heb aan 't lot voldaan;
mijn onheil was verdiend.
Ik had de menschheid uitgeschud,
'k verried een' boezemvriend.’ -

Zoo zegt hy; richt het hoofd nog op;
bezwaarlijk! stort en sneeft.
Den Grijzaart knikt het lijf; verstijfd,
niet wetende of hy leeft.
Zijn Dochter bleef versteend van schrik;
hy-zelf, hy werd een klip;
En beide strekken thands ten baak
aan 't golvenklievend schip.

De zee bespoelde sints hunn' voet,
en sneed hen af van 't land;
Maar sedert waagt geen misdaad ooit
zich zoo naby aan 't strand.
En sedert blijft de Vriendentrouw
by 't menschdom ongeschend:
Want Yrwin en de Steenrotsklip
zijn al wat leeft, bekend.

1788.

Eindnoten:

1 De naam is Friddabag: dit is, in 't Yslandsch, juweel der vrouwen. Men zou eigenlijk Vrijdebag of Vrijbag moeten zeggen, gelijk wy Vrij-dag zeggen van het zelfde Fridda: doch dit luidt te hard. Yrwin is schutter.

2 THOR is de opperste Godheid der Laplanderen. Een bloote boomtronk gants van takken ontbloot, en met een ruw zweemsel van een menschlijk gelaat daar in uitgehakt, stelt hem voor. Aan dezen tronk zijn, als onderscheidende kenmerken dezer Godheid, een m o k e r met een s t e e n en v u u r s t a a l opgehangen, waar door tevens de Donderaar en de Schepper des Lichts in hem beteekend worden.

3 De Tooverbom dient den Wichlaar ter bezweering van Goden en Geesten, op dat zy hem het verborgene ontdekken en instorten. Door heur zuizing en gonzing bedwelmd, strekt hy zich voor over op den grond, en vervalt in een mijmering, waar uit hy oprijst om zijne uitspraken te doen.

Ada.*

Ada vlood langs veld en heiden
Met de doodangst in 't gemoed:
Wie zal Adaas tranen droogen?
Wie geleidt heur' teêren voet?

Van den boord der Vechterweiden
Liep zy, zonder duur of rust,
Naar de vette Veluwzoomen,
Daar de Waal de velden kust.

Aan de bocht der krommende Amstel
Wacht Reinier zijn lieve spruit;
Ziet hy met verlangende oogen
Naar zijn lieve dochter uit.

Vruchtloos wacht gy, teder vader;
Vruchtloos klopt u 't hart van angst.
Ada vliedt uw minnende armen;
Ada spot met uw verlangst.

'Ada, roept de droeve grijzaart;
Ada, heel mijn schat alleen!
Laatste sprankel van mijn leven!
Ach! waar zijt, waar vloodt gy heen?'

Vruchtloos! Ada hoort geen weenen,
Geen geliefden vaders stem;
Ada zoekt, op woeste heiden,
Naar een toevlucht verr' van hem.

* Verspreide Gedichten I, 149.

De ochtend, by zijn eersten schemer,
Had heur eerste vlucht gezien;
De avond zag haar rust verlangen,
Maar nog even rustloos vliên.

Wind en regen sloeg aan 't huilen,
Lucht en hemel stonden naar:
Dichtgepakte donderbuien
Kruiden krakend op elkaâr.

Nu voltooide 't dikste duister
't Aaklig van den hollen nacht.
Tastend trad zy op de vlakte,
Door een felle hageljacht.

Thans genaakt zy naarder streken;
Trapt op menschelijk gebeent;
Gaat door onbegraven lijken;
Huivrend en van schrik versteend.

Hier, hier had een dolle woede
By de binnenlandsche twist
't Bloedig moordtuig opgeheven,
Dierbaar menschenbloed verkwist.

Ada spoedt met aaklig rillen
Daar heur voet haar naauwlijks draagt:
‘Wee u, zegt zy, droeve lijken!
Wee, die een van u beklaagt!’

Straks begon het bliksemstralen
Dat het aardrijk om haar spleet!
Wie zal Adaas ijzing malen?
Wie de schokken die zy leed?

Wie heur brandende gebeden?
   Wie het grievend naberouw,
Dat zy met verhaaste schreden,
   Vruchteloos ontvlieden wou?

‘Ada, neen, daar valt geen vlieden,
   't Naberouw is niet te ontgaan.
Schoon gy ook de nacht ontvlodet;
   Daar is geen ontkomen aan.

Ada, neen, daar valt geen vlieden!
   Die zijn ouders liefde vlood,
ô Die vindt, waarheen hy vliede,
   Geene toevlucht dan de dood.’

Bevend hoort zy deze woorden,
   Die het ruischen van de lucht
In heur ooren scheen te voeren;
   En verstijfde met een' zucht.

Bevend hoort zy 't en verstijfde;
   Bloed, en stem, en adem, stond:
Schenen in heur borst bevangen,
   Opgesloten in heur' mond!

Niets meer hoort ze; niets verneemt ze;
   Duizlend stort zy plotsling neêr:
Vlammen scheemren voor haar oogen:
   Nog een gil, en ze is niet meer!

Daar, daar is dat laatste teeken,
   Dat de dood van 't leven scheidt. -
Neen, het is een diep verzuchten!
   't Is een kreet vol gruwzaamheid!

't Oog verheft zich vol verschrikking;
't Weidt wanhoopig in het rond.
Wat beschouwt ze, groote Hemel'
Wat gevoelt ze deze stond!

Raimond, lust van Adaas leven,
Die met haar de schapen dreef;
Die, naar elders heengeweken,
In haar denkbeeld achterbleef:

Die haar, als de lente bloeide,
Om heur hart en liefde vroeg;
En van wien ze sints die lente,
't Pand der teêrste liefde droeg:

Raimond, aan heur min ontstolen,
En te wapen opgeprest,
Raimond stond daar voor heur oogen:
Bleek, en tot de dood gekwetst.

Raimond stak zijn dorre palmen
Bevend, bloedloos, naar haar uit:
Opende verstijfde lippen,
Met een schrikbaar hol geluid.

‘Ada (zegt hy) zie my sterven!
Stervend wenschte ik u te zien.
'k Zie u! wees mijn stof niet grimmig,
Schoon ik ook uw' haat verdien.’

‘Ada!’ - IJlings zijgt hy samen!
Blaast den flaauwen adem uit;
En het meisjen stort daar nevens:
‘Raimond (zegt zy) neem uw bruid!’
1790.

Berta.*

Berta was weêromgegeven
  Aan den Egâ dien ze aanbad.
Adelheide met heur loten
Van het echte bed verstoten,
  Dat zy ingenomen had.

Berta was de lust en 't leven
  Van een' teedren Echtgenoot;
Zy, op zijnen throon geheven,
Had hem wettig kroost gegeven
  Uit een' onvervalschten schoot.

Berta heerschte Koninginne
  Naast heur' waardigen Gemaal.
Zy, haars Egaâs hartvriendinne,
Hield hem, blakende van minne,
  In een' band geklemd van staal.

Zwaait Pepijn den staf der Franken
  In zijne oorlogshafte hand;
Berta doet zijn huwlijksboeien
Van de frisschte rozen bloeien,
  Zaligt huis en vaderland.

Schoone Berta, aan uw voeten
  Prest zich weêuw en wees om strijd.
Elk verdrukte durft het wagen,
Om zijn' Koning recht te vragen,
  Daar gy-zelv zijn voorspraak zijt.

* Verspreide Gedichten I, 157.

Zie die schaar van hulpeloozen,
   Op uw aanzien reeds gerust;
Zie dien toevloed dankbre zielen,
Die daar om u henen knielen,
   En wier mond uw' voetstap kust!

Daaglijks ziet ge zoo veel oogen
   Naar uw edel oog gestrekt!
Daaglijks ziet ge zoo veel palmen,
Ondersteund door zoo veel galmen,
   Naar uw weldaân uitgerekt!

Maar wie vliegt op 't staatlijk heden,
   Daar de tempels openstaan,
Wie vliegt thands voor ieder henen,
Om, met hartbewegend weenen,
   Aan uw voeten neêr te slaan?

Zie dien grijzaart, zat van dagen;
   Ademloos in 't stof gebukt;
Wien zijn leden niet meer dragen;
Vol van 't merk van wreede slagen,
   In zijn' open' rug gedrukt.

‘Grijzaart, zegt ze, zoo mishandeld,
   Wat begeert gy, wraak of heul?
Wat verlichting voor uw pijnen,
Die my onverduurbaar schijnen?
   Wat vergelding voor uw' beul?’

De oude ziet met starende oogen
   Op haar deernistoonend oog.
Zwijgend heft hy, vol ontroering,
En in diepe geestvervoering,
   Dorre handen naar om hoog.

‘Droeve grijzaart, roept zy weder,
Wat verlangt gy? eischt gy wraak?
Vraagt gy my een gunstbetooning?
Wenscht gy rechtspraak van den Koning?
Spreek, ik deel in uwe zaak.’

‘Neen, Vorstin, sprak de afgeleefde,
'k Schrei u om geen weldaân toe:
'k Heb de maat vervuld der dagen,
Die mijn God my gaf te dragen,
'k Ben en gunst en rechtzaak moê.’

‘Wat dan voert u, oude vader,
Aan mijn voeten op den weg?
Wat kan ik voor u verrichten,
Tot vervulling van de plichten,
Die ik willig op my leg?’

‘Niets voor my, ja niets, Vorstinne!
't Is voor my niet, wat ik vraag!
Zie dees open wonden vloeien,
Zie haar uw gewaad besproeien!
Zie de builen die ik draag!’

‘'k Zie ze, grijzaart, met meêdogen.
'k Wil ze droogen met mijn hand.
'k Wil ze met mijn kleed verbinden,
U mijn' bijstand doen bevinden;
Rijs slechts, hef u uit het zand.’

‘Neen, Vorstin, hier moet ik sterven,
Of mijn eisch my zijn verleend.
'Laat my hier de troost genieten,
Dat mijn tranen, daar ze vlieten,
Niet onvruchtbaar zijn geweend!’

‘Ween, ô grijzaart, pleng uw tranen,
   'k Neem er deel in, stort ze vrij!
En neem deze hand ten teeken,
Dat het geen ge my zult smeeken,
   U vooruit geschonken zij!’

Op die woorden, op dit teeken,
   Rijst de grijzaart, ziet haar aan:
‘Berta! zegt hy, 'k eisch uw leven!
Morgen zult gy 't wedergeven
   Aan den Heer van uw bestaan!’

Berta schrikt! heur kniën beven!
   Ze antwoordt: ‘Zoo de Hemel wil!’
Maar de blos ontschoot heur wangen:
Hoofd, en hals, en leden, hangen;
   En heur sprekend oog zwijgt stil.

In een' draaikolk van verwarring
   Keert zy weêr in 't wachtend hof.
Vol van onbestemde tochten,
En van rondsom aangevochten,
   Knielt zy siddrend in het stof.

Bidden wil zy! - kon zy bidden!
   Schreien! - tranen vindt zy niet!
Zich tot heur' Verlosser keeren,
En van hem den troost begeeren,
   Die haar wijd en zijd ontvliedt! -

Mocht zy dat! - maar vruchtloos pogen!
   't Hart is al zijne aandacht kwijt.
't Hart, als in heur borst versteenend,
Schijnt zich met heur angst vereenend;
   Ieder hartklop, een verwijt.

Berta! Gy, zoo groots weldadig,
In wat wanhoop stort ge neêr!
Waar is thands uw moed gebleven?
Waar uw gants Godsdienstig leven?
Heeft dan dit geen waarde meer?

Hoe! wat woeste, felle blikken,
Die gy tot den Hemel wendt!
Wat ellendig handenwringen!
Welk een klem van folteringen,
Die alleen de wanhoop kent!

Gy vertwijfelt dan bij 't sterven?
Wanhoopt by de stond des doods?
Zijn dan al uw vrome daden
Nu als weggedorde bladen?
Haar herdenken, troosteloos?

Durft ge, met dien dosch omhangen,
Niet gerust tot Goël treên?
Met dien dosch van schoone deugden,
Die u altijd zoo verheugden,
Daar gy om wierdt aangebeên? -

Maar - daar zijgt zy nokkend neder;
't Lichtschuw voorhoofd kust den groud;
Tranen, die de nood leert weenen,
Stroomen langs de marmersteenen
Waar de throon gespannen stond.

‘Heiland -!’ zegt zy, heft haar oogen! -
De eigen grijzaart doet zich op.
Hy, die, voor haar neêrgebogen,
Haar zoo teder had bewogen,
En haar wanhoop dreef ten top.

De eigen grijzaart, maar verhelderd,
Maar verjeugdigd van gelaat:
Zonder trekken van verouding,
En in rijzige englenhouding,
Met een hagelwit gewaad.

Blonde lokken, rijk van luister,
Zwieren om 't aanminnig hoofd;
En een glans van zilvren stralen
Schijnt als om hem rond te dwalen,
Die den middagglans verdooft.

‘Berta, zegt hy, ken u-zelve!
Leer wat ware rust verschaff”:
Leer uw deugden recht beschouwen:
Ken het valsche zelfbetrouwen:
Sta van dezen afgod af!

Jezus zag uw zelfmisleiding;
Zijn genade kwam u voor:
Zijn verdienste zal u kleeden;
Offer Hem uw dankbre beden,
Met het Uitverkoornen choor!’

1792.

Katharina Herman.*

In 't onderaardsche kelderhol
Aan blok en steen geklonken,
Lag de onbekende, mat en krank,
In duistren damp en kerkerstank,
Op 't vuile stroo gezonken.

Daar lag zy ongehavend neêr,
Vermast door boei en banden,
Gants uitgemergeld en verbleekt,
Het oog van tranen blind geweekt;
En zweeg, en wrong de handen.

Van pijn en kommer uitgeput,
Van onrust afgemarteld,
Behield zy niets dan 't blonde hair,
Waar aan zy nog te kennen waar,
Dat om de schouders spartelt.

Maar niemand, niemand kent haar hier.
De schoone Westfriezinne
Wekt thands in 't slordig mansgewaad,
Geen achterdenken door 't gelaat,
Geen sporelooze minne.

Dus lag zy, als in 't holle kluis
De Spaansche kerkerwachten
Door 't naauw ontgrendeld venstergat
Het zeemlenbrood met luttel nat
Aan hun Gevangnen brachten.

* Mengelpoëzy II. 130, uitg. 1823.

Daar werpt men elk het harde brood
   Verachtlijk op de steenen;
Daar reikt men elk de waterkruik,
Te klein voor 't noodigste gebruik,
   En let niet op het weenen.

Zoo gaat men ieder kerker rond,
   En nadert ook den haren.
Den haren, daar zy, flaauw van smart,
In ieder klopping van het hart
   De laatste meent te ontwaren.

De Wachter, met een enklen wenk,
   Beschouwt heur brekende oogen;
Hy zet zijn vracht daar achtloos neêr,
En spoedt en sluit den grendel weêr,
   En gaat, en - wordt bewogen.

Bewogen? Ja, voor d' eerstenmaal:
   Hy voelt zijn hart ontroeren,
En vliegt (van zuchten weet hy niet,
Noch hoe die wondere aandrift hiet)
   Om bystand aan te voeren.

Daar keert hy met een Priester weêr,
   En stelt de kluisdeur open;
En leidt den grijzen vader in,
Wien zuivre God- en menschenmin
   Tot ieders redding nopen.

De grijzaart spreekt haar vruchtloos aan,
   En hoort heur borst slechts hijgen.
Hy voelt haar voorhoofd koud bezweet,
En legt de hand op 't overkleed,
   En wil haar lucht doen krijgen.

Hy schrikt! de boezem van een vrouw,
In 't manlijk kleed verholen? -
ô Ja, hy twijfelt langer niet!
Hy nadert schichtig, ziet, herziet!
Gewis, hy kan niet dolen.

Ja, 't is een vrouw, een teedre vrouw,
Die fier, in dees vermomming,
Van jammer en ellend vergaat,
En niemand heur geheim verraadt,
Tot zijn, tot elks verstomming.

Wat oogmerk, wat geheime drift,
Wat doelwit mag het wezen,
Dat ze onder dit gewaad verbergt;
Waarom zy zooveel rampen tergt;
En niets betoont te vreezen? -

Dit weet men: ze is voor weken tijds
In 't Spaansche heir gevonden,
En toen, by 's Veldheers legerwacht
Van heilloos landverspiên verdacht,
Ten kerker opgezonden.

Meer weet men niet. - Met zorg en vlijt
Herroept men haar in 't leven;
Maar zy slaat allen bystand af,
En wil niet anders dan het graf,
En schijnt voor 't licht te beven.

De vrome vader spreekt haar toe,
Met tederheid in de oogen.
‘Mijn dochter (zegt hy), wees gedwee;
Wat God u ook verduren deê,
Hy treft uit mededoogen.

De wanhoop hoont zijn gunst, zijn macht.
   ô Draag uw lot geduldig!
Ontsluit uw boezem voor mijn troost;
Wy allen zijn zijn schuldig kroost:
   Geen onzer leeft onschuldig.' -

'Mijn vader (zegt ze, diep geraakt,
   In afgebroken snikken.)
Wie heeft u mijn geslacht ontdekt?
Of wie my met een schuld bevlekt? -
   Of spant de list my strikken?

Welaan dan! 't Is zoo: 'k ben een vrouw!
   Ik kan het niet verheelen.
Maar Echte min en Huwlijkstrouw,
Zie daar de misdaad van die vrouw,
   En wat haar doet verkwelen!

Ga, breng dit aan uw meesters aan:
   Ik zal mijn lot verwachten.
Doch meld my slechts of Herman leeft,
Die hier zijn boei gevonden heeft?
   Dit zal my 't al verzachten.

Om hem, die hier gevangen zat,
   Om aan zijn zij' te sterven,
Bestond ik alles wat ik deed:
En, hebt gy deernis met mijn leed,
   Zoo doe my dat verwerven!' -

De grijzaart stort een stillen traan:
   En, schreiende opgerezen:
'Bedrukte (zegt hy)! hoop op God.
Voor my, my deert uw gruwzaam lot. -
   Hy leeft - maar is verwezen.' -

‘Verwezen? - Hemel! - Gruwbre slag!
   Wat heeft hy dan misdreven?
Hy nam voor 't dierbaar vaderland
Gerechte wapens in de hand;
   En kost hem dit het leven?’ -

De grijzaart zwijgt, en nokt, en schreit,
   En wil, maar kan niet spreken.
De ontroering sluit den mond hem dicht,
Maar deernis zweeft op 't aangezicht,
   Zijn edel hart ten teeken.

Hy gaat, Kathryne bleef alleen,
   Heur smart ten prooi gegeven.
‘Ach (zegt zy)! slechts eene enkle beê,
ô Hemel, in mijn snerpend wee!
   ô! Laat ons samen sneven!’ -

‘Wij zullen!’ roept een teedre stem;
   ‘Wij zullen, dierbre Gade!’
Dus roept haar Herman, nat beschreid,
En door den Priester ingeleid.
   ‘God geeft ons die genade.’

Zy ziet hem; zuizelt van de vreugd;
   En stort zich in zijne armen.
‘Mijn Herman! Herman! 'k heb u weêr!
En zien we ons thands den laatsten keer,
   Zoo wil zich God erbarmen!’ -

‘Mijn dierbre! ja, ik ga ter dood:
   Mijn strafuur is verschenen!
Vaarwel, vaarwel, geliefde Gâ!’ -
Mijn Herman! neen, ik volg u na.
   Wat vliedt, wat vliedt gy henen?

‘Men rooft u uit mijne armen niet.’ -
‘Gy zult my spoedig volgen.
Men heeft my voor een uur gemeld,
Dat ook uw vonnis wordt geveld.
De Veldheer is verbolgen.’ -

‘ô Heilrijk dan 't Soldatenkleed.
Dat my die dood bereidde!’ -
‘Neen, Dierbre, neen! vloekwaardig kleed,
Dat u een lot verkrijgen deed,
Zoo gruwzaam voor ons beide!

Dan, waarom ons het hart verscheurd,
Reeds al te veel bewogen?
Wy weten, dat de dood ons toeft:
Welaan, men treê hem, onbedroefd,
En moedig, onder de oogen!

Vaarwel, mijn Dierbre! laat my los!
Ik smeek u, stort geen tranen!
Gy volgt my op mijn bloedig spoor.
De Heiland ging onschuldig voor,
Om ons den weg te banen. -

‘Ja, Jezus ging ons allen voor:
Dat u zijn Geest geleide!’
Dus roept de ontroerde Priester uit,
Terwijl de deur zich weêr ontsluit.
‘Zijn lijden trooste u-beide!

Maar toeft, een enkel oogenblik...!
ô! God is groot en machtig!’ -
‘Mijn vader, waarom thands vertraagd?...
Ik voel mijn zwakheid onderschraagd!...
Wees me in uw beê gedachtig!’ -

‘Een oogenblik nogthands, mijn zoon!...
Aan God hangt dood en leven.
Wie weet...!’ - ‘Ach, vader, vlei my niet,
Daar de Engel die den dood gebiedt,
Het zwaard reeds heeft geheven.’ -

‘Mijn zoon, geen ijdle, valsche hoop
Poog ik u aan te bieden.
Doch waartoe zoo veel ongeduld,
Eer 't uur uws levens is vervuld!
Laat 's Hemels wil geschieden! -

Ja, te aarzlen als Gods stem ons roept,
Is schuldig, is te doemen. -
Maar dat men elke stond waardeert,
Die God door ons bestaan vereert,
Is 's menschen plicht te noemen.

Dit oogenblik - is 's Hemels gaaf -
En zoudt gy dat verachten? -
Laat u geen woeste stervensdrift
Ondankbaar maken voor die gift;
Maar leer ze recht betrachten! -

Gy, zijt gy rijp voor de Eeuwigheid? -
Daal in u-zelven neder! -
Vertwijfling, die ten grave vliedt,
Is 't Christlijk onderwerpen niet,
Steeds stil, gematigd, teder.’ -

‘Ach, vader!’ zegt het weenend paar,
‘Heeft ons het hart bedrogen;
Ach, waarom rukt uw liefdeplicht
Ons dezen blinddoek van 't gezicht?
Wat stelt gy ons voor oogen!’

‘Mijn kindren (zegt hy)! 'k zeg u niets,
Het geen uw hart kan wraken.
Mijn plicht is, om by 't dolend lam,
Uit welken stal het tot my kwam,
Voor zijn behoud te waken.

Ik waak voor u: 'k voldeed mijn' plicht!
Gij zult het my vergeven,
Indien ik 't hart u openrijt. -
Men koomt: ik hoor het - thands is 't tijd!
Treedt toe - gy hebt het leven!’

‘Ja, leeft! - Dus riep de Veldheer-zelf.
Zijt vrij, en hebt het leven!
Ik koom', ô ongelijkbre Vrouw,
Uw' moed, uw gadelooze trouw,
Een blijk van eerbied geven!

Dees grijzaart trof my 't eerlijk hart:
Dank hem voor uw bevrijding.
Zie daar de vrijspraak van mijn hand!
Gaat, leeft in 't roemrijk Nederland,
Der wareld tot benijding!’

Hy sprak: het paar blijft roerloos staan.
De Veldheer is verdwenen.
Hy ging, om hunnen dank te ontgaan:
Zijn hart had aan zich-zelf voldaan.
Nu doet de blijdschap weenen.

De grijzaart vat hun beider hand,
En zegt: ‘geliefde vrinden!
Gaat, zegent Gods voorzienigheid!
Zy had u slechts aan 't graf geleid,
Om u bereid te vinden.’
1793-1798.

Roosjen.*

In Duivenheim kent men des Farheers hof,
Daar spookt het by nacht door de bladeren.
Daar fluistert, daar kreunt het, daar zucht het zoo naar!
Daar wordt men zoo angstig een stenen gewaar,
Als 't duifjen doet hooren in 's levens gevaar,
Wanneer het een' havik voelt naderen.

Daar flikkert een vlam aan den waterkant,
Die wemelt en dwaalt langs de biezen.
Daar treft men een plekjen, waar 't gras niet op vat,
Dat wordt van den daauw of den regen niet nat;
De wind ruist er, huivrig, door 't trillende blad,
En doet er u de aders bevriezen.

De Dochter des Farheers van Duivenheim
Was eventjes zeventien jaren:
Een Duifjen gelijk, zoo onnoozel en zoet;
Een meisjen vol schoonheid en levendig bloed:
En schaars had een knaapjen dat meisjen ontmoet,
Of 't wenschte om met ROOSJEN te paren.

Aan de overzij' van een loopende beek,
Die ginds van den heuvel kwam jagen,
Vertoonde zich, hoog uit den rijzenden grond,
En schitterde en blonk heele mijlen in 't rond,
Wanneer er de zon tegen avond op stond,
Een Landhuis van oudere dagen.

* Verspreide Gedichten I, 169.

Daar leefde de Jonker van Valkenstein
In overvloed, wellust, en weelde.
Het meisjen sloeg dikwijls haar oog op dat huis;
En als zy den Jonker, in woelig gedruis,
Den jachtstoet zag leiden naby aan heur kluis,
't Was, of het heur hartjen dan streelde.

Hy schreef haar een briefjen op zijden papier,
Omtogen met goudene randen!
Hy voude zijn beeldtnis in 't vleiende blad,
Op 't schoonst in een hartjen van paarlen gevat,
Verlokkend geschilderd, hoogkostbaar geschat:
En speelde 't het meisjen in handen.

'Lief Roosjen, laat loopen al wat om u vrijt:
Vergooi u niet, lust van mijn leven!
U wordt vrij wat beters door 't noodlot gespaard.
Gy zijt my de schoonste, de minlijkste op aard;
En 'k acht u den besten der Ridderen waard;
En waard, om bevelen te geven.

Ik heb u een woordtjen te zeggen, lief kind!
Maar moet u in 't heimelijk spreken.
Mijn aanzoek waar mooglijk uw" vader verdacht.
Ik zal aan uw huis zijn om 't midden der nacht;
Indien gy my dan op uw kamer verwacht,
Zoo geef my een kennelijk teeken.' -

Zy gaf hem geen teeken: maar echter hy kwam;
Geheel in zijn' mantel gewonden,
Gewapend met jachtmes en zwanger pistool,
De voeten omwikkeld met viltene zool,
En sloop als een schaduw door moeshof en kool:
En stilde de wakende honden.

Daar staat hy, daar draait hy, daar loert hy in 't rond,
   Geschokt tusschen vreezen en hopen;
En stapt op de teenen dat niemand hem hoort,
Met de ooren strakluistrend, door de achterwegspoort,
En zoo naar de stulpdeur al tastende voort,
   En, net! doet het meisjen hem open!

Daar weet hy de schoone heur oor en heur hart
   Zoo zoet, zoo bekruipend te streelen!
Ach! 't hart van het meisjen was teder en zacht;
De ontroering zoo hevig, zoo boven heur macht;
Hy spaarde geen pooging, geen lokäas, geen kracht,
   Om haar in zijn vuur te doen deelen.

Ach! 't hart van een meisjen is teder en zacht!
   Heur schuwheid zoo schielijk te tammen!
Hy zwoer haar, voor eeuwig, een' eeuwigen gloed;
Hy klemt haar in de armen, hy valt haar te voet,
Vervoert haar de zinnen, ontsteekt haar het bloed,
   En zet heur verbeelding in vlammen.

Hy leidt ze op een bedtjen, met bonen beplant,
   En voelt, dat de leden haar beven.
Daar jaagt haar het hartjen, daar zwelt haar de borst!
Daar bluscht zy, begocheld, zijn ziedende dorst!
Daar heeft hy heur onschuld voor eeuwig bemorst!
   Heur zielsrust den doodsteek gegeven!

Welhaast zien de bonen by 't groeien van 't jaar,
   Heur geurige bloesems verdroogen.
Daar vindt zich het meisjen zoo kwalijk, zoo bang;
Daar vallen de nachten haar slaaploos en lang:
Verlept haar het roosjen op voorhoofd en wang;
   Verdooft zich de glans van heur oogen.

En als nu de stoving van hoogere zon
   De peul aan den boonstaak deed rijpen;
En 't zwellende kersjen zijn blosjen schier had;
Toen rees haar de boezem van 't moederlijk nat,
En 't keursjen, dat altijd zoo puntigjens zat,
   Begon haar de middel te nijpen.

En als nu de sikkel te veldewaart ging
   Om d' akker zijn schatting te vergen;
De najaarswind over de stoppelen woei,
En 't aardrijk ontblootte van leven en groei,
En 't woud zich ontkleedede op 't stormengeloei;
   Toen liet het zich niet meer verbergen.

Haar vader, een grijzaart, gevoelig voor smaad,
   Valt straks in een radeloos huilen.
‘Hergeef my (dus krijt hy) mijn kind en mijn eer!’
Hy stoot met de vuist haar in dolheid ter neêr,
En slaat haar het lichaam, zoo krank en zoo teêr,
   Vol bloedige wonden en builen. -

Hy stoot haar ten huiz' uit by donkere nacht,
   By 't snerpen der wintersche vlagen.
Zy steigert door rotsen, door hagel, en wind,
Beklautert den heuvel, van droefheid ontzind,
En sleept zich naar 't landhuis, om hem, dien zy mint,
   Heur razende smarten te klagen.

‘Ach! (zegt ze) gy hebt my tot moeder gemaakt,
   Eer dat ge my vrouw hebt doen worden.
Beschouw hier, beschouw hier mijn jammer en smaad!
Beschouw hier de vrucht van uw roeklooze daad:
En hoe my het lichaam in pijnen vergaat;
   En hoe my de kaken verdorden!’

Zy valt hem al nokkend en snikkend om 't hart.
‘Ach! dat ik u schreiend bezweere,
Herstel wat gy me eens onherroeplijk misdeedt!
Gy hebt my gestort in een' afgrond van leed;
Met schande beladen, zoo trouwloos als wreed:
ô Breng my nu weder ter eere!’ -

‘Arm meisjen (hernam hy)! hoe deert my uw staat!
Wy zullen 't dien beul doen berouwen.
Maar maak u door 't klagen niet ieder ten spot:
Blijf by my, en troost u, bedaard in uw lot!
Ik zal u een kamer doen geven op 't slot,
En komen u daar onderhouen.’ -

‘Ach! Hier is geen tijd meer voor langer beraân!
Geen troost in bedaardheid te vinden.
Hebt ge eenmaal aan Roosjen uw liefde verpand,
Zoo doe zonder uitstel uw' eeden gestand;
Zoo leg voor Gods aanschijn uw hand in heur hand,
En laat ons het Echtsnoer verbinden’! -

‘Zacht, meisjen! zoo heb ik het nimmer verstaan.
Hoe zou ik mijn hand aan u schenken?
Gy weet, dat ik spruit uit een' edelen stam:
Wat waar het, indien ik (o argeloos lam!)
Een meisjen als u tot mijne Echtgenoot nam!
Hoe zou ik mijn' adeldom krenken!

Lief bekjen, ik breek u mijn woord echter niet:
Steeds zult ge mijn troetellief wezen.
En, staat u mijn jager of kamerknecht aan,
Zoo mag er een handvol dukaten op staan,
Om met hem quansuis voor den Farheer te gaan,
Zoo hebt ge geen opspraak te vreezen.’

‘Dat God u, ontmenschte, verharde barbaar!
Dat God u ter hell' doe verzinken!
Onteerde ik, als gade, uw hoogäadlijke bloed,
Waarom dan, ô booswicht, uw eerloozen gloed,
Waarom dan uw lust met mijn onschuld geboet?
My in mijn geween doen verdrinken?

Ga heen dan, en neem u een wijf als u past.
Doch eens moet het blaadtjen zich wenden!
God ziet ons, en hoort ons, en weigert geen recht.
Eens moet ge in uw' hoogen, uw' aadlijken echt,
Den laagsten, verachtsten, verachtlijksten knecht
Uw bed voor uwe oogen zien schenden!

Gevoel dan, verrader! gevoel dan hoe 't smaakt,
Aan eer en geluk te verzaken!
Poog, poog dan uw voorhoofd, met onëer belaân,
Op muren en wanden te pletter te slaan;
Verwensch uw geboorte, vervloek uw bestaan;
En - stort u de hel in de kaken!’ -

Zy scheurde zich woedend van uit het kasteel,
En kan 't in heur wanhoop niet harden!
Daar rent ze nu henen door heide, door gras,
Door distels en dorens, door slijk en moeras,
By 't huilen der honden en 't ravengekras,
En rijt zich de voeten aan flarden.

‘Waar heen nu, waar henen, ontfermende God!
Waar zal ik, verlaatne, my wenden!’
Dus roept zy, vertwijfeld aan onschuld en eer,
En vindt in den hof van heur' vader zich weêr,
En zijgt daar op 't eigenste plaatsjen ter neêr,
Daar de aanvang was van heur ellenden.

Daar kruipt zy, en wringt zich, en wentelt langs de aard,
   En voelt zich het ingewand scheuren.
Daar grijpt haar de weedom des barensnoods aan;
Daar waant ze in de vlagen der pijn te vergaan:
En vindt tot heur leger geen handtjenvol blaân,
   Om 't krimpende lijf op te beuren.

Daar scheurt zich een wichtjen van onder heur hart,
   In wilde en ondraaglijke smarte.
Daar gilt zy, verwilderd, en wordt het gewaar,
En wringt zich de handen met gruwzaam misbaar,
En rukt zich de hairnaald verwoed uit het hair,
   En drijftze het kindtjen in 't harte.

En naauw is die gruwel, die bloedschuld begaan,
   Of straks koomt haar geest tot bedaren.
Verbaasdheid, en ijzing, en gruwen vangt aan!
Zy waagt het, haar oogen ten hemel te slaan!
‘ô Jezus, mijn Heiland! wat heb ik gedaan!’
   En 't bloed vliegt te rug in heur aâren.

Zy groeft met haar nagels voor 't lijkjen een graf,
   Aan 't kantjen van 't biezige water.
‘Daar! rust daar, mijn wichtjen, tot jammer gebaard!
Hier zijt ge voor eeuwig voor schande bewaard.’
Dus spreekt zy, en plompt zich het hoofd in de vaart,
   Met woest en afgrijslijk geschater! -

Dat is nu die vlam aan den waterkant,
   Die wemelt en dwaalt langs de biezen.
Dat is nu dat plekjen, waar 't gras niet op vat,
Door daauw noch door regen bevochtigd met nat,
Daar 't windtjen steeds schuifelt door 't trillende blad,
   En de aders van ijzing bevriezen.

Somwijlen vertoont zich daar boven den stroom,
Wanneer men het vlamtjen ziet blinken,
Een schijnsel, een schaduw met grimmig gelaat,
En blaast op het lichtjen, zoo lang het daar staat,
En tracht het te blusschen, maar woelt zonder baat,
Tot dat men 't in 't riet ziet verzinken.

BURGER vrij nagevolgd.
1794.

De Indiaansche maagderoover.*

‘Waar heen, waar voert ge my, Verrader,
In deez' afgrijsbren nacht!
Voeg, voeg my by mijn' grijzen vader,
Door uw' vervloekten arm geslacht!
Zijn bloed bedruipt my van uw handen,
En schreeuwt om wraak:
Verhoor het, God der Zuiderlanden!
Ontwaak! ontwaak!’

Zoo schreide, en schreeuwde, en kreet, en vulde
De gansche lucht met schrik,
Terwijl heur stem afgrijslijk brulde,
De teêrgevoelige Amadik.
De woeste Fedor sleept ze intusschen,
In d' ijzren band,
Al hijgende om zijn' brand te blusschen,
Langs 't huilend strand.

* Verspreide Gedichten I, 181

De golven, middlerwijl, aan 't koken,
Staan bruischende overend.
De stormwind, uit zijn kolk gebroken,
Doorvliegt heel 't rommlend firmament.
Afgrijselijke nevels vallen
Op 't halve rond,
En ratelende donders knallen,
Van stond tot stond.

De Wreedaart spoedt vast voort, in 't midden
Van zoo veel ijslijkheên.
Men moog des bliksems slag verbidden:
Hy hoort verwijting noch gebeên.
De gloed, die vonkelt uit zijne oogen,
Blaakt even fel;
En werd zijn boezem ooit bewogen,
Zoo loeg de Hel.

De bulderende orkanen mengen
En lucht, en golf, en zand
Door één. De zware kabelstrengen
Zijn voor hun schokken niet bestand.
Daar zinkt, van 't anker losgereten,
Des Roovers boot,
Door 't golfgeklots om verr' gesmeten,
In 's afgronds schoot!

Hy ziet het: uitzicht en vertrouwen
Verzinken daar met één'.
Hy ziet, met de afgesneden touwen,
Zich alle toevlucht afgesneên.
Hy ziet het, en voor 't eerst zijns levens
Ontzet zijn moed;
En wanhoop, woede, en ijzing tevens,
Doorkookt zijn bloed.

Neen, zegt hy, 'k heb den rug der baren
Niet vruchtloos doorgehotst,
En nacht, en storm, en doodsgevaren,
Om zulk een' schoonen roof getrotst; -
Ik heb geens vaders bloed doen stroomen,
En buit gemaakt,
Op dat me een goed, zoo duur bekomen,
Weêr worde ontschaakt!

Zoo spreekt hy, hoort klaroenen klinken,
En ziet, op 't krijgsgerucht,
Van verr' een reeks van fakkels blinken,
Wier glansen opgaan in de lucht.
Hy aarzelt; slaat een oog vol woede
Op lucht en zee,
En rukt zijn staal, nog laauw van bloede,
Weêr uit de scheê.

Nu ziet hy, aan zijn' voet gezegen,
Die hy gekluisterd hield;
Heft ze op, verheft den schrikbren degen;
En - reeds is ze in zijn' arm ontzield.
Hy ziet het, bliksemt met de tanden;
En kust heur' mond;
En drijft zich 't zwaard in de ingewanden;
En bijt den grond.

1794.

De vrouwen van Wijnsberg.*

Wie zegt my best, waar Wijnsberg ligt?
   Het is een stad met eeren:
Zy is door Noäch-zelv' gesticht;
Daar woont zoo menig lief gezicht,
   Zoo menig brave Deeren! -
Indien ik van mijn leven trouw,
Uit Wijnsberg neem ik vast een vrouw.

De Keizer Koenraad (lang geleên!)
   Was op die stad gebeten.
Hy bracht een leger op de been,
En stommelde om heur muren heen,
   Als of hy ze op wou vreten.
Toen plantte hy zijn grof geschut,
En schoot de halve stad tot grut.

En als het steedjen weêrstand bood,
   Toen zond hy zijn' Trompetter,
Die dreigde 't alles met de dood,
Wat leven in de vest genoot,
   En bulderde als een ketter:
‘Weet, Schurken, koom ik in den wal,
Dat ik u allen hangen zal.’

Zoo haast de Burger dat verstond,
   Gaf elk den moed verloren.
Men zag verwilderd in het rond;
En bibberde als een juffershond,
   Te halver lijf geschoren.
Het brood was duur in dezen staat,
Maar nog veel durer, goede raad.

* Verspreide Gedichten I, 186.

‘O weh mir, weh mir!’ riep het al.
‘O Mise - miserere!
Es ahndet mir ein Todtesfall!
(Die treurtoon klonk door vest en wal)
Dasz ich nur aussen wäre!’ -
‘O weh mir! (klonk de neventoon)
Es juckt mir an der Kehle schon.’

Doch, als de nood ten hoogsten graad
Van 't onheil is geklommen,
Dan is het somtijds vrouwenraad,
Die redding uitdenkt voor het kwaad,
Daar mannen by verstommen. -
Want vrouwenlist, zoo 't spreekwoord zeit,
Gaat boven alle listigheid.

Een wijfjen, als een Engelin,
Gehuwd sints twee paar dagen,
Schoot straks een inval in den zin,
(De vrucht van brave Huwlijksmin)
Die ieder moest behagen,
En daar ge, hebt ge slechts geduld,
Om lachen of by huilen zult.

In 't midden van de holle nacht,
Trok daar een Ambassade,
Van schoone vrouwtjens, onverwacht,
By Koenraad in zijn legermacht,
En smeekte zijn genade. -
Zy baden daar met al heur kunst;
Maar -! wonnen niets dan deze gunst:

‘Den vrouwen wordt het toegestaan,
Om met heur beste panden,
Te voet, het steedtjen uit te gaan;
Maar wat men zoo niet op kan laân,
Vervalt in 's Keizers handen!’
Met deze boodschap keert men weêr,
En ziet droefgeestig voor zich neêr.

De morgen rees; de dag kwam voort.
Maar, let eens, wat voor kuren!
Daar opent zich de naaste poort;
Daar trekken, op 't gegeven woord,
De vrouwtjens uit de muren;
En ieder torscht een' grooten zak,
Waar z i j h a a r ' e i g e n ' m a n in stak!

De lansknecht merkt de kneep, en raast;
Zy zien zich aangehouen.
Maar Koenraad nadert met der haast,
En, 't hart was by hem wel geplaatst,
Hy prijst de brave vrouwen.
‘Neen, (zegt hy), 'k gaf mijn woord van eer,
En de uitleg staat aan my niet meer.’

Hy gaf een algemeen p a r d o n ,
En liet de pauken klinken;
Vernagelde zijn veldkanon;
Schonk elk' soldaat een' dukaton,
Om op zijn gunst te drinken;
En, jaarlijks, ter gedachteniss',
Drie grossen voor een vrouwenmis.

Wie zegt my nu, waar Wijnsberg ligt?
Het is een stad met eeren:
Zy is door Noäch-zelv' gesticht;
Daar woont zoo menig lief gezicht,
Zo menig brave Deeren!
Indien ik van mijn leven trouw,
Uit Wijnsberg neem ik vast een vrouw.

1794.

Urzijn en Valentijn.*

Eerste zang.

Als Floraas hand den hof schakeert
Met krokus en jasmijn,
Dan viert men in het hooge Choor
Den dag van Valentijn. -

De Vorst der Franken reed dien dag
Ter vroege morgenjacht,
En rende 't woud van Rennes in
Met vorstelijke pracht.

Een sleep van Heeren, rijk gedoscht,
Bewaakt huns Konings spoor;
En 't vrolijk daavrend veldgeschrei
Rolt bosch en dalen door.

Zy treên door 't dichtbewassen groen
In scheemrend twijfellicht,
En vinden in den duistren dan
Een pasgeboren wicht.

Daar lag het in een zijden doek,
Met bloemen rijk gestikt,
Omwonden van een purpren kleed,
Met zilver vastgestrikt. -

Op 't onverwacht gezicht verbaasd,
Vliegt alles in galop,
En zoekt, en roept; maar zoekt vergeefs:
Geen moeder doet zich op. -

* Mengelpoëzy II, 90.

De Koning naakt het lieve kind;
Beschouwt het met ontzag;
En 't reikt den Vorst zijn handtjens toe,
Met kinderlijken lach.

‘Aanminnig knaapjen, dat my treft,
Dus barst de Koning uit:
Gewis, gy zijt van edel bloed:
Wellicht een Konings spruit! -

Welaan! men brenge 't naar mijn Hof,
Zoo zorglijk als men mag:
En doope, en noeme 't Valentijn,
Ter eer van dezen dag! -

Gaat! schaft my straks een Voedster aan,
Die 't opkweke aan heur borst;
En niets ontbreke er aan het wicht,
Betaambaar by een' Vorst!’ -

Men schafte straks een Voedster aan,
Die 't opkweekte aan heur borst;
En niets ontbrak er by het wicht,
Betaambaar by een Vorst. -

Zoo groeide kleene Valentijn,
Van Vorst en Hof bemind,
En toonde, in al wat hy bestond,
Zich meerder dan een kind.

Zijn oog, zijn houding had iets groots
Dat door de harten drong:
Bevallig was zijn frisch gelaat;
Lieftallig was zijn tong.

Zijn boezem aâmde deugd en roem;
Zijn hart was fier, maar zacht.
Zijn wijsheid liep den tijd vooruit;
Zijn moed, de lichaamskracht.

En, met een gloed voor 't wapenspel,
Waar niets by halen kon,
Had Frankrijk reeds zijn weêrga niet,
Eer nog zijn jeugd begon. -

Nu spreidde zich het eerste dons
Om 's Jonglings rozenmond,
Als Valentijn zich Ridder zag,
En naar gevaren stond. -

‘Een gunst, een gunst, genadig Vorst,
Voor uwen Voedsterling!
Het eerst zich opdoende avontuur
Zij thands voor mijnen kling!’ -

‘Het eerst zich opdoende avontuur
(Was 't antwoord van Pepijn,
Terwijl zijn oog van vreugde blonk:)
Zal voor mijn pleegzoon zijn.’ -

Slechts weinig dagen vlogen om,
Of, hemel! wat gebeurt?
Drie Pelgrims traden in 't Paleis,
Met kleedren, gants verscheurd.

‘Genadig Koning, sta ons by,
Dit smeeken wy geknield.
We ontvloden uit het Rennisch bosch,
Van doodschrik half ontzield.

In 't binnenst van dat gruwzaam woud
Vernacht een Wildeman,
Die alles nedervelt en moordt
Wat hy bereiken kan.

Hy legert in een beerenhol,
By beeren opgevoed:
Hy jaagt den roof met beeren op,
En leeft van menschenbloed.

Met meer dan menschelijken stal
Verbindt hy reuzenkracht.
Geen wapen, dat bestaanbaar is
Op zijn begroeide vacht!

Een onzer viel zijn woên ten roof,
Verpletterd door zijn knots!
En wy, dat wy den dood ontvloôn,
Is door de goedheid Gods.' -

Straks rijst de jonge Valentijn,
En neemt dit proefstuk aan,
'Ga heen, verwin hem, zegt Pepijn,
Voltrek uw grootsch bestaan.' -

Gestegen op een melkwit ros;
Zijn rusting onbewrocht,
Gelijk een' maagdlijk' Ridder past,
Die nog geen roem bevocht;

Begeeft hy zich naar 't Rennisch bosch,
Gezwinder dan de wind;
En vindt den wilden jongeling,
Die zijnen prooi verslindt.

Zijn breede schouders hingen woest
Van 't hangend hair bedekt:
Zijn oog stond woest in 't woest gelaat,
Geheel met bloed bevlekt.

Zijn nagels tartten d' Arendsklaauw;
Zijn leden d' Elefant:
Ontzachlijk zwaar was de eikentronk,
Besloten in zijn hand. -

Naauw ziet hy Valentijn naby,
Of neemt een schrikbren sprong,
En brult een ijslijk huilen uit,
Dat door de wouden drong.

Gelijk, op 's wandlaars eerst gezicht,
Een tijger, dol te moê,
Hem ijlings naar den gorgel vliegt;
Zoo vloog de Wilde toe.

Zoo sprong hy met geheven knots
Naar d' eedlen Valentijn;
Maar liep in 's Ridders taaien speer,
En zonk op beî zijn kniên.

Een tweede stoot uit 's Ridders vuist
Ploft hem geheel in 't zand.
Een sprong herstelt hem, met een drift,
Die al zijn vezels spant.

Nu zwaait zijn knots om 's Ridders hoofd,
Met ijsselijk geweld:
Maar dees ontwijkt den fellen slag,
Die nu zijn wapen geldt.

De speer verbrijzelt zich tot gruis;
   En, als een bliksemstraal,
Vliegt Valentijn den zadel af,
   Met uitgetogen staal.

De woestaart vliegt op 't blank rapier,
   Met de eigen snelheid, aan,
En vat, en wringt het schittrend blad,
   Gereed hem afteslaan.

Tot driewerv' grijpt hy 't lemmer vast,
   En voelt de felle sneê:
Tot driewerv' vlijmt het door zijn vuist,
   En neemt een' vleeschklomp meê.

Nu brult hy met nog woester kreet,
   En bliksemt uit het oog:
Zijn lichaam trilt gelijk de pees
   Op de afgeschoten boog.

Hy klemt, met onvoorzienen sprong,
   Zich om den Ridder vast;
En rukt, met onweêrstaanbren schok,
   Hem neder door zijn last.

De Ridder valt; maar, onberoerd,
   Wringt hy zich de armen los:
En nu strekt beider strijdbre vuist
   In plaats van zwaard en knots.

Zy wentlen, bloedend, langs den grond,
   En worstlen uit hun macht:
Dees, met behendigheid van kunst,
   En die, met woeste kracht.

Maar kunstgeleerde dapperheid
Betemt het woest geweld.
De Ridder overwint in 't eind,
En houdt het bloedig veld.

Hy bindt zijn' overwonneling
Een keten om de leên,
En voert hem aan de staart van 't ros,
Naar zijnen meester heen. -

Hy nadert door den dichten kring,
Die om den Koning sluit,
En biedt hem, op de knie gebukt,
Zijn duurgewonnen buit.

De vorst omhelst, en heft hem op;
En dronken van de vreugd,
De vreugde van eens vaders hart,
Verheft zijn heldendeugd.

Hy neemt het gouden ketensnoer,
Dat op zijn boezem hing,
En hangt het om den fieren hals
Van zijnen Voedsterling.

Hy schenkt hem, tot zijn wapenpraal,
Een hert op gouden grond,
Dat uit het bosch van Rennes vliedt,
Waar hy den Ridder vond.

‘Mijn zoon, dus zegt hy, dierbre zoon!
Gewis, gy zijt mijn bloed.
Ik voel het aan mijn kloppend hart:
Gy, toont het door uw moed.’ -

Des Wilden bloed- en krachtverlies
   Verzachtte zijnen aart;
En eindlijk wierd hem Valentijn,
   Hy, zijn' verwinnaar waard.

Zijn boschverblijf in 't beerennest
   Bestemde hem een naam,
Die steeds roemruchtig klinken zal
   Door 't zilver van de Faam.

Tweede zang.

Nu leefde Ridder Valentijn
   By 's Konings Hofgezin,
En zamelde den rijksten oogst
   Van wapenglorie in.

Zijn helmkam, met het hert versierd,
   Was vijanden geducht;
Zijn naam, der zwakken troost en schuts,
   Door heldendaân berucht.

De zorg en wellust van Pepijn,
   Genoot hy, onverpoosd,
Wat staat-, wat eerzucht streelen kan
   Van jeugdig Prinsenkroost.

't Ontzag van al wat om hem was;
   De hoogste Vorstenpraal;
De zege, die geklonken scheen
   Aan zijn verwinnend staal;

De liefde van een machtig Rijk;
   Zijns Konings tederheid;
't Bewust zijn van zijn eigen kracht,
   Dat zoo verrukkend vleit! -

Maar ach! die hooge wapenroem
   Verwekt der Grooten spijt,
En wordt een giftige angelspits,
   Die ieders hart doorsnijdt. -

Eens gaf de Vorst een kostbaar feest
   Aan heel zijn Adeldom;
Waar 't al van diamant, en goud,
   En Ridderketens, glom.

De kroes ging schuimende in het rond,
   Met lach en gulle scherts;
Doch de afgunst mengt die gulle vreugd
   Met heimlijk tandgekners.

Een Ridder, door den wijn verhit,
   Verwijt aan Valentijn,
Van twijfelachtige geboort'
   En duister bloed te zijn.

Dit laag verwijt doorgrieft hem 't hart:
   Hy doet een duren eed,
Dat nooit zijn voet weêr rusten zal,
   Eer hy zijne ouders weet.

Straks zegt hy Hof en Rijk vaarwel,
   Met onverzetbren zin;
En stapt, voor daauw en morgenrood,
   De wijde wareld in.

Zijn toestel maakt zijn rusting uit;
Zijn moedig heldenpaard;
Zijn stevige esschenhouten speer;
Zijn altijd zeegrijk zwaard.

Nog droeg hy onder 't opperkleed
Den purpren sluierband,
Die 't dekkleed van zijn kindsheid was;
Als zijn geboortepand.

Urzijn, wien de eêlste plicht sints lang
Aan zijne zij' verknocht:
Urzijn, zijn trouwe lotgenoot,
Verzelt hem op den tocht. -

Zy dwalen over heide en veld,
En dal, en heuveltop;
Door gloênde zonnebranding heen,
En kouden avonddrop. -

Reeds hadden zy verscheiden maal
Met taai geduld en moed,
Den moeden dag te bed gebracht,
En rijzend weêr begroet.

Reeds hadden zy verscheiden maal
De fakkel van de nacht
Gedoofd, en weêr ontglimd gezien;
Gevolgd, en ingewacht.

In 't eind genaken ze aan den zoom
Van eene omwalde gracht:
Daarover lag een koopren brug
Van ongemeene pracht.

Daarachter rees een heerlijk slot,
Uit marmersteen gebouwd;
Wiens transen heerschten over 't land,
En glinsterden van goud.

Den brug bewaarde een klokkenspel
Aan een onzichtbaar snoer;
Dat mensch noch dier hem over mocht,
Of alles vloog in roer. -

Pas zet ons strijdbaar heldenpaar
Den voet op 't koopren plat,
Of 't klinglen klinkt van alle kant
Hun de ooren doof en mat.

De slotpoort opent zich terstond
Op 't ringlend belgeluid,
En ijlings schrijdt een felle Reus
De wijde boogdeur uit.

't Was Diedfurcht, die in dit gesticht
Zijn roofnest had gevest.
Hy, opgevoed met menschenbrein;
De schrik van zijn gewest!

‘Vermeetlen, schreeuwt hy, geeft u op;
(Met ijsselijken strot);
Of 'k geve u wolf en raaf ten prooi!
Wat wilt gy in mijn slot?’

‘Gy blaaskaak, roept de Ridder uit!
Ik lach met uwen waan.
Ik koom uw wetteloozen roof
Uit uwe ketens slaan.’

Flux geeft hy 't moedig ros de spoor,
   En stoot den reus op 't hart
Maar breekt zijn speer op 's vijands borst,
   Die naauw beschadigd werd.

Hy bloedt nogthands, aanschouwt zijn bloed,
   En voelt de pijn der wond.
De vlam ontspringt zijn grimmig oog;
   Het schuim zijn woesten mond.

Hy heft zijn ijzren kolf om hoog,
   En zwaait haar door de locht,
Dat de enkle windvang van den slag
   Een woudös dooden mocht.

Hy mist zijn slag; en Valentijn
   Snort als een wervelwind,
Met blooten sabel om hem heen,
   Waar hy hem trefbaar vindt.

Als tallooze axten, van rondsom
   Op eenen eik geveld,
Zoo vlogen 's Ridders slagen rond
   Op d' overdwelmden Kelt.

En, even als een stortende eik
   Des wandlaars schedel plet,
Zoo sloeg de ontzachbre reuzenknots
   Naar 't Ridderlijk helmet. -

Maar ach! zie daar eene enkle bots,
   Die 's jonglings hoofd ontmoet! -
Hy duizelt, - braakt een golf van bloed, -
   En rolt voor Diedfurchts voet.

De reus stapt grijnzende op hem aan,
Hervat een tweeden slag,
En zegt: ‘Braak nu den adem uit!
Zie hier uw laatsten dag!’

Maar eer hy 't woord nog heeft geuit,
Terwijl hy d' arm verheft,
Verbrijzelt hem één gruwbre strook,
Die beî zijn schouders treft.

Urzijn, op 's Ridders schrikbren val,
Geheel in vuur en vlam:
Urzijn was 't, van wiens eikenstaf
Dit plettrend onweêr kwam.

De reus zinkt weêrloos voor zijn voet,
Met opgesparden muil,
De rollende oogen diep in 't hoofd,
En aaklig doodsgehuil.

De ruige strijder, niet voldaan,
Zoo lang zijn vijand leeft,
Herhaalt zijn poging, treft op nieuw;
En hy, - hy gilt en sneeft.

Nu vliegt hy naar zijn dierbren vriend,
Wiens bloed nog om hem stroomt,
En die, zijn teedre zorg ten dank,
In zijnen arm bekoomt. -

Flux treedt het overwinnend paar
Blijmoedig door de poort;
En zoekt den hollen burchtwal door,
Vol teekens van den moord.

Zy treffen, schier op ieder tred,
In 't mul en bloedig zand
Gekneusde menschenschedels aan,
En rookend ingewand.

Zy vinden uitgebleekt gebeent',
Op stapels saamgebracht;
Met leêge rustings zonder tal,
En keur van wapendracht. -

In 't eind vernemen ze onverhoeds,
In 't afgelegenst oord,
Het jammren van een vrouwestem,
Die uit de diepte boort. -

Zy volgen 't aaklig hol geluid
Tot aan een wenteltrap.
Dien stijgen ze op den klaagtoon af,
Die toeneemt, stap voor stap.

Nu vinden ze, in een duistren gang,
Een onderaardsch gebouw;
En daar, in 't aakligst kelderkot,
Eene onbekende vrouw. -

Haar houding, vol van Majesteit,
Verried een Koningin;
En 't door den rouw beneveld oog
Gaf diepen eerbied in.

Maar uitgeteerd, geschreid, gewaakt;
De kaken hol en bleek;
Geleek ze eens afgestorven' schim,
Die uit de grafkuil streek. -

De Ridder breekt heur kluisters los,
   En buigt en hoofd en knie;
En vraagt heur staat, heur lotgeval,
   En wat zy is, en wie? -

‘Ach, jongling! zegt zy, met een traan,
   Gy ziet (terwijl zy bloost)
Eene Egâ zonder Echtgenoot!
   Een moeder zonder kroost! -

Zie daar mijn lot in eens geschetst!
   Wat wilt, wat eischt gy meer?
't Is even foltrend voor mijn hart,
   Als grievend voor mijne eer. -

Maar neen, gy vergt het, jeugdig Held! -
   'k Ben alles u verplicht. -
Welaan dan! hoor mijn rampen aan;
   Licht, dat het my verlicht'!’ -

Derde zang.

‘Reeds twintig winters (ving zy aan)
   In dit afgrijslijk slot
Geheel vergeten van 't Heelal,
   Vervloekte ik mensch en God.

Getuige van afgrijslijkheên,
   Voor 't zonlicht nooit ontbloot
Sleepte ik mijn haatlijk leven voort,
   Steeds snakkend naar de dood.

Vergeefs, helaas! ik adem nog,
   En, door uw' moed, weêr vrij,
Maar, zeker! tot een nieuwe ramp,
   Alleen bewaard voor my! -

Weet: 'k ben de zuster van een Vorst
   Van uitgebreiden Staat;
En huwde, in d' opgang van mijn jeugd,
   Een' machtig' Potentaat.

Een Liefde, wederkeerig teêr,
   Had onzen Huwlijksband
Met zachte rozenblaân getooid
   En welige amarant.

Gelukkig leefde ik in die Echt
   Een jaar, een dag, een nacht,
Wanneer 't verfoeilijkst gruwelstuk
   Mijn heil den doodsteek bracht.

Een Priester, die door schijn van deugd
   En strenge heiligheid,
Zijns meesters hart gewonnen had,
   Beging dit gruwzaam feit.

Een feestdag, als ik aan zijn kniên
   Met diepen oodmoed bad,
Belaagde hy mijn zuiverheid,
   In dolheid uitgespat.

Met d' afschrik van een schuldloos hart
   Wees ik het monster af;
Hief allen toegang voor hem op;
   En dreigde hem zijn straf.

Straks wendt hy diepe wroeging voor,
   En knielt en kruipt in 't stof;
En smeekt my, dat ik 't feit verheel'
   Voor 't honderdöogig Hof. -

Onnoozle! door 't berouw geroerd,
   Beloof ik 't; zwijg; vergeef!
En ach! wat kost my die genâ! -
   Den staat, waarin ik leef. -

De booswicht fluistert mijn Gemaal
   Bedekten argwaan in;
Vervult zijn hart met achterdocht;
   En rooft my zijne min. -

Een slaaf, naby mijn ledikant
   In mijn geheimst vertrek
Verstoken, en by nacht ontdekt,
   Vervult zijn gantsch bestek. -

Daar stond ik voor mijn Hofgezin
   (Beklagenswaarde vrouw!)
Beticht, gevangen en beschaamd,
   Als schenster van mijn trouw.

Mijn Weêrhelft, dol van woede en spijt,
   Doemt me ongehoord ter dood;
Niet trefbaar voor mijn zuivringsëed,
   Noch mijn bevruchten schoot.

De deernis echter met mijn staat
   Behoudt my 't zwangre lijf,
En 'k ga in woeste ballingschap,
   Verstoten Koningswijf! -

Daar trekke ik door de wildernis,
In eindeloos geween,
Naar 't verr' gelegen Koningrijk
Van mijnen broeder heen.

En lang reeds kruiste ik land by land
Met wagglend kruipen door;
Wanneer ik in een eenzaam woud
Mijn weg en hoop verloor.

De scheurende arbeid greep my aan,
En wierp my op den grond;
En - niemand om my by te staan,
Wanneer mijn schoot ontbond. -

Zie daar me, in 't aakligste aller weên,
Dat naauw van dood verscheelt,
Twee kindren van het hart gerukt,
Huns vaders evenbeeld! -

Het oudste knaapjen, blank als sneeuw,
En schoon als 't morgenlicht: -
Het jongste, gants met hair bedekt,
En van een norsch gezicht. -

Maar hier begon mijn wreedste leed;
Want daar ik 't oudste kind
Teêrhartig voor de lucht bedekk',
En in mijn sluier wind';

Verrast me een grimmige beerin,
Die my mijn jongste rooft. -
De liefde zet my wieken by;
De schrik verrukt my 't hoofd. -

Ik vlieg den roover achter na,
Maar spil mijn laatste kracht,
En stortte onmachtig, roerloos, neêr,
Waar ik de dood verwacht. -

Mijn ramp was echter niet voleind:
Ik vind den adem weêr,
En zoek mijn kinders wijd en zijd,
Maar vind ze nergens meer.

En daar ik, jammrende om mijn kroost,
Het bosch ten einde dwaal,
Ontmoet ik dezen fellen reus,
En word zijn zegepraal. -

Maar 't zij mijn leed zijn gruwzaamheid
Ter mijner gunst' verbad,
Of 't noodlot nog niet lang genoeg
Mijn ziel gefolterd had;

Ik zag my aan mijn ijzren boei
In dezen kerkermuur
't Wanhopig leven steeds gespaard,
Tot dit verlossingsuur.' -

De Ridder, in de ziel ontzet,
Blijft peinzende op 't verhaal: -
En eindlijk, aan zich-zelv' ontrukt,
Barst uit in deze taal:

'Zoo zijt gy de eedle Belizant',
De zuster van Pepijn?
Des Griekschen Keizers Gemalin?
Gy kunt geene andre zijn!

Vaak hoorde ik aan uws broeders Hof
Een deel van al uw leed,
Waarvan my 't denkbeeld reis aan reis
De tranen stroomen deed.

Maar nu, verneem des booswichts dood,
Die al uw jammer wrocht;
En zelf zijn gruwzaam feit beleed,
Door 's Hemels wraak bezocht.

Verneem des Keizers woede en rouw
Om uw verhaaste straf:
De wroeging, waar zijn lijdend hart
Zich gants aan overgaf:

Zijn rustloos sporen naar zijn Gâ
Door heel des warelds kring;
Zijn wanhoop op 't mislukt bestaan:
Zijn boete en zuivering.' -

Een traan ontrolt haar: 'Heilig God!
(Dus valt zy snikkende in)
Zoude ik den Vorst nog wederzien,
Dien ik zoo teêr bemin!' -

'Gewis, Mevrouw, roept Valentijn,
Terwijl zijn boezem kookt:
Gy zult het, en gelukkig zijn!
De Hel heeft uitgespookt! -

Maar stelt ge u nog den sluier voor,
Waar in uw tederheid
Uw oudste spruit gewikkeld had? -
Of - wordt mijn hart misleid?' -

Dus zegt hy, werpt zich aan heur kniên,
Ontdekt haar 't dierbaar pand,
Verborgen door zijn opperkleed;
En - kust haar bleeke hand.

Flux geeft ze een gil, valt ruglings neêr,
En is den adem kwijt;
Maar vindt zich in zijn arm weêrom: -
‘ô Meld my, wie gy zijt?’ -

Zy vraagt, zy hoort zijn levensloop;
Beschouwt zijn jeugdlijk schoon;
En valt hem schreiende om den hals;
En kent hem voor haar zoon.

‘Maar wie, wie is dees ruige knaap,
Die zoo op u gelijkt?
Mijn tweede wierd den beer ten prooi....!
Helaas! mijn hart bezwijkt!’ -

‘Mevrouw, hy is in 't eigenst woud
Van beeren opgevoed, -
En mooglijk....’ ‘Ja, gewis! mijn zoon;
Gy beide zijt mijn bloed.’ -

‘Maar is u van dien tweeden zoon
Geen teeken meer bekend?’ -
‘Hy had een purperroode roos
Vlak boven 't hart geprent.’ -

‘Vorstin! zie daar die purpren roos
Die op mijn boezem gloeit! -
Herken uw weêrgevonden kroost,
Dat uwe hand besproeit.’ -

Nu drukt zy beî heur wakkre zoons
  Aan 't warme moederhart,
En in een' milden tranenvloed
  Vergeet zy al heur smart.

Flux stijgt zy op des Ridders ros,
  Door zijne hand geleid;
En trekt naar Frankrijks Koningsstad,
  In sombre vrolijkheid.

Doch wie beschrijft des Konings vreugd
  Wen hy heur komst vernam?
En wie drukt 's Keizers blijdschap uit,
  Als hy die maar bekwam?

Gezwind vergaârt hy d' eêlsten bloem
  Zijns Adels, tot den tocht,
En vindt in de armen van heur kroost,
  Die hy zoo vruchtloos zocht.

Sints leefden ze in volmaakte min
  Op Griekens troon hereend,
Tot hooggeklommen ouderdom,
  En werden teêr beweend.

Hun zetel werd na beider dood
  Bestegen door Urzijn:
En Valentijn bleef Frankrijks roem,
  En heerschte na Pepijn.

1795

aant. Adam Gordon.[1*]
(Uit het Oud-Schotsch.)

Het Najaarsweêr verscheen in 't veld,
En blies met hol geluid,
Als Adam tot zijn knechten sprak:
‘Wy moeten op den buit.’

‘En waar dan gaan wy nu op af?’
Vroeg zijn verwonderd rot.
‘Wy gaan de schoone Lady zien,
Op Ridder[2] Forbés Slot.’[3]

De Lady stond op d' ommegang
En keek vast van den trans:
Met zag ze een gantschen Ruitrentroep
Met opgeheven lans.

‘ô Zie eens hier, mijn torenknecht!
Mijn hart ontstelt er van!
My dunkt, daar koomt een Ruitrentroep.
Wat of dat wezen kan?’

Men dacht, het was heur lieve man,
Die weêrkwam van de jacht.
Maar neen! het was de wreedaart Dam,
Die God noch Duivel acht.

Zy heeft nog naauw, in allen ijl,
Heur bouwen aangedaan,
Als Adam door zijn ruiterknechts
Een' kring om 't Slot doet slaan.

* Mengelpoëzy II, 116.

Zy heeft den soobren avonddisch
   Ter naauwernood gedekt,
Als Adam met zijn ruiterknechts
   De buitengors betrekt.

De Lady vliegt op 't poortportaal,
   En steekt den witten vlag,
Of zy hem met een zoet gesprek
   Mag brengen tot verdrag.

Maar als hy de eedle Lady ziet,
   En allen toegang dicht,
Bekruipt de moedwil heel zijn hart,
   En stijgt hem in 't gezicht.

‘Kom af, gy schoone vrouw, kom af!
   Kom af, ter goeder trouw!
Van nacht zult gy mijn bijslaap zijn,
   En morgen vroeg, mijn vrouw.’

‘Ik koom niet af, gy booswicht, neen!
   Ik koom, ik koom niet af.
Waan nooit, dat ik de trouw verbreek,
   Die ik mijn' Egâ gaf!’

‘Geef op dan 't huis, vermeetle vrouw!
   Geef op, geef op het huis!
Of ik verbrand u-zelv daar in,
   Met al uw jong gespuis.’

‘Ik geef, ik geef het huis niet op,
   Onmenschelijke Draak!
En, moordt ge mijn onnoozel kroost,
   Mijn Egâ leeft ter wraak. -

Maar Glaud, reik my mijn handpistool,
   En laad mijn jachtgeweer!
Doorschiet ik dezen bloedhond niet,
   Ik heb geen kinders meer.' -

Daar stond zy op den opperwal,
   En schoot twee kogels af:
Maar ach! zy mist des bloedhonds hart,
   En treft zijn wapenstaf.

'Brengt fakkels aan, roept Adam uit,
   En zet het Slot in vlam.
Ik zweer, dat haar berouwen zal
   Hetgeen zy ondernam.'

[De toortsen gaan van hand tot hand,
   En gonzen door de lucht,
Op 't dorre hout van wal en poort,
   En wat verbranding ducht.

Heur vlammen laten vonken na; -
   Die vonken gloeien aan; -
En schichtig ziet men dezen gloed
   Tot vlammen overgaan. -

'Waar toeft, waar toeft gy, mijn Gemaal!
   Uw vijand zweert mijn dood.
Ach! waarom zijt ge nu van huis,
   En laat my in den nood? -

Waar toeft, waar toeft gy, mijn Gemaal!
   Ik toon u hier mijn trouw:
En gy, gy laat my 't vuur ten prooi'!
   Ach! red uw dierbre vrouw!]

Rep handen, haast u, trouwe Bob!
   Ik geef u kost en huur:
Wat staat gy daar bewegingloos,
   En laat my dus in 't vuur?

Nog eens, rep handen, trouwe Bob!
   Ik geef u kost en huur:
Wat staat gy daar bewegingloos?
   Verweer den vestingmuur!' -

'Gy geeft my wel de kost, Mevrouw;
   Gy geeft my wel mijn huur: -
Maar ik geef my aan Adam op;
   Ik waag my niet aan 't vuur.' -

[Het vuur dringt door; het smeult, het smookt;
   De zwarte rook stijgt op;
Stijgt kringswijs by de muren op;
   Verdikt zich om hun top.

Nu is het op de boventrans
   Niet langer uit te staan:
De damp tast tevens borst en long,
   En oog en oogleên aan.

De hitte van 't doordringend vuur
   Joeg ieder van beneên:
De scherpe rook verteert u hier!
   Rampzaligen! waar heen? -]

Heur kleinste knaapjen schreit zich blind,
   En jammert van de smart:
Ach, red my, lieve Moeder, ach!
   De damp verstikt mijn hart. -

‘Mijn kind! dat goud u redden mocht,
God weet het, wat ik gaf! -
Maar zet u aan de zij' des winds,
Die waait hem van ons af.’ -

- ô! Riep haar jeugdig maagdelijn,
Een meisjen, lief en teêr!
- ô! Wind me een dubblen deken om,
- En laat my daar in neêr! -

Zy windt het wicht de dekens om,
En laat het daar in neêr.
Maar ach! het vindt een wreede dood,
En valt in Adams speer.

ô! Vriendlijk was heur schoone mond;
Heur koontjen, lief gegrubt;
En blond, heur sierlijkgolvend hair,
Nu, met heur bloed bedrupt.

Hy wendt haar om met de eigen speer.
Hoe was heur schoon verflenst!
‘Dit 's de eerste, sprak hy, die ik ooit
Weêr levend heb gewenscht.’

Hy wendt haar weêr en wederom:
Hoe bleek was mond en kaak!
‘Ik wou, ik had dat lief gezicht
Gespaard tot zoeter wraak!’ -

[Zijn hart ontroert voor d'eersten keer:
Hy voelt zijn boezem slaan.
‘Voort, brave Hopliên, voort herby!
Dit lijkjen hier van daan!

Voort, brave Hopliên, voort herby!
Dit voorspook baart my schrik:
Ik kan dat zacht gelaat niet zien,
Met dien ontzetbren blik.' -

'Geen voorspook treft dan hem die 't vreest:
Uw voorspook zij uw zwaard!
Laat nooit van Adam zijn gezegd,
Dat hem een lijk vervaart!' -

Als nu de onzalige om haar hoofd
De vlammen op zag gaan,
Zoo drukt zy beî heur zoons aan 't hart,
En zegt: 'Het is gedaan!' -

De bloedhond blaast zijn veldtrompet,
En roept: 'Trekt af, trekt af!
Het Slot staat thands in volle vlam;
Nu heeft het wijf heur straf!' -

Maar juist toog Ridder Forbes aan,
En zag de bende vliên,
En 't Slot in lichterlaaien gloed,
Zoo verr' zijn oog kon zien.

Een doodschrik overstelpt zijn hart
Daar hy dien brand beoogt.
'Rent voort, mijn brave Krijgsliên, rent!
Zoo hard gy rennen moogt!

Rent voort, mijn brave knechten, voort!
Zoo hard gy immer kont!
Die de achterste der bende blijft,
Staat nooit weêr in mijn front!' -

Nu rukt, nu rent men, elk om strijd,
  En vliegt, en raakt geen land: -
Maar eer de voorste 't Slot bereikt,
  Zijn vrouw en kroost verbrand. -

Hy stampvoet, rijt zich 't kleed van een,
  En wang en borst, aan bloed.
Zijn oogstraal is een bliksemstraal;
  Zijn adem, enkel gloed.

‘Verraders! 'k leg mijn hoofd niet neêr,
  Eer ik u achterhaal,
En my dit ijslijk gruwelstuk
  Met al uw bloed betaal!’

Hy vliegt des booswichts bende na
  En haalt hem woedende in.
En straks doorboort hy 's monsters hart,
  En wreekt zijn huisgezin.

R i c h m o n t .
  1795.

Eindnoten:

1 Men zie de geschiedenis in Spitwoods History of the Church of Scotland. p. 259.
2 Ridder Alexander Forbes.
3 't Slot van Tavoy.

aant. Bryan en Pereene.[1*]

De wind blies flaauwtjens uit het Oost,
Het vaartuig kon niet voort:
Bryan besloot, en kroop door 't wand,
En gaf zich over boord.

Pereene, een Peruaansche maagd,
Verbeidt hem aan de kust:
Zy, lang meestresse van zijn hart!
Zijn boezem had geen rust.

Een lang, lang jaar, een maand, een dag,
Hield in Euroop hem op:
Geen uur vergat hy zijn Pereen;
Geen enklen harteklop.

Bryan was rijzig, sterk, en kloek,
Zijn jeugdig oog, vol gloed.
Zijn houding was bevallig fier;
Zijn stem, innemend zoet.

Maar hoe zijn lieve bruid geschetst
In heure aanminnigheên?
Euroop zag zeldzaam zoo veel schoons:
Ook hier was 't ongemeen.

Heur vlechten dartlen om heur hals,
Als ranken om hun stam.
Heur kaak doorstraalt een applenblos;
Heur oog, een zachte vlam.

* Mengelpoëzy II, 124.

Zoo dra zy 't welkoom schip verneemt,
Smijt zy heur rouwkleed af;
En vliegt naar 't palmboomrijke strand,
Waar hy haar eerst begaf.

Daar staat zy vol van ongeduld,
In 't zeegroen sluierkleed;
En staroogt, hoe de vlugge knaap
Het golvend water kneedt.

Haar hand ontplooit een zijden doek,
Zijn afscheidsgift aan haar!
Die aanblik geeft hem dubble kracht
In 't klieven van de baar.

Het strand, van heur gespelen vol,
Weêrgalmt van vreugdgeschal;
En hy, hy zwemt op 't juichen toe,
En raakt alreeds den wal.

Zy ijlt met open arm en hart
Zijn kussen te gemoet',
Als (ach!) een haai hem 't lijf doorsnijdt;
En de oever drinkt zijn bloed.

Hy gilt! zijn helft ontspringt den vloed,
En spartelt nog op 't land:
En de andre vindt een levend graf
In 's roofdiers ingewand.

Schiet toe, ô Maagden! ijlings toe!
Schept water uit de vliet!
De schoone zwijmt, en zijgt daar neêr -
Maar neen! het baat haar niet.

ô Legt het teêr en maagdlijk lijk
In zuivere aard ter rust'.
En strooit er frissche bloemtjens op,
De schoonste van de kust!

En schenkt by elke nieuwe Lent',
Een kransjen aan heur asch!
Zoo treffe u nooit het deerlijk lot,
Dat haar beschoren was!

G l u k s t a d .
1795.

Naar het Engelsch.

Eindnoten:

1

Sayavedra.*
(Uit het Spaansch.)

Frissche stroomen, frissche stroomen,
Die daar bruischend zeewaart snelt!
Hoeveel lijken voert gy mede,
Door het moordend zwaard geveld!

Aan de groenbewassen zoomen
Van uw golvend waterspoor,
Viel zoo menig bloedig treffen
Tusschen Moor en Christen voor.

Legerhoofden, Vorsten, Graven,
Bogen hier het roemrijk hoofd:
Hier, de glans van Spanjes adel,
In heur opgang uitgedoofd!

* Mengelpoëzy II, 127.

Hier viel ook de brave Alonzo,
Overdekt met bloed en roem:
Hier de dappere Urdiales,
Vroeggeknotte Lentebloem!

Dwars door 's vijands ruiterdrommen
Baant Saâvedra zich een wijk.
In Sevillaas vest geboren,
Was geen Ridder hem gelijk.

By de Moorsche Veldstandaarden
Vond zich een Afvalleling,
Die zijn Heiland had verlochend,
En de Moorsche wet ontfing.

Dees herkent hem, houdt hem staande
Door dit bloedige verwijt:
‘Sta, Saâvedra! sta, onëedle,
Waarom vliedt gy uit den strijd?

'k Ken u -: 'k zag u menigmalen
Op Sevillaas wapenplein
Lansen met de Ridders breken,
Fier op uwen kostbren trein.

'k Ken uw huis; uw grijzen vader;
En uw Klaraas hooge borst.
'k Heb u duurvervloekte keten
Zeven jaar als slaaf getorscht.

Thands zult gy de mijne dragen;
(Dit verleen' my Gods Profeet!)
En gy zult van my verduren,
Wat ge my verduren deedt.’ -

Op die woorden drijft Saâvedra
Hem een oogstraal toe, vol gloed:
Hy den Held, een Moorschen jachtpijl,
Maar die neêrvalt voor zijn voet.

Wisser raamt de held zijn slagen;
Splijt zijns 's vijands hoofd door 't zwaard;
En de blaffer ploft met eenen
Spraak- en levenloos ter aard'. -

Daadlijk valt een vloed van Mooren
Hem van alle kanten aan.
Duizend sneuvlen van zijn degen,
Tot de krachten hem vergaan.

Echter staat hy, onverschrokken,
Tegen zijn bespringers pal.
Van zijn stortend ros begeven,
Maakt hy zich dat lijk ten wal.

Hoe verwoed op één gedrongen,
Breekt hy nog hun benden door:
Maar zijn kniën wagglen, zinken,
Van het bloed dat hy verloor.

Eindlijk, by een steilen heuvel,
Zijgt de Ridder zielloos neêr.
Maar zijn naam bleef eeuwig leven;
Eeuwig, zijn verkregen eer!

H a m b u r g .
1795.

De monnik.*

Daar ging een Monnik langs het veld
   En prevelde zijn beden;
Met een kwam daar, in Pelgrims dosch,
   Een Jonkvrouw aangetreden.

‘Eerwaarde Vader, wie gy zijt,
   (Dus sprak zy) wees gegroet!
Zeg, hebt gy aan uw biechtgestoelt'
   Mijn Minnaar ook ontmoet?’ -

Waar is uw Minnaar kenbaar aan,
   Of ik hem had ontmoet? -
‘Aan Pelgrimsstaf en zandelschoen,
   En schelpen aan den hoed.

Maar boven al aan 't frisch gelaat,
   Zoo zedig als oprecht;
Zijn helderblaauw innemend oog,
   En losse blonde vlecht.’

Ach, Jonkvrouw! die is dood en weg!
   Naar beter wareld heen.
Zijn hoofd ligt op een groene zoô;
   Zijn voeten, aan een steen.

Hy kwijnde een poos in dit mijn kluis,
   Maar raakte haast in 't graf;
Steeds schreiende om een schoone Maagd,
   Die hem geen weêrmin gaf.

* Mengelpoëzy II, 147.

Zes knaapjens droegen hem daar heen,
Met onbedekt gelaat.
En menig traan vloot op zijn lijk,
Waar ginds dat kruis op staat. -

‘Zoo zijt gy dood, gy, liefste op aard!
Naar beter wareld heen!
En zeegt ge dus om my in 't graf!
ô Breek dan, hart van steen!’ -

ô Ween niet, Jonkvrouw, ween zoo niet!
Ik bid u, ween zoo niet!
Zoek geestelijken troost in 't leed,
En matig uw verdriet! -

‘Ach, vader! spreek my van geen troost!
Mijn smart heeft grond genoeg.
Ik ben den liefsten minnaar kwijt,
Die ooit om weêrmin vroeg.

Helaas! om uw bedroefd verlies
Treur ik mijn leven af.
Om u wenschte ik het licht alleen:
Om u wensch ik het graf.’ -

Neen, schrei niet, Jonkvrouw, schrei niet meer!
Gy doet uw jeugd te kort.
Het schreien geeft de bloem niet weêr,
Die eenmaal is verdord.

De vreugd is vluchtig als een droom;
Zou droefheid eeuwig zijn?
Treur niet om 't geen geen rugkeer heeft:
Dat meerdert slechts de pijn. -

‘Ach, goede Vader! spreek zoo niet!
Mijn droefheid is te groot.
Nu hy om my gestorven is,
Strekt schreien my voor brood.

Ach! zie ik hem dan nimmer weêr?
Hem nimmer, nimmer weêr?
Ach neen! daar ligt hy in zijn graf!
Daar is, daar is geen keer!

Wat roos beschaamde zijn gelaat!
Wat hart, zijn edel hart!
En ach! daar ligt hy thands in 't graf!
Onheelbaar is mijn smart!’ -

ô Zucht niet, Jonkvrouw, zucht niet meer:
De min was steeds bedrog;
De minnaars, steeds veranderlijk;
En zoo, zoo is het nog.

Zoo gy hem weêrmin hadt getoond,
Hy had u ras veracht:
Zoo lang 't geboomte bladers droeg,
Was dus het gantsch geslacht. -

‘Neen, goede Vader, spreek zoo niet,
Te billijk is mijn rouw:
Mijn Minnaar had het trouwste hart;
Was onverwrikbaar trouw.

En zijt gy dood, Trouwhartigste!
Om my, de prooi van 't graf! -
Vaarwel dan maagschap, huis, en land!
Ik leg dit kleed nooit af.

Voor eeuwig wil ik Pelgrim zijn,
   En dolen, zonder rust,
Van land tot land, van oord tot oord,
   Van oost- tot avondkust.

Maar eerst op mijns geliefden graf
   Mijn moede leên gestrekt!
En eerst het dierbaar stof gekust,
   Dat zijn gebeente dekt!' -

Blijf, schoone Jonkvrouw, blijf! hou stand!
   En zet u eerst wat neêr.
Zie hoe de wind de hagen schudt!
   Het wordt een bijster weêr.

'Ach, heilig Vader, laat het zijn!
   Ach, hou my slechts niet op!
Geen onweêr vaagt mijn misdrijf af,
   Geen wind of regendrop.' -

Blijf echter, schoone! keer te rug,
   En droog die tranen vrij!
Zie hier uw trouwen Minnaar weêr,
   In dezen graauwen pij! -

Ik nam, in hopelooze min,
   Mijn toevlucht tot dit kleed;
En had my hier het eind bestemd
   Van leven en van leed.

Mijn proefjaar is bijna volënd
   By deze Broederschap:
Maar gunt ge my uw weêrmin nog,
   Vaarwel dan kleed en kap! -

‘Vaarwel dan hoed en Pelgrimsstaf!
En droefheid! en geween!
Nu ik u weêrgevonden heb,
Scheidt niets ons ooit van een!’

1796.

De kluizenaar.*

‘Gy, Kluiznaar, die daar voor my treedt,
Ik bid u, hou wat stand,
En wijs my 't voetpad naar 't gehucht,
Waar 't gindsche toortslicht brandt.

'k Dool hier de onoverzienbre hei
Al hijgende op en neêr,
Die elken voetstap zich verlengt;
En heb geen adem meer.’ -

‘Mijn zoon (dus roept de Kluiznaar uit),
Ga op dat licht niet af.
Dat schijnsel wijkt steeds voor u heen,
En voerde u naar uw graf.

Maar hier, hier staat mijn needrig kluis
Steeds open voor den nood;
En, 'k geef het met een Christen hart,
Al is mijn deel niet groot.

Neem daar uw intrek voor den nacht,
En deel, indien 't u lust,
Mijn strooien leger, schralen disch,
En storelooze rust.

* Mengelpoezy II, 152.

Ik heb geen slachtvee in de wei,
   Maar gruw van moord en bloed:
Die steeds om Gods genade smeekt,
   Heeft nooit een wreed gemoed.

Maar 'k gaâr my van het milde veld
   En d' een' of andren boom
Een schuldloos maal van moes en ooft,
   Met water uit den stroom.

Dus, Pelgrim, kom, vergeet uw leed!
   't Is dwaasheid, wat ons schort.
't Is weinig, wat een mensch behoeft,
   En, Hemel! voor hoe kort!' -

Als frissche daauw viel 's Kluiznaars taal
   Op 's Pelgrims zwoegend hart.
Met zedig buigen neemt hy 't aan,
   En volgt hem, gants verward.

In 't eenzaamst van de wildernis
   Stond de afgelegen stulp:
Behoeftigen tot toeverlaat;
   Verdoolden tot behulp.

Geen schat, die onder 't biezen dak
   Bewaring noodig had!
De deur, waar door men binnen kwam
   Ging open met een lat.

Terwijl de Wandlaar zit en peinst,
   Verdiept in droefenis,
Steekt de eigenaar zijn haardvuur aan,
   En dekt zijn avonddisch.

Hy legt zijn' gast de veldvrucht voor;
   En saust zijn slecht onthaal
Met vriendlijk oog, en heuschen mond,
   En gulle hartetaal.

Nu brengt hy ernst en stichting by;
   Dan noodigt hy tot vreugd,
En paart vernuft en wetenschap
   Met kortswijl van de jeugd.

De huiskat dartelt om hen heen,
   En krabbelt langs den muur:
De krekel piept in 't haardsteĥol;
   De mutsert kraakt in 't vuur.

Maar niets vermocht in 't minste deel
   Op 's vreemdlings blijkbre smart.
Zijn tranen vloten tegens dank
   Van 't volgekropte hart.

De Kluiznaar ziet den brakken stroom,
   Die in zijne oogen zwelt.
‘Wat is er, jongman (roept hy uit),
   Dat u zoo hevig kwelt?

Verdreef u 't ongelijk misschien
   Uit staat, en erflijk goed? -
Betreurt ge een afgestorven vriend? -
   Een wreedversmaden gloed? -

Helaas! de lust van schat en staat
   Is nietig, ras voorby,
En die aan nietigheden hangt,
   Nog nietiger dan zy.

En wat is vriendschap dan een naam!
   Een droom, die niet bestaat!
Een schim, die welvaart vergezelt,
   Maar rampspoed weenen laat!

En liefde is nog veel ijdler klank,
   Waar dartelheid meê speelt.
Noch nimmer dan in 't nest gezien,
   Waar in de tortel kweelt.

Ach! schaam u, lieve jongeling!
   Veracht die u veracht!
En smoor een dwazen boezemgloed,
   Waar meê een meisjen lacht!' -

Zoo sprak hy met een zachten lach;
   Maar onder dit vertoog,
Verraadt een Maagdelijke blos
   Den Pelgrim aan zijn oog.

Verbaasd beschouwt hy 't morgenrood
   In al zijn heerlijkheid,
Op schoonheên, die hy thans ontwaart,
   Gelijk een waas, verspreid.

De volle boezem, 't schuchter oog,
   't Tuigt alles van bedrog;
De vreemde blijkt een vrouw te zijn!
   Hy ziet, en twijfelt nog.

'Helaas! (dus barst zy weenende uit)
   Vergeef my, ô vergeef,
Het geen een droeve vreemde maagd,
   In heuren nood misdreef!

Vergeef, zoo ze in 't gewijd verblijf,
Waar gy en Godvrucht woont,
D' onheilgen voetstap heeft gezet;
Uw gastvrij dak gehoond!

Heb deernis met een jonge bloem,
Door liefde gants ontzind;
Die wijd en heinde zoekt naar rust,
En niet dan wanhoop vindt!

Mijn vader woont aan d' arm der Twijn,
En is een man van stand.
Zijn schatten waren my bestemd,
Zijn eenig huwlijkspand.

Een reeks van minnaars zonder tal
Hield by hem om my aan,
En roemde me om bevalligheên,
Die ik my voor liet staan.

Zy voelden, of zy veinsden min,
En booden rang en schat;
Maar Edwin was het, hy-alleen,
Die my getroffen had.

By hem was staat noch overvloed,
Noch uiterlijk gebral.
Verdienste was zijn gantsche schat:
En dit was my 't Heelal.

Geen hart van 't bloemtjen dat ontluikt,
Geen daauw, wanneer hy daalt,
Wier onbesmette zuiverheid
By 't hart van Edwin haalt.

Doch zoo en daauw en bloesem schoon,
Maar onbestendig, zijn;
Dat schoon was Edwins deel, helaas!
Dat onbestendig, mijn!

Want, ijdel op mijn Minn'renstoet,
Weêrstreefde ik aan mijn hart;
En schoon zijn vlam my innig trof,
Nog spotte ik met zijn smart.

Tot hy, verpletterd door mijn smaad,
Me aan 't knagen overliet,
Een afgelegen oord betrok,
En omkwam van verdriet.

Mijne is de schuld, en 't leed daarvan!
'k Wil boeten voor zijn leed,
En zoeken 't oord dat Edwin vond,
En doen wat Edwin deed.

Daar scheur ik 't hart van wanhoop op,
En leg my neêr, en sneef.
Zie daar, wat hy om my bestond!
Wat ik hem schuldig bleef!' -

'Verhoê dit, Hemel!' roept terstond
De Kluiznaar gillende uit,
En drukt haar trillende aan zijn borst,
Met sprakeloos geluid.

De schoone schrikt, en wringt zich los,
En siddert als een blad.
't Was Edwin, 't was haar Edwin-zelf,
Die haar in de armen had.

‘Mijne Angelina! zie my aan!
Mijn ziel, mijn zielsgodin!
Zie hier uw eigen Edwin weêr,
Hergeven aan uw min!

ô Laat me u kleven aan dit hart
In volle zaligheid!
En scheur' die Macht ons nooit van een,
Die u te mywaart leidt!

Neen, nimmer scheidt ons iets van een!
Na dezen oogenblik
Is, dat uw jongste snik zal zijn,
Ook Edwins jongste snik!’

1796.

De heer van Landhorst.*

Op gindschen heuvel staat een slot,
Met transen hoog gebouwd;
Daar waait een Liebaart van den top;
Daar woont de Heer van Landhorst op,
Een Ridder, kloek en stout.

Dees Ridder rees voor dag en daauw,
En, wandlende op den wal,
Daar 't al nog lag in diepen slaap,
Verneemt hy Geertes Edelknaap,
Aanhupplend door het dal.

* Mengelpoëzy II, 160.

De Jonker wenkt hem toe van verr',
   En ijlt hem in 't gemoet,
En, bruischend van verliefde hoop,
Genaakt en stuit hem in zijn loop,
   Naby des heuvels voet. -

‘Gy, Paadje (zegt hy), wees gegroet!
   Gy Paadje, wees gegroet!
ô Meld my, hoe mijn schoone vaart,
Mijn eenigste belang op aard,
   En wat ge brengt voor goed?’ -

‘Ik breng geen goed, Heer Ridder, neen!
   Mijn Jonkvrouw zit en schreit.
Zy schreit om d' onverzoenbren haat,
Die beider hart op tranen staat,
   En u haar huis ontzeidt.

Deez' zijden draagband zendt zy u,
   Van duizend tranen nat;
En smeekt, dat gy haar niet vergeet,
Die ge eenmaal, tot u-beider leed,
   Zoo teêr hebt lief gehad.

Deez' gouden hoepring zendt zy u
   Ten jongsten minnepand';
En smeekt, dat gy dien dragen moogt
(Daar 't noodlot anders niet gedoogt)
   Wanneer zy rust in 't zand.

Want ach! heur boezem barst van smart
   En kent geen leven meer;
Want morgen maakt de dag haar vrouw
Door de allerhatelijkste Trouw;
   En nimmer ziet ze u weêr.

Haar vader geeft haar Jonker Jobst
   Van 't overzeesche strand.
En morgen, eer de middag daalt,
Is de akelige stond bepaald;
   Dan geeft zy hem de hand.' -

'Vlieg ijlings heen, klein knaapjen, vlieg!
   En groet uw Edelvrouw.
En geef haar moed in tongeval,
En zeg, dat ik haar redden zal
   Van die gehate Trouw.

Vlieg ijlings heen, klein knaapjen, vlieg!
   En zeg de Jonkvrouw aan,
Zoo slechts de moed haar niet ontvall',
Dat haar heur Ridder redden zal,
   Of in heur dienst vergaan.

Ga, zeg haar, kleine Paadje, zeg,
   Dat zy my deze nacht,
Het ga my hoe het moog vergaan,
Voor 't eerste kraaien van den haan,
   Aan hare venster wacht'!' -

De Paadje huppelt, vliegt, en rent,
   En rust of pleistert niet,
Voor dat hy in heur slaapvertrek,
In heet verlangen naar 't gesprek,
   De Jonkvrouw wederziet.

Hy knielt, en zegt: 'ô Edelvrouw!
   Uw Ridder kust uw hand.
Zijn boezem deelt in uwe pijn;
Van nacht zal hy aan 't venster zijn
   Tot uwen onderstand!' -

De dag gaat om, de nacht valt neêr:
   't Slaapt alles vast op 't Slot;
Alleen de schoone Geerte waakt,
En siddert voor den dag die naakt,
   En jammert om heur lot.

Op eens verneemt zy 's Ridders stem,
   Die fluistert uit de gracht:
‘Sta op, sta op, schoon vrouwelijn!
Betoon u thands getrouw te zijn!
   Ik ben het, dien gy wacht.

Sta op, sta op, schoon vrouwelijn!
   Bestijg dit schoon genet!
Gebruik de stond die 't lot ons gaf;
En klim by deze koordleer af,
   Eer iemand ons verlett'.’ -

‘Ach neen, geliefde Ridder, neen!
   Ach neen, dat durf ik niet.
Wat wordt, wat wordt er van mijn eer,
(De Maagdenroem is schrikbaar teêr)
   Indien ik met u vlied?’ -

‘Wat schroomt gy in uws Ridders schuts?
   Of ben ik u verdacht?
Ai, maak my meester van uw lot:
Ik breng u naar mijn Moeders Slot,
   Waar ons de Priester wacht.’ -

‘Mijn vader is een oud Baron,
   Vol moeds op zijn geslacht.
Wat ware 't, zoo zijn Dochters vlucht,
Vergiftigd door een boos gerucht,
   Zijn huis in opspraak bracht

Voorzeker had hy rust noch duur,
   En nutte spijs noch vocht;
Tot dat hy in verhitten moed,
In uwen laatsten druppel bloed
   Dien schandvlek wasschen mocht.' -

'ô! Zat ge slechts in dezen zaâl,
   Mijn schoone Jonkvrouw, ach!
Ik vreesde voor geens vaders haat,
Noch wat de dolle wraak bestaat,
   Hoe veel haar drift vermag!

ô Waart ge slechts in dezen zaâl,
   En in de ruime locht!
Ik lachte met uws vaders haat,
En wat de razerny bestaat;
   Het ging dan zoo het mocht!' -

De schoone zucht, de schoone schreit:
   Haar handtjen trilt en beeft.
Zy daalt; zy aarzelt; schrikt; houdt stand: -
In 't eind, hy vat die blanke hand,
   Die in de zijne kleeft.

Hy leidt haar van de ladder af;
   Ziet ongerust in 't rond;
Verbergt het geen zijn ziel benart;
En drukt haar driemaal aan zijn hart,
   En kust haar bleeken mond.

Haar oogen stroomen als een bron
   Op 't luchtig reisgewaad:
Geluid of woorden vindt zy niet:
Heur kmën wagglen als een riet,
   En knikken daar zy staat.

Hy heft haar op een schoon genet,
   En stijgt zijn lijfpaard op,
Het snelste, dat hy ooit beklom!
En hangt zijn zilvren horen om,
   En - flux in vol galop! -

Dit hoorde, kuchende in heur bed,
   De Jonkvrouws oude Min,
En sprak: ‘Dit spoedig aangebracht!
Voorzeker, dit 's een gouden nacht!
   Dit brengt my vast wat in.

Ontwaak, mijn oude Heer, ontwaak!
   Ontwaak, mijn goede Heer!
Uw Dochter gaat met Landhorst door:
Sta op, en kom dien toeleg voor,
   En red uw eigen eer!’ -

De vader rijst, met schrik ontwaakt,
   En roept zijn Luiden saam.
‘“Gy ook, Heer Jobst, zit ijlings op,
En kloven wy des schakers kop!
   Voorkomen we onzen blaam!”’ -

De schoone had nog pas een mijl,
   Een kleene mijl, gereên,
Als zy zich door een' smallen troep,
Die opkoomt met een luid geroep,
   Den weg ziet afgesneên.

Nu vliegt daar Jonker Jobst voor uit,
   Van 't overzeesche strand:
‘“Hou stand, verrader, met uw buit,
Braak hier uw Roovers adem uit!
   Het is mijn goed: hou stand!

Die Jonkvrouw is van Gravenbloed
   En ouden Adelstand:
Het voegt geen' bastaart-Edelman,
Die geen kwartieren toonen kan,
   Te dingen naar heur hand.”’ -

‘Gy liegt (vaart hem de Ridder toe),
   Mijn bloed is onbesmet:
Het is uit Ridders voortgeplant,
Aan Prinselijken stam verwant,
   En van een eerbaar bed.

Maar gy, mijn schoone, zit hier af!
   Zit af, en hou dit paard!
Terwijl ik dees verwaten laf
Voor zijn vermetel blaffen straff',
   En proef geef van mijn zwaard!’ -

De Jonkvrouw zucht, de Jonkvrouw schreit,
   Haar bevend hartjen krimpt,
Terwijl het Ridderlijk rapier,
Aan beiden zijden even fier,
   Met valen[1] weêrglans glimt.

De dood vliegt dreigende af en aan
   Op beider scheemrend staal;
Doch Landhorst splijt zijns vijands hoofd,
En stort hem, van gevoel beroofd,
   Van uit den Ridderzaâl. -

Nu schiet heurs vaders manschap toe
   Van achter 's heuvels top.
Wat zal de schoone Jonkvrouw nu?
Bedroefden, ach! hoe redt gy u?
   Daar zit geen vlucht meer op!

Zy ziet haar vader-zelf aan 't hoofd:
   Haar Minnaar gants alleen:
Den toegang in het rond bezet! -
Geen bliksemstraal die meer verplet!
   Helaas! waar zal het heen?

Hij zet den horen aan zijn mond,
   En blaast uit al zijn aâm;
En straks vliegt ook zijn eigen stoet,
Met lossen toom en heeten moed,
   Langs hei en heuvels saam. -

‘Laat af, Baron! Baron, laat af!
   Ik bid u, laat nu af!
Waan niet, dat gy me een hart ontscheurt,
Dat bloed en rang my waardig keurt,
   En ware min my gaf.

Ik minde uw Dochter eindloos teêr,
   Voor menig eindloos jaar:
Haar vlam beantwoordt aan mijn brand:
ô Schenk my haar geliefde hand
   Voor 't heilig Echtaltaar!

Mijn min is zuiver, onbevlekt,
   Gelijk haar kuisch gemoed:
Mijn moed, in 't Riddrenperk vermaard;
Mijn huis en afkomst eerbiedwaard;
   Mijn stam, van Koningsbloed.

Mijn Moeder is eens Graven kind,
   En, ondanks uwen haat,
Mijns vaders glorie, openbaar.
ô Maak ons een gelukkig paar!
   Het zaligst dat bestaat!’ -

De Vader fronst het gram gelaat,
   En keert zich, grijnzende, om.
Zijn norsche wenkbraauw trekt om hoog;
De gramschap flikkert uit zijn oog;
   De woede maakt hem stom. -

De Jonkvrouw zucht, de Jonkvrouw schreit,
   En trilt, hem aan te zien.
In 't eind, zy grijpt zijn handen vast,
Terwijl zy in heur tranen plast,
   En stort zich op de kniên. -

‘Mijn vader! vader, ach! vergeef
   Deez' Ridder en uw kind!
Vergeef ons dees gedwongen hoon!
Geloof me, u had ik nooit ontvloôn;
   Steeds heb ik u bemind.

'k Was steeds uw lust, uw lieveling!
   Ik heb u nooit weêrstaan.
Maar 'k ijsde voor die schrikbare Echt,
Met Jonker Jobst my toegelegd!
   Nooit kon ik ze ondergaan.

Ach! trap uw Geerte niet op 't hart,
   Daar ze aan uw voeten smeekt!
Verdenk haar hart niet van bedrog.
Ach! ze is uw dierbre Geerte nog,
   In uwen arm gekweekt!’ -

De vader wendt het aanzicht af,
   En voelt zijn hart doorweekt:
Zijn ziel verzinkt in overleg:
Hy strijkt een heimlijk traantjen weg,
   Dat langs zijn konen leekt.

Hy blijft een tijd lang roerloos staan,
In diep gepeins verward. -
Nu geeft zich Geerte van den grond,
En drukt heur lippen op zijn mond,
En klemt zich aan zijn hart. -

‘“Hier, Ridder, neem haar van mijn hand,
Dus barst hy eindlijk uit.
Hier! neem mijn lief, mijn eenig kind!
Bemin haar, als mijn hart ze mint!
Ik geef haar u ter Bruid.

Uw vader heeft my eens gehoond
Uit fellen overmoed: -
Gy, maak het geen hy my misdeed,
Het geen ik om zijn zoon vergeet,
Aan mijne Dochter goed.

Haar welzijn is mijn eenigst heil!
Ik vraag geen ander loon!
Ga, maak haar als uw gemalin
Gelukkig door een duurbre min,
En strek me tot een zoon!”’ -

1797.

Eindnoten:

1 Men bedenke, dat het nacht is.

Almanzor en Zaide.*

Lieflijk blaast het avondkoeltjen,
Lieflijk daalt de vochte Nacht,
Daar Almanzor in den donker,
Schuw van 't minste lichtgeflonker,
Op zijn lieve schoone wacht.

Hier, hier woont zy, zijn Zaïde,
't Voorwerp van zijn kuischen gloed!
Zy, de roem der Moorsche schoonen
Die Sevillaas vest bewonen;
Hy, van 't edelst Moorsche bloed.

Hijgend naar 't bestemde teeken,
Stapt hy, sluipt hy, af en aan.
Nu vermindert hy zijn schreden,
Dan verdubbelt hy zijn treden,
Dan weêr blijft hy roerloos staan.

Beurtlings maakt zich hoop en siddring
Meester van zijn krank gemoed.
Nu verheft hy borst en oogen,
Van een bruischend vuur bewogen;
Dan weêr waggelt hem de voet.

Nu eens, als zijn noodlot zeker,
Schijnt hy alles zich getroost.
Dan, als onder 't leed bezweken,
Voelt hy zich de wang verbleeken,
Nu weêr, van de spijt gebloosd.

* Mengelpoëzy II, 171.

Wat ontroert gy, teder Minnaar?
Uw verlangde Noordstar daagt!
Nimmer blijder noch gewenschter!
Zie naar 't gindsche kamervenster,
Daar verschijnt de schoone Maagd.

Lieflijk is den moeden wachter
De eerste dagbraak aan 't gezicht:
Lieflijk den by nacht verdwaalde,
Wien en weg en uitzicht faalde,
't Opgaan van het zilvren licht.

Lieflijk zijn de zonnestralen
Aan 's verloren zeemans oog,
Als zy door de nevels booren
En het dreigend onweêr stooren,
Dat zich om den Hemel toog.

Maar oneindig meer beminlijk
Was voor 's Minnaars hartewond,
In het knagen dezer pijnen,
't Eerste blijk van heur verschijnen,
't Flaauw gelispel van heur mond.

Met het driftigste verlangen,
Rekt hy hals en heupen uit;
Heft zich op den top der tenen;
Beurt het hoofd ten venster henen;
En verslindt dat blijd geluid.

Met het driftigste verlangen,
Staart en tuurt hy naar omhoog,
Om heur schemering te vangen;
Met het driftigste verlangen,
Schiet zijn ziel zich door het oog. -

Na een aantal diepe zuchten,
   Uit den boezem opgehaald:
‘Allah hoed' u, mijn Zaïde!
Dat ik u dien groet nog biede!
   Zeg my, is mijn dood bepaald?

Is het droef bericht waarachtig,
   Dat uw Maagd mijn' Paadje gaf?
Staat gy voor verachtbre schatten,
Die geen handvol heil bevatten,
   Trouw, en heil, en minnaar af?

'k Weet uws vaders streng begeeren
   Voor een grijzen Renegaat.
Maar Zaïde, kan ik denken,
Dat ge dus uw trouw zult krenken?
   Dat ge dus mijn Min verraadt?

Ach! ontdek mijn lot volkomen!
   Drijf de spot niet met mijn leed!
Kunt gy met mijn leven spelen?
Waartoe zoudt ge my verheelen,
   Wat geheel Sevilla weet?’ -

Diep verzucht de droeve schoone,
   Daar zy in heur tranen plast:
‘Ach! het is maar al te zeker!
Maak mijn boezem slechts niet weeker;
   Ja, mijn zwakheid werd verrast.

Het is uit met onze ontwerpen;
   Onze liefde werd ontdekt:
Mijn Verwanten zijn in woede:
'k Ben gesteld in enge hoede;
   En mijne onschuld wordt bevlekt.

Vrees, verwijten, en bedreiging
   Stormden op mijn week gemoed!
'k Kon mijn' vader niet weêrstreven!
'k Moet, ik moet u wel begeven!
   Wist gy hoe het hart my bloed'!

't Schijnt een nooitverdoofbre veete,
   Die ons-beider stamhuis blaakt.
Waarom werd op 't onvoorzienste
Door uw blinkende verdienste
   Mijn gevoelig hart geraakt?

Ach! gy weet hoe ik u minde
   Ondanks dien geduchten haat!
Hoe ik voor uw liefde leefde!
Hoe ik voor een vader beefde,
   Die zich nooit verbidden laat!

Ach! gy weet wat ieder avond
   Ons gesprek my heeft gekost!
Wat al angst ik leed en zorgen!
En hoe veel ik ieder morgen
   Om uw aanspraak doorstaan most!

't Is gedaan: ik gaf my over!
   'k Ben bezweken in dien toets.
Morgen sleept me een haatlijk Minnaar,
Als de buit van een verwinnaar,
   Naar de wreede Huwlijkskoets.

Waan niet, echter, dat Zaïde
   Dezen gruwel overleeft!
Neen, ô neen! mijn barstend harte
Overtuigt my in mijn smarte,
   Dat het daar geen nood van heeft.

Vaar dan wel, mijn dierbre Almanzor!
   Neem dees gordel van mijn hand:
'k Heb mijn hart u lang gegeven;
'k Zeg met u vaarwel aan 't leven.
   Gy, gedenk my by dit pand!

Ga, een meer begaafde schoone
   Droog' weldra uw tranen af!
Zoo mijn beeld u niet ontvliede,
Meld haar dan, hoe uw Zaïde
   Om uw liefde zeeg in 't graf!' -

Overstelpt van duizend tochten,
   Hoort hy deze ontzetbre reên:
Snikt, en roept: 'Zaïde! wreede!
Hoor my! slechts een laatste bede!
   Scheur my 't hart zoo niet van een!

Zou ik u zoo wreed verliezen!
   Waant gy mijne Min zoo laf?
Geef my duizend dooden tevens;
Maar ik sta voor duizend levens
   U geen' Medeminnaar af.

Kunt ge u-zelv dus overgeven?
   Neen, breek uit, en vlied tot my!
'k Zal u met mijn bloed beschermen,
'k Zal u dekken met mijne armen
   Voor zoo wreed een Dwinglandy.' -

''t Is vergeefs, vergeefs, Almanzor!
   'k Word bewaakt in deze zaal.
Daar 's geen uitzicht van ontkomen;
Alle middel is benomen:
   'k Spreek u voor de laatste maal.

'k Hoor mijn vader herwaarts stuiven:
Ach! mijn boezem lijdt te fel.
Mocht ik slechts dit uur nog rekken
Dierbre, ga: ik moet vertrekken
Vaar - ô vaar voor eeuwig wel!' -

De eedle jongling hoort haar snikken:
Spraakloos wendt hy zich in 't rond:
Vonkt en bliksemt met zijne oogen;
Heft ze driemaal naar den hoogen;
Slaat ze driemaal naar den grond.

Eindlijk neemt hy 't blinkend lemmer,
Dat aan zijne zijde hing:
Zet de punt zich tegen 't harte;
Grijnst van de innigste aller smarte;
En valt brullende in den kling. -

Aan het venster vastgeketend
Door een voorgevoel van 't leed,
Hoort de Maagd heur Minnaar vallen,
En met een den donder knallen
In zijn doodelijken kreet.

IJlings stort ze zich voorover
Op het voorwerp van heur gloed.
Samen hart aan hart geregen,
Wringen ze om den zelfden degen,
En vereenen in hun bloed.

1797.

Eduard.*
(Oud-Schotsche Romance.)

EDUARDS MOEDER.
Hoe druipt uw degen zoo van bloed?
Zeg, Eduard, mijn zoon!
Hoe druipt uw degen zoo van bloed?
En hoe zoo droef gemoed? - Ach!

EDUARD.
Ik stak mijn wakkren havik dood,
ô Moeder, Moeder, ach!
Ik stak mijn wakkren havik dood,
En ben nu gants ontbloot. - Ach!

DE MOEDER.
Uws haviks bloed had nooit die kleur,
ô Eduard, mijn zoon!
Uws haviks bloed had nooit die kleur,
Die ik aan 't zwaard bespeur. - Ach!

EDUARD.
Ik heb mijn rijpaard omgebracht,
ô Moeder, Moeder, ach!
Ik heb mijn rijpaard omgebracht,
Dat bruin zoo hoog geacht. - Ach!

DE MOEDER.
Het paard was oud, gy hebt er meer,
ô Eduard, mijn zoon!
Het paard was oud, gy hebt er meer:
Dit doet uw hart geen zeer. - Ach!

* Mengelpoëzy II, 178.

EDUARD.
Ik heb mijns vaders bloed gestort,
ô Moeder, Moeder, ach!
Ik heb mijns vaders bloed gestort:
En dat is 't, wat my schort! - Ach!

DE MOEDER.
En hoe dat gruwelstuk geboet?
ô Eduard, mijn zoon!
En hoe dat gruwelstuk geboet?
ô! Zeg my wat gy doet! - Ach!

EDUARD.
Ik zet my in de gindsche boot,
ô Moeder, Moeder, ach!
Ik zet my in de gindsche boot,
En zoek op zee de dood. - Ach!

DE MOEDER.
En wat dan met uw Slot verricht?
ô Eduard, mijn zoon!
En wat dan met uw Slot verricht?
Dat heerelijk gesticht! - Ach!

EDUARD.
Dat moog vergaan van ouderdom!
ô Moeder, Moeder, ach!
Dat moog vergaan van ouderdom!
Ik zie het nooit weêrom. - Ach
DE MOEDER.
En wat laat ge aan uw vrouw en kind?
ô Eduard, mijn zoon!
En wat laat ge aan uw vrouw en kind
Als ge u op zee bevindt? - Ach!

EDUARD.
Laat die gaan beedlen om hun brood!
ô Moeder, Moeder, ach!
Laat die gaan beedlen om hun brood;
De wareld is zoo groot! - Ach!

DE MOEDER.
En wat laat ge aan uw Moeder dan,
Ach, Eduard, mijn zoon!
En wat laat ge aan uw Moeder dan,
Dat haar vertroosten kan? - Ach!

EDUARD.
Haar kneuz' mijn helsche vloek den kop!
Die Moeder! Moeder, ach!
Haar kneuz' mijn helsche vloek den kop!
Zoo voedde zy my op! - Ach!

1797.

Lindor en Lucia.*

Draagt Leinster op de schoonheên roem,
Die langs zijn klaverweiden treden,
Lucîa was heur aller bloem
Door duizenden aantreklijkheden:

En nooit zag Liffijs blonde stroom,
Waarin zy 't wollig melkvee wasschen,
Een zoo beminnelijke Maagd
De kniën spieglen in zijn plassen:

* Mengelpoëzy II, 140.

Tot wreede min en knagend leed
Haar rozenblos allengs verflaauwen,
Haar lipkoraal verbleeken deed,
En 't oog, vol vuurgloed, fletser blaauwen.

Zaagt ge ooit een bleeke leliebloem
Op halfgeknakten stengel hangen?
Zoo hong haar 't moede hoofd naar 't graf!
Zoo was de bleekheid van heur wangen!

Gy, schoonen, wacht u, zijt gy wijs,
Voor onbetrouwbre minneklachten!
Gy, minnaars, hoedt u voor de wraak,
Die trouw- en eedbreuk staat te wachten!

Tot driewerf in het holst des nachts
Verneemtze een aaklig hondenbassen;
En driewerf koomt de zwarte raaf
Klapwiekende in heur venster krassen.

Tot driewerf in het holst des nachts
Hoort ze een onzetbre doodklok brommen.
De wachtsters aan heur legersteê
Vernemen 't met haar, en verstommen.

De kranke maagd gevoelt in 't hart,
Wat voorspook deze teekens dragen,
En wendt zich, met een veegen mond,
Tot de om heur bed bestorven magen:

‘Ik hoor een stem, die gy niet hoort,
Die my te rug roept uit dit leven:
Ik zie me een hand, voor u bedekt,
Den wenk tot mijn verhuizing geven.

Ik sterf in 't opgaan van mijn jeugd,
Om de ontrouw van een weiflend harte.
Helaas! hy vond een rijker bruid;
En ik ben 't offer van mijn smarte.

Ach, Lindor! geef uw hand haar niet:
Die hand is mijne, my verkregen!
En, Bruid, wijs gy zijn lippen af,
En vlei u met geen huwlijkszegen!

Treedt morgen vrolijk naar 't altaar
Om u in 't echtsnoer saam te binden!
Maar weet, gy Valschaart! en gy, Bruid!
Gy zult er ook Lucië vinden!

Gespelen! draagt mijn lijk daar heen,
En stel den Bruigom my voor oogen:
Hem, in zijn bruiloftsfeestgewaad
My, met mijn doodwaâ aangetogen.' -

Zy sprak, zy stierf: - men draagt haar heen,
En stelt den Bruigom haar voor oogen:
Hem, in zijn bruilofstfeestgewaad!
Haar, met de doodwaâ aangetogen

Wat voelde Lindor toen om 't hart?
Wat wierd er van dat Echtvereenen? -
De bruiloft schoolt om 't Maagdlijk lijk,
En heel de wareld slaat aan 't weenen.

Beschaming, wroeging, zelfverwijt,
En wanhoop, doen zijn boezem beven:
Het doodzweet breekt zijn voorhoofd uit;
Hy valt; hy gilt; en liet het leven.

De droeve Bruid (geen bruid nu meer!)
Verbleekt, en voelt haar kniën knikken,
Daar ze, aan heur Mededingsters baar,
Heur bruigom zielloos aan moet blikken.

Men draagt hem met Lucîa weg,
En, samen in één graf besloten,
Vermengt zich beider stof in één,
Nu, in den doodslaap, Echtgenooten!

Vaak koomt de trouwe Herderjeugd,
Met lieve Herderinnenreien,
De terp met geurig voorjaarkruid
En frissche bloemen overspreien.

Maar gy, wijkt af van deze plaats,
Die d'eed een spel maakt voor de winden!
Gedenkt aan Lindors deerlijk lot;
En beeft, dat noodlot daar te vinden!

1798.

Margarethaas geest.*

Het was in 't stil, ontzachlijk, uur,
Als nacht en uchtend samenpalen,
Dat Margareeths vergrimde geest
Door Willems slaapvertrek kwam dwalen.

Daar hield zy voor zijn nachtkoets stand,
Met star op hem gevestigde oogen,
Waar uit een Lentemorgen scheen,
Met Winterwolken overtogen.

Heur blanke hand was kil als lood,
En aan het linnen kleed geslagen,
Het eenigst, dat we uit d' overvloed
Met ons naar de enge woning dragen.

Eens bloeide ze als de Lentebloem,
Met wasdomrijken daauw begoten;
De roos, ontloken op heur kaak,
Was even uit de knop geschoten.

Maar Min (gelijk een worm in 't hart)
Zat al haar bloesem af te knagen:
De roos werd bleek, werd dor, viel af;
Zy, voor heur tijd naar 't graf gedragen.

‘Ontwaak (dus riep zy)! 'k Ben Margreeth:
'k Verliet der afgestorv'nen bedden:
Hoor thands de Maagd met siddring aan,
Die ge eerst uit min niet wilde redden!

* Mengelpoëzy II, 144.

Dit is het somber, aaklig uur,
Dat wy, mishandelde, ons beklagen.
Nu geeft het graf zijn dooden op,
Om trouweloozen na te jagen.

Zie thands met ijzing op uw schuld,
Uw eed- en echtpandschennis, neder:
En geef mijne eens gegeven trouw,
Mijn Maagdelijke trouw, my weder.

Wat zwoert gy me uwe liefde toe,
Om eerloos van uw woord te scheien?
Wat roemde gy me een schoon gelaat,
En doemde 't tot een eeuwig schreien?

Wat riept gy me als aanbidlijk uit,
Om me uw verachting toe te dragen?
Wat stalt ge my mijn schuldloos hart,
Om daar den moordpriem door te jagen?

Wat noemde gy mijn lippen lief,
Om ze al heur blozing af te rooven?
En ik, onnoozel meisjen, ik!
Wat moest ik uw gevlei gelooven?

Mijn aanzicht (laas!) is niet meer schoon;
Mijn lippen, met geen blos betogen:
De dood sloot my 't verduisterd oog:
Wat minzaam was, is weggevlogen.

't Gewormte deelt my als zijn buit;
En, in de boei des doods geslagen,
Omringt ons steeds een ijzren nacht,
Tot eens het jongste licht zal dagen.

Maar zacht! de morgenwachter kraait.
Vaarwel! ik word van hier gedreven!
Kom, valschaart, kom de rustplaats zien,
Van die om uwe min moest sneven!' -

De Leeuwrik zingt met luider stem;
't Ontsluimrend aardrijk juicht in 't ronde;
Doch Willem siddert ieder lid,
En mijmrend rijst hy van de sponde.

Hy sleept zich naar de doodsche plaats,
Die Margarethes lijk bedekte;
Waar hy, in diepen, stommen rouw,
Zich op de zoden nederstrekte.

Nu roept hy driewerf aan Margreeth,
En driewerf blijft hy nokkend steken.
Hy drukt zijn wang in 't vochte gras,
En de adem is zijn borst ontweken.

1798.

De vloek.*

Treedt toe en leent aandachtige ooren
Aan dit mijn Dicht,
En leert, wat onbedachte toren
Al jammer sticht!
Niet verr' van hier, in onze dagen,
Viel 't onheil voor:
Men hoort het nog met schrik gewagen
Heel Brabant door.

ô Moeders! ô verbiedt uw spruiten
Het minnen niet.
Gy wekt u-zelf, om dit te stuiten,
Onnut verdriet.
Hier baat noch bidden, noch vermanen,
Noch harde dwang:
De lieve hartjens storten tranen;
Maar gaan heur gang.

Zegt alle boosheid van de mannen,
Zooveel gij wilt;
Hen uit een meisjens hart te bannen,
Is vlijt verspild.
De liefjens weten 't in den stille;
En, stil of luid,
Het gaat u-allen als Sibille:
Men lacht u uit.

* Mengelpoëzy II, 181.

Sibille was de vroome Tante
Van Margareet:
Een statige Kollegiante,
In 't weeûwenkleed.
Het mutsjen stond haar zeer bescheiden;
Maar als zy keef,
Dan wisten Drommel, Nicht, en Meiden,
Niet waar men bleef.

Margreta had pas zestien jaren,
Was schoon en teêr,
Haar gitbruin oog en zwarte hairen
Beloofden meer.
Haar warme lonk by gloênde wangen
Deed buiten dat,
De jonge Heertjens om haar hangen
Waar heen zy trad.

Haar hart nogthands, hoe heet en woelig,
Was rein en schoon,
En slechts voor Hildebrand gevoelig,
Haars buurmans Zoon.
Vaak spraken zich de twee Gelieven,
By lichte maan,
In 't uur der minnaars en der dieven,
Door 't venster aan.

De borst, schoon nieuw in minnehandel,
Wordt ras een held,
En brengt haar menig kraakamandel
Van vaders geld.
Hy koopt haar een katoenen jakjen;
En, week aan week,
Steekt hy zijn leêge hand in 't zakjen
By d' avondpreek.

De Tante, listig en doorslepen,
Bemerkt het haast.
En heeft het naauwlijks half begrepen,
Of vloekt en raast.
Het schaap doet nietwes naar behooren,
Maar wordt verbluft.
Zy heeft de zinnen gants verloren
En peinst en suft.

Indien zy naait, de draden breken
Als enkel vlas:
In 't breien vallen al de steken,
Of 't kortswijl was.
De kervel wordt niet goed verlezen;
't Gebak is test;
De soep schijnt voor den gal te wezen;
En zoo de rest.

‘Kind! zegt haar Tante heel koelzinnig,
't Kan zoo niet gaan!
Gy weet, mijn hart bemint u innig.
Wat schort er aan?
Gy zijt verliefd. - Nu! geen verbloemen!
Hoe heet de kwant?’ -
Och, Tante! zoo ik hem moet noemen,
‘'t Is Hildebrand.’

‘Hoe! (riep zy aanstonds, vol van woede)
Is dat de zaak?
En zonder dat ik iets vermoedde!
Dat schreeuwt om wraak.
Foei, kleuter! dus mijn huis te onteeren,
Gy, vuile teef!
Ik zal die stoutheid u verleeren,
Zoo waar ik leef!

Geen woord meer zult gy met hem spreeken,
Van deze stond!
En (hier begon zy los te breken
Met vollen mond.)
En, hebt ge verder zulke knepen,
Gij onverlaat!
De Duivel zal u met zich sleepen!
Maak daarop staat!' -

Het arme meisjen beeft van 't schrikken,
En maakt een kruis;
En sluipt, maar zonder iets te kikken,
In 's Buurmans huis.
Uit moedwil niet, of wederstreven;
Vooral niet! Neen!
Maar om hem d' afscheidsgroet te geven,
Ging zy er heen.

Flux ijlt ze om zich te bed te leggen.
Ter juister tijd.
Men hoort haar de avondbede zeggen
Met dubble vlijt.
De Tante koomt heur slaap ontrusten,
En snaauwt ze aan 't oor:
'Verslaap uw zedelooze lusten,
Gy duivelssloor!' -

Maar, 't is geen middernacht geslagen,
En alles stil,
Of huis, en bed, en kamer, wagen
Van hol gegil.
Een stem schreeuwt ijslijk: '"Margarete!
Nu moet ge meê."' -
Beddenk, wie meest van doodsangst zweette
Van onze twee!

Met gloeiende oogen, lange tanden,
   En wijden mond,
Tast daar een nachtspook langs de wanden
   De kamer rond:
Het stapt en klotst, tot elks ontzetting,
   Gelijk een paard;
En rammelt met een lange ketting;
   En schudt zijn staart.

Hy kwam, met ijsselijk gestommel,
   Waar Tante sliep.
‘Ik ben, ik ben het niet, Heer Drommel!’
   Was 't geen zy riep.
‘Ik bid u, ga een weinig verder!
   Daar slaapt mijn Nicht.’ -
De Duivel gaat en klotst nog harder,
   En grijpt het wicht.

Het meisjen, siddrend als een rietjen,
   Schuilt vruchtloos weg.
Geen deken helpt het arme Grietjen,
   Geen overleg.
De Duivel vat haar in zijn klaauwen,
   En sleept ze voort:
Men hoort op straat de katten maauwen;
   Van haar, geen woord.

Flux springt hy, met zijn prooi in de armen,
   Wie weet waar heen!
De Tante jammert uit erbarmen,
   Maar hy verdween.
In 't eind, hy had het huis verlaten,
   En alles zweeg.
Nu roept zy, maar het kan niet baten:
   Het bed is leêg.

Wat blijft ter wareld ooit verborgen,
Hoe diep verhuld?
De gantsche stad is d' eigen morgen
Daar van vervuld.
‘De Duivel (zegt men) is gekomen
By vrouw Sibil,
En heeft de kwezel meêgenomen,
Met boek en bril.’

Maar spoedig bleek de rechte waarheid:
Het was Margreet.
Toen gaf het een bedroefde naarheid,
En ieder kreet.
Er waren echter jonge schoonen,
Die riepen ras:
‘Men zag wel aan heur roode konen,
Wat soort ze was.’ -

Sibil blijft in gedachten steken,
Om 't geen zy deê.
‘De Duivel voert op 't eerste spreken
Mijn Nichtjen meê.
Zy werd hem naauwlijks nog gegeven,
Of is zijn roof!
Maar toen mijn man nog was in 't leven,
Toen was hy doof!’

Dus peinst en mijmert ze alle dagen
Heur hairen graauw,
En is, in 't naar den duivel jagen,
Niet meer zoo gaauw.
Zy noemt den Satan boos en grillig
En vuil en wreed!
Voor die hem roepen, niet gewillig,
Dan tot hun leed!

Zoo brengt zy veertig lange weken
Al mijmrend om:
Verliest den smaak van kwaad te spreken,
En wordt schier stom.
Zy laat de gantsche wareld drijven,
En elk in rust:
En, somtijds op de meid te kijven,
Blijft al heur lust.

Nu koomt een heertjen haar begroeten,
Een vreemde haan!
Die buigt zich statig tot de voeten,
En spreekt haar aan:
‘Mevrouw, 't is thands niet op uw vloeken,
Dat gy my ziet.
Maar 'k wou u graag tot peet verzoeken:
Ontzeg het niet!’ -

‘Hoe! - (zegt ze) - hoe! wat wil dat zeggen?
Wat vreemdigheên!’ -
‘Mevrouw! indien ik 't uit moet leggen,
Ik ben te vreên.
Maar 'k bid, bereid u eerst een beetjen,
Licht dat ge ontroert!
Ik ben - de duivel, die - Margreetjen
Heeft weggevoerd.

Zy heeft my hart en hand geschonken,
En thands een kind;
Maar daar men paardenhoef noch bonken,
Noch staart aan vindt.
Lang hebt gy om uw Nicht geleden,
En zonder hoop:
Thands wordt gy tot het feest gebeden
Van 's jongskens doop.’

't Verrassend vreemde van de ontmoeting,
En 't blij. bericht,
Geeft aan de schaking weêr verzoeting,
Daar 't toch zoo ligt.
Zy meesmuilt, legt de handen samen,
En scheidt ze weêr:
‘Daar is (dus zegt zy) noch betamen,
Noch Godvrucht meer!

Maar echter, 't heeft zoo moeten wezen,
Dat zie ik klaar.
De Hemel zij daar voor geprezen,
Dat ik 't ervaar.
Eerst hadt ge my haast beet gekregen,
In plaats van haar:
O! had ik toen maar stil gezwegen!
Ik, malle Saar!’ -

Nu wist men 't, dat er niets aan faalde,
Door 't gansche land:
‘De Duivel, die Margrietjen haalde,
Was Hildebrand! -
Ja, morgen zal men 't kleintjen doopen!
Sibil is Peet!’
En alles kwam te samen loopen
Van wijd en breed.

De Sexe hoorde dit vertellen,
En lachte er om!
Maar sommigen met heimlijk kwellen,
En bleven stom.
Eéne enkle slechts riep zonder smalen,
Met gullen mond:
‘Och! kwam my ook zoo'n Duivel halen!
Ik ging terstond.’

1798.

Het nachtspook.*

Te viervoet, trapplend, stap voor stap,
Reed Jonker Egmond door de heide,
Die Hildesheim van Brunswijk scheidt,
Waar, in mistroostige eenzaamheid.
Zijn teedre Weêrhelft hem verbeidde.

De nacht viel zwart op 't aardrijk neêr,
Doorweekt van eindeloozen regen.
Daar waadde hy door plas aan plas,
Geheel onzeker waar hy was,
Langs gants in slib verkeerde wegen.

Het plascht, het plascht, het klatst, het kletst,
En slobbert door moeras en kreken.
Het ros ontzet op ieder tred,
En struikelt in het moddrig wed,
Of blijft in taaien kleigrond steken.

‘Voort, voort, mijn trouwe beest, ga voort!
My blindt dit ondoorzienbre donker.
ô Zie voor u en my met één,
En voer my door dees afgrond heen;
Uw meester, zonder u, verzonk er!

Voort, voort, mijn trouwe beest, ga voort!
Ga voort, de Maan zal spoedig rijzen.
Voort, voort, en zet uw voeten vast;
De welvoorziene haverkast
Zal u eens meesters dank bewijzen.

* Poëzy II, 188. Uitg. 1822.

Voort, voort, mijn trouwe beest, ga voort!
Voer my in mijn Geliefdes armen;
Zy strekken zich te mywaart uit;
Wanneer zy me aan heur boezem sluit,
Zult gy u ook op stal verwarmen.

Voort, voort, mijn trouwe beest, ga voort!
Nog drie of vierdhalf moeilijke uren!
De Hemel, die my ginds verwacht,
Verdient een nog veel slimmer nacht,
Dan dien we op dezen weg verduren.' -

Dus rijdt de Jonker immer toe,
Met altijd ongewisse schreden:
'Voort, voort, mijn trouwe beest, ga voort;'
Terwijl hy buik en zijden spoort,
En 't paard reeds machtloos heeft gereden.

Hy vordert weg, maar zacht en traag;
En 't immer feller groeiend haken
Zet borst en ingewand in vuur;
En schijnt van 't oogenblik een uur,
Van 't uur een eeuwigheid te maken.

Nu, afgemat door 't ongeduld,
En 't hart bezwijkend van verlangen,
Knikt hem 't van slaap bezwaarde hoofd,
Dat, van gemijmer afgesloofd,
Hem machtloos op de borst blijft hangen.

Nu weêr als met een schrik ontwaakt,
Om al zijn krachten saam te gaderen,
Herwekt hy d' uitgedoofden moed;
En nieuwe veêrkracht drijft zijn bloed
Met ruimer omloop door zijne aderen.

Nu stelt hy zich zijne Egâ voor,
Hoe ze, ongerust om 't lang vertoeven,
Hem in den hollen donkren nacht
Op d' ijsbren weg verloren acht,
In steedsvermeerend zielsbedroeven.

'Nu luistert zy naar 't windgeruisch;
Nu (waant hy) hoort zy naar den regen.
Nu ziet zy angstig naar de lucht,
En zendt my heete zucht op zucht
In hijgend zielsverlangen tegen. -

Nu denkt zy my de Stad nabv,
En hoopt my altijd na en nader;
En kust in 't ingeslapen wicht,
Dat aan heur kuischen boezem ligt,
Het beeld van d' aangebeden Vader. -

Nu wekt zy 't ongeduldig op,
Om 't wederom in slaap te wiegen,
Of zy van d'emdeloozen tijd,
Waar in zy om mijn afzijn lijdt,
Een nietig ondeel mocht bedriegen.

Nu hoort ze een ritslen op de straat,
Door een gemengd met hondenbassen:
Daar is hy (roept zy juichend uit)!
Maar straks verwijdert dat geluid,
En ach! heur oogen staan in plassen!

Neen; denkt zy, nooit zoo laat als nu!
Wat onheil of hem mocht gebeuren!
Een onheil -! Lieve, schrei niet, neen!
De Hemel brengt ons haast by een:
Schep moed, en staak uw angstvol treuren!

Ach! dat de Hemel weêr een tijd
Na zoo veel lijdens wou gehengen,
Die ieder laafde met de troost,
Van met zijn Gâ en dierbaar kroost
Zijn leven door te mogen brengen!'

Dus denkt, dus peinst hy, zonder rust,
En noopt en spoort uit al zijn krachten. -
Vergeefs! het paard blijft schichtig staan,
Daar is geen verder drijven aan:
Hier moet, hier zal hy overnachten!

Geen maanlicht toont zich aan de kim,
Dat door dit duister heen kan boren:
De hemel is met zwart beplekt;
De grond, met water overdekt;
En spoor, en pad, en weg, verloren.

'Neen (zegt hy), neen, hier blijf ik niet,
Om op den weg van koû te sneven.
Veeleer het uiterst onderstaan,
Dan dat ik werkloos zou vergaan,
En in den nood my-zelv' begeven!'

Hy spoort, hy noopt, hy dringt, hy drijft,
En wringt en rukt met toom en stangen;
Perst borst en ribben tot malkaâr;
Maar 't beest, onwrik-, onhandelbaar,
Geeft niets om sporendruk of prangen.

Hy heft de rijzweep woedende op,
En klemt haar 't dier om heup en lenden:
De zweepslag klinkt door lucht en veld;
Maar vruchtloos, hoe hy knalt of knelt,
Hy kan het voort doen gaan noch wenden.

Versuft, bedwelmd, en uitgeput
Van 't lang en vruchtloos zielsvermoeien,
Gevoelt by 't hart van ijzing slaan,
Het doodzweet op zijn voorhoofd staan,
En 't bruischend bloed naar 't hart toe vloeien.

Een flaauwe en bleeke neveldamp
Vertoont zich eensklaps voor zijne oogen,
En schijnt hem in den weg te treên,
Met vormloos lijf en reuzenleên,
Met aaklig duister overtogen.

Een aanzicht als het beeld des doods,
Met holle en uitgeteerde wangen:
Twee armen, schrikbaar uitgerekt,
En grijpend naar hem toegestrekt,
Of 't ware om ros en man te omvangen:

Een lijf van onafmeetbren stal,
Dat nu, tot aan het zwerk verheven,
En hals en hoofd door wolken dringt,
En dan weêr in elkander zinkt,
En laag by de aarde schijnt te zweven.

‘Wat wilt gy (roept hem Edmond toe)?
Gy, Geest, of schrikbeeld van mijn zinnen!
Geef andwoord, of verzink in 't niet!
En, zoo gy 't aaklig graf verliet,
Gy, Afgrond, hoû uw dooden binnen!’

Geen andwoord! maar een dof gehuil
Van Winden die van verre loeien,
En 't glimmen van een hol gezicht,
Welks oogen, met een vluchtig licht,
Uit opgespalkte leden, gloeien!

aant. Hy roept op nieuw. Een ketenklank,
Die gruwzaam in zijne ooren rinkelt,
Vermengt zich met den doffen wind,
Terwijl een glans zijne oogen blindt,
Waar alles door elkaâr voor krinkelt.

Geen andwoord meer. Maar 't paard stapt toe,
En Edmond, gants bedwelmd van zinnen,
Rijdt eensklaps, zonder dat hy 't dacht,
Terwijl hy zich verloren acht,
Langs d' ophaalbrug de Stadpoort binnen.

1799.

Des minnaars geest.*

Daar kwam een Geest voor Grietjens deur,
Met akelig gegil:
Hy trok en rammelde aan den klink;
Maar zy, zy hield zich stil.

'Is 't Vader Henrik die daar klopt,
Of Broeder William?
Of is 't mijn trouwe Frederik,
Die versch uit Schotland kwam?'

'Het is uw Vader Henrik niet,
Noch Broeder William:
Maar 't is uw trouwe Frederik:
Die versch uit Schotland kwam.

* Poëzy II, 151.

Maar hoor my, dierbre Margareet,
   En wijs my zoo niet af.
Geef my mijn woord en trouw te rug,
   Die ik u voormaals gaf.'

'Uw woord en trouw geef IK niet weêr;
   (Nooit wordt my die ontrukt!)
Eer dat gy in mijn kamer koomt,
   En my de lippen drukt.'

'Indien ik in uw kamer trad,
   Gy zwijmdet van den schrik,
En naderde ik uw frisschen mond.
   Gy wierdt een Geest als ik.

Neen, hoor my, dierbre Margareet,
   En wijs my zoo niet af.
Geef my mijn woord en trouw te rug,
   Die ik u voormaals gaf!'

'Uw woord en trouw geef IK niet weêr;
   (Nooit wordt my die ontrukt!)
Eer dat gy me in uw grafsteê voert,
   En in uw armen drukt.'

'Mijn beenders liggen wijd van hier,
   Aan 't uiterst van de kust:
En 't is mijn geest alleen, Margreet,
   Die tot u vliedt om rust.'

Zy steekt haar blanke hand hem toe,
   Zich-zelve naauw bewust:
'Zie daar uw woord en trouw weêrom!
   God geev uw ziel nu rust!' -

Zy neemt haar zijden tabbaart op,
   En spelt hem by malkaâr,
En wandelt heel den langen nacht
   Heur dooden minnaar naar. -

‘Ach! is er aan uw hoofd geen plaats?
   Geen plaatsjen aan uw zij'?
Geen plaatsjen, hoe gering, mijn Lief?
   Zoo ja, zoo geef het my!’

‘Daar is geen plaatsjen aan mijn hoofd,
   Waar ik een Liefste breng'.
Geen plaatsjen aan mijn zij', Margreet!
   Mijn doodkist is zoo eng.’

Met kraaide daar de Dorpsteêhaan,
   En scheidde zich de lucht.
‘'t Is tijd, 't is tijd, mijn Margareet,
   Dat ik den schemer vlucht.’

‘Hy spreekt, en met een hol gehuil,
   Of alles zou vergaan,
Verdween hy in een wolk van damp,
   En liet het Meisjen staan.

ô Toef, mijn Dierbre (roept zy), toef!
   Keer tot mijne armen weêr!’
Haar wang verbleekt, haar oog verschiet,
   En zielloos zijgt zy neêr.

1799.

Jonker Brand van Wijk.*

Laatst strookte Jonker Brand van Wijk
Zijn schimmel met de hand:
Met één kwam daar een Jonkvrouw aan,
De schoonste van het land.

'Goên dag (dus sprak zy), Jonker Brand!
Ach, zie eens wat my schort!
Mijn bouwen was my eerst te lang,
Nu is hy my te kort. -

Ik draag een wichtjen onder 't hart,
Het woelt my door het lijf:
Mijn gordel was my eerst te wijd,
Nu klemt hy my te stijf.' -

'Indien dat kind het mijne waar,
Gelijk gy my vertelt;
Zoo schonk ik u mijn halve Land,
En nog een huis vol geld. -

Indien dat kind het mijne waar,
En ik daar zeker van;
Zoo schonk ik u mijn gantsche Land,
Met Heerenrecht en ban.' -

'Veel liever had ik eenen kus,
Mijn Jonker, van uw mond,
Dan heel het halve Land van Waas,
Met honderdduizend pond. -

* Poëzy II, 174.

Veel liever had ik van uw mond
   Één vriendelijken lach,
Dan heel het gantsche Land van Waas,
   Met Rechtsdwang en gezag.' -

'Op morgen, Klare, moet ik voort,
   Hier schrikbaar verr' van daan:
En 't schoonste meisjen dat er leeft,
   Moet met my derwaart gaan.' -

'Al ben ik 't schoonste meisjen niet,
   Neem echter, neem my meê,
En laat my slechts uw Voetknaap zijn,
   Zoo hou ik my te vreê.' -

'Zoo gy mijn Voetknaap wezen zult,
   En doen mijn paard gerijf,
Zoo moet uw tabberd afgesneên,
   Een spanbreed onder 't lijf. -

Zoo moet uw blonde hairlok af,
   Een duimbreed boven 't oog;
En dan kunt gy mijn Voetknaap zijn,
   Zoo lang ik het gedoog.'

De dag ging om; de nacht verstreek,
   En 't licht begroette de aard:
De Jonkvrouw houdt den stegelreep,
   En hy, hy klimt te paard. -

De Jonker reed den gantschen dag;
   Zy liep er blootsvoets by;
En nog had hy het woord te goed:
   Kom, zit wat op, en rij.

De Jonker reed den gantschen dag,
   En liet haar blootsvoets gaan;
En nog had hy het woord te goed:
   Kom, doe uw schoenen aan. -

‘Rijd zachtjens, Jonker (riep de Maagd)!
   Mijn lichaam krimpt van smart.
Het wichtjen dat ik van u draag,
   Bezwijkt my onder 't hart.’ -

‘Beschouwt gy (sprak hy) gindschen stroom,
   Die door den heirweg schiet?’ -
‘Ten minste spaar mijn zwanger lijf,
   En schoon my van den vliet.’ -

Dus sprak zy met een lonkend oog,
   Waarin een traantjen glom. -
De Jonker geeft het paard de spoor,
   En zwijgt, en ziet niet om. -

Nu kwamen ze aan den oeverkant:
   Hy zette 't door den vloed.
‘ô Hemel (riep zy), sta my by,
   Indien ik zwemmen moet! -’

Het water hief haar 't kleed omhoog,
   En ging haar tot de kin:
De Jonker zag heur angst en nood,
   Maar hield zijn draf niet in. -

En als zy door het water was,
   En weder by hem stond:
‘Zie toe (dus sprak hy), Klare, zie!
   Daar zijdwaart rijst de grond!

Beschouwt gy daar dat gulden dak,
Daar waar de Zon op stuit?
Een tiental Juffers houdt daar feest:
De schoonste wordt mijn Bruid.' -

'Ik zie dat dak, ô Jonker Brand,
Dat, waar de Zon op stuit.
God geef zijn zegen over u,
En uw geliefde Bruid!' -

Een tiental Juffers hield daar feest,
En vierde daar een Bal:
Maar, Klare, schooner dan die tien,
Bracht 's Jonkers paard op stal.

Een tiental Juffers hield daar feest
En speelde met de klos:
Maar Klare, schooner dan zy al,
Gaf voeder aan het ros. -

Des Jonkers Zuster sprak hem aan:
'"Wel, Jonker Brand van Wijk!
Wat schooner Voetknaap hebt gy daar
Nooit zag ik zijns gelijk.

Zijn kleed is wat te hoog gegord,
Zijn lijf wat opgezet:
Maar 'k gunde hem, met al mijn hart,
Een plaatsjen in mijn bed."'

'Geen slechte Voetknaap, zoo als hy,
Die rent door dun en dik,
Zou passen in een Jonkvrouws bed,
Met voeten, vuil van slik.

Veel beter voegt het zulk een knaap,
Met slib en stof bemorst,
Te zitten by het keukenvuur;
Te knaauwen op een korst.' -

Nu had men 't avondmaal gehad,
En alles lei zich neêr.
Nu riep hy: 'Voetknaap, koom eens hier,
En hoor wat ik begeer!

Ga henen naar de naaste stad,
En kruis de straten rond,
En zoek my daar een meisjen uit;
Met frissche wang en mond.

En zoek my die ten byslaap uit,
En breng haar in mijn bed: -
Maar draag haar in uw arm langs straat,
Dat zy heur voet niet smett'.' -

De schoone wandelt naar de stad.
En kruist door straat aan straat;
En zoekt het schoonste meisjen uit,
Dat zich ontdekken laat.

Zy zoekt hem dit ten byslaap uit,
En voert het in zijn bed;
En draagt het in haar arm daar heen,
Dat zy den voet niet smet. -

'Vergun my thands, ô Jonker Brand,
Wat bedstroo aan uw voet!
ô Geef my daar een luttel plaats,
Eer ik bezwijken moet.' -

Hy gunde 't haar; zy vleit zich neêr,
Zich moê en machtloos neêr.
Nu ging de nacht allengskens om,
En riep den ochtend weêr.

‘Rijs (riep hy), Voetknaap! rijs, rijs op,
En voeder mijn genet!.
Geef hooi en haver aan het beest,
En luier niet in 't bed!’ -

De schoone rijst wilvaardig op,
En doet wat hy beval;
Geeft hooi en haver aan het beest,
En reinigt tuig en stal.

Zy leunt zich zuchtend aan de ruif,
En schreeuwt en gilt het uit,
En kromt het lichaam van de pijn,
Waarmeê het zich ontsluit.

De droeve jammert hier en schreit,
Van allen heul ontbloot:
Niets speurt zy dan een scheurend wee;
Niets wacht zy dan de dood.

Des Jonkers Moeder hoort haar stem,
En wordt van angst bekneld.
‘Rijs op (dus roept zy), Jonker Brand
Wat is daar voor geweld!

Daar 's wis een Nachtgeest in uw stal;
Die maakt een vreemd gerucht:
Of 't is een Vrouw in barensnood,
Die naar verlossing zucht.’ -

De Jonker gaf zich uit zijn bed,
  En trok zijn nachtrok aan,
En sloeg een sluier om zijn lijf,
  Om naar den stal te gaan.

En als hy voor de staldeur kwam,
  Zoo stond hy stom en stil,
En hoorde straks een zacht geschrei,
  Na 't aakligst doodsgegil.

‘Sus (riep zy)! sus, onnoozel Wicht,
  Mijn hart zoo dier en waard!
Ach! dat uw Vader Koning waar!
  Uw Moeder onder de aard!’

Meer wilde zy, meer kon zy niet,
  En nokkend breekt zy af:
‘Ach! dat uw Vader Koning waar!
  Uw Moeder in het graf!’ -

Nu geeft een vloed van tranen lucht
  Aan 't overkropt gemoed:
En hy, hy ziet het aan, treedt toe,
  En stort zich aan heur voet.

‘ô Klaag niet, dierbre (barst hy los)!
  Uw weedom heeft thands uit.
Ontfang dees ring ten huwlijkspand,
  En wees mijne echte Bruid!’

1800.

Graaf Floris de Vierde.*

Trompetten en schalmeien
Doorklonken hof en wal:
De Ridders vloeiden samen
Op 't daavrend Feestgeschal.

Van 't overwelfde venster
Van Klermonts opperzaal,
Zag Blanka, de overschoone,
Den rijken wapenpraal.

Daar lag zy in het venster,
Behangen met fluweel,
In 't midden van heur maagden,
Gedoscht in 't aadlijk geel.

Daar stond zy voor het venster,
In hemelsblaauw gewaad,
Gelijk het korenbloemtjen
In 't rijpend graanbed staat.

Zy droeg een gouden keten
Met diamanten boot;
Die hong haar van de schouders,
En wapperde in haar' schoot.

Haar volle boezem zwoegde,
Haar nieuwsgier oog vloog rond,
Een blos besteeg haar wangen,
Een lach, haar heuschen mond.

* Mengelingen I, 60.

Zy zag de fiere Ridders,
Versierd met zijde en goud;
Zy zag hun fiere rossen,
Op hun berijders stout.

Zy zag die fiere rossen,
Met Korduaan getoomd,
Bekleed met purpren dekken,
Met franjen rijk omzoomd.

Zy zag de Ridders draven
Op 't steigerende ros,
Het moedig hoofd omwemeld
Met struis- en reigerbosch.

Zy zag hun wapens blinken,
Met kleuren groots bemaald;
Hun breede bandelieren,
Beschilderd met de naald.

Zy zag de wapenschilden,
Gedragen rij aan rij,
Door rijkgedoschte knapen
In 't blinkend eerlivrij.

Zy zag de Baanderollen
Van Graaf en Koningskind
In duizend bochten golven,
En zweven op den wind.

Haar oog begon te glanzen
Van schuldelooze vreugd,
En dwaalde, vol verrukking,
Door al de Ridderjeugd.

Ach, zeg my, riep zy driftig,
Van argwaan ongewis,
Wie onder al die Ridders
De Graaf van Holland is.

Haar Ega hoort haar 't vragen,
En ziet haar vorschend aan.
Haar mond verbleekt en siddert,
Haar hart begint te slaan.

Zy slaat haar oogen neder,
En hals en borst wordt rood:
Zy voelt haar kniën schudden;
Haar leden, koud als lood.

Zy wil, maar kan niet spreken,
En ziet, noch denkt, noch hoort;
Noch weet den blik te ontduiken,
Die door haar' boezem boort!

‘Zie (sprak hy, grijnzend lachend)
In gindschen Gravenstoet,
Op 't wapenveld van goude
Dien Liebaart, rood als bloed.

Dat is de Graaf van Holland,
Die Ridder, zoo volmaakt!
Beschouw hem wel ter degen,
Want weet zijn stond genaakt.’

Zoo spreekt hy en verlaat ze,
En geeft zich naar beneên,
En Blanka glipt een parel
Langs wang en boezem heen.

De schoone wijkt van 't venster,
   En zet zich bevend neêr:
Daar is voor Blankaas oogen
   Geen feest of schouwpraal meer.

Daar breekt de gouden keten,
   En schiet haar in den schoot:
De steen verliest zijn' luister,
   En kondigt schrik en dood. -

In 't midden van de Helden,
   Op 't brieschende genet,
Reed Floris blij en moedig,
   Met statelijken tred.

De Schildknaap aan zijn zijde,
   Droeg speer en Veldbanier,
En wit gepluimden hellem
   Met openstaand vizier.

Zijn helder voorhoofd glansde,
   Van vreugd, van majesteit;
Van 't blinkend git der lokken,
   Om 't edel hoofd verspreid.

Zijn treffend oog vereende
   In 't hemelschoon gelaat,
De heuschheid van een' Ridder;
   Het vuur van een' Soldaat;

Den glimlach van 't genoegen;
   Den blos van echten moed;
En de onmiskenbre trekken
   Van 't Frankisch Koningsbloed.

In 't midden van de Helden
Stak 't Prinslijk hoofd zich uit,
Gelijk de fiere lely
By 't needrig heidekruid.

In 't midden van de Helden,
Scheen al wat om hem vloog,
Als voor zijn dienst geschapen,
Te hangen aan zijn oog.

In 't midden van de Helden,
Hong aller hart hem aan;
En, niemand, die zich vleide,
Met hem gelijk te staan. -

Daar reed men naar de poorte,
Waar boven Blanka zat,
En zag de Hofjonkvrouwen,
Wier rij zy om zich had.

Hy heft het oog naar boven,
En biedt den schoonen stoet
Die afziet uit de vensters,
Den Ridderlijken groet.

Hy heft het oog naar boven,
En valschen Klermonts speer
Doorboort hem 't argloos harte,
En ploft hem zielloos neêr.

Het bloed ontvliet de wonde;
Het licht, zijn brekend oog,
Dat rondziet naar zijn' Moorder,
En wraak vraagt van omhoog.

Een schreeuw gaat op ten hemel,
En alles woelt door een!
Maar niemand zag de wonde
Dan brave Kleef alleen.

Hy grijpt zijn' Heldendegen,
Graaf Floris Vriendschapspand,
En wringt den laffen moorder
Dat staal in 't ingewand.

Daar hoort de ontroerde Blanka,
Den gruwel en zijn straf!
Daar ziet de ontroerde Blanka,
Op beide lijken af!

Haar kniën knikken samen;
Haar bloed en adem stalt;
Zy gilt en liet het leven;
En 't zwart tooneeldoek valt.

1803.

De gevangene.*
(Uit het Russisch.)

Lieve zijsjen, vreugdebode die de komst der Lente spelt,
Hoor, en zeg den wouden over, zeg ze wat mijn Cijther meldt.

Schoone Alexis zat gevangen, en verging in 't kerkerkot!
Harde kluisters, stalen banden,
Dichte deuren, holle wanden,
Yzren tralies, staâge nacht;
Niets dat andwoordt op zijn weenen
Dan de weêrklank van de steenen,
En een onverbidbre wacht!
Schoone Alexis zat gevangen, en verging in 't kerkerkot!
Schoone Alexis zat gevangen, ô Hoe gruwzaam was zijn lot!

Schoone Alexis zat gevangen, en verging in 't kerkerkot.
Innig hartzeer, prangend knagen,
Lichaamspijnen, hersenplagen,
Vuile Lucht, en kerkersmet,
Schimlig brood doorweekt van tranen,
Hadden blos en glans doen tanen,
Hadden moed en geest verplet.
Schoone Alexis zat gevangen, en verging in 't kerkerkot.
Schoone Alexis zat gevangen, ô Hoe gruwzaam was zijn lot!

Schoone Alexis zat gevangen, en verging in 't kerkerkot.
Onder 't drukkend leed bezweken,
Van ontzet en hoop versteken,
Schreef hy aan zijn naaste bloed:
‘Lieve Broeder, 'k zucht in ketens;

* Mengelingen I, 82.

Hoor de roepstem des gewetens;
Los my voor een handvol goed.’
Schoone Alexis zat gevangen, en verging in 't kerkerkot.
Schoone Alexis zat gevangen, ô Hoe gruwzaam was zijn lot!

Schoone Alexis zat gevangen, en verging in 't kerkerkot.
Ach! de Broeder las zijn bede;
De oude Moeder las haar mede:
Ieder zweeg en schudde 't hoofd!
'k Ken geen' broeder, sprak de Broeder,
Ik geen' zoon, hernam de Moeder,
Die my eer en welvaart rooft.
Schoone Alexis zat gevangen, en verging in 't kerkerkot.
Schoone Alexis zat gevangen, ô Hoe gruwzaam was zijn lot!

Schoone Alexis zat gevangen, en verging in 't kerkerkot.
Wanhoop werd het, wat hem griefde,
En hy schrijft zijn Zielsgeliefde,
‘'k Zucht in ketens, maak me vry!’
't Meisjen leest en droogt heur oogen,
Komt ter redding aangevlogen,
En geeft hulsel en kleedy.
Schoone Alexis zat gevangen, en verging in 't kerkerkot.
Zijn Geliefde werd zijn redder! ô Hoe zoet was beider lot!

1803.

Argine.*

Vorst Edel drukte Deiraas[1] throon,
Zijn Broeder was niet meer,
En liet een eenig spruitjen na,
Een meisjen, jong en teêr.

Wanneer de stervende Adelbrecht,
Op 't jongste krankbed lag,
En met een onbeneveld oog
Den dood genaken zag;

Zoo greep hy met zijn veege hand
Zijns Broeder rechterhand,
Beval zijn ziel aan Gods genaâ,
Aan hem, dit dierbaar pand.

‘By 't Kroonrecht, tusschen ons verdeeld;
By 't Broederlijke bloed;
By Hem, voor wiens gericht ik ga,
En gy eens volgen moet;

By al wat heilig is op de aard,
Of wat uw hart bemint,
Bezweer ik u met veegen mond,
Behoed mijn eenig kind.

Behoed ze, breng ze, als de uwe, groot,
En dan, verdruk ze niet;
Maar stel den scepter in haar hand,
Dien ik in de uwe liet!’

* Mengelingen I, 67.

De Broeder deed een' duren eed,
   En zei hem alles toe.
‘Zoo zeker zij mijn deel by God,
   Als ik uw' wil voldoe!’ -

Helaas! de vader sluit het oog,
   En Edel voert zijn' staf.
En delft Geweten, Trouw, en Eer,
   By 's broeders lijk in 't graf.

Argine groeit in schoonte en jeugd,
   En 't Maagdlijk knopjen rijpt;
En Edel wordt eene angst gewaar,
   Die in zijn' boezem grijpt:

Een aantal Prinsen vraagt haar hand!
   De Koning slaat hen af.
‘Neen (zegt hy met een gram gelaat),
   Bewaren wy den staf!’

Het schuldloos Meisjen, niets bewust,
   Wordt ijlings ingespard.
Geen toegang bleef er tot de Maagd,
   Geen uitzicht op haar hart!

De Prins der Deenen zag haar schoon,
   En was 'er van geroerd;
Nu hoort hy Edels strengen last,
   Met strengheid uitgevoerd.

Wat zal, wat kan de ontroerde Prins?
   Haar redden of vergaan! -
Ach, dolheid van eene eerste drift!
   Hier is geen redden aan.

Vergeefsch, met wapens in de hand
De wachters aangetast!
Vergeefsch, een vreemd, een gastvrij land
Met stroomen bloeds beplascht!

Vergeefsch de burchtwalpoort beloerd,
Of aangerand door 't goud!
Geen toegang is 'er in den muur,
Die haar gevangen houdt.

Wat doet hy? - Min heeft list te baat!
Hy schudt den Kroonprins uit,
En doscht zich in cens Landmans pij,
En speelt een boerenfluit.

Hy biedt zich-zelv' den slotvoogd aan,
Vermaakt hem met zijn' toon,
En treedt als Huisknaap in zijn' dienst,
Hy, grooten Kanoets zoon!

Thands ziet hy die zijn hart aanbidt,
Argine, van naby,
En trekt, en vest heur vorschend oog,
Op zijn geringe pij.

Iets eedlers dan de dosch verried;
In houding en gelaat,
Vertoonde een meer dan boeren teelt;
En streed met dit gewaad.

Nogthands, zijn zachte nedrigheid,
Dienstvaardig vroeg en laat,
Had hem als met zijn' staat vereend,
En eerde dezen staat.

Eens dat hy tot Argine trad,
Ontvloot zijn oog een traan.
‘Ach! (riep hy) wist gy wie ik ben....!’
En bleef als spraakloos staan.

De schoone werd in 't hart geroerd,
Maar sloeg een vinnig oog,
Een oog van gramschap op den Prins,
En al zijn hoop vervloog.

Zijn min bleef echter niet bedekt;
(Wie hield ooit min gesmoord!)
Maar werd weldra in 't slot vermoed,
Verrast en nagespoord;

Wanneer hy soms de Boerenpijp,
In zoelen avonddaauw,
't Aandoenlijk klaaglied zingen deed
Van zijn onheelbren rouw:

Wanneer hy met verwarden geest,
Niet wetend wat hy deed,
‘Argine! - mijne Argine?’ riep,
En dan zijn lippen beet:

Wanneer hy, van gelaat verbleekt,
Verslonden van 't verdriet,
Het eer zoo moedig jeugdig hoofd
Wanhopig hangen liet. -

De Koning hoorde van den knaap,
En zijn' belachbren gloed.
Hy kwam, en zag den jongeling,
En gaf zijn Liefde, moed.

‘Het Lot onthield u schat en staat,
Maar braafheid niet noch eer:
En, wijst men uw geringheid af,
Wees Edels Kamerheer!’

Dus sprak hy, zelf in 't hart verheugd,
Dat zoo gering een Trouw
De Schoone, kwam zy slechts tot stand,
Van 't Kroonrecht weeren zou.

Dus sprak hy en betuigt zijn Nicht,
Hy reikhalst naar heur Echt,
En heeft haar (zy weêrstreef hem niet!)
Een Bruîgom toegelegd.

Meer zegt hy, meer ontdekt hy niet;
Ze ontwart nogthands den knoop,
En ziet met schaamte beide en spijt,
Zijn oogmerk en zijn hoop.

‘“Hoe! Ik, het bloed van Adelbrecht;
Zoo veler Vorsten kroost;
Vernederd tot zoo laag een Echt -”’
Hier houdt zy op, en bloost!

Verdrukking had zy ondergaan,
Heur hart boog willig neêr:
Maar thands, vernederd tot dat punt,
Verhief zich hart en eer.

Vermomd in onbekend gewaad,
Begunstigd door de nacht,
Ontvliedt zy langs de wildernis
En dwang en Kerkerwacht.

De Prins verneemt haar stille vlucht,
   En, met de dood in 't hart,
Zoekt verr' van 't hem nu haatlijk slot
   Den balsem voor zijn smart.

Zich-zelv vergetend, staat, en rang,
   Geboorte, Vaderland,
En wat hem immer dierbaar was,
   Doorkruist hy heide en zand.

Maar ach! waar zoekt, waar vindt hy haar,
   Waar al zijn heil in rust!
Vergeefsch, door heide en zand gekruisd!
   Hy kent noch heil noch lust.

Dus dwaalt hy jaren in en uit,
   Tot eindlijk, zwervens zat,
Een eenzaam dal zijn woning wordt,
   Vervreemd van Hof en Stad.

Daar neemt hy in een Boersch gehucht
   Den tasch en herdersstaf,
En drijft een kudde wollig vee,
   En zweert de grootheid af.

Daar vindt hy in behoefte en vlijt
   De rust en kalmte weêr:
En in zijn nieuw en vredig lot
   Verliest zich 't wreed w e l ë e r .

Maar ziet! een jonge Herdersmaagd,
   Die daar een' troep geleidt,
Trekt, eer hy 't weet, zijn oog en hart,
   Waar hy zijn schapen weidt.

Aanminnig was haar zoete mond,
   Waarop het kersjen bloost,
Aantreklijk heel heur lief gelaat,
   In 't zonlicht bruin geroost.

Geheel de dartle Herderjeugd
   Aanbad en liep haar na.
En wie 't beminlijk meisjen zag,
   Die wenschte haar tot Gâ.

Maar statige ernst en waardigheid
   Die 't blinkend voorhoofd hult,
Hield al de dartle Herderjeugd
   Met diep ontzag vervuld.

De Prins vergeet en kudde en stal,
   En mijmert en verkwijnt,
De kalmte van zijn ziel heeft uit;
   Zijn lust, zijn rust, verdwijnt.

Hy zucht, hy aarzelt, en besluit;
   Treedt weêr te rug, en zwijgt.
In 't einde, hy ontdekt zijn vlam,
   Die immer hooger stijgt.

Eens dreef hy 't vee, naby haar vee,
   Op d' eigen' heuvelgrond,
En zette zich in 't malsche gras,
   Waar 's meisjens veldhut stond.

Het vee herkaauwde langs de wei;
   De wachthond, aan zijn' voet,
Sliep by de zachte koestring in
   Van Lentes zonnegloed.

Nu stelde hy zijn Herderspijp,
Gewrocht uit stevig riet,
En zong op zoeten minnetoon,
Een Boersch maar teder lied.

'Wat schuwt gy, lieve Herderin,
Die om uw liefde smacht?
Of wat onttrekt ge u aan zijn oog,
En dartelt met zijn klacht!

Beschouw mijn hut en lamm'renkooi,
En oordeel onverblind,
Of ik zoo gants onwaardig ben,
Dat my een Meisjen mint?

Ik ken my-zelv' en uw waardy,
Uw schoon, uw zedigheid!
Maar weinig weet gy, lieve Maagd,
Wie om uw gunsten pleit!

Doch zie den Herder slechts in my;
Den Herder, die u lieft;
Die niet dan voor u ademhaalt;
Dien gy wanhopig grieft.

ô Zeg my, zoo uw moedig hart
Uw kunne niet verzaakt,
Wien wacht, wien kiest gy tot gemaal,
Indien gy herders wraakt!

De Bouwman kent by os en ploeg
Geen ware tederheên.
Zijn liefde, zoo zijn bloed ontsteekt,
Is diersche drift alleen.

De Werkman slaaft van vroeg tot laat
Om 't schrale broodgewin.
En ronkt na d' afgeloopen dag
Gevoel- en zielloos in.

De Koopman streeft door land en zee,
Terwijl zijn teedre vrouw
Haar jeugd, haar leven, slijten moet
In weduwlijken rouw.

Neen, kies een' Herder, dierbre Maagd!
Hem boeit geen harde plicht,
Hem scheurt geen hebzucht van de Gâ,
Die aan zijn' boezem ligt.

Bij 't eerste krieken van het licht
Ontsluit hy kooi en stal,
En slijt den dag in vreugde en spel,
Naar eigen welgeval.

En daalt de Zon in 't gloeiend West,
Hy keert vernoegd en blij,
En neuriet by den zakpijptoon,
Of speelt een melody.

De Nacht heeft stille rust voor hem,
Door vrees noch angst gestoord.
Het storm' te land of over 't meir,
Geen kommer jaagt hem voort.

Hy ducht geen' hagel voor zijn graan,
Geen' werkeloozen dag;
Geen bankbreuk, roof, of zeeverlies
Verbant zijn' gullen lach.

Geloof my, 'k weet het, lieve Maagd,
De Herder slaapt gerust;
Geruster dan een Koning slaapt,
Door staâge zorg onthutst.

Een Koning is niet meer dan mensch;
Ik ben een mensch als hy;
En meerder is genoegen waard,
Dan heel een Monarchy.

Ik kende een' Koning, verr' van hier:
Hy liet een Dochter na:
In schoonheid had zy, buiten u,
Gelijk noch wedergâ: -'

Hier zweeg hy, gaf een diepe zucht,
Die door zijn' boezem sneed;
En 't scheen of hem zijn bloedend hart
Zijn nieuwe min verweet. -

Hy zweeg. De schoone treedt hervoort,
Op 't hevigst aangedaan;
En vraagt hem, wie die schoonheid was,
En bidt hem voort te gaau.

'Ach (zegt hy)! verg my geen verhaal
Van hare aanloklijkheên!
Mijn oog heeft ze al te wel gezien;
Mijn hart daar voor geleên.

Neen 'k schetse u, noch heur' eedlen tred,
Vol majesteit en zwier;
Noch 't minlijk lachjen van heur' mond,
By al heur zachtheid, fier.

Ik male u, noch heur vlammend oog,
Dat door de harten drong;
Noch 't kwijnend drijven van dat oog,
Waar al mijn heil aan hong:

Noch 't golvend goud dat d' elpen hals
In dartle lokken sloot: -
Ach! 't was de Godheid van mijn hart;
Maar, waard te zijn vergood!

Neen nooit had oog, of tong, of hart
Zoo veel volkomenheên
Gezien, geroemd, gewenscht, gedacht,
Vereerd, of aangebeên.

Zoo schoon, zoo minlijk, zoo volmaakt
Was zy van wie ik spreek:
Slechts eene op aard die haar gelijkt,
Of die haar ooit geleek.

Argine...' - 'Ik ken haar (zegt de Maagd):
Ik zag heur vaders Hof;
Maar 'k vond heur schoon zoo zeldzaam niet,
En verr' van zulk een' lof.

Men hoort wel 't is een Boerenknaap,
By schapen opgekweekt,
Die dus de schoonheid uittrompet,
En naar zijn inzien spreekt!

Doch, wat benevelt dus uw oog!'
De Herder stort een' traan;
En zy, ze ontroert, verbleekt en bloost,
En blijft als roerloos staan.

‘Ach (zegt hy)! 'k ben de veldknaap niet,
Tot wien dit kleed my maakt.
'k Heb me eenmaal om Argines min,
En thands om u, verzaakt.

Haar minde ik teêr, rampzalige ik!
En ach! wat doe ik nu!
Ik minde een haatster van de min,
Nu sterve ik; maar voor u!

'k Ben Kuran, Prins van 't Deensche rijk,
En heb me aan Edels Hof
In Vorstelijken staat getoond,
Tot my de Liefde trof.

Maar hoe! wat zie ik? - hoe! gy schreit!
Wat wil die vlotte traan?’ -
Zy weent, en beide staan ontroerd,
En zien zich zwijgend aan.

In 't einde: ‘Neen, het is te veel
(Dus barst zy schreiende uit)!
Argine heeft uw hart beproefd;
Ontfang haar als uw Bruid!’

Dus sprak ze, en valt d' ontzetten Prins
In d'arm, die haar omvat;
‘Herken in die uw hart bemint
Haar, die het eens aanbad!’

1804.

Eindnoten:

1 Koninkrijk, makende het Zuidelijk gedeelte van het oude Saxische Rijk van Northumberland uit.

Arnold Beilaert.*

‘Neen, waan niet, onbedachte Vrouw,
Dat Holland voor u bukt:
Wy buigen voor den hoogmoed niet,
Die u het hoofd verrukt.

Neen, Hollands adeloude teelt[1]
Is veel te groot van ziel:
Het sterflot bracht haar om heur' Heer,[2]
Maar niet aan 't Spinnewiel.[3]

Ga, boet uw lust in dartelheid,
Naar uwen wulpschen aart!
Maar strek geen handen naar den staf,
Of - wees voor 't minst hem waard!

Doch, wat Jacobaas recht ook waar
Op 't Vaderlijk gebied;
Wy zwoeren eed aan Hertog Jan,
En ik, ik breek dien niet.’ -

Dus was 't, dat wakkre Beilaert sprak
In Hollands oudste Stad,
Terwijl hy in den breeden Raad,
Aan 't hoofd der burgren zat.

Maar ach! Jacobaas heir verschijnt
Met heel der Hoekschen kracht:
De moed ontzinkt de Burgerschaar:
De Stad is in heur macht.

* Mengelingen I, 84.

Nu eischt zy d' onverlaat ter dood,
Die zoo baldadig sprak:
En Beilaert wordt gevat, gedoemd,
Dat hy zijn trouw niet brak.

Men doemt als kwetser van 't ontzag,
Hem straks ter gruwbre straf:
Te smooren, levend, onder de aard,
In 't toegeworpen graf.

‘'k Wist (sprak hy), dat ik sterven moet,
Het zij dan vroeg of spâ:
De dood heeft niets dat my ontzet;
Zy is ons altijd na.

'k Was altijd voor het graf bereid;
Maar 'k heb nog eene plicht,
Waar van ik my te kwijten heb,
En die me op 't harte ligt,

Vergun my, dat ik voor mijn dood,
Die teedre plicht voldoe,
En sta my zeven dagen tijds
Tot haar vervulling toe.

Men laat' my onverhinderd gaan:
Op morgen reis ik af,
En keer in zeven dagen weêr,
En onderga mijn straf.

Zie daar mijn woord! een woord van eer,
Het geen ik nimmer schond!
In zeven dagen keere ik weêr,
En delft men me in den grond.’ -

Hy gaat, (men stond zijn bede toe!)
   En 't lijdt een korte stoot,[4]
En Utrechts fiere Mijtherstad
   Ontfangt hem in haar schoot.

Het eenig spruitjen van zijn Echt,
   Een Meisjen teêr en zoet,
Werd daar voor 's Heilands kruisaltaar
   In Godvrucht opgevoed.

't Kwam Moederloos de wareld in,
   Beklagenswaardig wicht!
Haar, die haar uit heur' schoot ontbond,
   Haar kostte zy het licht.

Naauw had zy vijftien jaar bereikt,
   En was door schoonte en deugd
De bloem der jonge Maagdenrei,
   En al heurs Vaders vreugd.

De Lelie bloeit zoo statig niet,
   Het Roosjen niet zoo zacht,
Als 't bloemtjen van heur frisch gelaat
   Waar uit een Engel lacht.

Haar boezem kweekt geen andre zucht,
   Dan voor haar God-alleen,
Den sluier en het Nonnenkleed,
   En, 's hemels Heerlijkheên.

Doch, anders was heurs Vaders hoop.
   Hy had dit dierbaar pand,
Het laatste spruitjen van zijn' stam
   Bestemd ten huwlijksband.

De Brave Herman, jong en fier,
Van overoud geslacht:
Ziedaar den Bruigom die haar vraagt,
Dien hy haar waardig acht.

't Was Herman, die in Utrechts wal
Des Bisschops macht gebood,
Een rein en Hollandsch hart bezat,
En uit oud Kenheim sproot.

Hy keerde van den Wapenschouw;
En gaf zich naar de stad,
Wanneer hy Beilaert naadren zag,
Die in den Voorburg trad.

Flux vliegt hy in zijns halsvriends arm,
Dees drukt hem teêr aan 't hart:
Een traan van teêrheid nat zijn oog,
Maar dit verraadt geen smart.

‘Mijn Herman (zegt hy) is uw gloed
(Gy hebt haar eens bemind.)
Noch even teder als hy plach
Voor mijn geliefdkoosd kind?’ -

‘Wat vraagt gy (sprak de jongeling)!
Ach! lees in mijn gemoed.
Hy blaakt steeds heviger dan ooit:
Ondoofbaar is die gloed.’ -

‘En zoudt gy om haars Vaders wil
Haar liefde niet versmaân,
Indien hy voor zijns Vorsten zaak
De dood moest ondergaan?’ -

‘Te dierbrer wierd heur dierbre hand
   My om haars Vaders lot;
Al trad hy voor eene eedle zaak
   Op 't eerloos strafschavot!’ -

‘Welaan! aanvaard haar van mijn hand
   Voltrek, volvoer uw Echt;
En blijf de zegen van omhoog
   Aan uwen stam gehecht!

Voor my, mijn sterfuur is naby;
En ik, ik ben gereed,
Zoo dra ik mijn verlaten kind
Met u gelukkig weet.’ -

Des jonglings hart weêrhoudt zich niet,
   Maar huppelt op van vreugd.
‘Mijn Vader (zegt hy), wees gerust!
   Uw Herman mint de deugd.’ -

Nu naadren zy het Kloosterstift,
   Waar 't jeugdig Meisjen beidt;[5]
Waar naaldwerk, Choorzang, en Gebed,
   Haar uren onderscheidt.

Zy valt heur' Vader straks te voet: -
   ‘Mijn Dochter (roept hy uit)!
Thans vorder ik gehoorzaamheid.
   Wees heden Hermans bruid!’

‘Mijn Vader!....Herman!....Hermans bruid!
   Ach! waarom zoo gezwind?
Waar, waarom dus een hart verrast,
   Dat siddert dat het mint!’ -

‘Het mint!’ - ‘Mijn Vader!’ - ‘'t Is genoeg:
Mijn hoop heeft my verraân.
Zoo Hermans hand u haatlijk is,
Ga, neem den sluier aan.[6]

Gy, Herman! 'k vraag mijn woord terug.
Mijn zoetste hoop heeft uit,
Mijn uitzicht op een Nageslacht!
Nooit wordt mijn Dochter Bruid.’ -

‘Mijn Vader, hoor my! - ken mijn hart!
Het mint, zich-zelf ter spijt.
Maar ken de liefde die het trof,
Of zy uw' wil bestrijd.’ -

‘Mijn Dochter?’ - ‘Vader! - ach! mijn hart,
Verwin u, wees oprecht!
Mijn liefde kwam uw wenschen voor;
Ik stem in Hermans echt.’ -

De jongling stort zich aan heur' voet.
Hun tranen vloeien saam;
En 't menschlijk heilgevoel op aard
Is hier geen bloote naam.

De Priester legt hun, hand in hand;
Spreekt zegen over 't paar,
En de Englen roepen zegen uit,
En wappren om 't Altaar.

‘Nu (zegt de Martlaar van de trouw),
Nu is mijn ziel gerust!
Nu delf men my in d' open kuil,
Ik sterf met hartelust.’

Drie dagen deelt hy in de vreugd
Van 't vieren van hun Feest:
Drie dagen deelt hy in hun heil
Met onbewolkten geest.

De vierde morgen daagt in 't Oost:
Nu doet hy 't juichend kroost
Een gift van alles wat hy heeft,
En smaakt een nieuwe troost.

Het vijfde licht bestijgt den trans:
Hy knielt voor 't Outer neêr,
Ontlast zijn ziel voor 't Godlijk oog,
En keert gezuiverd weêr.

Maar eindlijk steekt de zesde zon
Het hoofd ten kimmen uit:
‘Mijn kindren (zegt hy)! nu is 't tijd,
Dat ik mijn hart ontsluit.

Omhelst me en drukt u aan mijn hart!
Het is de laatste keer,
Dat ik die teedre troost geniet:
Ik zie u nimmer weêr.

'k Begeef u - De Almagt blijve uw schuts,
Uw hoop en toeverlaat!
Zy zegene u met overvloed,
En met een vruchtbaar zaad!

Neemt thands het afscheid van mijn hart,
(Eens Vaders afscheid!) aan.
'k Begeef u - maar, mijn dierbaar kroost!
Maar - om ter dood te gaan.

Ge ontzet u? - Ja! ik ben gedoemd,
   En gaf mijn woord van eer.
Op morgen graaft men my in 't zand:
   Op heden keere ik weêr.

Ik val Jacobaas haat ten zoen,
   En, offer van heur wraak:
Maar sneuvel, van my-zelv' te vreên;
   En voor eene eedle zaak.

Wat schreit gy? Maakt my 't hart niet week!
   't Behoeft geheel zijn moed;
ô 't Sterven is een' Vader licht!
   Maar! - 't scheiden van zijn bloed!

Wat klemt ge u beiden om my vast?
   Weêrhoudt my niet, mijn kroost.
My, is 't een plicht, ter dood te gaan,
   U, dat ge u-zelf vertroost!

Mijne eer, mijn trouw bleef onverlet:
   ô! Deelt uws Vaders eer!
Op hem, die trouwe en eed betracht,
   Ziet God genadig neêr.

Hy loont eens Vaders deugd in 't kroost,
   Het geen hy achterliet:
ô Gy, verbeurt door wederstand,
   Verbeurt dien zegen niet!

Vaart wel! Nog eens voor 't laatst, vaart wel!' -
   Hy gaat, en ziet niet om;
En 't Echtpaar, van hem losgescheurd,
   Blijft in zijn droefheid stom.

Hy gaat. Hy vliegt naar Dordrechts * wal,
En biedt zich aan de straf:
Men delft het aardrijk voor hem op,
En hy verzinkt in 't graf.
1804.

Eindnoten:

1 Teelt: Geslacht, volk.
2 Hun Heer: Graaf Willem VI.
3 Niet aan 't Spinnewiel, of aan 't Spinrokken: dat is, aan eene vrouw. Holland was, volgens hem, gelijk volgens Keizer Sigismund en de Hoeksche party in Holland, geen spilleleen of konkelleen: en Margaretha van Henegouwen was 'er bevorens slechts door den Keizer, haar Gemaal, meê verleid geworden uit 's Keizers baatzucht en tegen recht.
4 En 't lijdt een korte stoot, is rein Nederduitsch. STOOT is van den voorleden' tijd van hy staat, hy stoet, gestaën, want dus schreef men oudtijds richtig, even als hy waadt, hy woed, gewaden; hy draagt, hy droeg, gedragen, enz. STOND, dat gelijke beteekenis heeft, is van hy standt, hy stond, gestanden. Iets anders is STOOT van hy stoot, hy stiet, gestoten, dat Mannelijk is. Dit ons STOOT, dat niet verouderd, maar in bloeiend gebruik is, is vrouwelijk. - LIJDEN is duren. Een ander LIJDEN is voorbijgaan, en van daar de Deelwoorden geleden en verleden, dat men thands veelal voorleden schrijft.
5 BEIDEN is wonen; waarvan in 't Engelsch, abode, een woning, verblijf.
6 DE SLUIER: naamlijk der geestelijke Dochters.

Hulla.*

Hulla zat, in tranen stikkend, eenzaam op heurs Vaders slot:
Trouwe Alexis was verdwenen,
En geen eind was aan haar weenen,
Heel den dag en langen nacht!
Alles om haar, scheen te kwijnen,
Al het uitzicht te verdwijnen,
Waar zy redding van verwacht.
Hulla zat, in tranen stikkend, eenzaam op heurs Vaders slot;
Van de felste smart doordrongen, zuchtte ze om Alexis lot!

Hulla zat, in tranen stikkend, eenzaam op heurs Vaders slot.
De Echo, die haar klacht herhaalde,
De uchtenddaauwdrop die er daalde,
Prognes droevig rouwmisbaar,
't Tortelduifjens kirrend klagen,
't Bloemprieel ter neêrgeslagen,
Alles treurt en klaagt met haar!
Hulla zat, in tranen stikkend, eenzaam op heurs Vaders slot;
Liefde schiep haar schrikbre schimmen van Alexis heilloos lot!

Hulla zat, in tranen stikkend, eenzaam op heurs Vaders slot:

* De kundige Lezer zal licbt opmerken dat men het Tooneel der gebeurtenis uit Schoonhoven naar Dordrecht verplaatst heeft, om redenen die een' Dichter niet onverschillig kunnen zijn.
* Poëzy IV, 173.

Niets meer zag zy om zich henen;
Niets vermocht zy dan te weenen,
Dan te smelten in haar smart.
Plotslings doen zich klanken hooren,
Plotslings treft een Luit haar ooren,
Maar tot foltring van haar hart.
Hulla zat, in tranen stikkend, eenzaam op heurs Vaders slot;
Naauwlijks kon haar hart nog zuchten om haars minnaars gruwzaam lot.

Hulla hoort de cyther klinken voor de poorten van het slot.
‘Wie, wie koomt mijn smarten tergen?
Wie koomt hier mijne aandacht vergen?
Stoorder van mijn rust, ô wijk!
Stemt gy (roept zy) in die tonen,
Die mijn kommer gruwzaam honen,
Mijn Alexis grafmuzijk!
Wie ge ook zijt, ô wreede zanger, ga, verlaat dit eenzaam slot!
Of kunt gy me tijding brengen van mijns droeven minnaars lot?’

‘Ween niet (roept Alexis paadje die de cyther roert voor 't slot):
Uw Alexis leeft, Mevrouwe! -
Wat verteert ge u hier in rouwe!
(Roept hy haar weemoedig toe.)
In het onderaardsche duister,
Zucht hy in de Poolsche kluister,
Reddingloos en droef te moê!
Gy alleen, gy kunt hem slaken uit het aaklig kerkerkot:
Moeder, broeders, zijn ontaarten, zijn gevoelloos voor zijn lot!’

Hulla waakte als uit een doodslaap, en zy hief den blik tot God:
‘Red ons Hemel (riep ze, ontzettend)!
Welk een doodslag, hoe verplettend!
Maar hy geeft mijn' boezem kracht!
Peter, gy, gelei mijn schreden:
Moest ik tot den afgrond treden,
Voer my waar me Alexis wacht.’
Hulla wischte fluks haar tranen, en ontvlood heurs Vaders slot,
En na drie paar lange dagen naakte zy het kerkerkot.

Hullaas ziel bezwijmt van schrikken als zy grendels ziet en slot.
Naauwlijks vindt zy d' adem weder,
Of zy stort zich schreiend neder
Voor den grijnzenden Sarmaat:
‘Neem dit goud en deze steenen
(Roept zy, stikkende in haar weenen,
En zy scheurt ze van 't gewaad)!
‘Red mijn minnaar (roept zy snikkend)! red hem uit dit gruwzaam slot!
Of, ontmenschte, zie mijn tranen, doe my deelen in zijn lot.’

Hulla ziet in 's wachters blikken deernis voor haar droevig lot.
Daar ontsluiten zich de deuren
Waar Alexis zit te treuren!
Daar heeft rouw en rampspoed uit!
Kluisters vallen, banden breken,
En Alexis tranen leken
Aan den boezem van zijn bruid!
Hulla had haar minnaar weder, ô hoe zalig was haar lot!
En Alexis ruilt den hemel voor het aakligst kerkerkot.

B r u n s w i j k , 1805.

De Marokkane.*

‘Deel my, braaf en edel Christen,
Die hier in uw keten zucht;
Deel my meê, waar op gy mijmert!
Peinst gy immer aan uw vlucht?’ -

Staan my dan de stranden open?
My, in band geklemde man!
Zou ik my voor iets verhitten,
Dat my niet gebeuren kan! -

‘Maar gesteld, uw banden vielen,
En de weêrkomst stond u vrij;
Zou uw borst niet vurig haken
Naar het eind dier slaverny?’ -

Waartoe my het hart te peilen?
Lieve schoonheid, dit 's te wreed!
'k Draag mijn kluister, en gemoedigd.
Voeg geen zwaarte by haar leed. -

* Nieuwe Mengelingen II, 75. Uitg. 1835.

‘Waan niet, dat ik u bespotte,
Jeugdig Ridder, wie gy zijt.
'k Heb een teêrgevoelig harte,
Dat met uwe ellende lijdt.’

'k Zie uw oog een traan ontvloeien.
God vergelde u dezen traan!
'k Voel de keten minder knellen,
Ziet gy haar gevoelig aan. -

‘Jongling, mocht mijn hart u redden!
Wat bestond dat hart niet al!
Maar gy zult my licht verachten
Om het geen ik melden zal?’ -

God verhoede 't, lieve Schoone!
Neen, uw argwaan doet my pijn.
Ieder zuchtjen van dien boezem,
Zou my dat niet heilig zijn! -

‘Zeg my dan, ô dierbaar Christen:
Waarom wraakt gy onze Wet?
Immers, gy gelooft in Allah![1]
Waarom niet in Mahomed?’ -

Wy gelooven, lieve Schoone,
Ja, in Allah, wien gy eert!
Issa[2] is zijn Eengeboren,
In wiens naam de Christen zweert. -

‘Wy, wy eeren ook uw' Issa!
Issa is ons meer dan mensch,
Meer dan Engel uit den Hemel!
Hy, der Joden hoop en wensch!’ -

Amen! Ja, hy is dat Spruitjen,
   Daar reeds Ibrahim[3] op zag:
Hy, Messias van de Joden;
   Rechter in den jongsten dag. -

‘Wy erkennen 't, lieve Christen!
   En het is geen Muzulman,
Die in Hem der Joden Heiland,
   's Warelds rechter, loochnen kan.

Zegen zij, en eer en glorie,
   Aan uws Issaas heilgen naam!
Hoon en jammer aan den snoode,
   Die zich Issaas smaadheên schaam!’ -

Gy, erkent ge dat, Zaïde?
   O hoe roert dit mijn gemoed!
Ach, die traan dien gy my plengde,
   Valt mijn hart thans eens zoo zoet. -

‘Lieve Christen, zie my schreien.
   Ja, wy hebben een geloof!
Een geloof zal ons behouden,
   Wie hier dartel', wie hier sloov!’ -

Issa schenke u die genade
   In Zijn alverzoenend bloed!
Hy vergoot het voor de zijnen;
   Stoot Zijn heil niet met den voet! -

‘Christnen, laast ge nooit den Koran?
   Vondt gy daar uw' Issa niet?
Issa, in den hoogsten hemel,
   Waar hy Gabriel gebiedt!’ -

'k Zag mijn' Issa daar verheven:
   Hem erkent ook uw Profeet.
Maar veel grooter is Zijn luister,
   Dan uw Wet u kennen deed. -

‘'t Geen mijn Wet van Hem verkondigt,
   Laat by my geen schepsel toe.
'k Kniel met u voor Issaas voeten,
   Als ik het voor Allah doe!’ -

Ja, Zaïde, buig u neder!
   Issa neemt uw beden aan.
Kniel hier met my voor zijn Godheid,
   Om geheiligd op te staan! -

‘Issa, Zoon der hooge Godheid!
   Issa, zelf waarachtig God!
Zie mijn hand zijn hand omvatten:
   O vereen ons beider lot!

Christen! zie dit water vlieten:
   Schep, ô schep het in uw hand!
Laat het my het voorhoofd netten,
   Tot een hartverzeekrend pand!

'k Wil aan Issa toebehooren.
   'k Wil de Zijne zijn als gy.
Issaas bloed mocht voor u vlieten;
   O het vloei' ook over my!’ -

Zoo erkent ge God den Vader?
   Zoo erkent ge God den Zoon?
Zoo, den reinen Geest der Godheid,
   Die zich uitstort van haar throon? -

‘Ik erken U, Bron der dingen!
   Schuldverzoener! Reine Geest!
Uwen naam gewijd te worden,
   Dit is mijn Geboortefeest!’ -

Rijs dan, lieve! rijs Christinne!
   Leef thans zuiver, onbevlekt,
En vereer met heel uw' wandel
   Hem naar wien u 't harte trekt! -

‘Dit, dit geef my Gods genade,
   Issaas bloed, door beider Geest!
Hier ontspringt voor my het leven:
   'k Ben tot heden dood geweest.’ -

Wat dan is u thands geworden
   't Geen u Mahomed beveelt?
Wat is hy u thands, Zaïde,
   Nu de Doop u heeft herteeld? -

‘Mahomed is my de Stichter
   Van een groot en magtig rijk!
Waardig Afgodsdienstverdelger!
   Held en Dichter te gelijk!’ -

Ja, dit is hy my, Zaïde!
   Dit aan ieder die hem kent,
En gezaligd moog hy opstaan,
   Als ons God Zijn' Engel zendt! -

‘Christen, wilt ge thands vertrekken?
   Zie dit goud in mijnen schoot!
't Is uw losprijs - en Zaïde
   Volgt u als haar Echtgenoot!’ -

Hoe! Zaïde, mijn bevrijdster!
‘Ja, uw Ega, uw Vriendin!’ -
Welk een liefde, mijn Zaïde! -
‘Eindloos grooter, Issaas min!’

1805.

Eindnoten:

1 God.
2 Jezus.
3 Abraham.

Robbert de Vries.*

Eerste zang.

Graaf Boudewijn[1] had jaren lang
Gantsch Vlaanderen berecht,
En had, nu grijs en afgeleefd,
Twee Zonen uit zijn Echt.

De Jonker[2] droeg zijns Vaders naam,
En was een rechte bloed:
De jongste was een woeste knaap,
En had noch land noch goed.

Zijn Vader had een zwak voor hem,
Maar 't gaf hem menig kruis.
Nu dacht hy: Beter verr' van hand,
Dan al te na by huis.

Hy rust een knappe Krijgsvloot toe,
Zoo netjens als een pop,
En takelt en bemant ze wel,
En zet dien Zoon daar op.

* Nieuwe Mengelingen II, 95.

‘Hoor, Jongen, zei de grijze paai,
Gy moet eens in den wind:
Gy zijt nu reeds een Jongeling,
En geen onnoozel kind.

Gy hebt, zoo dunkt my, lang genoeg
Gezeten op de kruk.
Ga henen nu, en vlieg eens uit:
Licht maakt gy uw geluk.

De wareld is zoo uitgestrekt,
Daar moet nog ruimte zijn;
Zie dat gy aan een plekjen raakt,
Waar van ge zegt: dat's mijn.

Daar zijn nog kusten onbezet;
Ga, zoek ze met uw vloot:
En vindt ge 't nergens leêg genoeg,
Sla hier of daar wat dood.

Ik had u graag een Graaf of zoo,
(Maar niet te dichte by!)
Of Koning, of zoo'n ander ding,
Het zij dan wat het zij.

Zoo simpel R o b b e r t klinkt niet goed:
Niets rijmt er op dien naam.
Want s c h o b b e r t is geen deftig woord,
Noch dient in onzen kraam.

Voor my, ik heb geen Koningrijk,
Dat ik verdeelen kan;
Uw Broeder krijgt mijn gantsch gebied,
En gy geen' brok daar van.

En daarom, ga! - Geluk op reis,
   Mooi weêr, en goeden wind!
Men zegt, de Fenix zingt zoo fraai;
   Zie toe, dat gy hem vindt.' -

Hier zweeg hy, en de jonge borst
   Gaf andwoord met een zucht:
'Ja, Vader, dat is goed en wel:
   Ik hou wel van een klucht.

Maar echter, 't spookt zoo, naar men zegt,
   In 't hartjen van de zee:
Daar zwemmen boze haaien in:
   Ligt neemt er een my meê.

Of zoo het al geen zeedier doet,
   De wareld, wijd en breed,
Is vol van Sarraceensch gebroed
   Dat Christenmenschen vreet.' -

'Kom, kom wat, Jongen! wees niet bang!
   Hier zijt gy zulk een haan.
Ga heen en troost u maar, en trek
   Uw stoute schoenen aan.' -

'Wel nu dan, Vader, als 't moet zijn,
   Vaarwel, en leef gezond!
En kus mijn Moeder goeden dag;
   Ik reis de wareld rond!' -

Daar gaat hy, knoopt zijn' neusdoek om,
   En haalt het zeil om hoog.
En, wip, daar vliegt zijn vloot in zee,
   Den Vader uit het oog!

Tweede zang.

In Spanje kwam de vloot te land.
Men dronk er zoete most;
Doch Robbert vond het daar te heet,
En vijgen slechte kost.

Ook reisde hy de landstreek door,
De stroomen op en af;
Maar niemand was er zoo beleefd,
Die hem een Graafschap gaf.

‘Och, zei hy tot een' Moorschen Prins
Ik kom zoo verr' van daan:
Ei lieve, doe my dat pleizier,
Uw Rijk my af te staan!’ -

‘“Mijn Rijk? dat houde ik, zei de Vorst,
Van God en van mijn zwaard.
En 'k sta het (ja, by Mahomed!)
Niet af dan met mijn' baard.”’ -

‘Wel nu, is dat de zwarigheid,
Dan zijn wy aanstonds klaar,
Sprak Robbert met een' blijden lach:
Zie hier een Fransche schaar!’ -

Maar ô wat keek de Sultan fel,
En Robbert, op zijn neus!
‘Nu, zei hy, nu! verstoor u niet:
Het was maar om de leus.’ -

Maar, leus of niet, het was verbruid:
   Hy kreeg den wind voor in,
En kroop weêr in zijn Galeas,[3]
   Zoo kwaad gelijk een spin.

Die kromme sabels van den Moor,
   Die stonden hem niet aan.
Hy was een Christen in zijn hart,
   Hy mocht geen Halve maan.

Dus pakte hy zijn biezen op,
   Zoo stil gelijk een muis,
En kwam, met kous en broek op 't hoofd,
   Zijn' Vader weder t' huis.

Papaatjen haalt de schouders op,
   Ontfangt hem met een' zoen;
En broeder Boudtjen krabt den kop:
   Wat zou de sukkel doen!

Men houdt hem nog een jaar of twee,
   Maar was er meê gebruid:
Steeds had hy krullen in de kruin;
   En voerde potsjens uit.

In 't eind, de Vader wordt het moê:
   ‘Kom, zegt hy, Jongen, kom!
Hier aan te bakken aan den haard,
   Dat past geen jonge blom.

Kom, kom! het zal nu beter gaan,
   Slechts nieuwen moed gevat!
Hier t'huis is niets voor u te doen:
   Hier zit gy u maar plat.

Gy wordt, dit ligt my op het hart,
Nog Koning hier of daar;
Al kreegt ge maar in Amsterdam
Het rijk van Jorisvaâr.' -

'In Gods naam, zegt hy! Goeden dag!
Ik ben alweêr te vreên;
Maar zend my heel de wareld rond,
Doch naar geen' Saraceen.' -

'Wel nu dan, sprak de grijze Graaf.
Daar is nog ruime keur:
Indien ge rog noch wijting lust,
Daar is ook snoek en steur.

Ga heen, en zeil de Weissel op:
Gy zijt een knappe borst,
De Polen zitten zonder heer,
Licht neemt men u tot Vorst.' -

'Adieu dan, Vader! Flux aan boord:
Voort, jongens, brassen los!
De vlag en wimpels uitgerold!
En, B e n e d i c a t n o s![4]' -

Derde zang.

Daar zeilde Robbert stout en fier,
En streefde door de Zond,
En dreef met uitgespannen zeil
De Weissel in den mond.

Maar als hy met zijn watermacht
Voor Dantzigs muren kwam,
Daar stoot hy onvoorziens het hoofd,
En valt zijn vingers lam.

Daar koomt een kleine Barkorol[5]
Die vraagt: ‘Wat koomtge doen?
Niet verder! halt, du luderhans!
Eer ik u henen boen.’ -

‘Ik ben een koopman, zegt de Held,
Ik kom om hout en graan.’ -
‘Wel ja! ge ziet er wel na uit.
Voort, scheer u hier van daan!’ -

‘Dat's kluchtig, zegt hy; maar ik wou....’
‘Wat woudt gy, kale klant?
Vertrek, of 'k steek u in een' zak,
En heel uw vloot in brand.’ -

Hy haalt de schouders op. ‘Kom aan,
De steven omgewend!
Ik zie het, die vervloekte zee
Wordt nooit mijn Element.’ -

Hy keert, en ziet een Karavel;[6]
Die voert de Deensche vlag,
En neemt, in naam van Koning Knoet,[7]
Zijn schepen in beslag.

‘Alweêr iets, zegt hy; telkens wat;
Men mag noch in noch uit.
De Duivel haal dit gekkenland;
Het lijkt naar visch noch kuit.’ -

Men voert hem, met zijn vloot, met al,
Naar 't slot van Elzeneur,
En laat hem dat van binnen zien,
Met grendels op de deur.

Daar zit hy, kruipt de tralie door,
En vindt een kleine Kaan;[8]
Die neemt hem, daar ze juist vertrekt,
Op naam van ballast aan.

Daar koomt hy weder by Papa:
'Neen, zegt hy, zoo niet weêr!
Die Moffen zijn zoo onbeschoft,
Het gaat my aan mijn eer.

De zeetocht is mijn zaak zoo niet;
Maar zie! zoo'n reis te land,
Dat, dunkt my, zou veel beter gaan;
Dat vind ik meer plaizant.' -

'Mijn vloot, riep grijze Boudewijn!
Mijn vloot! mijn arme vloot!
Foei, Jongen, zoo veel gelds verkwist!
Gy doet my nog de dood!

Ach! had ge slechts, voor 't allerminst,
(Nooit hebt gy overleg!)
Een lading stokvisch meêgebracht,
Dan was niet alles weg.

Ik wenschte...!' - 'Nu wat woudtge dan,
Zegt Robbert, wees niet mal!
Ik lag daar met mijn neus op stroo,
In dusken[9] muizenval! -

Wat zendtge me ook naar zulk een oord?
Het vriest er dat het kraakt;
Zoo dat het elk' regtschapen' mensch
Aan brein en zinnen raakt.

Maar geeft me 't geen er toe behoort,
Zoo trek ik, als een heer,
Naar 't lieve vruchtbre Holland toe:
Dit toch bevalt my meer.

Wel nu, zegt Vader; maar geen vloot!
Wat zakgeld krijgt ge meê,
Een ransel, met een' overrok,
Een nieuwe pruik-quarreê.

Zie dat ge daar uw' weg meê vindt,
Maar haal me niet meer af,
(Ik zit op al te grooten last)
En breng my niet in 't graf!' -

Vierde zang.

Graaf Floris,[10] met het Rijk verzoend,
Dacht weinig aan verraad,
En, zoo men met een spreekwoord zegt,
Wist van den Prins geen kwaad;

Als Robbert aan den Yzendijk
Den Keulenaar ontmoet,
Die Diedrijk[11] op den Dordschen wal
Deed ploffen in zijn bloed.

Dees, altijd vluchtend voor de wraak
Die moorders achterhaalt,
Had nergens, nergens duur noch rust,
Maar steeds heromgedwaald.

De Vlaming wordt hem dra bekend:
Zy drinken broederschap,[12]
En gaan te saam op avontuur
En loopen op den klap.

‘Hoor, Jonker, zegt zijn medgezel!
Du bist van Gravenstaat:
Dit schooien gaat niet eeuwig goed:
Ik weet veel beter raad.

Het krielt van knapen, die, als wy,
Maar leven op den boer;[13]
Ik weet er honderd en nog meer;
Die heb ik aan mijn snoer.

Vereenen we ons! Zijdy ons Hoofd;
En met vereende hand
Dan 't rijke Holland kaal geplukt,
Beroofd, en platgebrand!’ -

‘Te droes, zegt Robbert! wel bedacht!
En winnen wy het land,
Dan wil ik Graaf van Vriesland[14] zijn:
Een kolfjen naar mijn hand!’ -

Daar vliegt hy naar den boord der Scheld',
En plant den zwarten Leeuw,
En ligt een' troep van Snaphaans op,[15]
De schandvlek van hun eeuw.

Nu valt men, zonder krijgsheraut,
Ontzeg, of vedebrief,
Het arme Zeeland op het lijf,
En waarschouwt als een dief.

Daar ligt het kleene Veer in asch,
En Kruining staat in vlam;
Daar vlucht men reeds uit Zonnemeer,
En beeft tot in Schiedam.

Daar plondert men de gantsche streek
Van Maas- en Waalstroom uit;
En speelt er den gebraden haan;
En mest zich met de buit.

Graaf Floris weet niet hoe hy 't heeft,
Maar zendt een kleine macht;
Die vindt mijn' Graaf van Vriesland[16] daar,
Die op geen weêrstand dacht.

Daar vlucht hy over hals en hoofd,
En tuimelt als een kloot,
En Holland, en gantsch Zeeland uit,
En plascht door kreek en sloot.

De Strijne[17], rood van 't Vlaamsche bloed,
Brengt tijding aan de Scheld
Van 't heerlijk uiteind van den tocht,
En roemt den dappren held!

Nu koomt hy by den Heer van Aalst,
En vraagt zijn Slot tot wijk.
Die zegt: ‘ik hou geen roovrennest;
Ga, vraag het uws gelijk.’[18]

In 't eind, hy koomt, berooid en krank,
Zoo mager als een muis,
Zijn' Vader, met de kous op 't hoofd,
Ten derden maal weêr t'huis.

'Och, Jongen, roept hy vloekende uit,
Wat bistu voor een laf!
De Duivel sleep' u naar de Hel,
En my de dood in 't graf!' -

Vijfde zang.

'Ja, Vaartjen, zegt hy; ja, 't is waar,
Ik lei het kwalijk aan:
Maar geef my slechts een' nieuwen rok
Het zal nu beter gaan.

Graaf Floris, neen, dien stond ik niet!
Maar hy is uit den tijd,
En Geertrui[19] is een jonge Weeûw,
Wel waard te zijn gevrijd.

Wat meentge? Was dat geen portuur?
Haar Zoontjen is een wees;
En zoo ik Voogd of Ruwaard wierd,[20]
Dan, dunkt me, klaar was Kees!' -

'Wel, Robbert, wel, ge zegt zoo wat,
Dat plan is niet zoo zot.
Dat waar voorwaar een groot bonheur!
Maar trek niet weêr de pot!' -

‘Maar, Vader, 'k zie er heel wel uit,
Ben flink van lijf en leên,
En k hou my beter by een Vrouw
Dan by zoo'n Saraceen.

Gy zondt me wel naar Spanje heen,
En Deen, en Mof, en Pool:
Hier waag ik hoofd- noch beenbreuk by,
Al wierd het ook weêr kool.’ -

‘Ja, Robbert, maar zoo'n dolleman....!
Ik peis niet dat zy wil.’ -
‘Och, Vader, 't Wijfjen is nog jong:
Dat's beter dan te stil.’ -

‘Maar de Adel duldt het zeker niet,
Gy zijt zoo dom, zoo los.’ -
‘Te liever ben ik hun voor Voogd:
Al waar ik ook een Os.’ -

‘Wel nu, beproef het avontuur!
Zoo menig leêge kruin,
Zoo menig losbol, goed tot niets,
Maakt aan een Vrouw fortuin.’ -

Daar gaat Mejonker, fraai gedoscht,
En maakt Mevrouw zijn hof:
Il parle sentiment, gantsch bloed!
Slechts is de toon wat grof.

Hy vrijt, en vleit, en vlijmt,[21] en fleemt;
En snoeft, en blaast, en pocht:
En troost haar van Graaf Floris dood,
Zoo handig als hy mocht.

In 't kort: aleer men 't weet of gist,
Zy geeft hem hart en hand;
En tevens wordt hy haar Gemaal,
En Voogd van Graaf en Land.

Zie daar dien zelfden Robbert nu
In vollen glans en eer:
Nu koomt hy met den kous op 't hoofd
Zijn' Vader toch niet weêr!

Maar, Geertrui, wat hebt gy verricht? -
‘Een' Ega nam ik aan,
Om my, mijn' Zoon, mijn Volk, en Land,
Met wapens voor te staan.’ -

Te recht! O welk een schoone keus!
Zoo'n wijdgeduchten Held!
Vraag Spanje wat zijn daden zijn!
Of vraag het Zond en Belt!

Of vraag het, wilt gy meer bescheid,
Aan d' oever van de Maas!
Ja, 't is een P r i n c e j e n t, v a l j a n t;
Mits op zijn rechte plaats.

Daar neemt de fiere Godefried[22]
De wapens in de hand,
En drijft Beschermer, Wees, en U,
Als schapen uit het land.

O lieve teedre Vorstenspruit,[23]
Wat valt die vlucht u bang!
Hoe zorgde uw Moeder, door haar Echt,
Voor u, voor uw belang!

Ja, Moeders! als gy weder trouwt,
(Nu! waarom toch gebloosd?)
Geen ander oogmerk drijft u aan,
Dan liefde voor uw kroost:

Maar echter, zoo gy trouwen wilt,
Zie voor u, w i e n ? en h o e ?
Vertrouw uws voorkinds erf en goed
Geen' naakten zwerver toe.

1805.

Eindnoten:

1 Boudewijn de Vijfde, Graaf van Vlaanderen.
2 Men weet, dat de naam van de J o n k e r aan den Leenopvolger eigen was. Alhoewel men, beleefdheidshalve, jongere Zonen wel met den tytel van Jonker begroette, de J o n k e r zag altijd op den oudste. Zoo was 't in Engeland oudtijds met C h i l d ; in Spanje, met I n f a n t , enz. De Jonker is hier Boudewijn, als Graaf na zijn' Vader, de Zesde.
3 Dat G a l e a s een Oorlogsschip was van kleiner slag, weet men. Een G a l j o e n is een groot Galeas, G a l e o n e in 't Italiaansch, met den vergrootenden uitgang o n e , G a l e o n in het Spaansch. Daar een Galeas een Krijgs- of Roofschip was, en niet geschikt om lading van eenig belang in te nemen, begrijpt men de onwilligheid der Dantsigers om zulk een Vlootjen door te laten, en tevens de reden van hun andwoord im den Derden Zang.
4 Een soort van Hymne of Kerkgezang, dus beginnende, die de in zee stekenden aanhieven.
5 Een havenschip in dien tijd.
6 Een klein schip, dat tot allerlei einden gebruikt wierd. Naderhand werd deze naam anders toegepast. - Zich voor Koopman uitgevende, had hy den Deenschen tol verkort met zijne vrije doorvaart; en van daar dit beslag.
7 Kanoet de Groote, denk ik, die, in 1014 Koning geworden, Engeland met het Deensche Rijk vereenigd hield.
8 Nog kleiner Vaartuig.
9 D u s k e n is een Vlaamsch woord, hoedanige men hier verscheiden aan Robbert en zijn' Vader in den mond legt. Het beteekent z u l k e e n . Zoo is het met i k p e i s , voor i k d e n k ; v o o r w a a r , voor g e w i s of z e k e r ; en de bastaardwoorden p o r t u u r , b o n h e u r , p l e i z a n t , alle in 't Vlaamsch geëigend. Even zoo is P r i n c e j e n t , v a l j a n t eene rein Vlaamsche uitdrukking.
10 Graaf Floris de Eerste van Holland, zijnen Broeder Diedrijk IV in 1049 opgevolgd, en in 1061 gestorven.
11 Diedrijk den Vierde, op den 14 van Louwmaand 1049, door een verraderlijken pijlschoot naamlijk getroffen.
12 Gelijk nog by de Duitschers zoo wel als de Vlamingen in gebruik is: na 't welk zy elkander altijd met d u aanspreken; (t u t o y e r zeggen de Franschen.) Hier van het d u b i s t in het volgende Couplet, en vervolgens z i j d y ; beide Vlaamsch. Naderhand zegt Graaf Boudewijn ook w a t BIST DU v o o r e e n l a f ; maar het is daar de stijl der Gramschap en Verachting. - Even zoo was het oudtijds by ons ook; zelfs nog ten tijde van Cats, die in A t h e n a ï s den Keizer in toorn doet zeggen: H a ! d u b i s t e e n s n o o d e v r o u w e ! en dikwijls als eene vriendlijke spreekwijze zijn z i j d y w i j s gebruikt. Onze Bijbelvertaling heeft het eerst by ons het d u geheel afgeschaft.
13 O p d e n k l a p l o o p e n is eigenlijk, o p h e t g e e n d e L a z a r u s k l a p of k l e p o p b r e n g t : dus bedelen, schooien. O p d e n b o e r loopen, leven, of teeren, is 't platte land berooven. Echter zijn beide spreekwijzen reeds zeer oud met elkander vermengd.

14 De Vlamingen noemden Holland toen Vriesland. Van daar dat zy Robbert toen hy Voogd van Holland was de benaming van d e V r i e s (als ware 't, d e H o l l a n d e r) toevoegden. Zoo noemen de vreemden nu Gelderland, Overijssel, Vriesland, met den naam van Holland; en als een Overijsselsche boer in Duitschland zijn vermengde en meer dan half Westfaalsche wanspraak uitkraamt, zegt men daar, dat het Hollandsch veel van het platduitsch heeft! - By ons zou deze Held zekerlijk R o b b e r t d e V l a m i n g moeten heeten: maar gelijk het de aart van onze natie is, naar den aart der Christelijke Liefde anderen altijd uitnemender dan zichzelve te gelooven, zoo hebben we deze als allerlei andere zotheden (blaaskakerijen en valschheden daar onder) gewillig in onze Historie aangenomen, en thands dient men er by te blijven, wil men elkander verstaan.

15 S n a p h a a n s zijn gewapende Roovers, van wie de vuursteenroeren (f u s i l s) hunnen naam ontleend hebben, om dat zy de zulke gebruikten, ten einde in hunne donkere schuilhoeken, waar uit zy de reizigers overvielen, niet door den gloed of de reuk van het l o n t, dat men toen op den haan of spring zette, verraden te worden. De spreekwijs l o n t r u i k e n verklaart zich hier door. Verscheiden ondernemingen om steden by duister te verrassen zijn door de sterke reuk der musketlonten mislukt; waar van men verscheiden zeer merkwaardige voorbeelden uit de zestiende Eeuw kan opzamelen.

16 Naamlijk, Robbert, die zich deze houding gaf.

17 Dit water strekte van de Schelde, achter Tholen om, tot de oude Maas of Merwede, en stroomde, uit verscheiden kleine kreeken en rivieren ontfangen, in beide uit.

18 Deze trek is Historisch. De Heer van Aalst was Leenman van Boudewijn die het van 't Rijk hield. De overoude vermaagschapping van mijn Geslacht met het huis van Aalst door de Familie de Bie, en wel den oudsten tak van dezelve, die de enkele Bie voert (de andere takken zijn jonger, en hun wapens niet van voor het eind der vijftiende Eeuw, wanneer de stam zich verdeelde, en het wapen het eerst door verdubbeling der figuren gebroken wierd, hetgeen sedert veelvuldige malen geschied is) stelt my in staat, hier van byzonderheden te weten die nog onbekend zijn.

19 Geertrui, Weduwe van Floris den Eerste.

20 Het Landbestier, niet in naam, maar in plaats van een onmondigen of ter Regeering onbekwamen Graaf, werd by ons van ouds R u w a a r d y genoemd. Zoo werd Hertog Albrecht van Beieren Ruwaard, by zijns Broeders krankzinnigheid. Zoo Filips van Burgonje wegens Vrouw Jacobaas onbekwaamheid.

21 V l i j m e is eigenlijk het oud Nederduitsch woord voor het geen de Franschen f l e g m e noemen; en van daar beide de werkwoorden v l i j m e n en f l e m e n.

22 Hertog Godefried met de Bult.

23 De jonge Graaf Diedrijk de Vijfde, die niet, dan na Godefrieds dood, zijne landen herwon.

Eléonoor.[1*]

Eléonoor lag krank en slecht,
Die goede Koningin!
Nu dacht zy aan haar laatste stond,
En wou den Hemel in.

Dus zocht zy in gewijde Biecht
Op 't angstig sterfbed rust:
En eischte daar een Priester toe,
Maar van de Fransche kust.

‘Lord Maarschalk (riep de Koning), hoor!
Wy zijn vertrouwde maats:
Ga meê, ik biecht de Koningin,
In 's Franschen Priesters plaats.

* Nieuwe Mengelingen II, 117.

Zoo'n Vrouwenbiecht moet grappig zijn,
Zy zij dan hoe zy zij:
Wat Vrouwen op het harte ligt,
Is altijd voddery!' -

'"Een beê, een beê (riep de arme Lord,
En boog zich op de knie)!
Dat, wat de kranke biechten mag,
Aan niemand leed geschiê."' -

'Ik zet mijn Ridderwoord te pand,
Mijn scepter, kroon, en al,
Dat, wat de kranke biechten mag,
Het niemand schaden zal.

Steek gy u slechts in 't Munnikskleed,
Ik doe er ook een aan;
En ik, ik zal de Priester zijn,
En gy, mijn Kapellaan.'

Zy steken zich in 't Munnikskleed,
En treden W h i t e - H a l l door[2]:
De handbel klinkt, de waskaars licht,
De kwispel gaat hen voor.

Zy komen voor het Ledikant,
En knielen op 't Karpet:
'Het biechtgeld, lieve Koningin!
Het is er toe gezet!' -

'Verklaart my, of gy Franschen zijt?
Die vroeg ik voor mijn biecht.
En maakt op strop en dwarshout staat,
Indien ge my bedriegt.' -

‘Wy komen op dit oogenblik
Zoo versch uit Frankrijk aan,
En hebben sints wy zijn in 't land
Nog zelfs geen mis gedaan.’ -

‘Zoo hoort dan wat ik u verklaar;
Mijn zonden doen my leed:
Lord Maarschalk had mijn maagdenblom:
Voor 't minst, zooveel ik weet!’ -

‘Dat's lelijk (roept de Koning uit):
Maar God vergeef u 't kwaad!’ -
Lord Maarschalk zegt er a m e n toe;
Maar siddert daar hy staat.

‘Mijn tweede boevenstuk was dit;
De zonde doet my leed.
Eens maakte ik voor des Konings drank
Een Poeijertjen gereed.’ -

‘Dat's lelijk (roept de Koning weêr)
Maar God vergeef u 't kwaad!’ -
Lord Maarschalk zegt er a m e n toe:
‘“Het was een booze daad.”’ -

‘Mijn derde boevenstuk was dit:
Maar 'k weet niet of 't my spijt:
'k Gaf Rozemond een drankjen in,
Het was uit minnenijd.’ -

‘Dat's lelijk (zegt de Koning weêr)
Maar God vergeef u 't kwaad!’
Lord Maarschalk zegt er a m e n toe:
‘“Het was een booze daad.”’ -

‘Beschouwt me daar dien kleinen knaap,
Nog spelende in zijn kreb!
Dat is Lord Maarschalks eigen kind:
Het liefste dat ik heb.

Beschouwt me daar dien grooter knaap,
Hy eet zijn Chelsea-bonn![3]
Dat kind is Koning Hendriks zoon,
Dien 'k nimmer lijden kon.

Hy heeft een regte varkenssnuit,
Een bullenkop als hy.’ -
‘Dat schaadt niet (riep de Koning uit),
Te liever is hy my.’ -

De Koning smeet zijn keuvel af,
Met heel zijn munnikspij.
‘Foei (riep zy), wat een vuil bedrog,
Wat snoode schelmery!’ -

De Koning keek den armen Lord,
Maar over schouder, aan:
‘Lord Maarschalk (zei hy)! 'k gaf mijn woord;
't Zou anders zoo niet gaan!’ -

‘Zoo loopt het (riep de slimme feeks)
Met diergelijke list.
Steeds brengt zy heel wat anders uit,
Dan wat men gaarne wist.’ -

Lord Maarschalk keek geweldig slecht,
Doch sprak den Koning aan:
‘“Heer Koning, gy moest Priester zijn,
En ik uw Kapellaan!”’
1805.

Eindnoten:

1 Gemalin van Koning Henrijk II van Engeland.
2 Lees W i j t -h o l .
3 Lees, op zijn Fransch: C h e l s i e -b o n ; een morgenbroodtjen, zeer geacht in Londen.

aant. Assenede.*

Geheel Egipte was in rouw,
In rouw om Thammus dood,
En 't strenge Jaarfeest duurde nog,
Dat alle vreugd verbood.

De sisters zuisden door de lucht,
Gemengeld met geween,
En alles hijgde naar den dag,
Dat Apis weêr verscheen.

Alleen de minlijke Asseneed,
By de algemeene smart,
Vond in de during van dien rouw
Verlichting voor haar hart.

Zy, door des Konings Gunsteling
Verkoren tot zijn Bruid,
Zy gruwt en siddert voor dien band,
En barst in tranen uit.

Dat jeugdig, dat gevoelig hart
Ziet, siddrend en beklemd,
Die blijde weêrkomst te gemoed
Als voor haar Echt bestemd.

Van de eerste kindsheid aan, slavin,
Uit Midian gekocht,
Ontzet zy voor haars meesters arm,
Als voor een wangedrocht.

* Nieuwe Mengelingen II, 1.

Zy weet niet, welk een wondre drift
   Haar boezem ijzen doe:
Alleen Gods Engel kent die drift,
   En wenkt die gunstig toe.

‘Ach (zegt zy) strenge Potifar!
   Verzwaar mijn slaverny!
Maar laat mijn hart, mijn teder hart,
   Van band en kluister vrij!

Wat deed ik, jeugdig Maagdelyn,
   Dat by de schapen liep!
Het geen my uit dat zalig lot
   Naar praal en Hofpracht riep?

Wat was het dat my overgaf
   Aan uw gehate min?
Ach, zalig was ik op het veld;
   Gelukkig, als slavin!

Zal ik, tot eeuwig leed gedoemd;
   Mijn gruwzaam leven lang
Versmachten op de Huwlijkskoets,
   In onverduurbren dwang?

Ik, in een' hatelijken rang
   Mijns Meesters Bedgenoot,
Hem met een bloed, verstijfd van schrik,
   Ontfangen in mijn' schoot?

Ik sterven van de schaamte en angst,
   Als hy mijn borst genaakt! -
Genadig Schutsgeest, kom dit voor,
   O Gy, die voor my waakt!’ -

Dus treurt ze, en baadt in 't biglend vocht,
Dat langs heur kaken daauwt;
En schrikt by elken morgenstraal,
Die aan den hemel graauwt.

'Ach (zegt ze)! weêr een nacht voorby!
Alweêr een dag gereed,
Die 't gruwzaamst leed my nader brengt!
Het ondoorstaanbaarst leed!

Ja, Potifar, 'k vereer uw deugd;
En niet, met slaafsch ontzag:
Maar dood en wee vervulle uw bed,
Eer ik het drukken mag!' -

Afgrijslijk giert het midlerwijl
Door Stad en Tempelwijk:
Afgrijslijk galmt het langs de straat
Met sleepend treurmuzyk:

Afgrijslijk joelt het om haar heen
Met kermend lijkmisbaar;
Met woedend kloppen op de borst
Van Vrouw en Maagdenschaar.

't Roept alles, alles, wee en ach!
En scheurt zich vlecht en kleed;
Maar niets dat by de droefheid haalt
Van minlijke Asseneed!

Helaas! het is Oziris niet,
Waarom heur boezem treurt!
Het is Anubis woede niet,
Dat haar de borst verscheurt!

De dag, het voorwerp van haar schrik,
   Genaakt, en spoedt steeds aan.
De rouw, de feestrouw loopt op 't eind,
   Als Apis op zal staan!

Op morgen, en het Feestgejuich
   Verkondt den nieuwen God!
Op morgen, en een oogenblik
   Bepaalt heur gruwzaam lot!

Nu vliegt, nu streeft zy raadloos om,
   De wanhoop op 't gelaat:
‘O Hemel, red my! red, ô red!
   Eer deze nacht vergaat!’ -

De slaven staan bedeesd en stom,
   Ontzien zoo diep een smart,
En wanen 't sombre Godsdienstdrift,
   Die zich verheft in 't hart.

Maar neen, zy eert geen stiergeloei,
   Geen keffend hondgebas,
Maar Hem, die aarde en hemel schiep,
   Die eeuwig is en was.

Dien God vol macht en majesteit,
   Wiens wenk het al beschikt!
Tot Dien is 't, dat haar teder hart
   Weemoedig henenblikt.

Wanneer zy 't wollig melkvee dreef
   In Gozens vruchtbren schoot,
Toen had ze, als kind, een knaapjen lief,
   Het geen uit Hebron sproot.

Dien Jongling, van verheven' geest,
   En edel van gemoed,
Had ze altijd aan de zij' gekleefd,
   Als met hem opgevoed!

Vaak viel zy met dien jongen knaap,
   By 't gloeiende avondlicht,
Voor Hem, die 't licht zijn schijnsel geeft,
   Op 't blozend aangezicht.

Vaak knielde ze in het morgenrood,
   Doortinteld van ontzag,
Met hem voor d' Ongenaakbre neêr,
   En zegende den dag.

Vaak zat zy naast hem aan een beek,
   En sloeg de schaapjens gâ;
Wanneer hy naar den hemel wees,
   Den throon van Eloa.

Dan meldde haar zijn zachte mond,
   Hoe al wat aanzijn heeft,
Uit Hem-alleen zijn' oorsprong nam,
   Door Hem-alleenig leeft.

Hoe 't menschdom, door Zijn hand gewrocht,
   Hem schaamteloos vergat;
Aan dartle lust zich overgaf;
   Zijn wetten overtrad.

Hoe teêr Hy echter voor hun waakt,
   En hoe zijn milde hand
Den dag zijn licht en warmte schenkt,
   En wasdom spreidt op 't land.

Hoe teêr Hy hen voor 't kwaad behoedt,
   En, schoon ter wraak gesard,
Verzoening wil, verzoening biedt
   Aan elk benepen hart.

‘“Ach (riep hy dikwerf, met een' traan
   In 't zacht en helder oog)!
Ach, dat zich deze God van heil
   U eens ontdekken moog!”’

Dan tokkelde zijn fixe hand
   De zoetgesnaarde Luit,
En dreef er Jaoos dierbre Lof
   In grootsche Hymnen uit.

Des meisjens weeke borst bezweek,
   En kon dit niet weêrstaan;
Maar bad den God dien hy aanbad,
   En, met dien God, hem aan.

Hoe smolt dan haar betoovrend oog,
   Hoe smolt haar zwellend hart
Van wellust die geen weêrgâ heeft!
   Van nooitgevoelde smart!

Hoe hing zy aan dien rozenmond.
   Waar zoo veel troost uit vloot!
Hoe aasde zy op ieder woord,
   Dat van die lippen schoot!

Hoe zalig was het zalig veld
   In deze zaligheên!
Hoe zoet gevoelde zy heur' staat,
   Met Jozef lotgemeen!

Maar ach! die tijden zijn geweest,
   En alle heil verbeurd!
Van al wat prijs had voor heur hart
   Is ze eeuwig afgescheurd!

‘O God, Dien Jozefs hart aanbidt,
   Dien hy my kennen deed!
(Dus roept, dus schreit, dus gilt zy uit)
   Zie neder op mijn leed!

O schenk my slechts een' oogwenk troost
   Van Jozefs dierbren mond;
En dan, bevrij my van het licht,
   En van dit Echtverbond!’ -

Zy zwijgt: en wie, wie doet zich op
   Terwijl zy 't hoofd verheft?
Is 't Jozef? Jozef! Is hy 't niet?
   Wiens beeld heur oogen treft!

‘Ach! (roept zy, schrikkende en verbaasd)
   Ach, hemel! kan het zijn?
Of is 't bedwelming van mijn' geest,
   En lichaamlooze schijn?’ -

De Jongling buigt zich op de knie:
   ‘“Mevrouw (dus vangt hy aan),
Herken my, eerst uw' medeslaaf,
   En thands uw' onderdaan!

Uw Bruigom, mijn weldadig Heer,
   Onttrok my aan de stulp,
En vorderde in het huisbestuur
   Zijns armen Veeknaaps hulp.

Thands zendt zijn gunst my aan zijn Bruid,
Opdat ik haar begroet'.
Ach! Jaoos zegen zij uw deel
By vreugd en overvloed!”’ -

Hy zwijgt, en kust den zoom van 't kleed,
Dat langs haar schouders plooit.
Hy wacht haar andwoord knielend af,
En zy, zy blijft verstrooid.

In 't einde, met een' diepen zucht,
Die uit haar binnenst schiet:
‘Rijs (zegt zy), dierbre Jozef, rijs!
Die plaats is de uwe niet.

Ach, zoeter lage ik aan uw kniên
Bevrijd van dezen dwang,
In Gozens onvergeetbaar dal
Te luistren naar uw' zang!

Ach, zoeter lage ik aan uw kniên
Te weenen in het stof,
Dan Jozef aan mijn' voet te zien
In dit afgrijslijk Hof!

Ach, Jozef! heeft uw teedre ziel
Ooit iets voor my gevoeld? -
Ooit deernis met mijn vroege jeugd? -
Of ooit mijn heil bedoeld? -

Hebt ge ooit de kindsheid lief gehad
Van dees beklaagbre maagd: -
Ooit deugden in haar borst gestort,
Die gy in de uwe draagt: -

Hebt ge ooit van zorg voor haar geblaakt,
   En d' onbegrijpbren God
Verkondigd aan haar leergraag hart;
   Heb deernis met haar lot!

Wat is my staat, of rang, of goud,
   Of purper, of gesteent';
Wat waar my Faroos elpenstaf,
   Zoo 't hart zich-zelf beweent!

O red my, red my van deze Echt!
   Ik vloek haar gruwbren band.
Ik volg u naar het eind der aard;
   O bied my slechts de hand!

Gy aarzelt -? Jozef! wend dat oog,
   Dat Hemelsch oog niet af!
Zie op uw teedre Kweekling neêr:
   Zy drukt den rand van 't graf!

Zy stort haar hart, haar ziel, haar al,
   In uwen boezem uit:
Zy stort zich voor uw voeten neêr,
   Ontfang haar als uw Bruid!

Uw Bruid, uw Gâ, uw Gezellin
   Door zand en woesteny!
Uw hand, mijn Jozef, of de dood!
   De dood aan uwe zij'!

Gy, immers, kent mijn zuiver hart:
   Gy kent het! lees daar in.
Of - acht gy u dat hart onwaard,
   Ik volg u als slavin.' -

Zoo spreekt zy, werpt zich op den grond,
   En klemt zijn kniën vast.
‘Neen (zegt zy), één genadig woord!
   Eer my de dood verrast.’ -

De Jongling zwijgt, en zucht, en beeft.
   ‘“Aanminnige Asseneed!”’
Dit's alles wat hy uiten kon!
   Wat aan zijn hart ontgleed!

In 't eind, hy heft haar trillende op:
   Zijn boezem stikt en nokt. -
Een vloed van tranen geeft hem lucht,
   Terwijl zijn lichaam schokt.

“‘Geliefde -!’” barst hy los, en bloost;
   Maar wederroept het woord.
“‘Gy (zegt hy), gy, mijns Meesters Bruid!....
   Ach, heb ik wel gehoord!

O gy, die Jaoos Godheid kent,
   Gy wilt u-zelv' en my
Vervoeren tot een' gruwbren roof! -
   Algoedheid, sta my by!

Zie Gy, ô zie op deze stond
   Op my, verlaatnen, neêr!
Ik stort, steunt my uw Almacht niet!
   Mijn boezem kan niet meer! -

Wie zijt gy - Potifars slavin!
   Gy, die zijn wettig recht,
Zijn eigendom, zijn goedheên hoont,
   En 't heilig snoer der Echt?

Wie ik -? Zijn eigendom, als gy. -
   Ik rooven -! vluchten! ik! -
Ontmenschte, verg mijn andwoord niet,
   Eer zich mijn ziel verstrikk'.

Roep God, die de echte banden sluit,
   Roep, in uwe angst, Hem aan!
Hy is het, die ons lot bestuurt!
   Hy, Heer van ons bestaan!

Vaarwel"' -! 'Neen (breekt zy woedende uit,
   En knelt hem om de leên)!
Neen, 'k heb geene andre hoop dan u,
   Geen' God dan u-alleen.

Neen, 'k laat dien boezem nimmer los,
   Met klippig ijs omschorscht:
Ik kleef er my voor eeuwig aan,
   Ik zieltoog aan die borst.

Geene Almacht rukt my van die borst:
   Hier sterf ik, hier! ja hier!
Hier smelt ik dat bevrozen hart
   Door mijn onleschbaar vier!

Hier...!' Ziedend drukt haar lieve mond
   Zich op zijn lippen vast,
En drinkt den adem uit zijn borst,
   Van tranen overplast.

'Hier (zegt zy)...!' Gloeiende om het hoofd,
   Niet wetend wat hy doet,
Deinst Jozef, weert hare armen af,
   En valt de Maagd te voet.

‘“Bezadig u! - om 's hemels wil!
Om God, u-zelv, en my!”’ -
‘Neen (zegt zy), neen, het is gedaan.
Dees oogwenk dood of vrij!

Barbaar! of hier ons lot vereend!
Of - sterven van uw hand!’ -
‘“Gy, Hemel (zucht hy), dit's te veel!
Hier waar geen hart bestand!

Vaar eeuwig wel!”’ - ‘Ontmenschte, blijf!
Of sleep my met u meê.
Sleep, sleep my schreiende, in mijn bloed,
Naar 's afgronds jammerstee!’ -

Hy vliedt - zy streeft hem woedend na,
En grijpt zijn opperkleed.
't Scheurt los; zy houdt het in de hand,
En geeft een gruwbren kreet.

Aâmechtig, spraakloos, stort zy neêr,
Verstikt in tranenvloed;
En kneust zich 't voorhoofd op den vloêr,
En wentelt in haar bloed.

Aâmechtig was zy neêrgestort,
Verstikt in tranenvloed;
Het voorhoofd op den vloer gekneusd,
En wentlende in heur bloed.

En schaamte, en spijt, en woede, en tocht,
Verdeelen haar gevoel.
Zy gilt, zy schreit, zy roept, zy schreeuwt!
Maar zonder wit of doel.

Men vliegt, men nadert op 't gerucht,
En vindt haar op den grond.
Het kleed van Jozef in haar hand:
Haar, zwijmende en gewond!

‘Behoed ons, Izis (galmt het al)!
Ach! wat is hier gebeurd!
De schoone Bruid van Potifar
De slaapzaal doorgesleurd!

Gekwetst! en 't kostbre Bruidsgewaad
Verkronkeld en vertrapt!
Een slaveumantel in heur hand!
De vuige boef ontsnapt!

Ach, Potifar! uw teedre Bruid!
Helaas! zy leed geweld!
Gezwind den booswicht nagejaagd,
En in den boei gekneld!’ -

Hoe valt die tijding u op 't hart,
O moedig Hoveling!
De luister van uw bed onteerd!
Zy, waar uw hart aan hing!

Die schoonheid, teêrder aan uw ziel
In dees uw' ouderdom,
Dan die by 't dartle vuur der jeugd
Uw frissche borst ontglom!

Daar biedt men Jozef aan zijn wraak,
Met ketenen belaân.
‘Verwaten (roept hy) beef, ja beef!
Uw straf is niet te ontgaan!

Ontmenschte roover van mijn heil,
Die dus mijn gunst beloont!
Waar, waarom uw' verfoeibren aart
Niet openbaar getoond?

Waar, waarom, als een vuige slaaf
Uw' moedwil niet geboet,
Maar my in 't dierbaarst aangerand,
In 't onwaardeerbaarst goed?

Ach! hield die blos van zedigheid,
Die onschuld op 't gelaat,
Zoo zwart, zoo helsch een hart bedekt!
Zoo schendig een verraad!

Spreek echter: wat vervoerde u dus?
Of - wat verlichtte uw schuld?
Ik hoor. Doch smaad mijn goedheid niet,
Noch terg mijn ongeduld!’ -

‘“Mijn Meester! wacht niet, dat ik me ooit
Ontschuldige, of beticht'!
Daar leeft een God, die alles ziet,
En alles brengt aan 't licht.

Aan Hem, wien de onschuld dierbaar is,
Aan Hem behoort die eer!
Mijn leven leg ik, waar gy 't eischt,
Aan uwe voeten neêr.

Gy echter, die mijn' wandel kent,
Doorzoek uw eigen ziel;
En vraag, of ooit een menschlijk hart
Zich dus op eens ontviel?

'k Gevoel, dat me alles, alles doemt:
Ik onderga mijn lot.
Gy, wat uw Echtbond ook verbrak,
Geef gy den dank aan God!"' -

'Hoe!' zegt hy. - '"'k Heb genoeg gezegd.
Heb deernis met uw Bruid!
Mijn hart bezwaart geen naberouw.
Gy, spreek mijn vonnis uit!"'

Hy gaat. De brave Potifar
Is hevig aangedaan.
'Ach (zegt hy)! met haar opgevoed! -
Haar schoon te wederstaan! -

Vergeeflijk, hemel, waar 't vergrijp!
Maar, aan zijn Heer verloofd -!
Dit - schoon mijn hart hem sparen wou,
Ja, dit, dit kost hem 't hoofd.

Licht heeft zy-zelv zijn vlam gevleid!
In 't heimlijk hem bemind! -
Hy, jongling vol van bruischend bloed!
Zy, naauwlijks meer dan kind! -

Neen, smacht' hy in den kerkermuur!
In weêrwil van mijn' gloed,
Mijn hart voedt deernis en geen wraak;
Ik dorst niet naar zijn bloed.' -

Intusschen vliegt de schelle Faam
   Door Memfis breeden wal;
En alles daagt den slaaf ter straff',
   Met gruwzaam moordgeschal.

‘Hoe! Izis! een verachte slaaf,
   Uit Hebron hier gebracht!
Een vreemdling, door zijn' Heer gekocht,
   Eene Edelvrouw verkracht!

Wraak, Hemel! Wraak, rechtvaardig Vorst!
   Het is hier aller zaak!
Geen vrouw is veilig in heur huis,
   Vindt dit geen heugbre wraak!’ -

Men sleept des Jonglings opperkleed,
   Getuige van zijn feit,
Voor Faroos hoogen rechterstoel,
   En roept: Gerechtigheid!

De Koning ziet de schouderslip
   Den gespriem afgescheurd.
Maar Hemel! hoe ontroert zijn ziel
   Om wat hy meer bespeurt!

Wat vindt hy? (Hemel, 't is Uw wil,
   De waarheid breekt hervoort.)
De vingren, stijf in 't kleed gedrukt:
   Het kleed, daar van doorboord.

Doch waar? Van achtren in den sleep,
   Die, reikende aan den grond,
In 't vluchten, ja, te grijpen was,
   Maar niet, van die weêrstond.

Die vingermerken opgescheurd
Tot onder aan den rand,
En dien in kronkels saamgeprest
Van 't knijpen van de hand.

‘“Dit teeken (zegt hy) tuigt van vliên,
Maar geenzins van geweld.
Een slaaf, die aan een vrouw ontvliedt,
Wier vuist zijn kleed beknelt.

Geen blijk van afgelegd gewaad
Ter pleging van het feit;
Niets losgegespt, en niets ontgord;
Maar louter zedigheid.

Alleen de teekens van een vrouw
Die al haar krachten spant,
Op dat zy hem van 't vliên weerhou.
Dit tuigt het onderpand!

Zoo 't kleed het misdrijf staven moet,
Hem toont het schuldeloos;
En echter 't vindt zich in uw hand!
Bloos, Assenede, bloos!”’ -

‘Ja (zegt zy)! Wreedaarts, scheurt my 't hart,
Het wroegend hart, van één!
Maar wie, wie heeft hem ooit beticht,
Dan gy, dan gy-alleen?

Ik, in vertwijfling weggerukt,
My-zelve niet bewust -
Mijn ziel is enkel razerny;
Mijn reden, uitgebluscht.

Neen, spaart den eedlen Jongeling!
   Aan my behoort de straf!
Zet hem de kroon der onschuld op!
   Ik - honger naar het graf.' -

Verwilderd ziet zy in het rond:
   'Heb deernis, groote Vorst!'
Dus zegt zy, grijpt een fellen pook,
   En wringt hem in haar borst. -

Rampzalig, teder Maagdelijn,
   Wien deert uw onheil niet!
Maar ach, de redding is naby,
   Het eind van uw verdriet.

Des Konings Arts verschijnt, en ziet,
   En peilt, en stooft de wond:
Hy, die Oziris Priesterschap
   Met de eêlste kunst verbond.

Hy, die de kracht van kruid en plant,
   En erts, en dierrijk kent;
En wien geen wond te machtig is,
   Dan die het Noodlot zendt!

Hy ziet de schoone, gants verbleekt,
   Op 't aaklig krankenbed;
Hy ziet ze in 't kille stervenszweet;
   En voelt zijn hart ontzet.

'"Zijt gy 't, ô lieve frissche bloem!"'
   (Dus zucht hy diep bekneld.)
'"En ik, ik heb u 't hart gegriefd!
   Mijn arm u neêrgeveld!

Maar neen, ô neen; ik wil, ik zal
Vergoeden wat ik deed,
En schenken u een heil weerom,
Dat opweegt by uw leed.

Gy weet, ô Vorst! ô Potifar!
Hoe verr' mijn kennis strekt.
Dat niets wat is of wezen zal
Zich aan mijn oog onttrekt.

Ik raamde in d' aanvang van uw Echt
Haar lot, ô Potifar!
Ik zag een' schrikbren nevelgloed
Om uw Geboortestar.

Ik zag in 't draaiend firmament
Een lieve huwlijksvrucht,
Maar doodlijk voor die 't licht haar gaf!
Voor u nog meer geducht!

Ik zag uw vroeg gescheurde koets
Door 't wentlend hemelrond
Met bloedschuld van omhoog gedreigd
En 't gruwlijkst Echtverbond.

Ik zag het, viel bekommerd neêr,
En bad het onheil af. -
Helaas! uw Dochter zag het licht!
Uw Ega zeeg in 't graf.

Nu beefde ik voor 't gevolg, en ach!
Ik wilde 't kwaad voorzien.
Ik pleegde voor het outer raad,
En deed uw huis bespiên.

Ik roofde u 't lief onnoozel kind,
   En voerde 't verr' van hier,
Waar 't noodlot haar een schuilplaats wees,
   Bestempeld door Ozier.

Want eenmaal had ik op 't altaar,
   In stille Tempelwacht,
Verzoenende offermelk geplengd,
   En 't eerste Lam geslacht:

Wanneer ik 't lillend ingewand
   Behoedzaam ondervroeg,
En 't daavrend woord van Midian
   My flux door de ooren joeg.'''

'''''Daar (sprak hy) trooste 't schuldloos wicht
   Zich boei en slaverny,
Tot dat zy, 't dreigend leed ontgaan,
   Gelukkig word' en vrij!''''' -

'''Wat was 't? Uit Midian vervoerd,
   Wordt ze u ten eigendom,
En keert, haar Vader onbekend,
   In zijnen arm weêrom.

De star des onheils hangt en broeit!
   Zy nadert tot uw bed.
Maar neen, de Hemel kwam het voor,
   Die beider onschuld redt.

Zie hier uw lieve telgjen weêr!
   Uw droef verlies vergoed!
Het onheil, door 't gestarnt' bedreigd,
   Het onheil is geboet!

Het bloed dat uit hare aders vloot
Verzoende 't gramme lot:
Thans wacht haar, in een zalige Echt,
Het streelendst heilgenot.”’ -

Zoo sprak hy. 't Zwellend Vaderhart
Herkent de kracht van 't bloed.
‘Ja (zegt hy), 't geen ik heb beproefd,
Was Ouderlijke gloed.

Ja, 'k had een aanspraak op uw hart,
Mijn dierbare Asseneed!
Maar de aanspraak van eens Vaders hart,
Dat nooit zijn kroost vergeet!

Ja, thands doorgrond ik 't diep geheim.
Gy gruwde van mijne Echt;
En ik, verblinde, drong my op,
Gy waart my toegelegd!’ -

Nu eindlijk nam de Vorst het woord,
En stapte van zijn throon:
‘“Gy, juicht ge in 't afgewende leed,
Vervul den wil der Goôn!

Die Macht, die door een' andren gloed
Uw gruwbare Echt voorkwam,
Die Macht zij openlijk geëerd!
Geëerd in deze vlam!

De Jongling, door dien God verwekt,
Die al wat is bestiert;
Die Jongling ware een' scepter waard,
Zoo deugd vergolden wierd!

Reeds heb ik, door zijn raad verlicht,
Zijn banden losgemaakt;
Reeds, hem in d' eersten rang gesteld
Die 't naast mijn' throon genaakt.

Welaan dan! Wederzijdsche gloed
Nam beider boezems in;
Zoo zij een Godbehaaglijke Echt
Het zegel dezer min!'

1805.

Willem Tell.*

Tell in 's bozen Landvoogds boeien
Schuimt en grijnst en knarsetandt,
Doch zijn ingewanden gloeien
Voor 't vernederd Vaderland.

'Hemel! (roept hy) doe my sneven,
'k Vraag u hulp noch wraak voor my;
Maar behoud mijn kroost in 't leven,
Dat het eens zijn Land bevrij'!' -

Gesler grimlacht:'Zoo, Vermetele,
Zit den jongen dat in 't bloed?
'k Weet, zoo dit uw hart nog ketele,
Hoe ik dit verhoeden moet.' -

* Nieuwe Dichtschakeering I, 132.

Gesler wenkt, en voor zijn oogen
Wordt het knaapjen ingebracht;
Lachend, van geen schrik bewogen,
En onwetend wat hem wacht.

Tell ontzet; zijn kniën knikken;
Naauwlijks roept hy: ‘ô mijn God!’
Landvoogd, smeeken stem en blikken,
Spaar my in dit overschot! -

Ach! de blikken van een vader
Zijn verstaanbrer dan de taal.
Gesler andwoordt: ‘Neen, verrader,
Beide treft het zelfde staal!’ -

Daar, daar zijgt de krijgsman neder,
En ontlast zich, gantsch vermand:
‘Geef mijn kind de vrijheid weder,
Ik....verzaak mijn Vaderland.’ -

‘Neen (spreekt Gesler), hy zal sterven;
Of gy schutter, zoo vermaard,
Moet het door uw kunst verwerven,
Dat hem 't leven zij gespaard.

Stel dat kind op vijftig schreden
Met een appel op zijn hoofd,
En mijn gramschap is verbeden
Zoo uw schot dien appel klooft.

Mist gy, - beide moet gy sneven!
Treft gy, - beide zijt gy vrij!
Waarom, woestaart, thands te beven?
Vrees geen trouwloosheid in my.

Zwakken trotsen, zwakken breken
   't Eens gegeven woord, ik niet.
Ik behoef geen slaventreken,
   Ik, die hier als Vorst gebied!

Boeit hem los!' - Zijn banden vallen;
   't Lieve wicht vliegt aan zijn hart.
Tranen, ja by duizendtallen,
   Toonen niets van zulk een smart.

'Landvoogd (zegt hy), ja, ik sidder.
   'k Zie hier pijl en boog gereed;
Maar, vond rampspoed ooit verbidder, -
   Dit uw vonnis is te wreed. -

'k Wil 't my echter niet onttrekken.
   Geef slechts uitstel voor één dag,
('k Mocht mijn kind ten beul verstrekken)
   Dat mijn bloed bedaren mag.' -

'Niet een uur,' zegt de onverwrikbre,
   Die nooit last herroepen had.
'Toon u thands nog d' onverschrikbre
   Die zich 't uiterste vermat.' -

Tell omvangt den dierbren kleenen
   Met een vaderlijk gevoel,
Maar verbiedt zijn oog te weenen,
   Schemerblikkend op het doel.

't Ergloos knaapjen lacht hem tegen,
   Daar hy aanlegt met de schicht.
Slechts een hairbreed, God van zegen!
   Of hy moordt het lieve wicht.

De ijffel siddert in zijn vingeren,
   En de pijl op 't spannend koord;
Hemel! met het minste slingeren
   Is dat lief gelaat doorboord. -

God is met hem. - Onbeschadigd
   Valt daar de appel van het hoofd,
(De Almacht heeft het kind verdadigd)
   De appel, door den pijl gekloofd.

't Jongske vliegt hem weêr in de armen,
   Weêrgegeven pand van God.
Die zich de onschuld weet te erbarmen,
   Hy bestuurde 't hachlijk schot!

Christen -! ja, de vader beefde;
   Maar zijn teder huwlijkspand,
Schoon de pijl te hemwaart streefde,
   Zag gerust op 's vaders hand.

Vader, sprak zijn hart, mijn vader,
   Is zijn' lievling nimmer wreed;
Wat van zijne hand my nader',
   Is een weldaad, en geen leed.

Waarom, waarom dan, de ontroering,
   Als uws Vaders boog zich kromt?
Waartoe dan die schrikvervoering,
   Als zijn donder om u gromt?

Vaster dan ooit boogbedwinger
Treft die schutter die nooit mist:
Nimmer faalt of beeft Zijn vinger,
En uw lot is steeds beslist.

Laat u 't leed dan nooit vertsagen,
Hoe het dreige, nijp', of prang'!
De Almacht schept geen welbehagen
In Zijns schepsels ondergang.

1818.

De twee broeders voor Bommel.* (In 1599.)

‘Wie zijt gy, krijgsman zoo vol moed,
Met wien ik gistren streed;
Wiens arm my reeds met d' eersten slag
Het voorhoofd duizlen deed?

't Was de aftocht-roffel van de trom
Die u mijn oog onttrok;
Maar 'k voel den zwaardslag nog op 't hoofd,
En hier in 't hart, den wrok.

Kom thands, vernieuwen wy 't gevecht,
En toon'we wie wy zijn.
De kans moet tusschen ons beslist.
Uw leven, of het mijn!’ -

* Krekelzangen II, 123.

Dus sprak, voor Bommels sterken wal,
De stoute Van der Zaan,
Die onder Nassaus vaandels vocht,
Een Spaanschen krijger aan.

De Spanjaart ziet verwondert op,
En ‘Brave makker, neen,
(Dus zegt hy) niet om ijdlen roem!
Ik vecht uit plicht-alleen.

Aan 't kalfsvel deed ik eenmaal eed:
'k Gehoorzaam als dat spreekt,
Hoe smartlijk me ieder bloeddrup valt
Die van mijn lemmer leekt:

Maar 'k heb geen vijand in dit land,
'k Behoor het toe, als gy;
En 't is in weêrwil van mijn hart,
Wien uwer ik bestrij.’ -

‘Hoe! (sprak de Staatsche,) Hollands bloed!
Dat tegen Holland vecht!’ -
‘'k Werd, kind, by Spanjaarts grootgebracht;
'k Ben aan hun kerk gehecht.’ -

‘Is 't mooglijk! kind...? Aan Spanjes kust?’ -
‘Nog naauwlijks derdhalf jaar,
En, Wees door beider Oudren dood,
Hervond ik 't leven daar.’ -

‘Uw Vader?’ - ‘Was een stugge Fries,
Een zeeman, nooit versaagd.
Een schipbreuk wierp ons daar op 't strand.
Doch waarom dus gevraagd?’ -

‘Zijn naam?’ - ‘Wat zou diens Vaders naam?
Die 't leven my behield,
Diens naam nam ik als kweekling aan,
Door dankbaarheid bezield.’ -

‘ô Wist gy....Neen, verheel my niets,
Ik verg dit, vreemdling, spreek!
Mijn bloed ontroert by 't geen gy zegt;
Geheel mijn hart wordt week.

Ja wist gy....Vreemdling, nogmaals, spreek.
'k Weet zelf niet wat my drijft;
Maar, zeg my, zeg me uws Vaders naam;
Geheel mijn bloed verstijft.’ -

‘Zijn naam’ - ‘ô Meld hem!’ - ‘Van der Zaan.’ -
‘Gerechte Hemel! hoe!
Mijn Broeder! - Heb ik wel verstaan?
Mijn God, waar kwam ik toe!’

Daar valt hy, zwijmende, als versteend,
Den Spanjaart op het hart;
Zijne armen klemmen om zijn borst:
En deze staat verward.

Een snik, een zielzucht geeft hem 't licht,
De stem, den adem, weêr.
‘Mijn Broeder (zegt hy), dank zij God!
Wy zijn geen vijand meer.

Uw Vader was de mijne meê;
Eén Moeder zoogde ons beî.
Ik ben uw ouder broeder Wif.
Die in uw armen schrei.

Gy zijt hun Egge, my zoo waard
Wanneer ik hen verliet.
U voerden ze op het meir van hier;
En ach! zy keerden niet.

God gaf me u heden dan te rug!
Hy, altijd wijs en goed!
Hy heeft in dit gezegend uur,
Een broedermoord verhoed!

Kom, volg my, deel uws broeders erf!
Wat staat gy dus bedeesd?
Wy beiden dienen eenen God,
Die beider hart doorleest.' -

De Spanjaart drukt hem aan de borst,
Met broederlijk gevoel.
'Ach! (zegt hy), zoo ik 't hopen kon! -
Neen, acht mijn hart niet koel. -

Maar 'k zwoer mijn kerk en koning trouw:
Die breken....kan ik niet:
En, broeder! - ô Wat twijfeling! -
Wat vreeselijk verschiet! -

Mijn hand - met broederbloed bedrupt
In weêrwil van mijn hart? -
Mijn hart - verzaker van zijn eed? -
ô Duldelooze smart! -

Neen, Hemel! dat vermag ik nooit.
Waar ik mijne oogen sla,
't Is vloek aan de eene en de andre zij',
En 't wroegen volgt my na.

ô Dat ik in dit oogenblik,
   Een' broeder, lang gezocht,
(Dus zegt hy met een diepen zucht),
   In de armen sterven mocht! -

Ja, dat ik in dees teedre stond,
   Van uwen arm bekneld,
In 't smaken dezer reine vreugd
   Nog schuldloos wierd' geveld!' -

'Mijn broeder (roept zijn broeder uit);
   Ja, gave ons beider God
Te sneuvlen aan elkanders hart
   Door een en 't zelfde schot!' -

Hy sprak. Het flikkert van den wal,
   En eer men 't buldren hoort,
Heeft de eigen kogel uit een slang
   Hun beider borst doorboord.

1818.

Radagijs,
Koning van Warmond.*

I.

Wat verder van den Hellespont
  Dan van den Diemerdijk,
Lag eenmaal in dit wareldrond
  Een machtig koninkrijk.

't Was daar, waar de oude vader Rhijn,
  In 't wandlen half verstijfd,
Van water zwaarder dan van wijn,
  Zijn golfjens strandwaart drijft.

Daar rees, maar neen, zoo heet het niet,
  (Veel beter zweeg ik stil!)
Een Dichter spreekt als of hy 't ziet,
  En ziet, hetgeen hy wil.

Daar rijst aan Ledes zachten stroom,
  De throon van Warmeland,
Die, tot den Saxenheimschen boôm,
  Het aardrijk overspant.

Daar leeft de koning Radagijs
  Met Warmonds koningin;
Een Mavors in het slachtgekrijsch,
  Een doffer in de min;

* Nederlandsche Muzen-Almanak, 1819.

Gelukkig door den teedren band
Der hemelzalige Echt,
Dien schoone Thiedelindes hand
Met enkel roos doorvlecht.

Die Gâ, uit Frankisch bloed geteeld,
Bevallig, als Dioon
Met Rubens kleuren afgebeeld,
Maar dan, nog eens zoo schoon.

Zijn vader lei in 't stervensuur
Hun beider handen saam.
Hy, schrik van ieder Nagebuur
Door zijn ontzachtbren naam.

Want ieder wist van heinde en veer,
Van hier tot 's aardrijks as,
En over 't kolokwintenmeir,
Wie Hermengiskel was.

‘Mijn zoon (dus klonk des veegen taal,
Door zucht op zucht gestuit,)
Wie ooit u aanzoek' tot gemaal,
Neem nooit een Britsche bruid.

Ik weet, de luister van mijn staf
Steekt England fel in 't oog;
Maar eerder keer ik me om in 't graf,
Dan ik zoo'n echt gedoog'.

Thiedlinde zij uw echtgenoot!
Haar kies ik tot mijn Snaar;
En daarom, levendig of dood,
Geluk, geluk met haar!’

Hier sloot het onvermurwbre lot
   Den nooit volprezen Vorst
Zijn mond en oogleên als een pot,
   En 's levens ader borst.

De held was dood; zy waren 't eens;
   En plechtig was de trouw;
Dus, na wat huilens en geweens,
   Zy werden man en vrouw.

Wie thands gelukkiger op aard
   Dan dees vereende twee? -
Geen kneutertj' in de maand van Maart,
   Geen bruinvisch in de zee.

Maar ach! die wreevle schikgodin,
   Die lust uit tranen put,
Was nijdig op hun huwlijksmin,
   En al die vreugd was....fut!

De staf van 't machtig eiland Wight,
   (Als Alwin was verhuisd,)
Berustede in dit tijdsgewricht
   In maagdelijke vuist.

Thalestris Ella voerde dien
   Met mannelijken moed:
En England, moê van weer te biên,
   Viel eindlijk haar te voet.

Maar, wat zich in haar kluisters boog,
   Haar hart bleef onvoldaan;
Iets grootschers stak haar nog in 't oog,
   En - Warmond moest er aan.

De naam van eedlen Radagijs
Vermoeide steeds de Faam:
Wat dapper, minlijk was, of wijs,
Vereenigde in dien naam.

Die naam en Warmonds koningdom,
Zie daar haar hoogste doel,
En, sints die zucht haar borst ontglom,
Haar eenigste gevoel!

Zy stapt met honderdduizend man
Van 't een op 't ander strand,
En houdt (de wareld beeft er van)
By Warmonds grenspaal stand.

Haar Heirbô, met een leeuw op 't hart,
Een andren op zijn rug,
En achtbaar als een oude Bard,
Maar als Merkuur zoo vlug:

Haar Heirbô streeft de throonzaal in
Waar Thiedelinde zat,
En, vrolijk met haar Hofgezin,
Een bosch radijzen at.

Want, van zijn Adeldom verzeld,
Was Radagijs ter jacht,
En joeg de wachtels uit het veld,
De kikkers uit de gracht.

Dus zat zy, in haar vrouwenstoet,
Met koninklijk ontzag;
Die 't spinnewiel vast snorren doet,
En vlasch herschept tot rag.

Hier nadert haar die krijgsheraut,
   En buigt met hoofd en kroon,
En toont zijn wapenstaf van goud,
   En spreekt met forschen toon:

‘Uit naam van Ella brenge ik hier
   Aan koning, volk, en land,
Aan slachtvee, pluimvee, visch, en pier,
   Een' eeuwgen oorlogsbrand.

Ik zeg den grond verwoesting aan;
   Den Warmers, roof en dood;
Zoo lang er gras op 't veld zal staan,
   Of water in één sloot:

Den Vorst, een muilband als een fret,
   Een boei van klinkklaar staal;
In 't kerkerhol, of Ellaas bed;
   Als krijgsslaaf of gemaal!

Hy kiez', en onderwerp' zich dra!
   Gevangenis of echt!
Want, zoo dit daglicht onderga,
   Zijn noodlot is beslecht!’

II.

De Heirbô had zijn wreede last
   Met fierheid uitgebromd,
En alles, van den schrik verrast,
   Bleef siddrend en verstomd.

Maar wie, wie maalt Thiedlindes schrik!
Hoe schokt haar 't week gemoed!
De wanhoop vonkelt in haar blik;
De woede, door haar bloed.

'Wat! (zegt ze,) oneedle wapenknecht....!'
Doch reeds verliet hy 't Hof.
Licht had ze er anders bygezegd:
'Gy maakt het veel te grof.'

Maar thands, in edel zelf bedwang,
Versmoort zy 't geen zy denkt,
Tot Febus by zijn ondergang
Haar Gâ haar wederschenkt.

Zijn fierc koninklijke tred
Verkondt hem langs den trap:
Zijn muiltjens zijn reeds klaar gezet,
En zilvren avondnap.

Die nap, met oude kuit gevuld,
Die forscher is dan wijn,
De randen van de kroes verguldt,
En riekt als ambrozijn.

Blijmoedig, juichende in zijn vangst,
(Vijf mossen, één konijn,)
Is thands zijn eenigste verlangst,
Een kus van Tiedelijn.

ô Zalig was die avondstond,
Die, na een milde jacht,
Hem vrolijk aan zijn Tietjens mond,
Aan Tietjens boezem bracht.

Hy nadert, strekt haar de armen uit,
Maar beeft als hy ze ziet:
Thiedlinde! zy, de smart ten buit!
Wier schoot van tranen vliet!

Verwonderd ziet hy om en om:
De Hofstoet staat bedeesd.
Ja, zelfs de kwartel houdt zich stom,
Al is het maar een beest.

Hy wenkt, en in een oogenblik
Wijkt alles uit de zaal,
En nu breekt nieuwe snik op snik
Thiedlindes droef verhaal.

‘Ach (zegt zy) wie, wie dacht dit ooit!
De schrik van Oost en West
Heeft hier haar krijgsbanier ontplooid,
Haar legertent gevest.

Ja, Ella, Ella, denk eens aan!
Zy kondigt ons den krijg;
En....'k kon u meer nog doen verstaan,
Maar 't best is, dat ik zwijg.’ -

‘Neen, zwijg niet (roept hy,) dierbre Gâ,
Neen, meld my al het leed.
In spijt van 's noodlots ongenâ,
Mijn’ moed is niets te wreed.

‘Dees borst is halsberg en pantsier,
Dit hoofd, den helm gewend:
En, grijp ik strijdaxt of rapier,
De krijg is haast ten end’.

‘Dit weet ge, en de oorlog (stel ik wis,)
Ontroert u niet zoo zeer:
Maar zeg my wat er verder is;
Wat is dat aaklig m e e r ?’ -

‘Helaas! (herneemt ze,) 't is om. niet,
Indien ik 't u verheel.
De stroom, die uit mijn oogen schiet,
Ontdekt u reeds te veel.

Die Ella....Maar het gruwzaam woord
Besterft my in den mond.
Ach had mijn oor het nooit gehoord!
Hier - heeft het my gewond.

Die Ella wil uw Egâ zijn!
(Zoo! zegt hy, schuilt het daar?)
En ik, rampzaalge Thiedelijn!
Ik -! onderdoen voor haar!’ -

‘'t Is hard (dus zegt hy,) op mijn eer!
Maar - zoo ik 't wel bekijk -
Waarheen, en hoe ik 't blaadtjen keer,
Zy heeft wel wat gelijk.

Het heugt my, hoe voor honderd jaar,
Eer ik of zy bestond,
Mijn Overgrootvaârs Bestevaâr
Ons reeds aan één verbond.

Dat huwlijk was een Staatsverdrag,
Gemaakt door kroon met kroon;
Hetgeen geene afkomst breken mag;
Geen nazaat op den throon.’ -

‘Uw vader....?’ ‘Was een oude sul,
   En wist niet wat hy dreef.’ -
‘Onze Echtknoop....?’ ‘Is voorzeker nul.
   Ja nul, zoo waar ik leef.’ -

‘En wy, wy ruilden hart en hand,
   En juichten in die trouw.’ -
‘Het schoot my toen niet in 't verstand;
   En gy, gy waart een vrouw.’ -

‘Mijn weêrhelft!’ - ‘Lieve Thiedelind!’ -
   ‘Mijn wellust, mijn gemaal!
Ach! heeft uw hart my ooit bemind?
   Gy moordt my door die taal.

Wat wierd van my, verlaten weêuw,
   Indien gy my verstiet?
Waar voerde ik dan mijn' jammerschreeuw?
   Waar endde ik mijn verdriet?’ -

‘Nu, (zegt hy,) de eerste zoudt gy niet,
   Noch ook de laatste zijn.
Bedenk! - de minlijke Alpaïed!
   Dit voorbeeld gaf Pepijn.’ -

‘Dit, Wreedaart! is dan al uw troost!
   Dit zegt my Radagijs!
En zonder dat zijn voorhoofd bloost,
   Of 't bloed hem stolt tot ijs!’ -

‘Sus, sus! 't loopt mooglijk niet zoo slim.
   Ga welgemoed naar bed.
Nog vecht ge met een bloote schim;
   't Wordt alles licht bered.

Ik ben geen lafaart, week en blô,
   Als ik de krijgsspeer dril;
En 'k trouw niet om een haverstroo
   Met ieder die maar wil.

In 't korte; wees maar niet beschroomd,
   Zet alle vrees ter zij,;
Indien het tot het uiterst koomt,
   Zy vindt haar' man aan my.' -

'Dit hoop ik! Nu, mijn ziel herleeft. -
   Vaarwel, en goede nacht! -
Doch....voel eens hoe mijn hartje beeft. -
   Vooral, hou goede wacht!' -

III.

De koning legt zich neêr in 't dons
   En rust zijn matte leên;
Maar zy, bevreesd voor 't minst gebons,
   Sluipt op haar kousjens heen;

Versterkt de wacht aan deur en poort;
   Verbiedt dat iemand slaap;
Schenkt elken man een zilvren oort,
   Een groot aan ieder knaap.

Nu zoekt ze in 't stille ledikant
   Verpoozing van haar smart;
Het hoofd gebukt op de eene hand,
   En de andere op het hart.

Zy waakt, zy woelt, zy sluimert in;
Tot haar een droom verkwikt:
Een droom die haar verdoolden zin
In zachte banden strikt.

Zy droomt van plechtig feestgebaar,
Zich-zelve, en Radagijs,
En palmloof om een kerkaltaar,
Naar kloosterlijke wijs:

Zy ziet een lichtstraal van omhoog,
Die op haar boezem straalt;
Een luchtgeest uit d' azuren boog,
Die aan haar zijde daalt:

Die luchtgeest roept haar vrede toe,
En de aard ontzinkt haar voet;
Als 't bulken van haar lievlingkoe
Haar slaap verstuiven doet.

Ze ontzet, en hoort een dof geluid,
En rammlend krijgsgeraas;
En wipt het eenzaam leger uit,
Trots de allerbeste haas.

Doch waar, waar vliegt, waar ijlt zy toch?
Wat tast haar blanke hand;
Nog bevend van het droombedrog,
In 't duister naar den wand? -

Toef, teedre! toef: ach! al te vroeg
Verneemt gy 't geen gebeurt.
Die tijding komt nog tijds genoeg,
Die 't hart u openscheurt.

Maar moedige Ella had de nacht,
Na 't tijdperk van beraad,
Met Heldenkoenheid afgewacht
In 't volle krijgsgewaad.

En naauw ontrolde 't hemelfloers
Zich over 't halve rond,
Of Ella, zonder veel rumoers,
Betrekt des vijands grond.

In minder dan een oogwenk tijds,
Dan 't draaien van mijn hand,
Stond heel het Rijk van Radagijs
Bedekt en overmand.

Bedenk eens! 't Warmondsch rijksgebied,
En honderdduizend man,
Wat plekjen gronds dit open liet?
Helaas! geen halve span.

Ja zelfs, zoo nog 't historieblad
Geen leugentaal getuigt,
Geen dak, waarop geen manschap zat!
Geen schoorsteen, die niet buigt!

De koningswacht, gedoscht in 't staal,
Aan 't overrompeld Slot,
Lag snorkend in het Hofportaal,
Als varkens in hun kot.

Kloekmoedig dronk zy 't lijf zich vol
Voor Thiedelindes fooi,
En, de oogen draaiende als een tol,
Kroop ieder naar zijn kooi.

Nu zag men Hofzaal, slaapsalet,
Ja, tot den zwijnstal toe,
Met Brittenlandsche macht bezet,
En niemand wist er, hoe?

Het leger stond op een geprest,
Verschriklijk voor het oog,
Naar 't voorbeeld van een muizennest;
Wel drie, ja vier man hoog.

De Vorst, halfslapend by 't gerucht,
Springt uit de zwanenpluim;
Zijn boezem hijgt van oorlogszucht,
Zijn lippen blazen schuim.

Ja 't scheen byna, of de oude kuit,
Die in zijn hersens klom,
Hem schitterde ten oogen uit,
En door zijn konen glom.

Hy slaat de rechterhand aan 't zwaard,
De linker aan de scheê,
Maar schoon hy kracht noch poging spaart,
Het lemmer wil niet meê.

Wat vloekbre geest, wat tooverkracht,
(Dus klinkt zijn schorre stem,)
‘Wat spook beheerscht dees schrikbre nacht,
En laat my hier in klem!’

Helaas! hoe fel zijn gramschap bruischt,
Vergeefsch was 't, wat hy trok:
Geen degen hield hy in de vuist;
Het was de beddestok.

Hy ziet het, siddert, knersetandt,
   En weet niet wat hy doet:
Maar eindlijk, heel zijn ziel ontbrandt
   Van dubblen heldenmoed.

‘De woede (roept hy) die my blaakt,
   Maakt alles tot geweer:
Stort, snoodaarts! 'kben thands half ontwaakt,
   Voor dees mijn slagen neêr!’

Hy heft - maar vruchtloos tandgeknerst!
   In 't prangende gedrang
Blijft de arm hem stijf aan 't lijf geperst,
   En 't wapen - is te lang.

Ook dees, dees laatste proef mislukt!
   Wat zal hy thands bestaan? -
Helaas! voor 't wrange lot gebukt,
   Neemt hy de ketens aan.

Thands nadert de eedle Amazoon,
   Met nooit zoo'n hooge borst,
Verövraares van Warmonds kroon
   En Warmonds dappren Vorst.

Zy bliksemt met d' ontbloten kling,
   In fieren staatsietooi,
En ziet op d' overwonneling
   Als 't havikj' op zijn prooi.

Haar volgt een priester, oud en grijs,
   En, in eens omziens tijd,
Daar trouwt zy d'armen Radagijs,
   Zijn eigen baard ten spijt. -

aant. Wat doet nu de eedle Thiedelind?
Helaas! zy zwijmt van rouw,
En 't eerste klooster dat zy vindt,
Daar wordt zy Stiftsmevrouw.

1819.

De kluizenaar aan den Pindus.*

Or se tu sei vil scrva, è il tuo servaggio
(Non ti lagnar) giustizia, e non oltraggio.

TASSO I. St. 51.

EEN KLEPT.
Zit ge daar in stille beden
Rustig in uw rieten kluis?
Kom, te wapen opgetreden!
Ginder ruischt het krijgsgedruis. -

DE KLUIZENAAR.
Ik te wapen? ik ten strijde?
Tegen U? of dat gezag
Dat my tot dit uur bevrijdde
Van uw helschen roovrendagg'? -

DE KLEPT.
Roover ben ik, als mijn vaderen,
Ja, daar draag ik glorie op.
En geen bloeddrop in mijn aderen,
Of de haat bezielt dien drop.

Eeuwen schuilden we in de bosschen,
En we leefden van den roof;
Maar - nu komen we u verlossen
Van geweld en wangeloof. -

* Nasprokkeling, 105.

DE KLUIZENAAR.

Gy, geweldnaars en Godloozen!
Gy die Kruis en Recht vertreedt,
En, in slaverny des boozen,
Van geen God of Heiland weet!

Weg van my, gevloekte rotten,
Pesten van mijn Vaderland!
Uw Banier is God bespotten,
En uw Vrijheid, Duivlenband.

Neen, Godslasterlijke snooden!
Neemt mijn leven met mijn vloek;
Zie mijn borst u aangeboden;
Dit 's de Vrijheid die ik zoek!

Neen, ik haat geen Muzulmannen,
Wier gemoed mijn HEILAND eert;
Maar een Moedwil van tijrannen
Die op Vrijheidsnaam regeert.

HY zal, wie Hem eert, verlichten,
Als 't Genadig uur daar is;
Maar die Heidensche outers stichten,
Zijn Zijn Hemelwraak gewis!

Vuige slaven der Helleenen,
Vreemd aan 't oude Grieksche bloed;
Broedsel, aan de paardenspenen
Van Tartaren opgevoed!

Gaat, verblindt met vrijheidschreeuwen
't Dom gepeupel dat u vleit;
't Voegt den schandvlek aller eeuwen
Dien zich 't onverpand bereidt.

Ik verfoei u, Moordenaren,
Eens Euroop tot geesselroê;
En aan u den vloek te sparen,
Koomt geen' eerlijk Christen toe! -

Hier, hier zweeg hy; hief Zijn handen
Met een kalm gelaat tot God;
En de Klept, in 't knarsentanden,
Dreef hem 't moordtuig door den strot.

1825.

Het wiel van Heusden.*

‘Men roept, men roept van d' overkant
Der Burchtgracht, eedle vrouw!
Het schijnt een reiziger in nood,
Die trantelt van de koû.’ -

‘Een Reiziger? Wy zijn alleen,
En mijn Gemaal is verr'.
Wat ware 't, zoo er onraad school,
Als ik de deur ontsperr'!’

* Nederlandsche Muzen-Almanak, 1821, 149.

‘Het maanlicht schijnt, hy 's onverzeld: -
Zijn uitzicht spelt geen kwaad: -
De wind snijdt fel, de sneeuwlok valt: -
Wat vreest gy voor verraad?’

‘Welaan dan! laat de valbrug neêr,
En lei hem in de zaal.
Maar, Herman, hou een wakend oog.
Ik beef voor dit onthaal.

Ik weet niet welk een voorgevoel,
Wat heimelijke schrik,
Zich van mijn boezem meester maakt
Als in een oogenblik.’ -

De valbrug daalt, de poort ontsluit,
De Reizende treedt in,
En wordt de Burchtzaal opgeleid
By Roberts gemalin.

Zijn houding fluistert eerbred in;
Hy draagt den boezem hoog;
En meer dan Krijgsmans waardigheid
Ontschittert aan zijn oog.

Zijn stem, schoon thands door 't weêr verschraald,
Klinkt deftig uit de borst;
En ieder voetstap, ieder wenk,
Draagt kenmerk van een Vorst.

Zy-zelve zit met ééne Maagd
(Die aan heur zijde staat,)
De hand aan 't snorrend spinnewiel,
En spint een purpren draad.

Een zilvren lampjen aan 't gewelf
   Geeft flaauw en scheemrend licht,
En werpt een schaduw over haar,
   Maar schijnt hem in 't gezicht.

‘Wees welkom (zegt zy), vreemdeling;
   Ontschuil hier 't baldrend weêr,
En smaak hier 't brood van onze teelt,
   En zit bemoedigd neêr.

Zie daar een zetel; hier den disch,
   Met avondbrood gedekt;
En 't zachte leger wordt gespreid,
   Dat gy uw leden strekt!’ -

‘“Ik neem, (dus spreekt hy,) eedle vrouw,
   Uw aanbod dankende aan;
Uw dak, uw brood, uw waterdronk,
   Als moede en mat gegaan.

Maar neen, geen koets omvangt my 't lijf,
   Geen leden strek ik uit;
Zoo lang ik 't geen ik zoek, niet vind;
   En 'k zoek - een dierbre spruit.”’ -

‘Een spruit?’ Vraagt Ada, diep geroerd. -
   ‘“Een dochter (zegt hy), ja!
En de eenige uit een zalige Echt;
   Om wie ik zwerven ga.

Reeds zwierde ik twee paar jaren lang
   Door zand en heiden om;
Mijn hair werd aan mijn slapen grijs,
   Mijn kniën stram en krom.

Dan, dan eerst rust ik 't moede lijf,
   En strek ik 't op de koets,
Als God mij 't kostlijk pand hergeeft,
   De laatste hoop mijns bloeds.

Dit zwoer, dit houde ik.”’ - Ada zucht;
   ‘Ach!’ zegt zy, en verbleekt.
Thands kent zy hem die voor haar staat
   Wiens taal haar ziel doorsteekt.

Haar borst verkropt, en vindt geen lucht;
   Haar tong is vastgeklemd;
En 't hoofd zinkt snikkend naar den schoot,
   Die van heur tranen zwemt.

Zy twijfelt, hoe of wat te doen?
   Wat taal is 't die hier voegt?
En hoe verbergt zy d'ijsbren schok
   Waarvan haar boezem zwoegt?

Het lamplicht knapt, en flikkert op,
   Als oogde 't naar haar om;
Maar zy verbergt zich 't aangezicht,
   En 't snorrend wiel wordt stom. -

‘“Mijn ramp, mijn Vaderlijke ramp,
   (Dus zegt de vreemde gast)
Heeft, teedre vrouw, u 't hart ontroerd,
   Uw zacht gevoel verrast.

Heb dank voor zulk een derenis;
   En de alvoorziende God,
Zoo ge eenmaal blijde moeder wordt,
   Behoede u voor mijn lot!

Beproef, ô teedre, proef het nooit,
Hoe Oudrenboezem treurt
Wanneer men uit het ingewand
Het hart voelt weggescheurd!”’ -

‘ô Hemel! (roept zy) hemel ach!’ -
Een onmacht grijpt haar aan.
Haar Maagd schiet toe, de Grijzaart schrikt.
Hoe zal het hier vergaan?

Men sprenkelt haar 't ontverfd gelaat
Met frisch geschepte born;
Men houdt ze een vlaschwiek vlammend voor,
Met rookende eikelkorn.

Zy gilt! verwilderd heft zy 't oog,
En slaat het woest in 't rond;
Maar 't sluit zich door een krampstuip weêr,
Met saamgeschroefden mond.

De tanden kleppren op elkaâr,
Of klemmen stijf op één;
En 't lichaam, van zijne angst vermast,
Blijft roerloos als een steen. -

Nu klinkt de jachthoorn door de lucht,
En davert aan de poort.
Die schok hergeeft haar d' ademtocht:
Zy heeft de stem gehoord.

‘'t Is Heusden! (roept zy) Hemel, dank!
Ja, 't is mijn Echtgenoot!
Zijn weêrkomst vloog mijn hoop vooruit;
Hy redt my van de dood!’ -

Men opende; - de Ridder stijgt
   Langs d' ouden marmertrap: -
Men hoort door 't holle gangportaal
   Den weêrgalm van zijn stap. -

Daar vliegt hem de Egâ nu om 't hart;
   Daar zinkt zy aan zijn knie,
‘Ach (zegt ze) de Almagt zij geloofd,
   Dat ik u wederzie!’ -

‘Wat deert u, Dierbre?’ - ‘Zie slechts om!
   Beschouw wie voor u staat;
En dan, Geliefde, vraag niet meer,
   Waarom my 't hart dus slaat.’ -

De schildknaap nadert met zijn toorts,
   De Burchtzaal is verlicht:
‘Wat wonder, (roept de Ridder uit!)
   Wat koomt my voor 't gezicht!

Hoe! (zegt hy,) Englands Koning hier!’
   ‘“Hoe! Heusden (roept de Vorst)!”’ -
En zy schreeuwt ‘ô mijn vader,’ uit,
   Met sidderende borst.

‘ô (Roept zy)! ô vergeef!’ - en valt
   Dien Vader aan zijn voet;
En Ethelyn, zich-zelv' ontrukt,
   Verstijft en kookt het bloed.

‘“Ja (zegt hy), 'k ben die Ethelyn,
   Die vader zonder kind,
Die 't hier den Roover wedereischt,
   In wiens geweld hy 't vindt.

Hergeef, gy, Roover, dees uw prooi -
   Of - sidder voor mijn zwaard!”’ -
‘Ik siddren? ik!’ roept Heusden uit,
   Kloekmoedig, maar bedaard:

‘De Hemel schonk my Adaas hart;
   Ik smeekte u om haar hand.
   'k Ben Ridder, Vrijheer, u gelijk;
   En Koningen verwant. -

“Ik, Vader.” - Ja, uw telg ten heil.

   Wees Vader; geen tyran!
Het hart neemt geen beveldwang aan;
   De liefde gruwt daarvan.

Het Godlijk oog waakt over de Echt:
   Van God, de Huwlijksmin!
Ontmenschte, streve uw overmoed
   Daar vruchtloos tegen in!

Een heilige Echt voor de eeuwigheid
   Verbindt ons hart en hand,
En zegende haar kuischen schoot
   Door 't tederst liefdepand.

Verstomt gy? - Trap uw telg op 't hart,
   Wreedaartige barbaar!
Als Vader hebt gy 't diep gegriefd;
   Voleind als Moordenaar!

Of - keer tot menschlijkheid te rug,
   En hoor de stem van 't bloed;
En dan - zie 't bloed van Teisterband
   Met Ada aan uw voet!’ -

Den Grijzaart beven hart en kniên:
   Zijn oog ontvloeit een traan. -
Zijn kroost, en Heusden, aan zijn voet! -
   Hy ziet ze zwijgende aan.

‘Mijn Vader (barst thands Ada uit),
   ô! Zegen onze Trouw!
Die zegen zal ons hemel zijn!
   Die eindigt allen rouw!’ -

Nu breken 's Konings tranen los,
   En stroomen als een vloed.
‘“Gy, Hemel, (zegt hy) wilt het dus;
   Gy, die mijn wrok verzoet!

Mijn kindren, ja, vergeve u God
   De smart, my toegebracht!
   Hy schonk mijne Ada aan een Held,
Een Koninklijk geslacht!

Rijs, Ada! brave Heusden, rijs!
   Omhelst my! 'k Ben te vreên:
De Hemel gaf mijn dochter weêr,
   En schenkt me een zoon met één.

ô Bloeie uw huis, eeuw in, eeuw uit,
   Door Telgen, onzer waard;
Doorluchtig door een edel hart!
   Doorluchtig door het zwaard!

En voere 't in zijn wapenschild
   Het snorrend purperwiel,
Waarby ik 't kleinood wedervond,
   Het leven van mijn ziel!

Rust thands, mijn matte leden, rust,
En strekt u over 't dons!
Gelofte en eed, gy zijt voldaan:
Want God hereenigde ons."'

1821.

Bruiloftsbrand.*

Een Edelman reed door zijn hertenwarand,
Met schuimende teugels en toomen;
Zijn rechtsban ging over het groenende land
En over de blaauwende stroomen:
Maar wat zegt het, rijk zijn, of machtig, of Vorst,
By 't zuchtjen van liefde uit een Maagdlijke borst!

In 't bosch liep een wandlaar zijn schenkelen plat,
En 't trotschte miljoenen van hakkers;
De visch van zijn vijvers verdrong zich in 't nat;
Zijn ploeg sneed door mijlen van akkers:
Maar wat is 't bezitten van akkers of grond,
By 't kusjen der liefde op een blozenden mond.

Wel honderden melken zijn vee in de wei.
En voeren zijn oogst in de schuren;
Wel honderden staan er in 't gouden livrei,
In 't Slot, op zijn wenken te turen:
Maar wat is vermogen, of schat of geweld,
Waar 't snoer van de liefde het hart heeft omkneld!

* Krekelzangen I, 109.

Geen hemel is blaauw meer, geen boschjen meer groen;
Waar 't hart van de Min is bevangen:
Straks wijken en jachtlust, en oogst, en plantsoen,
Voor 't roosjen van Celiaas wangen.
Haar ziet hy, haar denkt hy, en brandt in haar min;
En drinkt uit haar oogen den toovergloed in.

Zachtmoedig en zedig, en buigzaam als wasch,
Gelijkt zy 't viooltjen der velden:
Zijn borst staat in vlammen en blakert tot asch,
En zou dit zijn oog dan niet melden?
Ja, 't spreekt tot haar hartjen, het vonkelt zich uit: -
Ze ontroert, en een traantjen....Daar is zy zijn bruid!

Op 't Lustslot des Ridders was 't Bruilofts onthaal;
Men weet er van vrees noch allarmen:
De Bruigom wordt dartel en vrijer van taal,
En zy - zinkt beschaamd in zijne armen.
Hy liefkoost en dartelt; zy glimlacht, maar ach!
Een traantjen van weemoed breekt door by dien lach.

Nu lept hy die traan van haar blozende wang;
Die kus doet er meer nog ontschieten.
‘Mijn dierbre, dus zegt hy, hoe zucht gy zoo bang,
En wat doet u tranen vergieten?’ -
‘Ach! wordt gy dat lichtjen, zoo blaauw en zoo naar,
(Dus fluistert ze) op 't hoofd van Ragosk niet gewaar?’

‘Och laat daar dat lichtjen, 't mag blaauw zijn of rood:
Hem moog het (den mijdigaart) deeren!
Geen vlammetjen spelt ons gevaren of dood,
Wier boezems gants andre verteeren.
Hier blaken my vlammen van heviger gloed,
Die vreugde noch kommer verflikkeren doet!

De Nijdigaart hoort iets van 't vluchtige woord,
   En bijt op zijn loodkleurde lippen;
Verzwelgt het, en rochelt van wraakzucht en moord,
   Maar laat zich geen wenkjen ontslippen.
Vergeefs vroeg hy 't meisjen de vreugd van haar schoot;
Nu zweert de verrader aan beide de dood.

Heel de avond verdronk in de schuimende kop,
   In Heilwensch en juichende zangen.
De middernacht daalt, en de Bruigom staat op,
   Doortinteld van 't gloeiendst verlangen.
De Speelnoots geleiden het minnende Paar
Al hupplend naar 't bruidsbed op feestbom en snaar.

Een slaapzaal ontfangt haar in 't dichtst van het bosch,
   Aan woeling en toegang onttogen;
Omnesteld van zangers in vederendosch;
   Ombloessemd met myrthgroene bogen,
Waar de adem van 't Westen de zorgen verwaait,
En 't Vinkjen der Linden de morgenwacht kraait.

Thands leevren de Gasten den minlijken roof
   Aan 's Bruidegoms ongeduld over,
En juichen en schreeuwen den nachtegaal doof,
   En wekken al de Echoos van 't lover;
En keeren met dienaars en dartlend gezin,
En 't Paar blijft alleen in den Tempel der Min.

De bruiloft week af naar het feestvierend Slot;
   En 't hartjen der Bruid slaat aan 't beven.
Daar ziet Ridder Erland, en zegent zijn lot,
   De lelie met d' uchtend omzweven:
De lelie der schoonheid, en 't uchtendrobijn,
Van 't maanlicht betogen met zilversatijn.

Zy zinken en zwijmen in sluimring van lust:
   Ragosk en 't verraad blijven waken;
En durven dees vrijplaats van liefde, van rust,
   Met sluipende schreden genaken.
Hy treedt op de tenen, verslagen en stom,
Bedwingt zich den adem, en gluipt, en ziet om.

De snoodaart ontstal zich aan 't vreugdegejuich,
   En kroop naar die eenzame wanden:
Hy grijpt in het duister een vuurzwanger tuig,
   En doet er de zwavel ontbranden.
Hy lokte de ontspringende vonk uit den steen,
En legt er nu boomzwam en rijzen omheen.

Geen stervling omtrent, die den gruwel vernam!
   Geen wachter, om 't misdrijf te storen!
Het koeltjen blaast zacht in het spartlen der vlam
   En rijsjen voor rijsjen ontgloren.
De vuurgloed verspreidt zich, en hand over hand
Omgrijpt hy den voet van den beukhouten wand.

't Bruischt op, en de vlam, overwemeld met damp,
   Kruipt voort, als een slang door 't gebladert'.
De rook taant het licht van de kwijnende lamp,
   Daar 't vuur nog zijn krachten vergadert.
‘Het zuist en het knapt zoo, mijn Erland, ontwaak!’
Dus roept zy, half wakker van 't vlammengekraak.

‘ô Slaap, mijn Geliefde, mijn Dierbre, neem rust!’
   Dus zegt hy, haar ledetjens streelend.
‘'t Is 't windtjen der nacht dat de bladertjens kust,
   Door eiken- en espenloof spelend.’ -
Hy houdt haar het lijf in zijne armen omschorscht,
En zy - drukt het hoofd aan zijn zwoegende borst.

Doch haast hief de vuurgloed zijn blakenden kam,
   En weidde nu ruimer en ruimer;
Ze ontwaakt weêr, beangstigd door 't lichten der vlam,
   En wekt hem op nieuw uit zijn sluimer.
‘Ontwaak, ô mijn Erland, de vlammen slaan uit.
Reeds zie ik het schijnsel op boomen en kruid.’ -

‘ô Slaap, mijn Geliefde, en ontrust u toch niet:
   't Slaapt zoet, aan uw boezem gezegen.
't Is 't schijnsel der Maan dat gy wemelen ziet,
   Dat lacht van de bladers ons tegen.’ -
Met zijgt hy, van slaap en vermoeidheid verdoofd,
En slingert hun beiden het laken om 't hoofd.

En als nu de vlam die de kamer omvangt,
   't Vertrek als een oven doet gloeien,
Gevoelt zich haar boezem den adem geprangd,
   Terwijl zy ze als stormend hoort loeien.
‘Ontwaak, ô mijn Erland, een stikkende gloed
Verzengt hier de lakens en kookt my het bloed!’

‘ô Slaap, mijn Geliefde, wat maakt gy u bang!
   Slaap rustigjens voort in mijne armen.
Mijn adem is 't, Lieve, die stooft u de wang;
   Zoo kan zich de Liefde verwarmen!’ -
Met drukt hy een kus op haar bevenden mond,
Herzinkt in zijn sluimring, en zag nog niet rond.

Maar als nu de vuurgloed de muren doorbrandt,
   En alles rondom staat te blaken;
Nu stort zy wanhopig van 't bruidsledikant,
   En scheurt hem met drift uit het laken.
‘Sta op, ô mijn Bruîgom, mijn dierbre Gemaal!
De ruischende vlam slaat reeds in door de zaal.’ -

Hy springt van het bed, en, gestort in den gloed,
   Daagt vonken en vlammen ten strijde.
Zy grijpt hem in de armen en teugelt zijn moed,
   En klemmert zich vast om zijn zijde.
Hy - staat als de steenrots beweegloos in 't wee;
Zy - hangt aan zijn leden als 't schuim van de zee.

Hy beeft niet, maar roept by dit ijsselijk lot:
   ‘Hier mengt zich een gruweldaad onder.
Maar boven ons leeft een rechtvaardige God,
   En Hy voert een wrekenden donder!
Hier baten geen tranen, hier moed noch geweld:
Kom, sterven we, elkander in de armen gekneld!’

Daar stamelt de Schoone: ‘ô Jammer, ô ramp!
   Zoo gruwzaam den dood te gevoelen!
Mijn hoofd splijt van hitte, mijn borst van den damp!
   ô Laat my uw adem verkoelen!’
Terwijl zy den Bruîgom, met gloeiend gelaat,
De vlam met haar lokken van 't aangezicht slaat.

Zijn voorhoofd omwaait zy en zwiert met het hair;
   Zijn adem blaast koelte op haar lippen:
De vlam schijnt bewogen voor 't minnende Paar,
   En, aarzlend, als rugwaart te glippen.
Maar 't dak stort, doorblakerd, verplettrend ter neêr
En eindigt het jammer. Zy leven niet meer!

Na het Deensch van SCHACK STAFFELDT.

1822.

Sint-Albaan.*

Ziet, ziet gy dat Burchtslot, zoo vast en zoo hoog?
En ziet ge die Jonkvrouw met tranen in 't oog?
En ziet ge dien Pelgrim van 't Heilige land?
Dien hoed met die schelpen, dien staf in zijn hand?

‘Gy Pelgrim van 't Oosten, ik bid u, hou stand!
Wat brengt gy voor nieuws uit het Heilige land?
Hoe gaat het met de oorlog daar over het meir?
Hoe maakt het onze adel, betracht hy zijne eer?’ -

‘'t Gaat wel met onze oorlog in 't Heilige land:
Reeds viel ons Napluza, reeds Rama in hand.
Onze adel is moedig, gelijk hem betaamt;
Het Kruis is verwinnend, de Maan wordt beschaamd.’ -

Een goudene keten (een gift voor een Vorst!)
Met parels doorschakeld, hing af van haar borst:
‘Och, Pelgrim (dus zegt zy, en werpt hem die om,)
Heb dank voor die troostmaar, waardoor ik bekom!

Maar Pelgrim, ai meld my! ook hebt gy misschien
Graaf Albert, den dappre, by 't Leger gezien.
Als 't Kruis overwon en de Maanstander dook,
Was hy niet de voorste, en de zegenrijkste ook?’ -

‘Och, Jonkvrouw, het knopjen groent lief aan den boom;
Het water is helder als 't welt tot een stroom;
Uw burchtmuur staat stevig; en hoog zweeft uw hoop;
Maar alles is vatbaar voor ramp en verloop.

* Krekelzangen II, 65.

De knopjens verwelken; de donder ontbrandt,
En laat van den burchtwal slechts puinhoop en zand;
De stroom raakt vermodderd; de hoop heeft gedaan. -
Graaf Albert - nam ketens - op Libanon - aan.' -

Nu schudden haar kniën, heur blosjen verschiet;
Maar liefde doorvlamt haar, dus weifelt zy niet.
'Mijn Albert (dus zegt zy), de mijne voor God!
Ik red u voor eeuwig, of deel in uw lot.'

Fluks tuigt zy een ros met gevleugelden voet;
Fluks grijpt zy een slagzwaard, dat dorst heeft naar bloed;
Fluks scheept ze in een vaartuig met goud overhoopt,
Op dat zy Graaf Albert de vrijheid herkoopt.

Doch weinig denkt Albert aan haar die hem mint,
Of wat hem als Christen of Ridder verbindt.
Een Heidensche schoonheid wischt alle drie uit,
Des Sultans van Jaffa bekoorlijke spruit.

Hem trof, van haar opslag het vlammende git,
De raafzwarte hairvlecht op 't boezemsneeuw-wit,
De zwellende heupzwaai in Oosterschen zwier;
Hy zag die, en stond op den aanblik in vier.

Dit gitzwart verdoofde dat teder geweld
Der oogen vol Hemel, waar 't hart in versmelt;
't Ebeen van die hairlok het golvende blond,
Waar 't hart van den minnaar zijn kluisters in vond;

Die statige wending der rijkste gestalt',
De tengere rankheid die 't Westen gevalt!
Die hemel der oogen, die kluisters van goud,
Verdwijnen aan 't harte, voor 't Vaderland koud.

Straks hangt hy met de oogen aan de edele maagd;
Met oogen, waar 't hart in, om wedermin vraagt.
Zijn lippen besterven! dat hart brengt het uit,
En 't hare verstaat hem, en wenscht zich zijn Bruid.

‘ô Christen (dus sprak zy) gy dingt naar mijn min!
Drie zaken begeer ik, zoo willig ik in.
Eerst zult ge u bekeeren tot onze Moskee;
Dit zult gy, ter liefde van Zulimaas beê.

En dan zult gy treden in de eenzame grot,
Voor 't heiligend geestvuur, der Kurdmannen God,
Drie nachten doorwakend, aandachtig en stil;
Dit zult gy verrichten om Zulimaas wil.

En dan zult gy yvren met schild en rapier,
Om Franken en Christnen te drijven van hier.
Wanneer dit verricht is, alsdan en niet eer,
Ontfang ik u willig tot Man en tot Heer.’ -

Straks smijt hy, op 't woord dat de schoone hem gaf,
Zijn Ridderschap, Kruisschild, en degenkruis af;
Verloochent den Heiland in wien hy gelooft,
En zet zich verbijsterd den tulband op 't hoofd.

Hy gaat onbekommerd en dringt in de grot
Door 't ijzergeknitter van grendels en slot.
Hy waakt tot het daglicht; niets wordt hy gewaar,
Dan 't flikkren der vlam op het steenen altaar.

De Maagd was verwonderd; de Sultan niet min:
Het Priesterdom waant daar een tooverkracht in.
Men zoekt, en - men vindt in een plooi van zijn kleed,
De rozenkrans waar hy zijn beden by deed.

Hy gaat weêr en waakt in de holle spelonk.
Nu hoort hy gejammer en stormwindgeronk;
Maar alles op afstand, en 't naderde niet;
En 't branden der vuurvlam is al wat hy ziet.

Luid morden de Priesters; de Sultan verstomt;
Nu worden er rijmen en vloeken gebromd.
Men zoekt aan zijn lichaam, en vindt op zijn hart
Een kruis dat by 't doopsel hem ingedrukt werd.

Men snijdt dit zorgvuldig en pijnelijk uit.
Hy keert in het hol, en een fluistrend geluid
Verrast hem by de intreê. Het was het Vaarwel
Dat de Engel hem toeriep, nu buit van de Hel!

Ach, de Engel, zijn wachter, van 't wiegjen af aan,
Die immer getrouw aan aan zijn zij' had gestaan, -
Zijn Leidsman ten hemel, verlaat hem met smart;
En de aakligste ontroering bevangt hem om 't hart.

Nu stopplen zijn hairen en rijzen van schrik.
Hy deinst en bedenkt zich, en woest is zijn blik.
Maar neen, hy verhardt zich: hy nam zijn besluit,
De Schoone begeert het, hy voert het ook uit.

Naauw over den drempel van de innigste cel,
Omgeeft hem de draaiwind der Macht van de Hell'.
Het rammelt en davert, en in dit gerucht
Verschijnt nu de Vuurgeest op vleugels van lucht.

De rots sloeg aan 't loeien, waarheen hy bewoog:
De vlam op het outer verhief zich om hoog:
De bergen ontborsten en schroeiden het kruid,
En riepen aan 't aardrijk den Vlammenvoogd uit.

Onmeetlijk in grootte, wanschapen van vorm,
Is 't weêrlicht zijn adem; zijn stem is de storm.
De pols van Graaf Albert hield regel noch slag,
Wanneer hy den Vuurgeest in 't aangezicht zag.

Zijn hand hield een sabel, doortinteld van 't vuur;
De Libanon schokte met burchtgrond en muur;
‘“Neem (sprak hy) dit staal, dat u alles verneêrt,
Zoo lang gy niet weder den Kruisgod vereert.’ -

Eerbiedig ontfangt hy, geknield in het zand,
't Omwolkte geweer uit de omnevelde hand.
De vuurvlam verflaauwde, de donder deinsde af,
Daar 't spook op zijn luchtwiek den tempel begaf.

Nu wapent zich Albert by 't Heidenenrot;
En strijdt tegen vrienden, Verlosser, en God.
Geen kracht, die de kracht van zijn wapen gelijkt!
De Zeismaan herstelt zich! de Kruisvaan bezwijkt.

Voor Libanons bosch tot aan 't Westersche meir,
Dreef de aard in één bloedbad van 't Christenenheir,
Tot Boudewyn-zelf, uit Jeruzalems vest,
Hem tegen kwam trekken, tot weêrstand geprest.

Men hort met de lansen verwoed op elkaâr;
Trompet en tymbalen verdoven 't misbaar;
Maar Albert werpt ruiters en paarden omveer,
En Boud'wijn, de Koning, bezwijkt voor zijn speer.

De Koning zinkt ruglings en schokt in de zaâl;
Zijn bloed sijpelt neêr door de voegsels van 't staal;
En eer hy zich weder ten afweer verheft,
Zwaait Albert den sabel die zekerder treft.

Daar heft hy zijn vloekzwaard den Vorst boven 't hoofd,
En 't had dien voorzeker de hersens gekloofd,
Maar 't zwaard van een Paadje die tusschen hen snelt,
Houwt dwars door zijn tulband met mannengeweld.

De slag was zoo hevig dat Albert zich boog,
En 't Kruisschild des Konings hem schitterde in 't oog.
Bedwelmd en onwetend van 't geen hy bestond,
Ontglipt hem 'ô Jezus' den bevenden mond.

Het zwaard gaf een zucht en zijn vloekkracht verdween.
Het vloog uit zijn vuist, en men weet niet, waarheen.
Doch (zegt men) een Poeldraak der zwavelvuur-kom
Bracht daadlijk het lemmer den Vuurgeest weêrom.

Hy beet op zijn tanden, en sloeg met zijn hand
Den moedigen Paadje ten zaâl uit, in 't zand.
Daar rolde de helm en het aanzicht was bloot;
En, eer het nog de oogen voor 't levenslicht sloot,

Zie daar blonde lokken, bevlekt met haar bloed,
En waterblaauwe oogen, die vonklen van gloed;
En 't maagdelijk aanschijn, den minlijken mond,
Die eenmaal zijn hart aan Klaudina verbond!

Zy, die tot zijn redding uit boeien en nood,
Geen zeegevaar schuwde, geen onheil of dood!
Die schoone, die hy met zijn God had verzaakt,
En die van zijn hand hier de marteldood smaakt!

‘ô Gruwel!’ Dus zucht hy. Versteend staart hy ze aan,
En voelt zich den boezem van wroegingpijn slaan.
Maar 't Kruisheir dringt voort, als een stroomende vloed,
En drenkt thands zijn spietsen in vijandenbloed.

De Kurd, de Kalmuk, Saraceen, Arabier,
't Valt alles en zinkt voor de Christenbanier;
En de arenden vliegen naar 't slagveld om buit,
Tot daar zich 't gebergte aan het middelmeer sluit.

De slag is voorby. Maar wie is 't die daar ligt,
Met stuipen van wanhoop in 't grimmig gezicht? -
En wie ligt uaar by hem met bloed overspat? -
't Is Albert, en zy, die hy schendig vergat.

Zy vond van heur minnaar geen naricht by 't heir,
Vermomt zich als Paadje, en omgordt het geweer;
En waant hem te wreken op 't Hagars-gebroed
Wanneer zy het leven des Konings behoedt.

De schoone begroef men in melkwit gesteent':
Maar gieren verslonden zijn vleesch van 't gebeent';
Zijn beenders verstrooiden, zijn stam is vergaan,
En de eeuwige vloekspraak vermeldt SINT-ALBAAN.

De Luit van de Zangers herdenkt in hun lied
Het lot van Klaudina en die haar verried;
En gy, wien de harten van tederheid slaan,
ô Schenkt aan heur onheil eene enkele traan.

1822.

aant. De vloek van 't burchtslot Moy.*

Negligis immeritis nocituram
Postmodo te natis fraudem committere?
HORATIUS.

Wat feestgebral op 't staatlijk Moy!
De toren voert de vlag;
De pikton zet door 't vreugdelicht
Het slot in vollen dag.
De wapens blinken in de lucht,
Van onder op verlicht,
Op 't donkerblaauw der holle nacht
Het Landvolk in 't gezicht.
't Krioelt op 't voor- en achterplein
Met zang en dans, in 't rond,
En de Echo mengt zich aan 't gejuich
By 't dreunen van den grond.
Op 't kraambed in 't geheimst vertrek
Ligt 's Burgheers Echtgenoot,
En drukt een lieven Zoon aan 't hart,
Ontbonden uit heur schoot.
‘Een Zoon! een Zoon! een Erfgenaam
Van 't overaadlijk huis!’
Dus galmt het al in dronken vreugd
Door 't daavrend volksgedruisch. -
De nacht gaat om, de dans verslapt,
Het feestvuur gloeit nog flaauw,
Doch veêl en zakpijp murmlen nog
By 't rijzend morgengraauw.
Als uit een hoek van 't bergpoortplein
In jammerlijk gewaad,
Een kromgebogen Best verschijnt,
Met onheil op 't gelaat.
Haar oog staat hol in 't rimplig hoofd
En grijnzend ziet zy rond!

* Krekelzangen II, 89.

En de adem van een Helschen geest
   Scheen walmende op haar mond.
Het ‘Leve en bloei’ het Huis van Moy!'
   Klonk nogmaals om haar heen,
Maar sterft, daar zy dien mond ontsluit
   In 't hart ontzettendst NEEN!
NEEN, roept ze, en wederhaalt dit NEEN;
   En 't ploft op ieders ziel,
Niet anders dan of 't Hemeldak
   Heel de aard te plettren viel.
In eens verstomt al 't feestgejoel,
   En alles staat verward;
En vreugdevuur en toorts dooft uit,
   En siddring grijpt in 't hart.
Zy blikt de gastrij grommende aan,
   En schudt het ijle hair;
Geen adem geeft de zakpijp meer,
   Geen toon ontspringt de snaar.
‘Genoeg gedarteld en gespeeld,’
   Dus bromt haar holle kaak;
‘Hoort thands een andren toon van my,
   Een toon van bloed en wraak!’

‘Zestig lange jaren rolden over deze burchttin rond,
Sints zich Urquhart door den vrede met den Heer van Moy verbond.
't Was hier vreugdefeest als heden, 't galmde er over muur en trans,
By het omgaan van den beker, by het zwirlen van den dan s.

Plechtig was hun eed gezworen, en de aaloude veet gesmoord,
En hun beider macht, vereenigd, overtrok den Nesserboord.
Stokoude Urquhart werd verachterd, stram, en lang reeds afgestreên;
En met hem reed Alvaas erfzoon, die zijn zijde bleef bekleên.

Alvaas Erfzoon, die zijn leven aan dit Krijgshoofd had verpand,
's Grijzaarts dochter teder minde, zich ook vleide met heur hand.
Ach! eenstemmig was die liefde; onverdeeld was beider vlam;
Zy, haar 's Vaders eenigst spruitjen; hy, de laatste van zijn stam.

Donker was de lucht betogen, en de stormwind bruischte fel;
Aaklig galmde 't nachtuilknappen dwars door rotsvallei en del.
Ook de gitzwarte onheilsvogel roeit hen krassende over 't hoofd,
Door geen weêrgalm van de bosschen, door geen loofgeruisch, verdoofd.

Onverhoeds treft onder 't trekken hun een jachthoornklank in 't oor,
En het blinken van een lemmer doet zich in den schemer voor.
't Zwaait in 't rond, en honderd handen grijpen in één oogenblik
In de toomen van hun paarden, als de rijders, blind van schrik.

Urquhart is ontbloot van weêrstand, eer hy nog van aanval weet:
Alva slechts verheft den sabel met zijns stamhuis wapenkreet:
“Staat, gy helden! wijkt, verraadren!” roept hy, maar men andwoordt niet.
En zijn lemmer spat in splinters, zonder dat hy vijand ziet.

Hevig stort hem dit op 't harte; diep verzucht het, eindloos diep,
Daar het zich zijn zielsgeliefde, zijn toekomstig heil, herriep.
Ach! in plaats van 't lieve lachjen dat zijn gantsche ziel bewoog,
Staat hem daar het donkre voorhoofd van den trotschen Moy voor 't oog.

Daadlijk worden zy in ketens door den stormwind van de nacht,
Verr' van Margareetes armen, naar het kerkerhol gebracht.
Daar verduren ze in de kluisters, onder dit, dit juichend Slot,
Achter gindsche grendel-valdeur, eens gevangen' vijands lot.

Geen drie dagen nog vervloten, of aan 's valschen Dwinglands voet
Ligt een jonge Maagd te baden in onstelpbren tranenvloed,
Om een Vader, om een Minnaar; om hun leven, of hun leed
In de dood te mogen deelen; en - die Maagd is Margareet.

's Wreedaarts mond vertrok tot lachen. 't Was de lach van woesten haat,
Zich in 't wanbedrijf verheugend, die hem doorblonk op 't gelaat.
Mooglijk dat hy thands met wraakzucht, 't eens noodlottig uur herdacht,
Toen zy 't aanbod van zijn liefde, met zijn dreigen, had veracht.

“Neen, (dus sprak hy) van Margreete mag de beê niet vruchtloos zijn;
'k Zal om haar één offer sparen, hoe ik my ter wraak verpijn'.
Maar het ander ('t is gezworen) moet mijn erfwrok thands voldoen:
En het zij aan haar verbleven, wien zy 't leven wil behoên.

Wil ze een Minnaar die haar aanbidt, nederdomplen in het graf,
Voor het leven van den Grijzaart', hem die háár het leven gaf?
Wil ze eens Vaders zilvren hairen met zijn weinig drupplen bloeds
Overspatten, voor de wellust van een zoete bruiloftskoets?” -

Hoe verstomde daar Margreete, by dien meer dan donderslag!
Hoe versteef haar long en adem! hoe verging haar oog en dag!
Spraakloos stond zy, zonder tranen, zonder teekens van gevoel;
Als een steen, zich-zelv' onwetend, aan wat storm hy sta ten doel.

Spraakloos stond zy; onbewogen; zinloos, duizlende, en versuft:
Twee misvormde spooksels rezen uit de donkre kelderkluft.
Spooksels? - Ach, het was haar Vader, 't was haar teedre harten vrind,
Tusschen wie zy moest verkiezen, toegezegde bruid en kind!

IJlings vliegt ze en valt den Minnaar op het hevig kloppend hart,
Hijgend met gebroken adem, en het spannend oog verstard.
“Wy, wy sterven met elkander (roept zy), laat mijn Vader vrij,
Ook de doodkist zal ons zoet zijn aan eens teêrgeliefden zij'!

Smaak mijns Vaders grijsheid vrede! rust' de zegen op ons graf!
Als de wraak des moorders beendren lang vermorseld heeft tot kaf,
Zal ons 't mastbosch stil en lieflijk overweemlen met zijn blad,
Tot wy met elkaâr ontwaken, waar geen traan het oog ontspat.”

Urquharts wangen liepen over als hy zijn Margreete zag.
Hy bedwong zijn zielsontroering met een pijnelijken lach.
Maar nu scheen hem 't hart te ontsluiten, 't rimplig voorhoofd trok zich strak,
Daar hy 't oog van Moy zag branden, dat van dolle spijt ontstak.

Statig beurt hy 't hoofd naar boven, als verheven over 't leed;
Rijzig, of hem 't pak der jaren van de matte schouders gleed;
Vurig, of hy al de woede, waar zijn wrokkend hart van barst,
In den donder had vergaderd, die door oog en tanden knarst.

“Valsch verrader! was 't u wellust, dat ge een vijand foltren moogt,
Vrees en schaamte schokt uw binnenst', daar gy op uw offers oogt,
(Dus, dus ratelt hem die donder dwars door 't oor en 't ingewand;)
Maar ik zegevier en dartel by dit knellen van mijn band!

En ô gy, mijn dierbre Dochter, gy, uws Vaders hoogste roem!
Gy, herroep die keus van wanhoop en uws braven minnaars doem.
Dees verraderlijke torens, waar zoo menig bloed in vloot,
Zullen dit mijn rif bewaren, en eens boeten voor mijn dood.

Zoude ik leven tot verachting, zonder wreker, zonder eer;
En mijn schaamte gaan verbergen aan den boord van Lochness meer?
Aan den boord dier zelfde baren die mijn helden uit den strijd
Nimmer weder zagen keeren met beschimping of verwijt!

Uitgebleekt zijn deze lokken en mijn baan is afgelegd;
Morgen leg ik 't hoofd toch neder en betaal Natuur haar recht.
Maar uw Alva zal me een Zoon zijn, en uws vaders schim ten zoen,
Door een zee van bloed en vlammen Urquharts roem herleven doen.

Valt de Jongling voor uw Vader, beef dan, Margareete, beef!
Wacht dan dat de vloek uws Vaders over uw gebeente zweef! -
Doe hem leven, doe hem slaken, en mijn zegen blijft u by!
Zegen van een stervend Vader, dierbaar aan een Kind als gy!” -

Snikkend borst zy los in tranen, en, als ving haar boezem lucht,
“Laat, laat Alva leven,” riep zy, met een hartontscheurden zucht.
“Volg' hy my naar Komris hoogte!” - En, met d'ijsselijksten kreet
Vliegt zy naar de woeste heide, zelve onwetend wat zy deed.

Daar, daar zit zy op die heide, op die kale dorre hei',
Hoort haar noodgegil herhalen door den weêrgalm der vallei;
Hoort den doodsnik van haar Vader in elk ritslend windgeril,
En beandwoordt elke rilling telkens met een nieuw gegil.

Twee paar Wreedaarts, naauwlijks menschlijk in 't afschuwlijk norsch gelaat,
Brengen straks een draagbaar nader, overdekt met rouwgewaad.
“Hier, hier (zeggen ze,) is uw Vader dien gy hoofdloos wederwacht,
En uw Minnaar aan zijn zijde, met hetzelfde zwaard geslacht.” -

Daar, daar leggen ze op den heuvel beide lijken voor haar neêr;
Beide bloedig, voor haar oogen; - zy gevoelt of denkt niet meer!
Niet een zucht of traan ontwelt haar, maar versteenend, dag en nacht,
Houdt zy by die overblijfsels onder sneeuw en hagel, wacht.

Sneeuw of regen moge dalen; storm of onweêr loeie of blaas,
Slaaploos zit zy by die panden, onverwrikbaar van haar plaats,
Schrikt hyeen en roofgevogelt' met haar woeste blikken af,
Nu, gepaard met aaklig huilen, dan met krijschend hondsgeblaf!

Gants onkenbaar aan elks oogen, rijst zy eindlijk van den grond,
Graaft een lijkkuil met heur nagels, tot een grafterp opgerond,
Die in 't hangen van 't gebergte, 't oog der wandlaars tot zich trekt;
En stort daaglijks lijkgebeden op den steenhoop die ze dekt; -

Bidt een kinderloos verwelken over 't gruwzaam Moordslot af;
Dat het, wie het ooit bewone, tot vervloeking zij en straf;
Dat des bloedhonds stam verdwijne van het oppervlak der aard,
En met hem, de roekelooze, die den naam van Moy bewaart.

Hy verging, en liet geen loten; hy met heel zijn tak, verging,
En zijn leven was verkwijnen in gewetensfoltering;
Ieder morgen voegde wroeging by de wroegingvolle nacht.
Maar die vloekbeê blijft bestendig tot het laatste nageslacht.

Neen, geen Zoon zal ooit zijn Vader, zoo lang deze Burchtwal staat,
't Grijs en wagglend hoofd beschutten voor eens bittren vijands smaad,
Of zijn stervende oogen luiken met een kinderlijke hand;
Maar zijn erfgoed steeds vervallen op een verren aanverwant.

Op een vijand, dien hy haatte, - op een vreemde zonder recht,
Die den tytel van dit erfgoed aan een naamloos wapen hecht,
En, steeds kinderloos verstervend, 's Hemels wraak getuigen moet,
Voor 't verraderlijk vergieten van het eens verzoende bloed.'

Hierop schatert ze uit van lachen, met een ijsselijk geluid.
Alles beeft en drukt zijne ijzing in een stoorloos zwijgen uit.
'Ik (vervolgt zy) ben die droeve, die van elk verlaten Maagd,
Die haar jammer zestig jaren aan den Hemel heb geklaagd.
Ik, ik ben die Margareete; ik, die op de dorre hei'
Sedert zestig lange jaren om mijn dierste panden schrei.
Ik misvormde, havelooze, maar wier beê de Hemel hoort,
En wier bloed hier vast blijft kleven op dit gruwelhol van moord.'

Alle vreugde was verdwenen, en de morgenstond brak aan;
Maar niet één der feestelingen, of hy scheen ter dood te gaan.
Vijfmaal was zy dus verschenen by een Kraamfeest op de Burcht,
Vijfmaal was het jonge spruitjen door onzichtbre hand verwurgd;
Elke hoop op Kroost verwelkte by elke uitgeschoten bot;
En de onzichtbre hand werd kenbaar van een gruwelwrekend God.
Sedert vielen muur en torens in verwoesting op den grond;
En een puinhoop werd tot kenmerk waar het slot van Moy bestond.[1]

1822.

Eindnoten:

1

De Danaiden.*
(Romance naar Horatius.)

Impiae nam quid potuere majus!

Onder de Aard, in donkere oorden,
Aan de boorden
Waar Cocytus pikstroom vloeit,
Waar Ixion rond blijft draaien,
Tityus den gier moet paaien
Met de lever die steeds groeit,

Staan by menigte Geplaagden
Vijftig maagden,
(Maar met twee perCent rabat,)
Die de handen lustig reppen
Met gedurig waterscheppen
In een ongebodemd vat.

Och! dat gieten, scheppen, putten,
Kan niet nutten;
't Loopt er gaauwer uit dan in.
Duizend kannen, duizend pullen,
Mogen 't nooit ten halve vullen;
Altijd is 't een nieuw begin.

Of zy moê zijn? kermen? weenen?
'k Zou het meenen!
Maar men rust niet in de Hel.
't Vonnis ligt zoo, en zy moeten
Voor een lelijk schelmstuk boeten,
En dat feit verdiende 't wel.

* Rotsgalmen I, 205.

'k Was goed meisjens al mijn leven;
Daar beneven
Nooit geweldig crimineel!
'k Hou van hangen noch van branden;
Maar kreeg ik zoo'n zaak in handen,
't Koste die het deed, de keel.

Want, begrijpt eens, goede Luidtjens!
't Waren bruidtjens,
Alle, Zusters, knap en net;
En in de eerste nacht van 't huwelijk
Moordden ze, is dat niet afschuwelijk,
Elk haar bruigom, in het bed.

Zag men zulke boze nukken
Eens gelukken,
Wat toch wierd er van op 't lest!
Wie zou ooit weêr willen trouwen?
En hoe ging het met de vrouwen,
Als geen haan meer kwam op 't nest!

Vijftig waren ze in getalle
Met heur alle;
Maar één was er trouw en goed,
Die niet van zich kon verkrijgen
Om haar man aan 't spit te rijgen
Tot een bruilofts welkomgroet.

‘Schielijk uit het bed gesprongen,
Arme jongen!
(Riep zy,) gaauw! 't is hier niet pluis.
Al uw broeders zijn verraden,
Liggen in hun bloed te baden,
En de Drommel spookt door 't huis.

Vader bracht het die beulinnen
In de zinnen;
Maar ik gruw van zulk bedrijf.
Foei, wel foei! zijn dat manieren
Van een bruiloftsnacht te vieren!
Valt men zoo malkaâr op 't lijf!

Neen; dan wou ik 't onder 't laken
Anders maken.
Doch, haas op! eer 't iemand ziet,
En vergeet toch onder 't zwerven,
't Wijfjen dat voor u wil sterven,
De arme Hypermnestre, niet!'

1823.

Europa.*

Europa had met blanken voet
Een schalken stier beschreden;
Maar ach, hoe beefde ze in den vloed,
Hoe bleekte mond en rozenwang, hoe sidderden haar leden!

Pas strekte zich haar elpen hand
Om hei'gebloemt' te gaâren,
En flux begeeft haar 't wijkend strand,
En ijlings heeft zy niets voor 't oog, dan lucht en blaauwe baren.

Zy klemt zich aan den zwemmer vast
By 't gapen van de golven;
Het schuim omspat haar knie-albast,
Van 't zeegezwalp dat om haar stuift, ter halver been bedolven.

Zy beeft; de klacht sterft op haar mond;
Zy wil, maar kan niet kermen,
Ziet angstig, ziet vertwijfeld rond,
En prangt den breeden hals van 't dier, in saamgenepen armen.

De wolken trekken zich by een,
En draaien langs den hemel;
De winden hupplen om haar heen;
Haaroogwordt star; haar brein verwart, en duizelt van 't gewemel.

Doch als zy uit het deinend nat
Op Kretes statige oever,
In 't eind den vasten grond betrad,
Ontborst zy, nu zich-zelve weêr, in klachten, eindloos droever.

* Krekelzangen III, 163.

ô! Roept zy met een diepe zucht
Wat deed, wat durfde ik wagen?
Mijn huis en Vaderland ontvlucht,
En zwerfster aan uitheemsche kust! Een schandvlek voor mijn Magen!

Mijn Vader! Vader, my zoo teêr!
Waar liet ik my vervoeren!
Gy hebt, gy hebt geen dochter meer!
Geheiligde invloed der Natuur, verbroken zijn uw snoeren!

Doch waak ik? - Heeft een droomgezicht
My 't zuizlend hoofd bevangen? -
Verbrak ik maagd- en kinderplicht,
Of rollen om een enklen waan, dees tranen langs mijn wangen?

Ach! had ik nooit een krans gewrocht
En plukte ik nimmer rozen?
Onnoozle vreugd, zoo dier bekocht!
Wat moest ik me om een argloos spel, zoo zwaar verroekeloozen?

Ach! had ik 't valsche monster hier,
Hoe wilde ik me op hem wreken!
Hoe wenschte ik dien gevloekten stier,
Gesterkt door woede en razerny, de hoornen uit te breken?

Hoe scheurde ik hem den stuggen kop,
De logge schoft en lenden,
Met dees mijn zwakke nagels op,
En wilde in zulk een zoete wraak, mijn leed en leven enden?

Helaas, wat zoude ik! - IJdle spijt! -
Neen, 'k moet my-zelve straffen.
'k Ben Eer, Geslacht, en Vader kwijt;
Ja Eer, ja Vader, ja Geslacht! ik zal u wraak verschaffen.

ô Goden, zoo een God my hoort!
ô Dat my tijgrentanden
Verscheurden in een eenzaam oord,
En weidden in mijn hartebloed, en lillende ingewanden!

Ontzinde! hoe? gy draalt, gy toeft
In dol, in nutloos treuren?
Zie hier het geen uw hand behoeft
Om u 't onlijdlijk zelfverwijt, de ondraagbre schand, te ontscheuren!

Uws Vaders eer eischt wraak. Voldoe!
Dees riem is u gebleven,
Dees olmboom reikt zijn tak u toe,
De dood...zy biedt uw hand zich aan; ontruk u 't haatlijk leven!

Of, wilt ge een andren weg; beklim,
Waar klippen overhellen,
En werp u van de steenrotskim,
In d'onverzadelijken schoot der woeste waterwellen!

Wat zoudt ge, onteerde Koningsspruit,
In 't midden der slavinnen,
Mishandling, hoon, en smaad ten buit,
By 't nat betraande mondvol broods, de zoore wolvlok spinnen?

Of, eens boeleerders vuige lust
Verachtlijk prijs gegeven,
Wanneer zijn moedwil is gebluscht,
Voor 't vlammend oog vol minnenijd, van uw meestresse, beven?

Verlaatne, neen; omhels de dood
Voor de armen van een roover!
Geen vrijplaats, dan in 's aardrijks schoot!
Die blijft d' ellendige open staan, geene andre schiet er over. -

De Liefde, met ontspannen boog,
En lachende Dione,
Zag met een schalken wenk van 't oog,
Den opgekrabden boezem aan, der jammerende schoone.

In 't einde riepen ze uit: Laat af!
Betoom dat tranenplengen:
De schaker biedt zich-zelf ten straff'
En laat u aan 't gehorend hoofd de felste wraak volbrengen.

Gy - zijt de bruid des Dondergods!
Ontfang met welbehagen
Die gadelooze gunst des Lots,
En, fier op 't machtig werelddeel, dat thands uw naam zaldragen.

Ja, Liefde ('t is geen Fabelvond,)
Leidt steeds in blijde haven,
Waar Hemelgeest ze in 't harte zond:
Zy sluit al 't aardsche genoegen in, en de opperste aller gaven.
Maar wee, wien de aardsche zucht verbond!
Dien smeedt zy 't juk van slaven.

1823.
HORATIUS vrij gevolgd.

De oorring.*
(Moorsche Romance.)

Ach, mijn oorring, ach mijn oorring is gevallen in den vliet;
Wat, wat zal ik Musa zeggen, ach ik weet, ik weet het niet!
Dus was 't dat de schoone Zelis in wanhopend snikken riep.
Ach, daar ligt hy in het water, in het overgolfde diep.
Musa gaf my deze panden toen hy nokkend my verliet,
En wat zal ik hem vertellen? Hemel ach, ik weet het niet!

Ach, mijn schoone, dierbare oorring, paarlemoer in 't goud gewrocht,
Liefdepandtjen van mijn Musa, dat ik aan hem denken mocht!
Dat ik nooit het oor mocht leenen aan eens anders hartewond,
Nooit den afscheidskus vergeten dien hy zegelde op mijn mond!
Komt hy nu weêrom van 't leger en zy liggen in den vliet,
Wat, wat zal ik Musa zeggen? ach ik weet, ik weet het niet!

Ach! Mijn oorring, zal hy zeggen, had geen parel moeten zijn,
Maar een ijdel flikkrende onyx met een valschen schitterschijn.
Neen geen goud of reine parel voegde by een valsch gemoed,
Maar een rein, bestendig harte, niet verkoelbaar in zijn gloed.
Ja, dit zal, dit moet hy denken als zijn oog my wederziet!
En, helaas, wat zal ik zeggen? ach ik weet, ik weet het niet!

Denken zal hy, dat ik stoeide met de wilde kermisvreugd;
Dat ik luisterde naar 't vleien van de dartle Herderjeugd;
Dat me eens anders arm (ô gruwel!) om den hals gegrepen had,
En den oorring los doen schieten, neêr doen ploffen in het nat.
Ach mijn oorring, dierbare oorring! daar, daar ligt hyin den vliet;
En wat zal, wat kan ik zeggen? ach ik weet, ik weet het niet!

* Navonkeling I, 184.

'k Ben een meisjen, zal hy zeggen, wuft als alle, los van zin,
Dat in 't byzijn, ja, gevoel had voor 't betuigen van zijn min,
Maar, zoo dra hy uit mijn oogen 't vak der golven overstak,
't Pandtjen van zijn trouw verachtte, en mijn maagdeneed verbrak.
ô Mijn oorring! ô mijn oorring! ô voor my rampzaalge vliet!
Wat, wat zal ik Musa zeggen? ach ik weet, ik weet het niet!

'k Zal hem slechts de waarheid zeggen; ô dat hy 't gelooven mag!
Dat ik altijd aan hem peinsde, t' elken gantschen dag aan dag.
Dat ik peinzende aan zijn liefde, by het dalen van de zon
't Hangend siersel in mijne ooren spieglend aanschouwde in de bron;
Dat ik 't, in mijn hand genomen, voor mijne oogen schittren liet,
En de flikkring van dat kleinood my verdubbelde in den vliet;

Dat ik, na herhaalde kussen, 't diergeliefde minnepand,
Hart en oogen naar den hemel, juichende ophief in de hand;
Dat mijn ziel in duizend zuchten tot hem heenvloog over zee,
En - het pandtjen in die mijmring bevend uit mijn vingren gleê;
Dat zijn liefde nooit dit harte dan met d'ademtocht ontschiet;
En daar dieper ligt bedolven dan deze oorring in den vliet.

Musa, ja, dit zal ik zeggen, en uw teêrgevoelig hart
Zal gelooven aan mijn tranen, en verzoeten dees mijn smart.
Ja, uw kussen zal ze droogen; ja, mijn boezem zegt my dit;
Ja, gy zult het hart erkennen dat mijn Musa steeds bezit;
Hart, dat voor zijn oog versmeltend in de tranen die 't vergiet,
In de tederste echtomhelzing met het zijne samenvliet.

1824.

Versmade liefde.*

Staatlijk rees de star der avond, 't vale schemerlicht verdween,
En de nacht, den hemel meester, hing haar floers daar over heen,
Als de dappere Abenzaïd uit Medinaas oude stad
Door de rijkbebloemde velden langs de ruischende oever trad,
Waar de stroom van Guadalete kronklend door de vlakte schiet,
En den zwerver op de baren by den stormwind schuilplaats biedt.
Heldenmoed noch edele afkomst kwam zijn lijdend hart te sta;
Trouwloos was zijn Zobeïde, de aan dat hart beloofde gâ;
Zy verliet den wakkren jongling; zy, de minlijkste in 't Heelal;
Hem, van schat en erf verstoken door het nijdig Lotgeval.
Neen, niet nijdig: 't gaf hem krachten, 't gaf hem eer en heldenmoed,
't Gaf hem d'adel van den boezem by zijn oud en edel bloed;
Maar de onzinnige verlaat hem, om de rimpeldorre hand
Van het grijze hoofd te huwen dat Seville klemt in band.
By het luistren van den strandgalm, stort hy in de stille lucht
Dus zijn klachten, door den rotssteen bang en staamlend nagezucht.
Wreede, meer dan 't grommend water by dit donkre meirgeklots,
Harder dan de harde boezem van dees klippige oeverrots!
Kunt gy onze min herdenken? Zobeïde, kunt gy dat,
En een andren 't harte schenken, 't harte dat ik eens bezat!
Al de teedre aanloklijkheden, eens aan dees mijn borst gekleefd,
In eens Grijzaarts armen smijten die er geen gevoel voor heeft!
Kunt gy de uwe zonder schrikken om dien dorren boomtronk slaan,
En den palmtwijg dien gy liefdet in versmachting doen vergaan!
Stelt gy zeven jaren minnens, zeven jaren dienst ter zij',
Om dien Stadstyran te minnen, u zoo onbekend als my!
Hem, hoe rijk hy zij in schatten, armer dan de minste slaaf!
Is dan 't hoopjen slijk des aardrijks in uw oogen meer, dan braaf!
Allah geef dat hy u hate; dat gy eenmaal weêr bemint,
En het pijnlijkst hartverscheuren, Minversmading, ondervindt!

* Navonkeling I, 187.

Moog de nacht haar rust u weigren en de dag verschrikking zijn,
Gy dien Egâ haatlijk worden, en uw aanzien hem tot pijn!
Moog zijn oog uw aanblik schuwen, nooit zich spieglen in uw glans;
Moog hy nooit zijn hand u reiken by het hupplen van den dans!
Nooit u streelen op zijn sponde, nooit u roepen aan zijn disch;
Nimmer kleed of sluier dragen die door u geweven is!
Nooit een statieriem omgorden, die uw hand hem heeft gestikt!
Zij zijn hart in andre liefde, de uwe tot een hoon, verstrikt!
Draag zijn wapen 't liefdecijfer van eene andre liever vrouw,
Daar gy achter 't tralievenster zit te snikken in uw rouw!
Bied' hy andre de gevangen die hy in zijn boei mocht slaan,
Bied' hy haar zijn zegeteeknen aan heur voeten knielend aan!
Leer hem haten, leer hem vloeken, met een hart dat voor hem blaak'!
Dit, ja wreeder, (is er wreeder,) zij mijn liefdegloed ter wraak!

Hier, hier zweeg hy, kwam te Xeres in het uur van middernacht;
Vond het Echtpaleis aan 't flikkren in volkomen bruiloftspracht;
Moor by Moor met zilvren toortsen in het kostbre feestlivrei,
Noestig dravende in te rugkeer van den blijden bruiloftsrei.
Hy, hy plaatst zich vlak by 't voetpad, als de Bruîgom nader trad,
Drijft de lans hem door den boezem, dat hem 't bloed in 't aanzicht spat;
IJlings stijgt een kreet ten hemel, heel de bruiloft grijpt naar 't zwaard;
Maar hy stuift door alle klingen, vrij aan ouderlijken haard.

1824.

Rolands-Eck aan den Rhijn.*

Quanti casus humana rotant!
OVIDIUS.

Wie heeft by 't woeste Tijdgewoel
Nog tranen over voor 't gevoel?
Wiens menschlijk harte neemt nog deel
In 't somber filomeel-
gekweel,
Wanneer ze in wangestemde maat
Den schorren toon van wanhoop slaat?
Die kome en hoor naar 't stroeve lied
Dat uit getroffen boezem schiet.

ô Roland, Roland! strijdbre held!
Waar toefde ge, als van 't Oorlogsveld
Het wild gerucht (te vroeg geloofd,)
'Dat Roland, met het hoofd
Gekloofd,
In bloed en lijken nederzonk,'
Het stille Bonn met rouw doorklonk,
En 't teder hart aan stukken reet,
Dat ge eerst de liefde kennen deedt!

De schoone hoort -! zy schreit niet, neen;
Haar oog verstart, haar borst wordt steen;
Beweging, kleur, en adem vlucht;
Geen traan ontrolt, geen zucht
Zoekt lucht;
Haar hart verstijft; - maar 't stokkend bloed
Herneemt zijn prikkel, ze is behoed.
Zy grijpt den sluier, hijgt naar 't graf,
En zweert gevoel en wareld af.

* Oprakeling, 108.

Ach, pas verhult haar 't Nonnenkleed,
Pas zwoer zy d' onherroepbren eed,
Als 't blij gejuich ten bergtop klom
    Met zang en zeegrijk trom-
        gebrom,
En Roland, aan de spits vooruit,
Naar 't weêrzien brandend van zijn bruid,
Zich blinkende opdeed van omhoog
Aan 't op den trein gevestigd oog.

Ach! had voor 't ingaan van de nacht
Het gistren hem te rug gebracht,
Hoe waar de wederzijdsche gloed
    In weêrziens hemelzoet
        Geboet!
Hoe had hy haar in d'arm geklemd,
(Haar, tot zijn eenig heil bestemd!)
Hoe, zy zich in dien arm gestort,
Die naar haar uitgeslingerd wordt!

Hoe, zich aan 's jonglings hart gedrukt,
Hem boven 't menschlijk weggerukt!
Zy, wie hem 't jammer van één nacht,
    Door geene menschenmacht
        Verzacht,
En vruchtloos levenslang betreurd,
Nu eeuwig aan dien arm ontscheurt,
En niets dan 's warelds jongste dag
In de Englenvreugd hergeven mag!

Zy hoort het, snikt, en leeft niet meer;
En Roland zijgt in wanhoop neêr.
Versteenend houdt hy 't strak gezicht
    Op 't donkre Kloostersticht
        Gericht,
En blijft als wortlend aan den grond

Waar zy haar wijk- en grafplaats vond.
Die plek is dierbaar aan zijn hart;
Zy tergt, en voedt, en zalft zijn smart.

In 't eind, hy vest een woning daar,
En wordt er stille troost gewaar.
Daar, dunkt hem, ademt hy een lucht
Met zijn Geliefdes zucht
Bevrucht;
Daar murmelt om zijn legersteê
De zoete naklank van haar beê;
Daar voelt hy by den vlijm der smart,
Haar troost hem stroomen door het hart.

Nog heft zijn Slot den graauwen trans
En vangt den vroegen morgenglans,
En tuigt van 't voorwerp van mijn lied
Aan 's grijzen Rhijnstrooms vliet-
gebied,
En roept den naam van Roland uit,
Die rollende op de bergrots stuit,
En de Echo stort elk teder hart
Een huivring in van sombre smart.

1825.

Vertellingen en fabelen.

Ridder Sox.*

Divum servat tutela.
TIBULL.

Nec verbum verbo curabis reddere, fidus
Interpres: nec desilies imitator in arctum,
Unde pedem referre pudor vetat, aut operis lex.
HORAT.

ô l' Heureux temps que celui de ces fablesl
Des bons démons, des esprits familiers,
Des farfadets, aux mortels secourables!
On écoutait tous ces faits admirables
Dans son château près d'un large foyer:
Le père, et l'oncle, et la mère, et la fille,
Et les voisins, et toute la famille,
Ouvraient l'oreille à monsïeur l'Aumônier,
Qui leur faisait des contes de sorcier.
VOLTAIRE.

Terwijl de blonde God der dagen
Het land der Afrikanen zengt,
Ons daaglijks hier te Land een simpel kaartjen brengt,
En strenge Wintermaand heur avonden verlengt,
Hier om den haard een kring geslagen!
Zit neêr, toe, toe! straks koomt het avondmaal;
Mama begint de tafel reeds te dekken:
De tijd valt lang, wat hoeft men hem te rekken?
Men kort hem best door eenig oud verhaal,
Dat niet verveelt, al hoort men 't twintigmaal;
Daar is altijd nog leering uit te trekken.
  Niet waar, Neef Hein? Wel nu, ik zal u dan
Van avond eens van Ridder Sox vertellen,
Een recht juweel, een parel van een man,
Die zelfs geen kind ('k laat staan, een mensch) zou kwellen,
En in den tijd, toen, zoo als ieder weet,
De Reuzen nog het land met tooveryen plaagden,

* Mengelpoëzy II, 1.

Tot bystand van verdrukte Kristenmaagden,
Door heide en zand op avonturen reed.

Dees Ridder trok, in 't harnas, op zijn paard,
Met schild en speer, en zoo'n ontzachlijk zwaard,
Als ze in dien tijd by de oude Franken droegen,
Waarmeê ze in eens een man in driën sloegen,[1]
Naar Rome toe: ge weet waar Rome leit?
Oom Steven, daar Neef Jan van plag te spreken,
Was daar geweest, en heeft me wel gezeid
Hoe verr' dat was: ik meen wel negen weken
Of daar omtrent, van Utrecht; en de Paus
Is daar te zien, en laat zijn muilen kusschen.
Dat vindt ge vreemd? Zy zeggen 't ondertusschen,
En, liegt m'er by, wat liegen is de saus.
  Nu kon men toen niet wel te Rome komen,
Dan door Parijs. Want zie, Parijs lag op den weg,
En - laat eens zien, dat ik niet kwalijk zeg! -
Zoo ongeveer te halfweg Romen.
Thands, hoor ik, loopt Parijs meer naar Marokko heen;
Maar Fransch of Roomsch, dat was voor dezen een.
  Althands hy zou naar Rome trekken,
En naderde Parijs. Daar was een Boerenmeid,
Een jeugdig ding, vol vuur en aartigheid,
En recht een stal om iemands lust te wekken.
Zy had een hoofd gelijk een vlasch, zoo blond,
Een tronie, als een appeltjen, zoo rond;
Een mondtjen, ô ge zoudt het met een stuiver
Bedekken[2]; en twee oogjens als een git:
En op haar lijf was zy zoo schoon en zuiver
Gelijk een brand[3]; en heel end'al in 't wit.
Een middeltjen! ge kost het zoo omspannen:
En voetjens wis niet grooter dan mijn duim[4].
In 't kort, een meid, al vondt ge duizend mannen,
Zy bracht ze vast in één verliefde luim.
Dat meisjen nu droeg in een hengselmandjen,
Dat ze in haar zij' gevat hield aan haar handtjen,[7891011121314151617181920]

Een botertjen, zoo versch gekernd en frisch,
Dat dienen moest op een voornamen disch,
En eieren, die zy ter markt zou brengen;
In de andre hand een kan, daar karnemelk in was,
Die ze uit de beek een weinig aan wou lengen,
Waarom ze zich voor over boog in 't gras.
De Ridder zag haar juist in 't nederbukken,
En merkte een borst, zoo blank als verschgevallen sneeuw,
Gevoelde in eens zich hart en ziel verrukken,
En gaf van vreugd een onverwachten schreeuw.
Hy zat een poos verward in die beschouwing,
Toen fluks van 't paard, en, zonder wederhouwing,
Haar om den hals! ‘Mijn allerliefste dier,’
(Want in die eeuw gaf m'aan de schoonen
Geen andren naam dan die[5]: elke eeuw heeft haar manier.)
‘'k Heb in mijn mantelzak nog twintig gouden kroonen,
Dat's al mijn geld: die allen zijn voor u - -!
Wat zegt ge er van?’ Het meisjen keek wat nuuw:
Wat zou ze doen? het geld was in die dagen
Een goede waar, en maklijk meê te dragen.
Ze grimlacht eens, en krijgt een kleur. ‘Mijnheer,
(Dus stamelt ze uit) ge doet me heel veel eer.’
Sox andwoordt niet, maar pakt haar in de kluiven,
En smijt ze omverr', en valt er over heen,
Gooit onbesuisd haar gansche vracht door een,
Den boêl aan gruis. En - wip! zijn paard aan 't schuiven,
Dat van dien val en van 't geraas verschrikt,
In vollen ren het slagveld ging begeven,
Waar teekens van des Ridders daden bleven,
Doch eindlijk met den toom in zeker bosch verstrikt,
Een monnik vond, die zonder 't minste knagen,
Zich van het beest naar zijn konvent deed dragen,
En 't voort verkocht, en toen ten dankbetoon,
Drie missen zeî ter eer' van zijn Patroon.
Het meisj' in 't eind, geknuffeld uit den treuren,
Rijst over end, en geeft haar boezem lucht;
Bekijkt haar rok, dien ze op had hooren scheuren;
Herplooit haar doek[6], en meesmuilt met een zucht;
En zegt op 't laatst: ‘Waar zijn mijn twintig kroonen?’

De Ridder, gantsch verbijsterd op die stond,
In 't hart beklemd, en gloeiende om zijn konen,
Ziet om, en zoekt en paard en geld in 't rond,
En vindt het niet. Hy spart zijn oogen open,
Ziet in 't verschiet nog even met een zwenk
Zijn Appelgraauw uit al zijn best aan 't loopen,
En 't monnikskleed, en tiert als Van der Trenk[7].
Hy is 't vast kwijt! Hy wil zich-zelv' verschoonen;
Maar neen, och neen, verschooning baat hier niet;
De meid eischt splint, of dreigt hem straks te toonen,
Dat in het land nog deugdzaam recht geschiedt.
Wat zal hy doen? Hy poogt haar neêr te zetten,
Doch wat hy zegt, het raakt haar niet aan 't hart,
Zy huilt van spijt, en eer hy 't kan beletten,
Vliegt zy naar 't hof van Koning Dagobert.
Daar schreeuwt zy wraak, en bystand, en erbarming.
'Een Paladijn, verplicht tot elks bescherming,
Heeft (zegt ze) my geplonderd, en verkracht,
En, boven dien, nog om mijn loon gebracht.'
De wijze Vorst hoort haar weemoedig klagen,
En andwoordt straks na luttel ondervragen:
''t Raakt maagdenkracht, zoo veel ik word gewaar.
Ga naar mijn vrouw, en breng uw klachten daar.
Dat casus is een casus muliébris[8],
Voor ons geslacht altijd implicitus ténébris.
Renvoi aan haar, indien gy recht begeert;
Maar nihil hîc: by my zijt gy verkeerd'[9].
De schoone nijgt; ze heeft hier niets te maken.
Zy koomt te rug met twee beschaamde kaken,
Bedenkt zich wat, en vliegt met dollen kop
Zoo regelrecht den tweeden Hoftrap op,
Naar Bertha[10] toe, die met de vroome vrouwen
Van heuren Raad juist vierschaar zat te houwen.
Zy, schoon meêgaande omtrent elk ander feit,
Was vreeslijk streng op 't punt der eerbaarheid.
De Ridder kwam, blootshoofds, en zonder sporen,
Ontgord, beschaamd, en met een bleek gelaat,
Zijn aanklacht voor dat hoog Gerechtshof hooren,
En, vrank van hart, bekende hy de daad.

‘Hy was op weg verwonnen van den duivel,
En had het feit, het gruwzaam feit, gepleegd,
De meid ontzet van maagdom, geld, en zuivel,
En wist ook wel hoe zwaar dit misdrijf weegt.
Hy had en wet en Ridderplicht geschonden,
Zijn lijf verbeurd ter e x e m p l a i r e straf;
En wist geen reên die hem verschoonen konden.’
Dus wachtte hy zijn vonnis knielend af.
Sox was zoo wel gemaakt in d'eersten bloei der dagen,
Zoo frisch van bloed, zoo forsch van lijf en leên,
Dat Bertha-zelv, en heel heur Raad met één
Hem niet dan met een oog vol gunst en weemoed zagen;
En dat geen vrouw hem oordeel spreken kon,
Dan wie het tranenvocht langs oog en boezem ron.
De klageres viel in een hoek aan 't schreien,
Niet om haar leed, maar om zijn lijfsverlies,
En als men hem ter dood dacht heen te leien,
Riep zelfs een Ier: ‘G - m! 't i s p i t y t h a t h e d i e s!’
De Koningin liet haar gestrengheid varen,
En daar heur hart zich gants voor hem bewoog,
Bracht zy den Raad kortbondig onder 't oog:
Men kon hem nog wellicht in 't leven sparen,
Indien hy slechts verstands genoeg bezat.
‘Want (sprak ze) elk weet, dat onze aaloude Wetten,
(Waarvan tot nog geen mensch het voorrecht had)
Bevrijding van bepaalde doodstraf zetten,
Voor d' eersten die zijn' rechters kenbaar maakt,
WAAR NAAR EEN VROUW VOOR ALLE DINGEN HAAKT.
Met dit verstand, dat hy de zaak verklare,
Zoo ze is, en geen van ons beschame noch bezware.’
Dit middel is nog naauwlijks voorgesteld,
Of 't wint elks stem, en wordt aan Sox gemeld.
Vrouw Bertha, die hem tijds genoeg wil schenken,
Geeft hem terstond een week tot zijn bedenken.
Hy neemt dit aan; legt c a u t i e j u r a t o i r
Voor Bertha af, dat hy na zeven dagen,
Zich wederom zal stellen in 't verhoor;
Bedankt den Raad, vertrekt geheel verslagen,
En denkt wel duizendmaal, hoe red ik my hier door?

‘Hoe (roept hy al) hoe laat het zich ontdekken,
Wat ieder vrouw altijd en boven al begeert?
En zonder haar of schaamte of spijt te wekken?
Dat mocht de droes! my is het te geleerd.
De Koningin met al haar Raadsheeressen
Had zekerlijk my beter dienst gedaan,
Met kort en goed mijn kop maar af te ketsen,
Dan op dien koop my q u a s i c e u te ontslaan.’
Zoo mompelt hy, en pruttelt in zich-zelven;
Vermoeit zich met één rustloos overleg;
En, om 't geheim (zoo mooglijk) op te delven,
Ontmoet hy vrouw noch vrijster by den weg,
Of houdt ze staan, en vraagt aan jong en ouden,
Waar of zy toch ter wareld meest van houden?
Maar ach! niet eene, aan wie hy zich vervoegt,
Wier andwoord hem in 't minste vergenoegt.
De eene is voor dit, en de andre voor iets anders:
Geen twee gelijk. Niet eene kwam ter zaak!
Een menigte stond hem niet eens te spraak.
Sox wenschte zich voor duizend Salamanders.

Nu had de zon, met schittrend goud gehuld
Reeds zevenmaal de morgenkim verguld,
Als hy van verr' uit een der groene dalen,
Belommerd van abeel en beukenblaân,
Iets onverwachts zich in het oog zag stralen,
Waar op hy straks gereed stond af te gaan.
Het was een kring van dansende Najaden,
Elk schoon om 't zeerst, en vol aanloklijkheên.
Heur losse zwier en luchtige gewaden
Verrieden hem al wat verborgen scheen.
Het koeltjen, dat heur blanke schouders streelde,
En langs heur borst met vlecht en lokken speelde,
Gaf nieuwe glans en leven aan dat schoon;
Heur voetstap scheen langs 't grazig veld te zweven,
Maar zonder grond en in de lucht geheven;
En ieder pas bracht meer volmaakts ten toon.
Sox nadert haar; hy hoopt op die godinnen,
De ontknoping van zijn raadsel te verwinnen,

En vleit zich reeds; maar in een oogenblik
Is alles weg! en hy - verstijfd van schrik.
   De dag liep om. De nacht begon te dalen.
Hy zag niets meer dan slechts een stokoud wijf,
Zoo zwart als roet, zoo dor als eierschalen,
Verdroogd, gekromd, en als een hout zoo stijf,
Van ouderdom bijna tot één gekrompen,
En 't bovenlijf gebogen op een kruk,
Kroop ze erger dan een slak, op doorgesleten klompen,
En scheen een rechte boô van dreigend ongeluk.
Haar tandelooze mond was tot het oor gespleten;
Haar kromme, spitse neus stiet aan haar spitse kin;
Een grijswit hair drie vier scheen op heur hoofd vergeten;
En 't rood en tranend oog hield klompen gomstof in.
Een saaien lap, die eens een vuurmandskleed moest heeten,
Bedekte half en half heur' schrompeligen huid,
En door dat muf verdek, wel half van één gereten,
Stak de arm, nog enkel pees, met scherpe knokkels uit.
Dit beeld, volmaakt een beeld om van te grijzen,
Deed Ridder Sox het hair te berge rijzen.
Zy klampt hem straks, op gants gemeenen toon,
Aan boord, en zegt: ‘Wat scheelt er aan, mijn zoon?
Ik kan 't wel zien, gy steekt in groote kwelling.
Waar hapert het? licht weet ik wel herstelling.
Geen mensch op aard, of ieder heeft zijn kruis:
Dat is ons lot, en koomt een' ieder t'huis.
Maar troost verlicht, en 'k kan u mooglijk raden.
'k Heb niet voor niet zoo'n tachtig jaar beleefd.
'k Heb wat gezien, mijn kind, en meer dan look gebraden,
En 'k heb er wel gekend, die goeden raad versmaadden,
Maar niemand die daarby zich wel bevonden heeft.’
   De Ridder zegt: ‘Helaas, mijn Bestemoeder!
Ik ben ten einde raad en zoek er vruchtloos naar.
'k Vraag al wat leeft om raad, en vind my nog niet vroeder,
En morgen staat 't schavot onfeilbaar voor my klaar,
Zoo ik aan Berthaas Hof niet kenbaar weet te maken,
Waar vrouwen boven al naar haken.’
   ‘Is 't anders niet (sprak de oude totebel),
Zoo heb geen zorg: dan staan uw zaken wel.

Wijl 's Hemels hand u tot my heeft gezonden,
Zoo stel voor vast, dat dit uw redding is;
Verlicht uw hart vrij honderdduizend ponden.
Zet al uw angst, met al uw droefenis,
Maar by u neêr, en trek gerust ten Hove;
'k Wil meê op reis, wy zullen samen gaan,
En 'k doe u onder weg dat groot geheim verstaan.
Zie daar mijn hand, en 't geen ik u belove!
Maar zweer gy my, als ik uw leven red,
Dat gy my niet zult handlen als een slet,
Maar deze dienst rechtmatig zult vergelden,
En schenken my, die weldaad ten gevall',
Het geen ik dan van u begeeren zal,
En op zijn tijd behoorlijk melden.
Ondankbaarheid, dat's een onheblijk ding.
Kniel hier in 't zand, doe op uw Ridderkling
Den eed vooraf, en druk op deze handen
Een kuischen kus, tot vaster onderpanden.'
De goede Sox zweert aanstonds zoo 't behoort,
En pijnigt zich dat hy zijn lach weêrhoude.
'Lach niet, de zaak is ernstig,' sprak onze oude,
En dadelijk gaan zy te samen voort.
Haast kwamen ze, in gezelschap van elkander,
Aan 't Raadspaleis, daar Berthaas Hofgezin,
Nieuwsgierig, zoo 't betaamt (daar steekt geen misdrijf in),
Waar Roededrager, Bode, en Ruiterwacht, en Pander,
Deurwaarder, Exploicteur, Sergeant, en Boûtefeu,
Conchierge, Drost, Fiskaal, le Grand-baillif du Lieu,
En allerhande soort van Klerken, daar gevonden,
Van brandend ongeduld, op heete kolen stonden,
Verlangend, hoe de man het voorstel zou verstaan,
En of hy vrij naar huis zou gaan?
Dit laatste dacht geen mensch. Wie zou dat ook verwachten,
En 't vrouwelijk geheim niet onuitvorschbaar achten?
Zy kwamen dan. De Raad vergaârt terstond.
De Koningin zit neder, en in 't rond
De Dames volgens rang. Men roept den Ridder binnen,
En elk schiet toe met ongeruste zinnen.
Hy buigt zich straks, treedt voor, en vangt dus aan:

‘Mevrouwen, 'k stel my weêr aan uw bevelen:
'k Weet uw geheim, in spijt van die 't verheelen,
En zal u thands mijn andwoord doen verstaan.’
  Hier boog hy weêr, en na een kort verpoozen,
Hervatte hy, met zacht innemend blozen:
‘Hetgeen u 't meest alom en t'allen tijd
Ter harte gaat, zoo velen als gy zijt,
Is altijd niet, veel minnaars te behagen,
Noch ook den prijs van schoonheid weg te dragen;
Maar, jong of oud, verhit of koel van bloed, -
Maar, zacht van aart, of hoog en fier van moed,
Het zij dan maagd, of vrouw, of weeûw, of vrijster,
't Zij bruin of blond, aanvallig of mismaakt,
Het is één trek, die in u-allen blaakt;
En dat 's alleen, ben ik het spoor niet bijster,
MEESTRES TE ZIJN, ZOO IN ALS BUITENS HUIS.
Dit 's mijn begrip! En mocht ik my vergissen,
Men spreke slechts en toon' my mijn abuis!
Zie daar mijn hoofd! ik zal het willig missen.’
  Zoo als hy zweeg, verstond de gantsche kring,
Dat hy het wit volkomen had beschoten;
Men spreekt hem vrij, en geen Vergadering
Die zoo vernoegd als deze scheen besloten.
Sox kust de hand der goede Koningin,
Doch op dat punt kroop ons verschrompeld Grootjen,
Zoo vuil zy was, de volle Raadzaal in,
En schreeuwde om recht, en drong door al dat zoodtjen
Tot aan den voet des throons, waar ze aâmloos neêrgeknield,
Der Koningin dees redevoering hield.
  ‘ô Koningin, ô schoonheid, van wier lippen
Nooit uitspraak werd gehoord dan strenge billijkheid;
Wier geest onvatbaar is voor valsche wanbegrippen,
En in 't verwikkeldst pleit de waarheid onderscheidt!
Gy, wier gevoelig hart steeds open staat voor 't klagen
Van de ongelukkigen, die recht en bystand vragen!
Dees Paladijn is aan mijn kundigheên
't Geheim verplicht dat hem behoudt in 't leven.
Ik leerde 't hem; hy leeft door my-alleen,
En heeft my ook en woord en eed gegeven,

Dat ik van hem dat geen verkrijgen zou
Dat ik begeer. Ik heb zijn riddertrouw.
Ik wacht dan nu geen uitvlucht of verschooning,
Maar vraag mijn recht! Men geef my mijn beloning.'
‘'t Is alles waar (zegt Sox), ik stem 't volkomen toe;
Men heeft my nooit tot nog een weldaad zien vergeten;
Maar welk een mooglijkheid dat ik dien eisch voldoe?
'k Ben alles, alles kwijt, wat 'k immer heb bezeten.
'k Had twintig kroonen gelds, een mantelzak, en paard.
Dat was mijn gantsche schat op aard.
Een munnik, dien de droes daar juist op 't mat deed komen
Als ik de boerenmeid in de armen had genomen,
Ging met dat alles door; de hemel weet, waar heen!
'k Heb nu geen enkle duit, en, hoe oprecht ik 't meen,
Hoe dankbaar ik haar blijf zoo lang ik aâm zal halen,
Ik kan volstrekt haar diensten niet betalen.'
De Koningin nam hier het woord, en sprak:
‘Is 't om uw goud, uw paard, en mantelzak?
Die zult ge straks volkomen weêr ontfangen,
En 'k zal den dief voor 't klooster op doen hangen[11],
Maar, weder in uw eigendom hersteld,
Zoo geef de meid uw twintig kroonen geld,
Het koomt haar toe voor hoon, geweld, en schade:
En sta uw paard dan af aan deze Best.
Wat u betreft, vertrek gy met de rest,
En dank dan nog het Hof voor zijn genade.'
‘Ik dank daarvoor (hernam het oude vel).
Die deelparty is op zich-zelve wel;
Maar 't is geen paard dat ik van hem verlange.
'k Wil niets van hem, dan hem, hemzelf-alleen.
Ik ben verliefd op zijn hoedanigheên,
Gun, dat ik hem tot mijn gemaal ontfange,
En dat ons de Echt nog deze nacht vereen.'
Op deze taal, die niemand ooit kon wachten,
Stond Sox op eens verbijsterd van gedachten.
Keek nuchtren op, en wist niet, hoe hy 't had,
En of hy nog zijn zinnen wel bezat?
Voorts vest hy 't oog op 't akelig spectakel,
Dat voor hem stond, en heur uitheemsch[12] getakel,

Springt van den schrik drie schreden achter uit,
En geeft een schreeuw die door de Hofzaal stuit,
En zegent zich en kruist zich zevenmalen.
‘Och! (roept hy uit) wat heb ik dan gedaan,
Met wat voor vloek mijn schuldig hoofd belaân,
Dat ik dees smaad my op den hals moest halen!
Uw Majesteit, is dit haar vast besluit,
Trouw' me eerder aan des Duivels grootmoêr uit,
Dan aan zoo'n hex! Veel liever nooit geboren!
Het wijf is zot, heeft heur verstand verloren.’
De Best hernam met veel aandoenlijkheid:
‘Ik word versmaad, dat ziet uw Majesteit.
Ondankbare! ach! - Helaas, zoo zijn de mannen!
Maar 'k zal hem licht dien afkeer doen verbannen:
Hy zal welhaast uit andere oogen zien,
En doen my 't recht, dat ik zoo wel verdien.
Ik bid hem aan, en zal hem nooit verlaten;
'k Heb hem te lief, om my te kunnen haten:
Het hart is 't al. En, schoon my dan misschien
Dat jeugdig waas van 't schoon begint te ontvliên,
'k Zal des te meer in trouw en teêrheid winnen.
Als 't oordeel rijpt, dan leert men recht beminnen;
En Salomo heeft wel te recht gezeid:
Verstand is meer dan oogbevalligheid.
'k Ben arm, 't is waar: maar kan dat iets beteekenen?
Is de armoê ons tot schande toe te rekenen?
't Genoegen is aan geenen schat verpand,
En slaapt juist op geen Vorstenledikant.
Gy-zelv, Mevrouw, in dees vergulde woning,
Wanneer ge op 't dons u neêrlegt naast den Koning,
Heeft dan de rust, heeft dan de Huwlijkskoets
Voor u meer heils? voor andren minder zoets?
Gy weet, Mevrouw, indien hier Schrijvers gelden,
Wat de oude blaân ons van Filémon melden!
Die, arm en oud, met zijn getrouwe hulp,
Een koningsgoed verachtte voor zijn stulp,
En honderd jaar zijn grijze Baucis streelde.
Der ouden kwaal, het geemlijk zelfverdriet,
Zet zijnen voet in onze stroohut niet,

En de ondeugd huist alleen maar bij de weelde.
Wy leven stil; wy zijn in onzen stand
De ware steun, en de eer van 't vaderland;
Wy schaffen u kloekvuistige Soldaten;
En zijn meer waard voor uw ontvolkte staten,
Dan al die stoet van Jonkers, prat op rang,
Voor de overwinst van eigen kinders bang.
En mogelijk dat eens de tijd zal dagen,
Dat we u en hen uit heel het Land verjagen,
En elk die slechts een broek betalen kan,
En muskadijn moet wezen, of Tyran.
Dat schijnt nu vreemd; maar slaat men eens aan 't hollen;
Wie weet hoe raar een dubbeltjen kan rollen?
Althands, met my zal hy gelukkig zijn.
En schoon ik ook wat op mijn dagen schijn',
Indien het lot mijn' eerbren mingenuchten
Het heil ontzegt van spruiten uit mijn schoot,
De bloesem is zoo geurig als de vruchten,
En 'k zal voor 't minst dien plukken tot mijn dood.
Doch hoe 't ook zij, C u s t o d i a n t u r p a c t a[13],
Zegt ons 't D e c r e e t in de Afrikaner A c t a ,
En 't gansch beding werd van mijn kant volbracht:
Ook is zijn eed van onverbreekbre kracht,
En met geen schijn van reden in te halen.
Men zie daar van der Pausen Decretalen[14],
H o c t i t u l o , capittel d r i e en a c h t .'
   Het wijfjen, dus zoetvloeiende aan het kouten,
Nam in den Raad de harten voor zich in.
Men schonk vriend Sox aan heur verdorde bouten,
En, of hy gruwt van zulk een gemalin,
De band zijns eeds verstrekt in plaats van min.
Toen kon hy zich niet van den plicht bevrijden,
Om ze in zijn arm op 't paard naar huis te rijden,
Haar huis of hol, waar nog de zelfde nacht
Het zakelijkst van 't huwlijk moest volbracht.
   De Ridder moet. Hy neemt haar dan in de armen,
En stijgt er meê op zijn herkregen ros.
De schaamte en spijt verwekt hem blos op blos;
Zijn houding is een voorwerp van erbarmen.

Wel honderdmaal voelt hy een boozen trek,
Die heimelijk zijn boezem koomt bekruipen,
Om haar van 't paard te smijten in den drek,
Of ze onvoorziens in 't water te verzuipen.
Hy liet het toch: de wet der Ridderschap
Stond in dien tijd op veel te hoogen trap
Van heiligheid, en had het niet geleden.
Zijne Ega, dus wat met hem voortgereden,
Vangt een gesprek, vrij onderhoudend, aan,
En haalt daar in de lang verstorven helden
Van zijn geslacht, beroemd in de oorlogsvelden
Of 't kabinet, en hun voornaamste daân,
Met oordeel op: vertelt hem de historie
Van 't groote kruis van Keizer Constantijn,
Van Helena, roemruchtiger memorie,
Van Elius, van Bertha en Pepijn[15],
Van Ursen[16] en zijn broeder Valentijn,
En wat er meer vermaarde gesten[17] zijn;
Te veel, te groot, om alles te beschrijven:
Inzonderheid van Clovis krijgsbedrijven,
En hoe die Prins, door gramschap aangespoord,
Drie vorsten van zijn vrienden had vermoord;
Hoe dit vergrijp zijn teêr geweten prangde;
En hoe hy daar vergeving van erlangde.
Zy had de Duif van sint Remy gezien,
En de oliekruik met olie bovendien,
Met Arons kruik uit ééne olijf gedropen[18],
Waar meê die vorst gezalfd wierd by zijn doopen,
En die de Duif hem uit den Hemel bracht,
Om dienst te doen voor heel zijn nageslacht.
Zy wist dit al lieftalig voort te brengen,
En, op zijn pas, met trekken van verstand,
Gevoel, en smaak, en kwijkens te doormengen,
Die, zonder iets te schaden aan 't verband,
Den hoorder in zijn aandacht bezig hielden,
En 't onderhoud met zeker vuur bezielden,
't Geen Sox, die een gevoelig harte droeg,
Met open mond deed luistren naar heur preken:
Geheel verrukt, als hy haar hoorde spreken,

En walgensvol, als hy er 't oog op sloeg.
Het vreemde paar kwam eindlijk aan heur woning.
Dit was op nieuw geen streelende vertooning.
Een bank of twee, een slaapbak voor de nacht,
Wat aardewerk - was daar de gantsche pracht.
Het dak was stroo; gescheurd en vuil de wanden.
Zy bindt terstond een schortjen voor heur schoot,
Stroopt de armen op, en met heur zwarte handen,
Bereidt zy 't maal voor haren Echtgenoot.
Twee brokken plank op ongelijke voeten,
Zie daar den disch, waar van zy spijzen moeten.
Een tegelscherf, die onder 't voetstuk past[19],
Verhelpt de kwaal, en zet de tafel vast.
Zy zitten neêr. Het geen men op moest dragen,
Was juist niet veel: zy brengt het vaardig op.
De Bruîgom zucht, en zwijgt en krabt den kop,
En houdt het oog bestendig neêrgeslagen.
Zy middlerwijl vervrolijkt dezen disch
Met zoute scherts, die altijd moet behagen,
Vol geestigheên en ongemeene slagen,
En dat vernuft, dat zoo innemend is,
En voor die 't mist zich vruchtloos na laat jagen.
Dit smaakt hem toch. Hy grimlacht nu en dan,
En denkt somwijl er nog al beter van;
Ja zelfs, misschien als hy haar meer leert kennen,
Aan 't lelijk vel nog al te zullen wennen.
't Wordt eindlijk laat: de maaltijd is gedaan;
Zy noodt hem nu, met haar naar bed te gaan.
Nu wordt het ernst! de wanhoop en verwoedheid
Vervult hem in dit uiterst tijdgewricht:
Hy wenscht de dood, vervloekt des levens zoetheid;
Maar denkt met één aan eed en Ridderplicht.
Hy legt zich neêr, al vindt hy 't nog zoo vreeslijk:
Zy heeft zijn woord; het kwaad is ongeneeslijk.
Het was geen stuk van een vermuften deken,
Waar overal het bedstroo door kwam steken,
Vol gaten, vuil, doorgeten van de mot,
En mooglijk meer dan voor de helft verrot:
Het was geen lap van een doormorsig laken[20],

Met alle kleur van flenters opgezet,
Dat dienen moest tot deksel van het bed,
En waar in meer dan duizend vlooien staken,
't Geen onzen Held zoo vreeslijk tegenstond:
Neen, 't was de plicht van 't heilig Echtverbond,
Waar 't bloot besef zijn boezem van deed rillen.
‘Zou (dacht hy al) de wet 't onmooglijk willen?
De Hemel geeft met onweêrstaanbre kracht,
Zoo Rome leert, den wil, en ook de macht.
Maar 'k voel my hier en wil en macht ontbreken.
Mijn vrouw is wel innemend in heur spreken;
Ik vind heur geest, heur hart voortrefflijk goed;
Zy heeft verstand, een juist en bondig oordeel;
Maar, hart, verstand, wat geeft dat toch voor voordeel,
Wanneer m' in 't bed zijn krachten toonen moet?
Als jeugd en lust ons bloed niet op doen bruizen,
Wat zegt het dan, zijn plichten uit te pluizen?’
Dus peinst hy voort, en smijt zich als een steen
Aan 't eind der krib, ter zij' van zijn Heleen,
En veinst terstond, dat de oogen hem beschieten;
Doch wat hy veinst, hy kan geen rust genieten.
Het bestjen toen, spreekt hem op 't tederst aan,
En strookt hem vast, en toont zich aangedaan.
‘Mijn Sox, mijn Sox! hoe! gaat gy liggen slapen?
Mijn bruidegom, voor my-alleen geschapen!
Mijn heul, mijn troost! herken uwe Egaas stem!
Koom aan mijn borst, waar ik u vast aan klemm'!
Voltooi, voltooi, mijn dierbre Harteroover,
Uw zegepraal! Ik geef my aan u over.
Doe, doe 't u ook aan mijn ontstoken vlam,
Die heel mijn ziel voor u gevangen nam!
De schuchtre stem der schaamte wordt verdrongen
Door een gevoel, aan allen band ontsprongen:
Mijn zinnen zijn my meester! Ach, ik sterf!
Dat ik van u slechts eenen kus verwerv'!
Ja, 'k sterf! - Helaas! waar toe liet ik my brengen?
Ik voel mijn bloed mijn ingewand verzengen!
Ik smelt, helaas! ik zwijm! ik brand! ik blaak!
'k Word weggerukt in nooitgevoeld vermaak!

Ik kan niet meer! - Gy laat my dan versmachten!
Ach moest ik dit van Ridder Sox verwachten!
Is dit uw hart? Kunt gy 't verwijt weêrstaan,
Dat ge uwe gaâ in 't bruidsbed liet vergaan?'
Sox had een aart, toegeeflijk voor de vrouwen,
Meêwarig, braaf, gemoedlijk, en oprecht:
Hy had reeds half zijn hart aan haar gehecht:
Hy wierd geroerd; dit kon hy niet weêrhouwen.
'Ach, wist gy slechts (dus zegt hy haar), Mevrouw,
Hoe graag ik u voldoening schenken wou.
Maar wat, helaas! wat kan ik hier verrichten?
De wil moet wel voor 't onvermogen zwichten.' -
'Wat (zei de Best), wat is er dat een man
Van uw gestel, en jeugd, en moed, en krachten,
Niet, zoo hy wil, te boven komen kan,
Als de eer hem spoort tot roemrijk plichtbetrachten?
Bedenk, hoe hoog by Berthaas talrijk hof
Dit meesterstuk zal dijen tot uw lof!
Gy vindt my licht niet veel aantreklijkheden,
Wat rimplig, ja, wat walglijk aan mijn leden,
Maar dat zegt niets: een Held vervult zijn plicht,
Hou slechts uw neus, en beî uw oogen dicht.'
De Ridder, dus ontstoken door de glorie,
Besloot in 't eind te staan naar die victorie.
Hy valt aan 't werk, en, door den roem geleid,
Vergadert hy zijn gantsche dapperheid;
Trotseert het lot, en vindt dat de ongewoonheid
Een prikkel heeft, zoo wel als jeugd en schoonheid.
Hy sluit het oog, en gaat den plicht voldoen.
'Het is genoeg, (hernam zijne Egâ toen)
'k Mocht thands in u mijn vollen wensch beöogen,
En ge onderwerpt uw hart aan mijn vermogen.
Ik stelde daar mijne eer, mijn glorie in.
Ik had gelijk, thands kunt gy 't zelf betogen,
MEESTRES TE ZIJN, is steeds der vrouwen zin.
En al het geen ik op u blijf verlangen,
Is, dat ge van mijn zorgen af wilt hangen.
Gehoorzaam nu het vonnis van mijn min:
Ontsluit uw oog, en zie uw gemalin!'

Sox ziet haar aan. Hy ziet, geheel doorflonkerd
Van honderden van luchters[21] in het rond,
In plaats der hut, waar in hy zich bevond,
Een Godenzaal, die alle praal verdonkert;
Een Ledikant, bedekt met blank satijn,
Van goud doorwrocht, met open bedgordijn,
Aan 't hemelstel met paarlen opgebonden;
En, in zijn arm, een schoonheid, als Apel
Of Fidias, van Dijk of Rafaël,
Nooit door penceel of bijtel treffen konden.
't Was Venus-zelv, ja meer dan Venus-zelv;
't Was Venus, maar verrukt van minneweelde,
Zoo als ze Adoon in Sabaas wouden streelde,
Of op heur koets, in Pafos mirthgewelf,
Gants machteloos van 't hijgende verlangen,
Met floddrend hair en rozen op de wangen,
En vlammend oog, waar liefde en lust uit lacht,
Den krijgsgod in heur brandende armen wacht.
'Dit al is 't uw, (dus riep die mingodinne)
Dit Hof, ik-zelve, en mijn geheele Staat!
Gy hebt in my geen lelijkheid versmaad;
Gy hebt verdiend, dat u de schoonheid minne.'

Thands vraagt ge my, die dees vertelling hoort,
Wie toch die schoone was, wier gunst de Ridder smaakte,
En die in 't bloot verhaal reeds elk van u bekoort?
Zy-zelv', die in heur tijd voor de arme Ridders waakte,
URGANDA-zelf, de Tooverkoningin[22],
Die ge allen kent als ik: zy was die Mingodin.

1793.
VOLTAIRE vrij nagevolgd, en verhollandscht.

Eindnoten:

1 v. Spanheim, ad Callim. Hymn. in Del. v. *βαρβαρικον*. -
2 Wel Hollandsch mooi! en nog spotten sommigen met der Grieken *συνοφρυς*. De Bokouus aan de Rivier de Orenoque is van een anderen smaak, en snijdt zijn kinderen den mond tot de ooren toe op.
3 E e n z w a a r d in oud Hollandsch. Als een glinsterende kling.
4 Dat 's immers alles recht mooi, Hollanders! - Had men 't in dien smaak maar ten einde kunnen uithouden.
7 Pruisisch gevangene, wiens dolle schriften toen in ieders handen waren.
8 Zoo als de C a s u s R e g i i geëvoceerd plegen te worden. Ad Regem scilicet. Neen, ook wel eens aan een collegie, dat weet een Hollander die in 1785 en 1786 geleefd heeft.
9 '- Si quae externâ referantur nomina linguâ,
Hoc operis, non vatis erit. Non omnia verti
Possunt, et propriâ melius sub voce notantur.'
10 Bertha hield inderdaad een Hof van Vrouwen op de wijze van 't Hof der Pairs. Maar 't was Bertha, Gemalin van Pepijn, bygenaamd l e B r e f. De Gemalin van Dagobert was Gontrade genaamd; en hy verstietze om onvruchtbaarheid. De naam zijner tweede vrouw was Nantilde.

11 De Judicature over de dieven, of over de monniken was haar dan ook gedelegeerd? Het zal bij praeventie zijn. Maar de verhaler neemt het zoo naauw niet. Men herdenke zijn Geografie enz. van zoo even! Ondertusschen 't oude wijf brengt haar zaak ook voor de Koningin, en de Ridder proponeert geen Exceptie declinatoir. Doch dit was zekerlijk ook een casus muliebris, ofex continentiâ causae.
12 De verteller meent ongetwijfeld SLECHT getakel, of SLECHTE toerusting. Onze Inlanders zijn even zoo vriendelijk als de oude Grieken, die 't vreemde barbaarsch noemden. Et nos poma natamus.
13 v. Concil. Carthag. Afr. I. cap. 12 c. IX. de pactis.
14 c. 3 et 8 X. de jurejurando.
15 ô Verteller! In de Chronologie maakt ge 't weinig beter dan in de rest. Koning Pepijn is meer dan een Eeuw jonger, en Clovis doop 132 jaar voor Dagoberts regeering voorgevallen.
16 Wien onze oude Hollanders Oerson, of Ourson noemden, de Italiaan zegt Orsino, de Duitscher Ursijn, maar spreekt de U op zijn Duitsch uit. De Engelschman heeft ons die verbasterde uitspraak van den naam van een Nederlandsch geslacht overgedaan.
17 Historien, by de oude Nederlanders.
18 Zie Villalpandus op Ezechiel, en 't algemeen gevoelen der R. Kerke.
19 Dat hebt ge uit Ovidius, verteller! Hadt ge er meer van, uw verhaal ware iets beter geweest.
20 Men versta hier juist geen linnen laken door. Zulk eene pracht zou in dien tijd te groot geweest zijn, ten minste ten tijde van Charles VII. was het linnen nog zoo zeldzaam, dat de Koningin er slechts twee hemden van had. Anders was er pracht genoeg in dien tijd: men weet dat Dagobert de Kerk der Abtdy van sint Denys stichtende, die met een zilveren dak beleide, 't geen zijn zoon Clovis II. naderhaud wegnam, en tot gemunt geld sloeg, waar hy aalmoessen van uitdeelde. - Maar 't satijn dan, wat later? Koomt dat met de Chronologie van de Historie overeen? - Wel waarom niet; in 't paleis van een Toovergodin naamlijk?
5 Abuis, Verteller! men sprak ze aan met het woord minne. Dier is etlijke eeuwen jonger, maar ge wart alles dooreen.
6 Dit is toch ook nog Hollandsch, dunkt my.
7 Pruisisch gevangene, wiens dolle schriften toen in ieders handen waren.
8 Zoo als de Casus Regii geëvoceerd plegen te worden. Ad Regem scilicet. Neen, ook wel eens aan een collegie, dat weet een Hollander die in 1785 en 1786 geleefd heeft.
9 '- Si quae externâ referantur nomina linguâ,
Hoc operis, non vatis erit. Non omnia verti
Possunt, et propriâ melius sub voce notantur.'
10 Bertha hield inderdaad een Hof van Vrouwen op de wijze van 't Hof der Pairs. Maar 't was Bertha, Gemalin van Pepijn, bygenaamd le Bref. De Gemalin van Dagobert was Gontrade genaamd; en hy verstietze om onvruchtbaarheid. De naam zijner tweede vrouw was Nantilde.
11 De Judicature over de dieven, of over de monniken was haar dan ook gedelegeerd? Het zal bij praeventie zijn. Maar de verhaler neemt het zoo naauw niet. Men herdenke zijn Geografie enz. van zoo even! Ondertusschen 't oude wijf brengt haar zaak ook voor de Koningin, en de Ridder proponeert geen Exceptie declinatoir. Doch dit was zekerlijk ook een casus muliebris, ofex continentiâ causae.
12 De verteller meent ongetwijfeld SLECHT getakel, of SLECHTE toerusting. Onze Inlanders zijn even zoo vriendelijk als de oude Grieken, die 't vreemde barbaarsch noemden. Et nos poma natamus.
13 v. Concil. Carthag. Afr. I. cap. 12 c. IX. de pactis.
14 c. 3 et 8 X. de jurejurando.
15 ô Verteller! In de Chronologie maakt ge 't weinig beter dan in de rest. Koning Pepijn is meer dan een Eeuw jonger, en Clovis doop 132 jaar voor Dagoberts regeering voorgevallen.
16 Wien onze oude Hollanders Oerson, of Ourson noemden, de Italiaan zegt Orsino, de Duitscher Ursijn, maar spreekt de U op zijn Duitsch uit. De Engelschman heeft ons die verbasterde uitspraak van den naam van een Nederlandsch geslacht overgedaan.
17 Historien, by de oude Nederlanders.
18 Zie Villalpandus op Ezechiel, en 't algemeen gevoelen der R. Kerke.
19 Dat hebt ge uit Ovidius, verteller! Hadt ge er meer van, uw verhaal ware iets beter geweest.
20 Men versta hier juist geen linnen laken door. Zulk eene pracht zou in dien tijd te groot geweest zijn, ten minste ten tijde van Charles VII. was het linnen nog zoo zeldzaam, dat de Koningin er slechts twee hemden van had. Anders was er pracht genoeg in dien tijd: men weet dat Dagobert de Kerk der Abtdy van sint Denys stichtende, die met een zilveren dak beleide, 't geen zijn zoon

Clovis II. naderhaud wegnam, en tot gemunt geld sloeg, waar hy aalmoessen van uitdeelde. - Maar 't satijn dan, wat later? Koomt dat met de Chronologie van de Historie overeen? - Wel waarom niet; in 't paleis van een Toovergodin naamlijk?

21 ‘Plura r e n a s c e n t u r q u a e j a m c e c i d e r e, cadentque
Quae nunc sunt in honore v o c a b u l a.’ -

Van ons oude woord l u c h t e r hebben de Franschen nu l u s t r e gemaakt. Nemen we ons goed weêrom, 't is bet recht des oorlogs.

22 Die de Franschen zachtheidshalve, om dat zy de G niet wel uit kunnen spreken, Urgelle genoemd hebben.

De Dervis.*

Een Dervis at beschimmeld brood,
Hield in een grot verblijf,
En klaagde, moedernaakt en bloot,
En gants verkleumd van lijf.
Zijn vriend verborg zich by die grot,
En riep, zoo fel hy kon:
‘Wat mort ge, booswicht, tegen God?
Verwarm u in zijn zon!’
De Monnik ging, werd warm, en zweeg.
Maar de avond valt met vocht.
‘Ach, zegt hy, die een' mantel kreeg,
En zich bedekken mocht!’
Zijn vriend legt in de duisternis
Een' mantel voor hem neêr:
‘Zie daar wat u geschonken is,
Maar mor nu nimmer weêr!’
Hy slaat het dekkleed om zijn leên,
Maar zegt, met wrange spot:
‘Men ziet byna door 't laken heen:
Is dit een gift van God!’

Ja, stervling, ja, zoo doet gy steeds!
Ik schets uw ongeduld.
Ge kermt van overmaat des leeds,
En geeft aan God de schuld:
Aan Hem, die in uw eigen macht
De lichtnis heeft gesteld,
Of, overtreft zy menschenkracht,
Getrouw ter hulpe snelt.
Gy, die, wen ge uw bescheiden deel
Uit 's Makers hand ontfangt,
Dan nog naar 't onbescheiden VEEL,
En 't grondloos MEER verlangt.

1793.

Uit eene Oostersche vertelling.

* Verspreide Gedichten I, 54.

De lepel zout.*

Nouschirvan was ter jacht geweest,
En had een macht van wild gevangen,
Het geen hy straks ten toon deed hangen,
Aan d' ingang van zijn Lustforeest.
Hy zag zijn vangst, en kreeg behagen,
Om, moê en hongrig van het jagen,
Zijn middagmaal in 't bosch te doen
Met een Mingrelisch waterhoen.
't Was licht, op takjens, dorre bladen,
Den vogel in zijn vet te braden;
Maar als de vorst den zegen sprak,[1]
Bevond men dat er zout ontbrak.
Toen ras naar 't naaste dorp geloopen
Om daar een lepelvol te koopen.
Men gaf het willig, zonder geld:
Ja zelfs, men achtte zich verheven,
Door zout voor 's Konings disch te geven,
En daar wierd vrij wat in gesteld. -
Intusschen, na verloop van dagen,
Gaf zich de Koning weêr aan 't jagen
En hield zijn maaltijd weêr in 't bosch,
Maar met een' gantschen legertros
Van jagers, jonkers, kamerheeren,
In allerhande slag van kleêren,
En een' afgrijselijken stoet
Bedienden van het slechtst gebroed.
Toen ging men weêr om zout te halen,
Doch zonder melding van betalen;
En 't was geen lepelblad, als eer,

* Verspreide Gedichten I, 47.

Maar vijf, zes, zakken vol, of meer. -
Dit jachtmaal werd weldra verbonden
Aan vastgezette tijd en stonden,
En kwam tot viermaal toe in 't jaar.
Toen wierd dat zout een gantsch bezwaar,
't Geen ieder van de dorpelingen
Zich met misnoegen op zag dringen,
En daar de naam aan wierd gehecht
Van 's Konings Zout- en Tafelrecht. -
't Gebeurde nu, na vele jaren,
Dat twee, drie, vorsten achter een
Geen vrienden van het jagen waren,
Zoo dat dit jachtfestijn verdween.
Toen immers werd het dorp ontheven
Van 't zout, het geen het plach te geven?
Dus dacht men wel, maar dacht verkeerd:
Dat recht was nu gepraescribeerd.
Men wilde nogthands wel gehengen,
Het in contanten op te brengen,
En ieder woning werd geschat
Ter waarde van een vierdevat. -
Nu kon men, by vervolg van tijden,
Zich van die schatting niet bevrijden,
En bracht ze jaarlijks in de kist,
Schoon niemand meer van d' oorsprong wist.
Doch eindlijk komen de Tartaren
Den oorlog aan het Rijk verklaren,
En, wat er ooit vergaderd was,
Daar is geen penning meer by kas.
Nu is er dubbeld geld van nooden:
De pachters worden opöntboden:
En ieder Impost, door een wet,
Op negen vierden meer gezet;
En by nog later staatsbesluiten,
Wordt schellingen gemaakt van duiten.
Nu eischt men van den armen man
Vrij meerder dan hy dragen kan.
Nu ziet de landman van zijn sloven
Zich al de vrucht en winst ontrooven,

En de akkerïnkomst niet genoeg;
Dus houdt hy handen van de ploeg.
Nu zinken lust, en bloei, en zeden:
't Verderf stapt aan met reuzenschreden;
't Gehucht vervalt van dag tot dag;
't Verliest zijn burgers, slag op slag;
't Wordt eindlijk gants en al verlaten,
En de uilen nestlen in de straten.
En 't is die eerste lepel zout,
Die nog 't verderf des nazaats brouwt.[2]

1793.

Eindnoten:

1 De Mahomethaan gaat niet aan tafel noch ter rust' of zegt altijd vooraf: B i s m ' a l l a h , of B i s m i - ' l l a h : In den naam van God.
2 Men begrijpe dat dit niet dan een Fabel van mijne uitvinding is! De uitmuntende NOUSCHIRVAN by zoodanig eene gelegenheid eenig zout voor zich latende halen, belastte uitdrukkelijk: h e t w e l t e b e t a l e n . De Hovelingen loegen hier om, en merkten aan, dat een penning zout juist niemand verarmen zou, al bleef 't onbetaald. - ‘In tegendeel, (zei' de vorst); met zulke kleinigheden zijn alle onderdrukkingen begonnen, en zy zijn de gevaarlijkste ondernemingen tegen 't regt en de welvaart der onderdanen.’ - De waarheid van dit schoone zeggen voor te stellen, was mijn oogmerk; niet den braven Schach in zijn nagedachtenis te bezwalken.

Aristus en Ismeene.*

De brave Arist bezat een teedre Gemalin;
Hun harten vloeiden saam in onderlinge min;
Een lieve en frissche spruit, die om hun kniën speelde,
Vernieuwde aan 't minnend paar hun eerste huwlijksweelde;
Een tweede lachte alreede op 's moeders zuivren schoot
Den kuischen boezem toe, die hem zijn voedsel bood.
De brave Aristus was gelukkig in dien zegen,
En voelde, dat geen kroon zijn echtheil op kon wegen.
Hy smaakte 't, en genoot; verdubbelde 't genot
In de armen van zijn Gade, en gaf den dank aan God.
De zachte Ismeene kende, als ze aan Aristus paarde,
Geen andren man dan hem, geen andren wensch op aarde;
Zy was voor hem 't Heelal, en beider liefdegloed
Vlamde in gelijke kracht door beider kuisch gemoed.

* Mengelpoëzy II, 29.

Nog had de zalige Echt in heur fluweelen boeien
In 't hart van elk van hun die teêrheid aan doen groeien:
En 't zielverrukkend kroost, het zegel van hun Trouw,
Bezegelde ook een min die nooit verdoven zou.

Neen, nooit verdoofde ze ook. Maar, grimmig opgeschoten,
En nijdig op 't genot van tedere Echtgenooten,
Barst de Alverwoester los, en zijn ontzachbre vloek
Zweert aan ons heil een eind tot 's aardrijks laatsten hoek.
Een doffe vadzigheid, de bastaart van 't genoegen,
Bekruipt de teedre vrouw, en doet haar boezem zwoegen:
Een laauwheid, tusschenstand van onlust, lust, en pijn,
Benevelt, tot in 't oog, des boezems zonneschijn.
Zy zucht, geniet niet meer, en vindt zich-zelv te onvreden:
Verbergt zich voor heur Gâ en voor heur eigen reden;
En, als zijn vurig hart haar al zijn teêrheid biedt,
Deelt hare ontstelde ziel in zijn verrukking niet.

Aristus zucht en beeft. Zou liefde 't minst verkoelen
Der Hoofdstof daar ze in leeft, der weêrmin, niet gevoelen?
Ach! t' onrecht maalt men haar den blinddoek voor 't gezicht:
De min ziet scherp, ziet naauw, by eigen fakkellicht,
Voelt dubbeld 't geen zy voelt, en lijdt in 't geen haar griefde,
By de aangedane smart, de schuldsmart van 't geliefde.
Wat wil men? Heersch op 't hart! maar bind de drift eens in,
Wanneer ze een hart verrast, geöpend door de min!
Eer zult ge in d' oorlogsstorm by overrompelingen,
Den breidel in den muil van moord en slachting wringen;
De vuurvonk dempen, die op 't dondrend buskruid stort,
En houden 't lood te rug, dat door den vuurloop snort.
Eer zult gy d' oceaan en de onbetembre winden
Beteuglen door uw stem, of in uw kluisters binden.

De jeugdige Gemaal, getroffen van de spijt,
Doet aan zijn teedre Gâ het bloedigste verwijt.
Zy, diep getroffen, zwijgt. Hy ziet de tranen vlieten,
Die uit heur minlijk oog op wang en boezem schieten,
En droogt ze niet! - Barbaar! kan dit de min van 't hart?
Ja, liefde is wreed van aart, als ze ongeduldig werd,

Zich-zelv mishandeld waant, en voorneemt zich te wreken.
Ismeene erkent geen schuld, maar kan hem niet weêrspreken.
Zijn taal doorsneed haar 't hart, zijn houding, stem, en toon:
Haar neêrgeslagen ziel verheft zich op dien hoon,
Dien ze onverdiend beproefde, en houdt haar min beleedigd,
Terwijl ze in arren moed zich voor haar-zelv verdedigt,
Zich-zelv de bron ontkent, waaruit zijn drift ontspruit;
Zijn hevigheid van liefde op 't allerwreedst misduidt;
Haar ongelijk verbloemt; en duizend valsche kleuren
Vermengt, op 't geen ze, ontbloot, verplicht is af te keuren.

Wat is 't gevolg hier van? De wrevel neemt haar in,
En voegt by 't koelst onthaal den schuwbren eigenzin.
Vergeefs wordt ze op dien weg somwijl in 't hart gegrepen:
Eene onweêrstaanbre kracht schijnt ze in 't verderf te sleepen.
Heur hart verhardt zich, en de tederste Echtgenoot
Wordt ras 't onlijdlijkst wijf, dat God en plicht verstoot.
Verstoot! en door 't vernuft, den mensch tot straf gegeven,
En vrouwelijken trots, in 't opzet nog gesteven,
Zich van heur Gâ beklaagt, en van verdrukking schreit,
Als waar zijn boezem koud, zijn liefde gruwzaamheid.

Een week, een maand ging om, en beide de Echtelingen
Zijn op den voet gebracht van weêrzijdsch zelfbedwingen.
Een koele inschiklijkheid; een aangenomen toon;
Een statig uiterlijk, der liefde niet gewoon;
Benamingen van stand, die liefde en Echt doen beven,
In plaats van 't geen het hart den mond plach in te geven;
Zie daar de nare vrucht van 't zinneloos gedrag!
Het kroost, het dierbaar kroost, ontmoet geen blijden lach,
Geen lieve stroking meer van de Ouderlijke handen,
Maar mist, by 't moederhart, des vaders ingewanden.
't Gevoelt al 't geen 't ontbeert, al kent het de oorzaak niet,
En kwijnt mismoedig voort in lustloos tijdverdriet.
't Verliest dat heldre vuur, dat in zijne oogjens blaakte,
Met al de aanminnigheid die 't eer bekoorlijk maakte.
ô Kindren! levend beeld van uwer oudren min!
Hoe juist vertoont ge aan 't oog den staat van elks gezin!
Hoe naauw bestemt de lust, geschilderd op uw kaken,

De maat van 't Echtgeluk, het geen uwe ouders smaken!
En welk rampzalig lot genaakt u, hulploos kroost,
Wen zich hun hart verknijst of door de spijt vertroost!

Dit leven, teedre Arist, is voor uw hart geen leven,
Maar foltring van de dood! Waar wordt gy heengedreven?
Uw fijngevoelig hart, zoo vol van vuur weleer,
Beproeft een ledigheid, en kent zich-zelf niet meer.
Een doodlijk wangevoel, onmooglijk te verduren,
Schept eeuwen van verdriet uit onbevredigde uren.
Uw teedre ziel eischt lucht, eischt voedsel voor een gloed,
Die zonder voorwerp nu in 't lijdend harte woedt.
Wat doet ge? Welk een weg om dezen brand te koelen?
Wat driften, die voor 't eerst in uwen boezem woelen!
De wareld om u heen werd haatlijk in uw oog;
't Wekt afkeer, wrevel, op, wat ooit uw hart bewoog;
Uw ziel verliest den smaak, het denkbeeld van 't genoegen
En 't hart verheelt zich-zelf zijn onophoudlijk zwoegen.
Wat middel, dat ge uw smart, uw onverzwelgbaar leed,
Wat zeg ik? dat ge u-zelv' een oogenblik vergeet? -
Het spel, 't gevaarlijk spel? - Luidruchtige vermaken? -
Nooit leerdet ge in 't gewoel die nietigheden smaken.
Wat rest, wat blijft u dan, dan snerpend ongeduld,
Dat de opgehoopte maat uws lijdens nog vervult?

De vriendschap ziet uw staat, en, in uw lijden deelend,
Vermoeit ze u met een zorg, u lastig en vervelend.
Onwillig sleept ze u mede in uitgebreider kring,
Waar van zy hulp verwacht in deze uw mijmering.
Wat zoekt men? van uw leed het denkbeeld af te leiden;
Verstrooiing, die een floers op 't onheil weet te spreiden;
En wat genoeglijkheên 't gezellig leven geeft,
Waar 't hart een vatbaarheid voor zachte neiging heeft.

Vergeefs! De sombre wolk, die 't voorhoofd heeft betogen,
Verdikt zich meer en meer, en dooft het vuur in de oogen.
Hy kwijnt. Het heldre licht van 't opgeklaard verstand
Verflaauwt, gelijk een lamp die in een nevel brandt.
Zijn edel hart nogthands en enkle flikkeringen

Van geest, die nu en dan aan 't krank gemoed ontspringen,
Wekt hem de opmerkzaamheid van al wat hem genaakt,
Terwijl zijn kwijning-zelv hem meer belangrijk maakt.
Men doet hem overal de teêrste zorg ontwaren. -
De lieve Amine meest, die, in den bloei der jaren,
Niet ademend dan deugd, dan grootheid van gemoed,
Haar geestdrift uit zijn oog, gesprek, en voorbeeld voedt.
Zijn onderhoud, voor haar de tederste aller weelde,
Ontaart in zielsbehoefte, eer dat zy 't zich verbeeldde;
En eindlijk, eer zy 't weet, eer hy 't vermoeden kan,
Is de onrust van heur hart het eerst gevolg daar van.
Nu zucht haar moede borst: nu ziet men op haar wangen,
Een halfontslipte traan, een traan van weemoed, hangen:
Nu voelt ze Aristus smart zich drukken op 't gemoed;
En wenscht ze, indien 't mocht zijn, te heelen met heur bloed:
Kleeft eindloos aan zijn zij'; blijft hangen aan zijn wenken;
Sluit de oogen voor heur staat; en siddert, na te denken.
Rampzaalge! uw boezem blaakt van lichterlaaie min!
't Meêdoogen klopte er aan, de liefde sloop er in.
Helaas! om 't maagdlijk hart in 't wis bederf te trekken,
Wat hoeft er, dan belang voor lijdende op te wekken!

En gy, Aristus! gy, zoo teder steeds van hart;
Nu weeker dan ge ooit waart, door d' indruk van de smart!
Kunt gy de tranen zien in 's meisjens minlijke oogen,
En, zonder dat uw hand ze uit deernis af zou droogen?
Uit deernis? - Hemel, ach! hoe speelt men met dit woord!
Brengt liefde in die zy roert ooit koude deernis voort? -
Ach! ledigheid van 't hart, behoefte van te minnen,
De aantreklijkheid der ziel, 't begoochlen van de zinnen,
't Loopt alles, alles saam in 't zelfde middelpunt.
Aristus! waan niet meer, dat gy 't ontworstlen kunt.
Uw weêrstand is vergeefsch; vergeefsch, uw zelfverbloemen.
Wat baat het, heete min met vriendschaps naam te noemen?
Stel met dien ijdlen klank uw boezem vrij gerust:
Ze is meer gevaarlijk nog, zich-zelve niet bewust.

Een heldre Lentedag kwam 't Winterguur verzoeten,
En de avond vond Arist aan teedre Amines voeten.

Amine, 't is te veel! hoe zult ge dit weêrstaan?
De man, voor wien uw hart een wareld zou versmaân! -
Ja, machtloos zijgt ge in d' arm, gereed om u te ontfangen.
De tranen bigglen af van uw ontstoken wangen.
Uw oogen vonklen van een nooitbeproefden gloed.
Uw boezem golft en schokt op 't golven van uw bloed.
Vervoerend oogenblik! - 'Aristus! in uwe armen....!
Ach, wil my voor my-zelv, mijn eigen hart, beschermen!'
Zoo roept ze al snikkende uit, geeft allen weêrstand op,
En - de onverbidbre Min voert zijn triomf in top!

* * *

De sluier viel van 't oog. Zy minnen, en verheelen
Zich-zelv de drift niet meer, waar ze even teêr in deelen.
Zy minnen: maar wat eind, wat uitzicht voor dien gloed? -
Ach! vraag den kranke in 't bed, waartoe zijn krankheid woed?
Helaas! hy voelt de kou, de siddring door de leden!
Ga, breng hem 't bloed in rust, herstel hem door de reden;
Vertoon hem, dat die koorts zijn kracht te hevig wordt,
Hem redloos in 't verderf, hem in de grafkuil stort!
Wat baat het? Zal hem dit van 't doodlijk kwaad bevrijden?
Helaas! 't vooruitgezicht verdubbelt slechts zijn lijden!
Wanhopend wendt hy 't oog van de aaklige uitkomst af,
En de onverheerbre kwaal geleidt hem toch in 't graf.

Wie leeft er middlerwijl zoo zalig als Amine?
Zoo zinbedwelming slechts dien grooten naam verdiene!
Verzekerd van het hart van dien zy tederst mint;
In wien zy d' eêlsten top der zielsvohnaaktheên vindt,
Voor wien ze alleen gevoelt en adem schept en leven,
Ziet ze in 't verhelderd zwerk geen donderwolkjen zweven,
Mistrouwt de zuisling niet dier zoete tooverkracht,
Waardoor 't beminnend hart op leed noch rampen acht,
Ja, 't lot trotseeren durft in 't felst der ongelukken;
En blindlings geeft haar ziel zich over aan 't verrukken.
Ja, juichende in een gloed, die t'elkens meer ontsteekt,
Gevoelt ze niet, dat aan heur heilstand iets ontbreekt.

Aristus! smaakt ge, als zy, dat onvervalscht genoegen,
Of doet een heimlijk wee u nog den boezem zwoegen? -
Verberg het voor u-zelv' en voor Amine vrij!
Niet strafloos stelt het hart zijn diersten plicht ter zij'. -
Neen, 't is die wellust niet, dien ge eenmaal placht te smaken,
Toen ge in Ismeenes arm van echten gloed mocht blaken!
Die lust, waar van ge in 't zoet van een onwraakbren schoot,
D' erkentelijken dank aan 's Hemels goedheid boodt!
Helaas! in 't hoogst genot der bruischendste vermaken,
Kunt ge aan u-eigenzelv' dat ijdel niet verzaken,
Die sombre ledigheid, die ge in 't gemoed beproeft,
Dat meer dan de enkle min, dat Echte min behoeft.
Dat zelfs in d' arm der weelde, in ziels- en zingenuchten,
Zijns ondanks naar een Gâ, zoo dierbaar eens, blijft zuchten;
In 't tederst mingevoel een heimlijk wroegen lijdt,
En de ontrouw die 't begaat zich t'elken maal verwijt.

Ismeene intusschen zoekt, de spijt ten prooi gelaten,
Een machtelooze troost in heur Gemaal te haten.
Te haten! Haat men ooit, wat m'eenmaal heeft bemind?
Vergeefs is 't, dat de drift, de woede, haar verblindt.
Haar hart gevoelt welhaast, hoe vast het is geklonken
Aan 't voorwerp, dat haar eens voor eeuwig wist te ontfonken.
Het schudt zijn kluisters wel, maar 't schudt hun band niet af;
En 't is, of zelfs de spijt hun nieuwe sterkte gaf.

‘Hoe (zegt ze)! 't is dan waar! Ik heb zijn hart verloren!
Zoo heeft hy de eed verkracht, my plechtig toegezworen!
De ondankbre! Had mijn trouw, mijn teêrheid, dit verwacht!
Is dit de onzaalge loon van die heur plicht betracht!
'k Heb daarom dan zoo lang zijn koelheên moeten dragen!
De hardheid van mijn lot in eenzaamheid beklagen!
Zijn wrevel doorstaan! en - beschreienswaarde vrouw,
De nachten slapeloos begraven in mijn rouw! -
Ontrouwe! Is dit die min, die eens zoo teder gloeide,
Toen ge in Ismeenes ziel met de uwe samenvloeide,
Met haar 't heelal vergat, en, zwijmende aan heur borst,
U-zelf den zaligste des warelds noemen dorst!
ô Dagen, dagen van verrukking! thands vervlogen!

Beloofde uw wellust my dien bitterste aller togen?
Moest ik mijn hart versmaad, beleedigd zien, gehoond?
Het offer van mijn jeugd met afkeer zien beloond?
Ismeene, is dit de kracht van uw bekoorlijkheden,
Met zoo veel vuurs voorheen bewierookt? aangebeden?
Waar zijn ze? is al dat schoon, die lieve glans, voorby?
Of was zijn heete min slechts laffe huichlary? -
Wreedaartige! is de blos van mijn gelaat geweken,
Wie heeft me, als gy-alleen, de kaken doen verbleeken?
Wie 't zwijgend hart gevoed met tranen over 't leed,
Waar uwe ondankbre drift my in versmooren deed?
Wie deed me in 's levens bloei van 't heimlijk wee verknagen,
Van t'elkens koele smaad voor teêrheid weg te dragen?
Ontrouwe, of bad mijn hart u niet op 't tederst aan,
Wanneer ge in wrevelmoed zijn teêrheid af dorst slaan,
Mijn minsten blik misduidde, en door uw blinde woede
Mijn liefde smoorde in 't hart, dat van uw wreedheid bloedde?
Ga, breng uw liefde thands, mijn eigendom-alleen,
Breng al uw tederheid aan andre aanminnigheên!
Laat andren op mijn recht die schoone buit behalen!
Heur nietsbeduidend schoon op 't mijne zegepralen!
Voltrek uwe euveldaad! voer uw vergrijp in top,
En offer haar uw Gade en beî haar telgen op!
Maar, wreedaart! 'k heb een hart! - Ik zal dien hoon besterven,
Maar mijn verachte min zal eenmaal recht verwerven!
Ik neem in 't duister graf uw rust, uw zielsrust, meê,
En laat u tot een roof aan 't wroegendst hartewee!'

Zoo spreekt ze, en voelt heur schoot van tranen overstroomen,
De hoogmoed tracht vergeefs hun vloeien in te toomen;
Zy schieten, als een vloed, die van een bergtop snelt,
De weenende oogen uit, terwijl de boezem smelt.
Ze omarmt het oudste wicht, dat, aan heur zijde spelend,
Haar 't lieve mondtjen biedt, als in heur droefheid deelend.
Zy neemt den zuigling op, die in het wiegjen ligt,
En drukt hem aan de borst met afgekeerd gezicht.
'Mijn kindren (zegt ze)! ô hoop, ô wellust van mijn leven!
Ach, waarom moest mijn schoot u 't haatlijk daglicht geven!
Gy hebt geen vader meer! Uw moeder sterft van smart!

Rampzaalgen! ach, om u valt my het sterven hard.
Wat zult ge na mijn dood...? Ontbloot van steun en hoeder,
Versmaad zijn en veracht om uw versmade moeder! -
Tot doel zijn aan den wrok, die u te wachten staat
Om 't geen gy van haar draagt in 't kinderlijk gelaat! -
Mijn kindren! zoudt ge dus uws moeders dood bezuren?
Om haar den wreevlen haat van die haar haat, verduren?
Zal uw belang, uw heil, by die 't beschermen moest,
Te rug staan voor de drift, die zijn gemoed verwoest? -
Neen, Wichtjens, 'k duld dit niet; ik zal ons allen wreken,
En redden u van 't leed, dat ik onfeilbaar reken.
Die moed tot sterven heeft, heeft ook tot alles moed!
Voor my, 'k vervloek den dag, en adem wraak en bloed!'

Zy spreekt. Haar voorhoofd gloeit: haar oogen staan in vlammen.
Haar bloed gelijkt een' stroom, die over dijk en dammen
Gestegen, alles sloopt en omrukt in zijn vaart.
De stormwind bruischt door 't hoofd, van 't driftig bloed bezwaard.
Helaas! is dit de vrouw, die eens in blijder tijden
Verongelijkingen met zachtheid wist te lijden?
Die lijdzaam en gedwee by de aangedane smart,
Aan 't minste morren zelfs geen toegang gaf in 't hart?
Helaas! men leert zich eerst van 't ongelijk beklagen,
En 't dan met wederwil en tegenworstlen dragen;
En, zoo zich 't krank gemoed aan dit gareel vertrouwt,
De wraakzucht sleept het meê, die toom noch teugel houdt;
Die 't hart, 't verbeestlijkt hart, met zweepen noopt en sporen,
En God, en menschlijkheid, en plicht heeft afgezworen;
Zich-zelve, met vermaak, der Hell' in de armen stort;
En door geene Almacht-zelv te rug gehouden wordt!
Zy grijpt een kleene dolk, die in voorleden dagen
Haar Overgrootvaâr aan zijn gordel had gedragen,
Thands sints een dubbele eeuw by 't wapentuig bewaard,
Dat in een praalvertrek zorgvuldig staat geschaard.
Heur boezem bergt die pook. Zy neemt heur beide spruiten,
Beveelt haar koets, stijgt in, rijdt vliegendsvlucht naar buiten,
En geeft zich naar 't verblijf, waar teedre Amine leeft,
Die van 't haar naadrend kwaad geen 't minste denkbeeld heeft.
Men meldt een vrouw van staat. Den voortrap opgestegen,

Verschijnt zy met haar kroost. Amine treedt haar tegen,
En leidt ze in 't spreekvertrek tot de eigen kanapee,
Waar op zy d' eersten maal Arist in de armen gleê.
Ismeene zet zich neêr. Na luttel ademhalen,
Terwijl zy 't hol gezicht de kamer door laat. dwalen:
‘Is 't mooglijk, dat men hier vertrouwlijk spreken kan?
(Dus vraagt zy) 'k verg u daar volstrekt verzeekring van.
't Geheim is van gewicht, het geen ik heb te ontdekken.’
Amine doet terstond wat om haar is vertrekken,
En sluit de spreekzaal zelv met eigen handen af. -
‘Nu zijn wy (zegt ze) alleen, en eenzaam als in 't graf!
Dit wenschte ik. 't Is genoeg. - Wel aan! dat we ons verklaren!
Gy schijnt me, als iets uitheemsch, verwonderd aan te staren,
Amine! Kent gy my, of dit rampzalig kroost,
Dat mooglijk in dit uur zijn laatste zuchten loost?
Maar neen, gy kent ons niet. - Welaan dan! 'k ben Ismeene!
Nu kent ge ons, want gy bloost. - Geloof niet dat ik weene:
Indien me een traan ontrolt, het is van eedle spijt. -
Ik koom niet, dat ik u ons ongeluk verwijt'.
Neen, 'k kome om mijn Gemaal in 't eerloos hart te zoeken,
Dat zijne onkuische vlam voor eeuwig moet vervloeken!’
Dus zegt ze, en treft haar 't hart door 't snoodverborgen staal.
De onnoozle geeft een gil die weêrklinkt door de zaal,
Zijgt stervend van den stoel, en zieltoogt aan heur voeten!
Rampzaalge! moest ge dus voor 't tederst harte boeten!
Was zulk een gruwzaam eind beschoren aan uw min!

‘Dank, Hemel! 'k Ben op nieuw Aristus gemalin!
En niemand kan my thands dien tytel strijdig maken.’
Roept thands de woedende uit, gantsch purper en scharlaken
In 't aanzicht, en met bloed op kleed en borst bespat.
‘Waar toeft de Ontrouwe nu, die eens mijn hart bezat?
Waar is hy, dat ik hem op dit tooneel vergaste,
En hem de hand moog biên, die in heur bloedstroom plaste?
Maar neen, ik heb hem nog een foltring meer bewaard.’
Dus zegt ze, en smijt verwoed heur zuigling tegen de aard,
Vertrapt, en plet hem 't hart dat borst en beenders kraken,
En doet hem bloed en long uit mond en oogen braken.
Hy sterft. Het ouder kind schreit jammrend aan heur voet:

Zy wentelt het, by 't hair, en sleept het door het bloed,
En heeft den voet gereed om 't op den hals te treden;
Wanneer 't ontroerd gezin, dat opstuift van beneden,
De deur met eenen bons uit post en wervels drijft,
En daar een schouwspel ziet, waarvan het hart verstijft.
Helaas! heur Meesteres in stroomen bloeds bedolven!
Een teder, kermend Wicht, omspartlende in die golven!
Een kleiner, gants en al verpletterd op den grond!
Op welke afgrijslijkheên weidt hier het oog niet rond!
Men tracht om 't levend kind aan heur geweld te ontrukken;
Zy wringt het, eer men 't weet, den teedren gorgel stukken.
Nu rust ze. - Arist treedt in. Wie schetst zijn woede en schrik
By alle de ijslijkheid van zulk een oogenblik!
De hairen steigren hem werktuiglijk in den hoogen!
De woede bliksemt niet, maar klatert in zijne oogen!
Zijn tanden knersen saam, en knettren tegens een!
Zijne armen, uitgestrekt, verstijven als een steen!
Zijn lichaam schudt en trilt, als van den wind gedreven!
Zijn mond gaapt naar 't geluid, maar weet geen klank te geven!
Zijn hart, van 't bruischend bloed, daar stilstaande, overstelpt,
Bezwijkt. Hy zuizelt, valt, en - niets op aarde helpt.

Daar liggen nu op eens vier offers van uw woede
By een! Wat rest er nog? Is nog uw wraak niet moede,
Ontmenschte? Ga, vlieg heen, ontwijk een gruwbre straf! -
Zy gaat, maar werpt zich straks den marmren voortrap af.
De val verplet haar 't hoofd: gevoel en leven wijken,
En 't Treurspel is voleind met vijf verscheiden lijken.

1795.

De spiegel; of Liefde en waan.*

Indien ik nu of dan, beminnelijke schoonen,
In een of ander stuk van Dichterlijk verhaal
Een weinig hekelzucht mocht toonen,
Vergeeft mijne al te oprechte taal.
Ik sprak dan niet van u, maar van die oude vrouwen,
Die vrouwen van den langverloopen tijd,
Die ge in 't Historieblad naar 't leven kunt beschouwen;
Maar niet van u (och neen!) die zonder feilen zijt!
Gelooft my, al dat soort van vrouwen uit de boeken
Was grillig, kribbig, trotsch, en wist niet wat het wou.
Wat onderscheid met u! By u zoo iets te zoeken.
Vraagt aan uw minnaars eens, hoe dat gelukken zou? -
Ik handel dus van haar. Van haar is steeds de reden,
Als iets onaangenaams u voorkomt, waar 't ook zij:
Maar schoonheid, maar verstand -, begaafd-, bevalligheden! -
Ja, neemt die vrij voor u, ik ben er meê te vreden;
En zoo ge wel wilt doen, voegt nog de helft daarby.
ô! 'k Geef u alles toe! 'k Wil vrienden met u blijven;
En daarom, schenkt my thands een gunstig, gunstig, oor.
Ik moet u een geval, dat aartig is, beschrijven:
't Viel - onder Ergenshuizen voor.

De dag begon zich reeds allengskens in te trekken,
En Wijnmaand stak het hoofd omwingerd in de lucht:
Het weiland ving nu aan een dorren grond te ontdekken,
En 't heuvelgras wierd bleek. - Het Noorden geve één zucht,
En flap! daar liggen loof en bladeren
Verdord, en droog, en geel, te sterven op den grond!
Maar nog is 't zoo verr' niet: de tijd begint te naderen;
Nog staat de boomgaard vol en tokkelt oog en mond.
De wijnoogst evenwel verlangde naar den kelder,
En 't appeltjen was rijp, en keek naar plukkers rond.

* Mengelpoëzy II, 43.

Een schoone morgen rees. De lucht was klaar en helder:
De daauw had als een meir de dalen overstroomd:
En uit die zee van damp stak 't bruingeblaakt geboomt'
Zijn top en takken op, met de afgeschoren kruinen
Der heuvelen en omgelegen duinen.

Het licht der halfbewolkte en halfontdekte zon
Scheen met een flaauwe glans, den weêrschijn uit een bron
Gelijk, al bevend door de dartle wijngaardranken
En zware trossen heen, die tak en loof doen wanken,
Waar onder 't morgenkoeltjen zweeft.
't Gevogelt' groette 't licht: een vogel is beleefd!
Dit blijkt aan mijn Parkiet, die 's ochtends door zijn tralie
Den goeden morgen riep aan 't Hof van Hyder-Ali,
En nu, by mijn ontbijt, het zelfde c o m p l i m e n t ,
Getrouw in 't Duitsch vertolkt, aan zijn meestresse wendt.
Poëeten weten dat! ook zult ge schaars ontmoeten
Dat vogels uit een vers den uchtend niet begroeten.
Dit is de Mode zoo: een Dichter van fatsoen
Richt ze altijd daar toe af, hy kan niet minder doen.

Dan 't zij daar meê zoo 't wil! 't Was ochtend en schoon weder:
Daar koomt het al te maal op neder.
De zachter zonnegloed, de zuivrer lucht van 't land,
Verkwikte, en riep het hart van zijn langdurig zwoegen
Tot kalme rust en stil genoegen;
Wanneer de groote God, die alles legt in band,
En dien wy zonder broek door koude en wind doen treden,
Verzadigd van den rook der steden,
En, hunkerend naar tijdverdrijf,
Zich nederzetten kwam in 't lieflijk landverblijf.

Men zegt, en 'k wil het niet weêrspreken,
Dat al die menigte van zuchten zonder hart,
Van oogen, vol geveinsde smart
En valsohe tederheid, en dat bedriegend smeeken,
Om de onschuld en de deugd de hartaâr af te steken,
En, boven al, die dwaze en zoutelooze klap,
Die Steedsche en Hoofsche minnaars voeren,

Hem walgde. - 't Kan wel zijn! Dus trok hy naar de boeren;
Maar liet zich voor den zijden lap,
Die om zijn schouders hing, van luchtig vrouwenlaken,
Een zomersch Buitenkleedtjen maken,
Zoo lief, zoo aartig, zoo van pas,
Of 't aan zijn lijf geschilderd was!

'k Zal hier zijn hoed, zijn frak, zijn hartbetoovrend vestjen,
Zoo weinig als het gantsche restjen
Van zijn nieuwmodische kleedy
Niet laten monstren op een rij.
Neen, D a m e s ! maar 't was mooi! En, om u blijk te geven,
Uw Thirsis, toen hy laatst op 't Landgoed B. verscheen,
(Zaagt ge ooit iets schooners van uw leven?)
Had juist dat pak van hem te leen.

Al mijmrend...'Over beuzelingen?' -
Dat weet ik niet! Misschien! 't Geen de een een beuzling heet,
Zijn voor den ander soms wel zeer belangbre dingen.
Vraagt dit aan buurman Archimeed,
Die als hy laatst in een van de eerste kegelsneden
A x gelijk aan y i n t w e e d e m a c h t, bevond,
Oneindig beter was te vreden
Dan met een lot van duizend pond.
En echter, gy en ik (ik heb juist geld van nooden),
Wy zouden die ontdekking thands
Wel afstaan, zoo ons eens een derde wierd geboden,
Ten minste, voor de halve kans. -
Hoe 't zij, hy mijmerde. - Dus, wandlende in gedachten,
Door veld en akker, kamp, en wei,
Ontmoet hy midden op de hei',
Waar ge alles eerder zoudt verwachten,
Een Schoone, wier gewaad, en houding, en gezicht,
Hoe zeer niet t' eenemaal naar steedschen smaak gericht,
Nogthands de klare blijken droegen,
Dat ze in de heete zon geen velden om hielp ploegen,
Noch onder 't lage boerendak
De handen in de waschkuip stak.

Een lang en sneeuwwit kleed hangt losjens om heur leden,
In fijne plooien, af te golven naar beneden;
Maar met een vuurrood lint om 't middellijf gegord,
Waar onder 't langs de heup op 't zwierigst nederstort.
De heilige Orde der Levieten
Plag juist zoo'n Choorkleed aan te schieten. -

De fijne en dunne stof van 't lenige gewaad,
Waar 't zwellen van de heup zich door bemerken laat,
Verschoont de schoonste borst, ten halven overtogen
En voor de helft ontdekt, voor de aangetrokkene oogen,
Terwijl zy 't blanke kleed beschaamt,
En, zachtkens door den band gepraamd,
Heur lieflijk opgezette deelen,
By ieder zuchtjen dat zy aâmt,
Door 't losse plooisel heen doet spelen. -

Heur hair, met al de kunst der schoonste onachtzaamheid
Langs nek en schouders uitgebreid,
Was tegen 't achterhoofd bevallig opgebonden.
Een hoed, met veedren opgesierd,
Waar meê het dartlend windjen zwiert,
En met een sluierdoek omwonden,
Boog over 't vonkelend gezicht,
En overschaduwde zijn des te sterker licht. -

Op 't eigenst oogenblik kwam schoone Henriëtte,
Op een bevallige c h a r e t t e ,
Die Damon, aan heur zij', beteugelde in den vaart,
Haar schoon vertoonen over de aard.
Ik meen, het deel der aard, naby de stad gelegen,
De meestbezochte wandelwegen. -
Zy hoort, en zwelgt heur' roem met gretige ooren in;
Zweeft heete lonken door, en ijverzuchtige oogen;
En laat begeerte en spijt, en vijandschap en min,
Als zegeteekens na van 't zegerijkst vermogen;
En - heeft noch hoofd meer, noch vriendin. -

‘Maar, Dichter, Henriëtt'....!’ Mijn schoonen, uw bevelen? -

‘Die naam koomt evenwel in d' ouden tijd niet voor;
Dat ziet op iets -!’ In geene deelen! -
Maar de oude namen zijn zoo lelijk in 't gehoor,
Gy zoudt ze onmooglijk kunnen lijden;
'k Vernoem haar daarom met een naam van nieuwer smaak.
My docht, ik deed zoo wel, en valt dat zoo bezijden!
Doch, eer ik om een naam by u in ongunst raak,
Zal zy (dan dat we ons weêr niets onbedachts vermeten,
Ai, zegt me uw namen eens?) Kay-fai-kataddry heeten.
Is iemand uwer zoo genoemd,
Zoo bid ik, 't zij my niet verbloemd.
‘Wel neen wy!’ - Nu, dan 's 't goed; dan zal ik voortverhalen.
Nu, immers, doe ik wel - of zou er nog iets falen? -

‘Maar Kai! fai! taddry! foei, wat zotter naam is dat!’
Zie daar, ik dacht al half, dat ik het kwalijk had!
Wat wilt ge dan voor naam? - Is Vercingetorissa
Misschien wel van uw smaak? dat zweemt wat naar Clarissa.
Of Kombarkanglas? Gro? Brassolis? of Bhinbheul?
Al, namen, die ik graag voor Henriëtte ruil! -
Dat's ook al 't rechte niet, na dat ik kan bemerken.
Wel! noemt me zelve een naam uit ouderwetsche werken.
Doch neen, die leest gy niet, gelijk natuurlijk is.
Kom aan! Aëllo dan of Heliochroïs?
Of - Walburg? Wobberich? - Nu wordt gy ongeduldig:
Maar immers ziet gy klaar, mijn oogmerk was onschuldig;
En, wilt ge meerder keur....? ‘Hou op, gy kwelt ons maar;
Ga in uw reden voort, en laat de namen daar!’ -

Fiat! Laat Henriëtt' waar heen zy wil vervaren!
Ik schrap haar uit, met naam, met al;
En zien wy naar die Nimf met opgestrikte hairen,
Wat daar in 't end van worden zal! -

Zy zweefde, met een zwier van houding, tred, en leden,
Uitstekend in bevalligheden,
Langs 't bruingroen veldtapijt, in passen naar de maat:
En de oogen, op haar zelv geslagen,
Doortinteld van 't vermaak van vleiend zelfbehagen,

Bezielden 't heldere gelaat. -

De Liefde, t' eenenmaal verwonderd,
Van in een oord, zoo afgezonderd,
Een Nimf, als zy, te zien, treedt ze aanstonds in 't gemoet',
En nadert haar met een g a l a n t e n groet,
Dien zy met de eêlste kunst van 't ongedwongendst nijgen
En sierlijk buigen van het hoofd,
Vervuld van een welsprekend zwijgen,
Beandwoordt, en geheel verdooft.

'Wel hoe! (hervat de Min) zoo schittrend een Princesse,
In zulk een woesteny en afgelegen streek!
Of zijt ge mooglijk een verlaten minnaresse,
Die Feest- en Hofgewoel op 't stille land ontweek,
En in den luwen schaâuw der bosschen,
Of aan den voet der holle rotsen,
Heur zuchten menglen gaat aan 't ruischen van een beek?'

De Nimf, op 't hoogste verontwaardigd,
Dat haar beroemden naam die hoon wordt aangedaan,
Van voor een stervling en verlaatne door te gaan,
Laat al den wrevel zien, dien zulk een smaad rechtvaardigt,
En zegt: 'Door 't gantsche rond der wareld kent men my.
Wat ademt, buigt den hals voor mijne heerschappy.
Een Godheid, in het hart van ieder aangebeden,
Van de allerlaagste stulp tot aan den koningsthroon,
Ontfang ik rijker hulde als een der Hemelgoôn,
En heersch op driften, ziel, en reden.
Men noemt my (moet ik u dit zelve doen verstaan,
Daar alles van mijn macht getuignis draagt?) den WAAN.
De Krijgsman vliegt door my in 't bloed, en vlam, en vonken,
Den zichtbren dood in d' arm, en sneuvelt blij te moê.
De schoone zit, door my, heur schoonheên op te pronken,
En drukt voor heur verval de scherpziende oogen toe.
Geleerdheid pijnt, door my, zich af, in 't letterblokken;
Behaagzucht, in de kunst om harten aan te lokken,
En ('k lach, zoo vaak ik 't ooit bedenk!)
In 't zoeken van een pas, een houding, of een wenk.

Door my slijt hy de meestvernoegde dagen,
Met uiterlijk, verstand, en kennis, wel te vreên,
Die by Natuur zich mocht beklagen,
Van heur te groote spaarzaamheên.
Mijn tooverkracht vergroot heur gaven in zijne oogen
Tot zulk een opgehoopte maat,
Dat, van heur mildheid opgetogen,
Hy slechts zijne eeuw beklaagt, die zijn verdienste haat.

My sticht de sterveling zijn trotsche praalgebouwen!
Van welker logge last het krimpende aardrijk zucht,
En onder een uitheemsche lucht
Uit rots en marmergroef gehouwen.
My viert men zelfs in 't doodsch en eenzaam grafverblijf,
Waar ik met eigen hand op toets- en marmersteenen
Vergulde logens maal en schrijf,
En Faam en Vaderland op 't koud gebeent' doe weenen,
Waar aan, in weêrwil van den grafzerk en zijn pracht,
Door niemand ooit weêr wordt gedacht.

Ja, zelfs in 't hart van hun die my versmaden,
Geef ik in 't heimelijk de wet;
En vlei met eer en lauwerbladen,
Den woestaart, die den voet op eer en lauwer zet.
'k Doe sommigen hunne afkomst gronden
En glorie dragen op 't geslacht
Van ouderen, die nooit bestonden
Dan enkel in den droom van hun verbeeldingskracht. -
Weêr andren (laaggeboren slaven,
Geboren voor de zweep, den breidel, en 't gareel!)
Druk ik Gelijkheid in, als aller menschen deel,
En doe hen op den wenk van hun gelijken draven,
Op dat geen meerder hun beveel'!

Ik weef de trotsche tullebanden;
Schakeer ze met smaragd, en goud, en diamant,
Als in den starrengordel branden,
Die 's hemels midden overspant. -
Ik steek den wijrook aan, wen hy aan aardsche Goden

Van allerhanden slag en staat,
Door vleizucht, staatkunst, eigenbaat,
By handenvol wordt aangeboden;
En geef dien geur daar aan, waar in zich 't hart verzaadt. -

Doch, 't geen mijn heerschappy nog meerder uit doet stralen!
Zy is tot zelfs in 't rijk der Liefde voortgeplant.
Zie slechts die Jonkertjens, die om de vrouwen dwalen
Als hommels om de roos of sierlijke amaranth.
Zy zoeken thands de gunst, de tederheên der schoonen
Niet meer. - Och neen! och neen! maar slechts een blooten schijn,
Een valsch en uiterlijk vertoonen
Van in genegen gunst te zijn;
En alle lust en welbehagen,
Waar naar men tegenwoordig tracht,
Is, om den enklen naam te dragen
Van wel te staan by 't schoon geslacht. -

Dan, boven al mag ik mijn hoogste glorie stellen,
In dat ik 't hart bezit der lieve Juffrenrij,
Wier hulde en trouw ik nooit naar waarde kan vertellen,
Maar die niet ademen, niet leven, dan door my.
Die....!' 'Zacht wat (zei de Liefde, en viel haar in de reden)
Beroem u, zoo 't u lust, maar brand uw handen niet!
(De kunne hoort tot mijn gebied!)
En ken in dit, hoe zeer my ongewoon, verkleeden,
Den God der liefde zelf, wiens boog en pijl gy ziet!

Neen, neen, Mevrouw, regeer zoo veel gy wilt regeeren!
Maar 'k sta u d' eigendom van 't vrouwenhart niet af.
Doe elders uw bevelen eren;
Ik voer hier d' onbepaalden staf.
Ik oefen op die zachte en teedre zielen
Een macht, die in heur hart geen mededingster kent;
En twijfelt ge ooit of ooit voor wien zy nederknielen,
Zie slechts mijn kenlijk merk hunn' oogen ingeprent.

De Liefde is 't, ik-alleen, die in dees meesterstukken
Van de allermeesterlijkste hand

Den geest en 't leven stort, en 't vindingrijk verstand,
Dat met de schoonheid samenspant
Om warelden van een te rukken.
Beschouw 't onnoozel maagdelijn,
Wier ruw, eenvoudig hart nog vreemd is met de liefde,
Dat dartelt, lacht, en schreit, maar zonder vreugd of pijn!
En zie die zelfde Maagd, als haar mijn angel griefde!

Naauw voelt zy 't blaken van mijn gloed,
Of mijmrende ernst neemt plaats in haar gemoed.
Zy leert een woord, een wenk, een lach, een houding wegen.
Zy smoort met alle zorg de koorts die haar bestookt;
Maar noem haar 't voorwerp eens, waar voor haar boezem kookt,
En zie, als 't dekkleed valt, de vlammen opgestegen!

Op 't voorhoofd, door den gloed gebloosd, -
In 't kwijnende gezicht, waarin de heete vonken
Uitschittren in verliefde lonken, -
En op de blanke borst, van 't heimlijk vuur geroost,
Die in heur zwoegend ademhalen
Den opgesloten' zucht zijn doortocht wil bepalen, -
Op de uitgebleekte kaak en halfontsloten mond -
Zweeft dan in gloênde zonnestralen,
De vurige begeerte rond.

Zoo vliegt, wanneer in rijpe halmen
Een enkel vonkjen slechts ontbrandt,
Met duizend vonken, duizend walmen,
De teugellooze vlam door heel het vruchtbre land.
Zy blaakt, verteert, verslindt, en plondert
De onschatbare oogst, die Ceres schonk,
En woedt, en woelt, en zwiert in 't honderd,
Tot alles staat in rook en vonk.

Vergeefs tracht Hymen zich met my gelijk te stellen,
Daar zijn geheiligd snoer de handen samenvlecht.
Hoe naauw, hoe fel somtijds, zijn stalen banden knellen,
Wat is zijn keten toch, als ik den band niet hecht?

Ja zelfs, wen ik my wil vermaken,
Ontsteek ik, als 't my lust, het koudstbevrozen bloed,
Doe de afgeleefde Best heur rimpelige kaken
Beschildren met der rozen gloed;
Haar uitgevallen hair met dons en watten vullen;
En macht van pluimen, kant, en lint,
En wat een jeugdig hoofd mag hullen,
Belachlijk staaplen op de krullen,
Die ze om heur kalen schedel bindt.

Zoo keer ik, als 't my lust, de rangen 't onderst boven;
Verneêr den hoogmoed, staat, en schat;
Vereffen wapenrok en graauwe linnensloven,
En 't purper met het wollen brat.

Gy kent Brandon? zijn Frieschen deken,
Met gouden laken saamgelast?
Zijn Ridderspreuk, daar op gepast,
Wanneer hy met den bruiloftsgast
Naar d' opgehangen ring kwam steken?
Maar wat behoeven wy van vroeger eeuw te spreken!
Mijn strikken zijn nog even vast,
En niemand! die er uit zal breken.

De fiere Lucia, reeds van haar bakermat
Op glans van goud en adel prat;
Wie de oude naam en staat van afgestorven vaderen
Het harte steeds vervult, de hersens draaien doet;
Die niemand toeliet haar te naderen,
Dan van een even roemrijk bloed,
En even zeer als zy gegoed; -
Die fiere, door mijn vuur aan 't glimmen,
Ontfronst het hooge voorhoofd thands,
Vergeet voorouderlijke schimmen,
En Adeldom, en rang, en goud- en wapenglans;
En, voor mijn scepter neêrgebogen,
Neemt ze eindelijk de ketens aan -
Van wien? - Van een, die zelfs zijne oogen
Niet bevend op haar durfde slaan.

Zoo ziet men 't prachtig stof, dat eenmaal Vorsten tooide,
Of om eens Raadsheers schouders plooide,
Gescheurd, versleten, afgepluisd,
En de eer zoo kostbre staatsietabberd
Strekt eindlijk voor een vuilen zwabbert,
Waar Pikbroek zijn kombuis meê kuischt.'

Met zichtbre blijken van verstoren,
Stond hem de Waan vast aan te hooren,
Tot ze eindlijk uitborst met een lach:
'Schoon Heertjen! 'k wil met u my nog wat bezig houen,
Maar spelden wy malkaâr geen kwakjens op de mouwen;
Beschouwen we eens bedaard, waar elk op bogen mag!

Gy roemt van uw volstrekt gezag
Op 't hart der minnelijke kunne;
En wat is 't eigenlijk, waarop ge u dus verheft? -
Dit, dat uw toorts haar eenmaal treft? -
Wel! dat ik u dien roem vergunne!
Maar wat beteekent dit? Beheersch haar door uw vuur;
Dat rijk is zeker kort van duur!
Daar ik, door haar geheele leven,
Van 't eerst ontwikklen der natuur,
Onscheidbaar aan haar zij' blijf kleven,
En elken ademtocht bestuur.

Zie 't kleene Meisjen eens, dat met gebrekkig stamelen
Slechts halve woorden uiten kan.
Reeds aan de kniën van Maman,
Zult gy haar (prijs ze slechts, en zie heur oogen dan)
De schatting van den lof met wellust in zien zamelen,
Terwijl zy, met de volste hartelust,
Den spiegel toelacht, liefkoost, kust. -
Zie, met wat juichen, wat gebaren,
Ze een nieuw, behaaglijk kleed ontfangt: -
Ja, hoe ze op 't borstjuweel blijft staren,
Dat op haar moeders boezem hangt. -
Wat zeg ik? Zie haar 't hartjen hijgen
By elk versiersel dat zy ziet,

Om eens tot dat geluk te stijgen,
Dat ze ook zoo schittren moog! - Maar liefde kent zy niet!

Zoo werk ik in dat hart! zoo schiet ik met de jaren,
Mijn wortel meer en meer en dieper in zijn grond!
En, 't zij zy 't voorhoofd fronse, of vrolijk op doe klaren,
Ik spreek, ik lach, ik zucht, ik adem uit haar mond.

Dus dringt de vreemde loot, door kunstervaren handen
Op d'ingesneden stam eens vruchtbooms ingeënt,
Heur vezels vast in 't hout, vereenigt merg en randen,
En voedt zich uit zijne ingewanden,
En noodt de waterende tanden
Op vruchten van den tronk, maar die hy zelf niet kent.

Het lust my thands niet, op te halen,
Wat offers van belang my door het schoon geslacht
Aanhoudend worden toegebracht?
Noch 't lang en pijnlijk werk te malen,
Geheiligd aan 't t o i l e t , de schouwplaats van mijn macht.
ô! Wilde ik de geheimenissen
Van mijn gewijde dienst ontdekken aan 't gezicht;
Geloof my, onbedreven Wicht!
Ik had u wondren op te disschen.

Want wien grijpt geen verbazing aan
By de onnavolgbre kunst der Hairbouwkunstenaren,
Wen ze uit een handvol dunne hairen,
Een weinig fijngemalen graan,
En enkle tonnen smeers, gestichten doen ontstaan
Die 't Septizonium van Romen evenaren!
Ja, meerder nog! te boven gaan!
Of wen zy dorre grijze tressen
Van uitgedroogde veldgodessen,
Door kruidery, en staal, en vier;
In bruine lokken, los van zwier,
Verandren; en den Dood braveeren,
Wanneer hy, dien hy zoekt, niet kent,
Zich raadloos in de rondte wendt,

En eindelijk, vruchtloos weêr moet keeren.

Ik rep van d'eedlen balsem niet,
Waar sint Denijs gewis zijn oliekruik voor liet,
Medéa, 't groot geheim, waar ze Ezon jong meê maakte.
Die, schoon 't vertraagde bloed zijn frisschen doorloop staakte,
Den bloesem van de jeugd aan borst en kaak hergeeft;
De rimpels vlieden doet (waar 't stoutste hart voor beeft,
Wanneer ze op 't voorhoofd van de vrouwen
Een onbescheiden boek van ieders doopceêl houen);
En 't maagdlijk schoon vernieuwt, gelijk 't verstorven groen
In 't levenwekkend Maysaizoen.

ô! Zaagt gy eens de menigte van handen,
Die aan mijn outertooi alleen
Heur dienst, heur kunst, heur vlijt verpanden;
Het bleek u, hoe mijn macht alom wordt aangebeên.
Gy zaagt geheele legerscharen
Door een krioelen als de baren,
En de aard bedekken met hun vloed.
Te recht! Ook scherp ik geest en ijver,
En maak ze vruchtbaar door mijn gloed;
Span alle veêrkracht eindloos stijver;
Beschaaf 't vernuft, de kunst, den smaak;
En schep alom bevalligheden
Die nimmer Wijsgeer wist te ontleden,
Terwijl ik 't leven dierbaar maak.

Zie de eene 't fijnste rag, uit teder vlas gesponnen,
Beschildren met den fixen naald;
Daar de andre levende festonnen
Op 't Indiesch wormgeweefsel maalt.
Nimf Iris ziet van uit den hoogen
Haar lichtriem met verwonderde oogen
In tastbre stralen uitgebreid,
Die, kunstrijk door elkaâr gestrengeld,
En met den gloed van 't goud gemengeld,
Uitschittren met een meer dan hemelheerlijkheid.

De glans der ruwe diamanten
Verspreidt zich uit de ontelbre kanten,
Die de onvermoeibre kunst hun gaf;
En flikkert uit hun zilvren randen
Om hoofd, en hals, en borst, en handen,
In bloemen, ketens, strikken, banden,
Met duizenden van kleuren af:
Terwijl de gloeiende robijnen
Van tusschen 't goud- en zilverdraad
In glorievollen luister schijnen
Op 't oogverblindende gewaad.

Dan, sla, waar heen ge wilt, slechts onbenevelde oogen,
Gy zult de schoonen steeds aan me onderworpen zien
En dikwerv' waant ge haar voor uwe macht gebogen,
En in uw strik geklemd, ja hebt den naam misschien,
Dat echter al het wenden, woelen,
Het zuchten, trachten, en bedoelen,
In spijt van 't geen men van zich geeft,
In my-alleen zijn voorwerp heeft.

Gy waart het (is 't niet waar?) dit hebt ge u steeds vermeten,
En meent het wonder wel te weten,
Die van Mauzolus prachtig graf
Aan Artemisia het grootsche denkbeeld gaf?
Voorzeker, 't was uit liefde, uit ongelijkbre liefde,
Dat ze, een' Gemaal ter eer', de marmerrotsen kliefde,
De mijnen uitdolf tot den grond,
Om 't trotsche Lijkgesticht te bouwen,
Dat de aard verwonderd aan moest schouwen!
Onnoozle! kijk ter dege rond!
Of liever, laat de daden spreken!
Is 't niet aan Dardanus gebleken,
Hoe diep haar heur Gemaal in 't hart geworteld stond? -
Dien Abydener na te loopen,
En, als zy op geen weêrmin hopen,
Zijn liefde niet bezitten mag,
Hem de oogen uit het hoofd te halen;
Dit stelt haar huwlijksmin in d' allerschoonsten dag,

En toont, wie van ons twee op 't wonderstuk mag pralen,
Dat de aarde met verbazing zag. -
Ja, zelfs van deze dolle vlagen
Kunt ge ook by haar den roem niet dragen:
Zy kende uw vlam, uw fakkel, niet;
Maar brandde om haar bevalligheden
Op nieuw vereerd te zien, gevierd en aangebeden;
En als de Jongling die verstiet,
Benam de wraakzucht haar de reden,
Zoo als men 't meer van vrouwen ziet,
In wie geene andre drift gebiedt.

Doch laat daar de afgeloopen tijden,
Waarin ge u heel veel voor liet staan!
Ten minste zal ik nooit uw ijdel snoeven lijden,
Als deedt gy 't teder hart van onze meisjens aan.

Zie Lucia; haar tinteloogen,
Haar houding, schijnbaar zoo verliefd:
Gy waant, gy hebt haar hart gegriefd,
En ze is voor Lydamon bewogen.
Maar neen, mijn vriend, gy zijt bedrogen. -
Een Mededingster, haar vriendin,
Gelukkig in des jonglings min,
Zie daar op wie zy tracht de zege te behalen!
Haar zucht is enkel om te pralen,
En gy, gy hebt geen deel daar in.

Bedenk gy-zelf, hoe menigmalen,
En met wat felle smaad somwijl,
Ik d' angel afbrak van uw pijl!
En hoe ik 't lieflijkstschijnend gloren,
Den hevigsten, den zoetsten tocht,
Dien ge immer in een boezem wrocht,
Zich-zelven voor een naam, een tytel, deed versmooren,
Ja, voor een stamboom zelfs, voor luttel gouds gekocht!

Lycoris was verdeeld, verbijsterd in heur zinnen,
En waande nu, Narcis, en dan, Filint te minnen.

Narcissus wendde zich tot my,
En (zie wat kleinigheid een vrouwlijk hart kan winnen!)
Ik voegde een witte pluim by zijn gewoon livrij:
Hy toont zich - en Lycoor is binnen.

Door my, is Chloë kuisch (zy acht geen mensch op aard
Haar tederheid, haar gunsten waardig): -
Melinde, dadelijk op d' eersten aanzoek vaardig,
Zoo dra men zich in een gestarnden rok verklaart.
Ach! deugd en ondeugd zijn me, om 't even, eigenäardig,
En 'k mengel beiden in 't gemeen
Op 't onnasporelijkst door een.

En is het zelfs geen klacht die steeds ten hemel steigert,
(Waar ook geen mensch geloof aan weigert,)
Dat nooit het vrouwlijk hart zich vestigt of bepaalt;
Veranderlijk als 't licht dat van de maanschijf straalt,
En wisselvallig als de baren;
Onöverzienbre zee voor die haar wil bevaren,
Waar op men in 't onzeekre dwaalt? -
Wel nu! ik ben 't kompas, dat op die woeste golven
Den altijdzeekren streek aan wijzen toonen zal!
Wat grilligheid gelijkt, weêrstrevigheid, geval,
Ik ben er de oorzaak van, hoe diep ook soms bedolven.
Ik, de Onrust, die het uurwerk drijft,
't Beweegrad, dat den kring beschrijft,
Die 't gantsche werktuig zet in leven,
En aller raadren loop bestemt;
En, wat u ooit in haar bevremt,
Ik weet er reden van te geven.'

De drift vergrootte met de twist;
En Liefde, door zijn aart zoo hoofdig als lichtzinnig,
Werd meer en meerder heet en vinnig,
En riep: 'Ons beider macht zij door den proef beslist!
Wat strooien wy met ijdel babbelen
Ons eigen aanzien hier te grabbelen;
't Is anders niet dan tijd verkwist.
Laat andren, wien het lust, aan uw Sofismen knabbelen,

Ik ben Experimentalist!’

Hy sprak, als vlugge Florisette
Juist uit het naast gehucht in 't veld te voorschijn trad.
Een hagelblanke s e r v i e t t e
Bedekte 't blonde hair, dat stijf gevlochten zat.
De onnoozele eenvoud van haar wezen
Liet ieder toe, in 't hart te lezen,
Nog onbedreven, nieuw, onkundig, onverstrikt,
En daarom, bovenal voor zulk een proef geschikt.
Nooit was haar oog 't gewoel der steden,
Haar oor, 't bedwelmend stadgedruis,
Haar borst, de gifte lucht met d'adem, ingegleden:
Niets kende zy dan 't land, de Herderlijke zeden,
Der vooglen lied, en 't boom- en zachte stroomgeruisch.
Slechts Tirsis, slechts Fileen had soms in ruwe tonen,
Op 't mollig groen van 't klavergras,
Haar, onder twintig boersche schoonen,
Gemeld, dat zy de schoonste was.
‘Kom (sprak de Liefde)! zie dit harte,
Nog vrij van waan en minnesmarte:
Bescherm dit (kunt gy) voor mijn schicht.
En 'k zal het u gewonnen geven,
Uw meerderheid niet tegenstreven,
Zoo ik in dezen tweestrijd zwicht!’

Hoe zeer men ook de kans als ongelijk mocht wraken,
De Waan onttrekt zich niet: dit waar heur aart verzaken!
Zy vat de herderin op 't minzaamst by de hand;
Terwijl de dartle vlammenstoker
De felste en scherpste pijl uit zijn geheelen koker,
Op 't kromgerekte boogjen spant.

Een schoone herdersknaap, de luister van het land,
Vertoont zich, biedt zich aan, en houdt haar opgetogen:
De pijl koomt snorrend aangevlogen,
Doch roert heur borst niet aan, of heur Beschermgodin
Houdt haar op 't oogenblik een spiegelglas voor de oogen,
En - 't hart is schootvrij voor de min.
H a m b u r g , 1793.

Selima.*

't Was op den gladden oeverkant
Van 't porceleinen vat
Waarin Klimeen heur goudvisch had,
Door Jessoos meestbegaafde hand
Met sierlijk blaauw beklad,
Dat Selima, de fraaiste Kat,
Op gunst van heur Meestresse prat,
Met fiere hals te prijken zat,
By 't levenvoerend bad.

Heur schittrend esmerauden oog,
Waar uit een zachte vonk
Der klimmende begeerte blonk,
Die heimlijk hart en staart bewoog,
Ontsloot zich met een lonk,
Den sierlijk geschakeerden pronk
Waarmeê Natuur heur vacht beschonk,
En echt Sineeschen knevelbaard,
En fulpen ooren, waard.

Zy loerde, en zag in 't stilstaand meir,
Dus schildrende op heur post,
In oogverblindend goud gedoscht,
Twee vischjens, zwemmende op en neêr,
De roem van 't schubbig heir.
Een purpren glans, zoo zacht en teêr,
Als 't zilver van de Duivenveêr,
Verhief dien gulden zonnegloed
Op 't blaauwen van den vloed.

* Mengelpoëzy II, 191.

Al dartlend op en onder 't vocht,
   Onwetend van gevaar,
Vermaakt zich 't stom en weêrloos paar,
Gants buiten vrees en achterdocht,
   En wordt nog niets gewaar.
Maar ijlings klieft een knevelhair,
En flux een ruige klaauw, de baar,
En tast, en zoekt een lekkren prooi
   In zulk een fraaien tooi.

Wat hart wordt door geen goud verlokt?
   Wat huiskat door geen visch?
Het dier grijpt zes- ja tienmaal mis,
Door graâge lust en schroom geschokt:
   In 't eind heur' greep gewis,
Verlengt zy poot en nagelspits,
En rekt zich uit zoo lang zy is,
Doch glibbert van de gladde baan,
   En stort in d'oceaan.

Wel tienwerf geeft zy 't lijf weêr op,
   En maauwt met wijden strot,
Tot elken dooven watergod,
Al worstlend met het ruime sop,
   Tot ze eindlijk zwicht voor 't lot.
Geen Triton kwam van uit zijn grot,
Geen Tethys uit heur waterslot,
En Jacquelîne noch Margriet,
   Vernam heur schreeuwen niet.

Alleen sloeg Lorre van zijn kruk
   De droeve Selima
Met oogen vol van wantrouw gaâ,
En zag heur schrikbaar ongeluk.
   Doch merkte 't niet zoo dra,
Of riep haar straks al jouwend na,
   Jouw lelijkert, en ha, ha, ha!
Een gunstling heeft, hoe onverdiend,
   In 't onheil nooit een vriend.

Maar gy, die 't minlijk poesjen derft,
Bevallige Klimeen!
Ai, matig uw bedrukt geween:
De droefheid, die uw kaak misverft,
Behoort geen Katjen, neen,
Hoe vol ook van aanminnigheên!
Maar wilt gy, richt een marmersteen
Op 't graf der arme Drenkling op,
Met roosjens aan zijn top.

En schrijf dan vrij op 't lijkgesticht,
Met eigen rechterhand,
Den naam van 't u zoo dierbaar pand,
En voeg er by een denkgedicht,
Gesteld op dezen trant:
‘Blijf, stervling, voor de lust bestand!
Zy is aan 't wis bederf verwant.
Verlokking heeft een gladden rand;
Dus wacht u voor den kant!’

1795.

De glintwormvlieg.*

Reeds zat de dofgevlerkte Nacht
Heur wieken uit te breiden,
En 't bruin en vochtig overkleed
Op 't halve rond te spreiden.

Het ruim en wonderrijk Tooneel
Van wat het aardrijk teelde,
Stond in 't eenvormig zwart gewaad,
Beroofd van glans en weelde.

* Mengelpoëzy II, 77.

Het windtjen wapperde af en aan
   Met zacht en lieflijk bruizen,
Om d' afgematten sterveling
   In zoeten slaap te zuizen.

Tot lafenis van 't teder kruid,
   Versmacht van 't brandend weder,
Zeeg uit den schoot des avonddamps
   Een koele waassem neder.

In stille en onberoerde lucht,
   Met donkerheid omgeven,
Vermeidde zich de Glintwormvlieg,
   Met heen en weêr te zweven.

Zy rijst, zy daalt, zy drijft, en blijft
   Op de open vlerkjens hangen,
Die in den doorgang van heur glans
   Het aaklig zwart vervangen.

Het licht, dat ze in heur vliegend spoor
   Rondom zich uit doet vlieten,
Vertoont zich 't oog nu hier dan daar,
   Met beurtelings verschieten.

Gelijk wanneer de slag van 't staal,
   Op 's keisteens ader klinkend,
Een schuchtre vonk ontspringen doet,
   Slechts voor een oogwenk blinkend.

Een stoet onnoozle vogels ziet
   En volgt haar spoor met de oogen,
Door 't schijnsel van heur gouden glans
   Bewondrend opgetogen.

Zy zweeren, met vereenden mond,
Dat wat zich moog beroemen
Op luisterrijke vederpraal,
By haar niet is te noemen.

Vergeefs mag zich de blanke zwaan
Met versche sneeuw bedekken;
De distelvink, met purpergloed,
Bemaald met gouden vlekken.

In 't donker blinkt geen gulden dosch
Van Indische fezanten;
Geen rijkgeoogde paauwenstaart,
Bezet met diamanten.

Nu voelt het vliegend ongediert'
Zich 't nietig harte zwellen,
En uit deze opgeblazen taal
Aan die heur vlucht verzellen:

Schrijft my geen sterflijke afkomst toe;
Ik daal uit 's hemels streken,
En 't licht, dat om my henen straalt,
Is aan de zon ontsteken.

Ziet gy die heldre stippen wel
Aan 't hooge luchtzwerk prijken?
Die starren flikkren slechts zoo schoon
Omdat ze my gelijken.

Het hartbekorelijkst sieraad
Der uitgespannen hemelen
Is niets dan lichtend glintgewormt',
Die door hun wijdten wemelen.

En wat om Koningshoofden blinkt
Van gloeiende robijnen,
Heeft niet, dan van mijn glans ontleend,
Met zoo veel glans te schijnen. -

Dus beuzelt zy: en 't dwaas gebroed,
Steeds gapende op heur luister,
Vervolgt haar vlucht den gantschen nacht,
Door 't ondoorzichtbre duister.

Maar nu - verbleekt de Morgenkim;
Nu vangt zy aan te gloren;
Nu vlucht de vochte schaduw voort;
En wordt de dag geboren.

Het schittrend starrenlicht gaat schuil,
Voor 't nieuwe licht bezweken;
Wanneer de zon het gloeiend hoofd
De baren uit koomt steken.

Wat wordt er thands van 't trotsch gediert'?
Heur nachtschoon is verdwenen;
Zy toont het geen zy waarlijk is,
Heur glans heeft uitgeschenen.

Nu ziet men 't lelijk, kleen, gedrocht
In elks verachting vallen,
Dat duisternis van nooden had,
Om in het oog te brallen!

Zoo zijt gy, die, verdiensteloos,
Met ijdel schijnvertoonen
D' eenvoudigen in de oogen blinkt,
En lof weet af te tronen!

Gy, die alleen op 't onverstand
Uw glorie weet te stichten!
Vrees altijd, dat de helle dag
Eens over u zal lichten!

Na 't Italiaansch van PIGNOTTI.
H a m b u r g , 1795.

De waarheid en Ezopus.*

't Was eenmaal Kermis op het Land:
De blijde Boerenjeugd
Sprong vrolijk dartlend hand aan hand,
In onbepaalde vreugd.

Men zag er menig kraam en tent,
Daar alles was te koop:
Daar wierd een macht van Koek gevent,
En Brandewijn met stroop.

Ook was er een Tooneel gewrocht,
Daar stond een oud Doktoor,
Die pillen voor de dood verkocht,
En brillen voor 't gehoor.

Hy riep de Boeren by elkaâr,
En bood zijn prullen rond.
En maakte van zijn valsche waar
Zijn kranke beurs gezond.

* Mengelpoëzy II, 67.

Men zag er nog een Afrikaan,
   Besmeerd met schoorsteenroet,
Die toonde daar een Weêrwolf aan,
   Getemd aan Zemblaas voet.

En, nevens hem, een Samojeed,
   Die, onder veel geschreuw,
Op een der grootste honden reed,
   Betyteld als een Leeuw.

Men vond er een geschoren Beer,
   Die opsprong door een ring,
Of klauterde op een steile leêr,
   En voor een Boschmensch ging.

Jan Klaasen stond er als een Vorst;
   Jack Pudding stond er by;
En Jean Potage met Hansworst,
   Gemonsterd op een rij.

Ook kwam er Joris met zijn Trijn,
   Gekropen uit den zak;
En de Italjaansche Harlekijn,
   In 't bonte lappenpak. -

De Boeren keken als verstomd
   Op al dien vreemden tooi;
En blinde Krelis zei: ‘Verd...!
   Dat is geweldig mooi.’ -

De Waarheid reisde door 't gehucht,
   En kwam by dat geraas.
Zy wilde eens meê doen voor de klucht,
   En vroeg er ook een plaats.

Zy kreeg ze van den Ambachtsschout;
Maar 't kost haar een Dukaat.
En flux wordt daar een loots gebouwd,
Waar voor: DE WAARHEID, staat. -

'De Waarheid? - Dat 's een drommels woord!'
Roept een der kinkels uit.
'Wie heeft hier ooit zoo'n naam gehoord!
En wat of dat beduidt?' -

'Dat 's vast een zoon van Maziton,'
Herneemt een grijze paai.
'Het heugt me, dat die pas begon.
Dat was uitnemend fraai.' -

'Dan danst m' er zeker op de koord;
Of goochelt uit de tas,
En brengt een hoen uit bekers voort,
Met hokus-pokus pas.' -

Intusschen neemt ze een schreeuwer aan,
Gekleed in rood en geel;
Om voor de schouwplaatsdeur te staan;
Die oefent zich de keel:

'Treedt binnen, vrienden, treedt maar in!
Hier is wat schoons te zien;
Zoo aanstonds maken wy begin.
Treedt binnen, goede liên!

Hier ziet ge, voor een stuiver maar,
Uw inborst in een glas.
Nooit zag men hier een glas, zoo klaar,
Of dat zoo zuiver was!

Al wie u-zelven kennen wilt,
   En wat gemoed gy draagt,
Acht hier uw stuiver niet verspild.
   Hier werd nooit geld beklaagd.

Treedt binnen, mannen, treedt maar in!
   Hier is wat echts te zien;
Zoo aanstonds maken wy begin.
   Treedt binnen, goede liên.' -

'Zijn inborst kijken in een glas!
   Wel dat moet aartig zijn.
Dat kwam ons somtijds wel te pas:
   Zei Jaap aan Jakomijn.

Dat moet ik kijken met mijn wijf,
   En met mijn oudste meid.
't Is nu een tijd van tijdverdrijf,
   En 't kost een kleinigheid.'

'Ik ook (zegt Goossen), 'k moet dat zien.
   Zy zeggen, 't is al raar!
Mijn wijf en jongens alle tien,
   Die gaan er met malkaâr.'

'Ik ook (zegt Huibert) voeg me er by'.
   'Ik ook,' zegt de Ambachtsklerk,
Met nog een Kermisfeestparty,
   Wel veertig, vijftig sterk. -

Men stapt er in met ongeduld,
   En eer het iemand dacht,
Is reeds de gantsche tent vervuld,
   En 't schouwspel wordt verwacht.

De Waarheid treedt bedeesd in 't licht.
Van achter heur gordijn,
En houdt heur spiegel voor 't gezicht
Van allen die er zijn.

Zy kijken. Maar met d' eersten blik
Deinst ieder achter uit.
‘Zou ik dat wezen kunnen? Ik?’
Is 't algemeen geluid.

‘Wel foei! heb ik zoo'n trouwloos hart?
Zoo'n doorbedorven aart?’ -
‘Wel foei! Is mijn gemoed zoo zwart?
Mijn inborst zoo onwaard?’

‘Wel foei! dat is een wolventrek!
Een Ezels onverstand!’ -
‘Vervloekt! men houdt ons hier voor gek!
Dat vrouwmensch moest verbrand!’ -

Vergeefs is 't, of de Waarheid zeit:
‘Sus, vrienden! zijt bedaard.
De spiegel heeft u niet misleid,
Gy ziet uw rechten aart.

Verbetert u, zoo als 't betaamt,
Nu gy u-zelve kent;
Zoo maakt het glas u niet beschaamd,
Wanneer ge er 't oog op wendt.’ -

‘Ik ben zoo niet! Dat's enkel Nijd
Van deze Tooverkol!’
Dus roept, dus schreeuwt het wijd en zijd'.
En alles raast als dol.

‘Zy liegt met heur betooverd glas!
Zy liegt en steelt ons geld.
Geen Duivel ooit, hoe zwart hy was,
Is zoo ten toon gesteld.’

‘Flux, mannen, steenen opgeraapt!
Weg moet zy met heur tent!
En die den bek haar openjaapt,
Dat is een brave vent!’

Straks haalt men daar de loots om veer,
En alles vliegt in roer.
Doch eindlijk geeft men 't kijkgeld weêr,
En stilt het woest rumoer.

De Waarheid redde met de vlucht
Heur lijf en spiegel nog:
‘Ach! (sprak zy, met een diepen zucht)
Men wil hier slechts bedrog.’ -

Dit hoorde Ezopus met de bult,
Die op de Kermis was.
‘'t Is (zei hy) Waarheids eigen sch uld,
En niet de fout van 't glas.

Zy sta het my een tijd lang af,
En zoo ik voor heur schaâ,
Haar geen driedubble winst verschaff”,
‘Wijs my met vingers na!’ -

De Waarheid wordt dit ras gewaar,
En geeft zich naar den man.
‘Ik maak u (zegt zy) eigenaar!
Neem gy de proef er van!’ -

Hy richt een nieuwe schouwplaats op,
   Maar in een weitser trant;
En zet een spiegel op den top,
   Met uitgesneden rand.

De muur, met schilderwerk bedekt,
   Toont velerlei gediert',
't Geen de aandacht van 't gepeupel trekt,
   Dat in den omtrek zwiert.

Nu roept men aan de ontsloten deur:
   ‘Treedt binnen, goede liên!
Hier hebt gy allerhande keur
   Van vreemdigheên te zien.

Hier ziet ge en Leeuw- en Wolvenaart,
   De woede van een Beer;
De listen van den Vossenstaart;
   En honderd zaken meer.

Die ziet gy in een spiegelglas,
   Voor eenen stuiver maar!
Een ding, waar van geen weêrgâ was
   In meer dan duizend jaar.

Treedt binnen, mannen, treedt maar in!
   Hier is wat echts te zien!
Zoo aanstonds maken wy begin.
   Treedt binnen, goede liên!’ -

Straks trekt men met nieuwsgierigheid
   Naar 't vreemde wonder saam,
En wordt het schouwspel ingeleid;
   Maar 't heeft een nieuwen naam.

Ezopus hield hun 't zelfde glas,
   Het glas der Waarheid, voor;
Maar, daar men FABEL boven las;
   En vroeg hun toen gehoor.

‘Mijn vrienden (riep hy)! 'k toon u niet
   Dan beesten uit het veld:
Maar velen die men menschen hiet,
   Zijn even zoo gesteld.

Licht, dat gy in een Ezelsbrein
   Uws nabuurs geest ontwaart:
In Wolf of Meerkat, groot of klein,
   Des Schouts of Amptmans aart.

Licht vindt gy in 't onnoozel Lam
   Uw eigen goede trouw;
In 't torteltj' op den beukenstam,
   De kuischheid van uw vrouw.

Dat ieder kijker van verstand
   Zijn voordeel daarmeê doe.
Neemt zelf den spiegel in de hand;
   En ziet oplettend toe!’ -

‘Ha! (riep men) dat 's eerst wonder fraai!’
   ‘Ai kijk, die krolsche Kat!
Die ziet er uit als kleine Maai!
   Die Ezel, als Jan Gat!’ -

‘Die Hommel lijkt den Jonker wel,
   En Flip die Honigbij.’ -
‘Die Bandhond met zijn gladde vel,
   Is Sijmen in 't Lievrij.’

‘Die Vorsch, die zich te barsten blaast,
Is net de rijke Louw.’
‘En 't Vosjen dat op torren aast,
Lijkt sprekend op Mevrouw.’ -

‘Dat 's heerlijk mooi, dat 's wonderbaar!’
‘Dat is de moeite waard!’ -
Zoo juicht en joelt men door elkaâr:
‘Dat heeft zijn rechten aart!’ -

Dus vangt het reis op reis weêr aan,
De gantsche Kermisweek;
En ieder is op 't hoogst voldaan,
Die in den spiegel keek. -

Maar waarom wordt men nu gestreeld
Door alles wat men ziet?
Een ieder ziet zijns buurmans beeld,
En kent het zijne niet.

Een Grijzaart, boven de andren kloek,
Had slechts zich-zelv' herkend.
Maar zwijgend kroop hy uit zijn hoek,
En gaf zich uit de tent.

‘Zie daar (riep toen de Bultenaar)!
Men wil de Waarheid wel.
Doch nergens loopt zy min gevaar,
Dan in het Fabelspel.’

1798.

De Siameezen.*

Dan mag men straf op 't misdrijf zetten,
Wanneer men 't euvel kan beletten,
  En 't niet te vast geworteld staat;
Maar vruchtloos zijn gestrenge wetten
  Wen 't eens tot de inborst overgaat. -

De Vorst van Siam strafte 't stelen
  Door 't zwelgen van gesmolten goud,
't Geen uit de toegeschroeide kelen
  Weêrom gehaald wierd door den Schout.
Dit spaarde hennipkoord en strikken:
  Want ieder pond van dit metaal
Deed deze f u n c t i e van verstikken
  Niet eens, maar meer dan honderdmaal.
Doch had men somtijds waargenomen,
  Dat, na een zeker tijdverloop,
Dat goud, dat gaaf te rug moest komen,
  Allengskens door de vingers droop.
Nu wierd het onder 's Konings oogen,
  Op dat er niets verloren ging,
En voor, en na, met zorg gewogen:
  Want goud is toch een kostbaar ding. -
Eens was door vonnis van den Rechter
  Een Dief veroordeeld tot den dood;
Aan wien men door den blikken trechter
  Het goud in d' open gorgel goot.
Hy stierf: den klomp, weêrom gegeven,
  Bevindt men op de schaal te licht:
Er bleef wat aan de handen kleven.
  Van die de doodstraf had verricht.
't Verwijzen toeft niet op de ontdekking,
  Hy ondergaat de zelfde straf.

* Mengelpoëzy II, 82.

Maar onder deze rechtsvoltrekking
   Neemt wederom het goud wat af. -
De nieuwe beul blijkt weder schuldig:
   Hy sterft; een derde steelt nog meer:
En, hoe de straf vermenigvuldig',
   Het goud koomt nooit volkomen weêr. -
Dus liep het af met acht of negen.
   De tiende ging den zelfden gang.
Toen wierd de Koning heel verlegen:
   Dat grapjen duurde hem te lang.
Hy doet zijn Staatsraad Zadig roepen.
   Wel, fijnman (zegt hy!) wat is dat?
Ik meende dat ik in mijn troepen
   Getrouwe, brave lieden had.
En echter, al die honden stelen.
   Kom aan, gy-zelf, gy moet er aan,
Om nu mijn straffen uit te deelen:
   't Mocht anders nog al verder gaan. -
‘Heer Koning!’ sprak de vrome Zadig,
   En boog het voorhoofd tot den grond.
‘Ik bid u, wees my zoo genadig,
   En empaleer my maar terstond.
Wy allen zijn, door heel uw staten,
   In 't goudbesnoeien opgebracht;
En nu dat stelen na te laten,
   Gaat boven menschelijke kracht.
Indien ge uw wetten uit wilt voeren,
   Zoo zijt gy, in een korten tijd,
Uw Krijgs-, uw Staatsliên, burgers, boeren,
   Ja, al uw onderdanen, kwijt.
Straf 't geen in 't oog loopt, streng en vaardig;
   Maar sluit uwe oogen voor de rest.
Dit (ben ik uw vertrouwen waardig)
   Is in dees toestand nog het best.
Doch drijf in 't hart der jonge knapen
   De godsdienst, zeden, deugd, en eer:
Zoo wordt de Natie omgeschapen,
   En dan - hoeft wet noch straftuig meer.’

1798.

Het penzioen.*

Een Kat, gewoon heurs Meesters huis
Te zuiveren van rot en muis,
Werd door een nieuwe keukenmaagd
De deur rampzalig uitgejaagd.
(Het waarom van dit ongeval
Doet tot de zaak hier niet met al.)

Wat zou zy doen, de onnoozle kat,
Terwijl zy niets te bikken had!
Zy reist, en biedt heur diensten aan
Alwaar zy maar een huis ziet staan,
En klopt aan hof en boerenstulp;
Maar nergens vindt zy troost of hulp.
Vergeefs vertelt zy langs de straat,
Hoe heerlijk zy heur zaak verstaat;
Dat niemand beter muizen kan;
Ja, geeft er somtijds proeven van.
‘Ge waart (dus zegt men 't arme beest)
Voorheen een nuttig dier geweest;
Maar sedert dat men wezels houdt,
En groote rottenvallen bouwt,
Behoeft men naar den nieuwen leer,
Geen katten voor de muizen meer.
En daarom, pak u liever voort,
Gy zult niet opdoen in dit oord.’ -

De kat reist verder. ‘Arme Poes!
Hier koomt gy biechten by den droes!
De Rotten hebben hier hun nest,
En tevens hun krediet gevest,
En sedert maken rot en muis
De C o n s t i t u t i e van een huis.

* Mengelpoëzy II, 85.

Dus vliegend...!' Eer men nog besluit,
Is de arme kat de deur reeds uit. -

Waar, zegt zy, zal ik eindlijk heen?
Een hond vindt ergens nog een been,
Betrapt in 't wilde soms een haas,
Of leeft by 't een of ander aas.
Maar ik, ik vind in veld noch woud
Het minste ding tot onderhoud.
Ik wou, men had my tot de jacht,
Of 't pakkendragen, opgebracht;
En, zoo het nog te kiezen stond,
Ik wierd een ezel, of een hond. -

Maar kom! den moed weêr opgevat!
In Cyprus ligt mijn moederstad;
Daar was, voor honderd jaar en meer,
Mijn ras in aanzien en in eer,
't Geen zich op 't Eiland neêrgezet,
En 't van de slangen heeft gered.[1]
Daar krijg ik vast, by St. Niklaas,
Een allerbeste huiskatsplaats. -

Zy gaat, maar stoot het hoofd al weêr.
''t Ontbreekt ons aan geen katten meer;
Er is hier nog een overvloed
Van dat onnutgeworden goed.
Ook hebben wy sints overlang
Geen hinder meer van muis of slang.
Dus, Poes! ons deert uw hooge nood;
Maar 't Eiland heeft voor u geen brood.' -

Zy wandelt met een leêge buik
Al verder op door hei en struik;
Ten laatste koomt zy in een bosch.
Daar breekt ze op 't eind in zuchten los,
En strekt zich by een noteboom
Wanhopig neder langs den stroom.

Een Inkhoorn, die daar op een tak
Zijn hoofd juist door de bladers stak,
Ziet neêr en krijgt haar in 't gezicht,
Terwijl zy daar te treuren ligt;
En, hoe vermagerd door de ellend,
De balling is hem straks bekend.

'Wel Poesjen (zegt het vriendlijk dier)!
Mijn beste maat! hoe koomt gy hier?
Gy hebt my eens een dienst gedaan,
Ik bied u thands mijn bystand aan.
Kom, blijf in 't bosch, en, mager ding!
Ik neem u voor mijn rekening.' -

God dank! zegt de oude Pieternel,
En springt van blijdschap uit haar vel,
En toont hem al de erkentenis,
Waar 't goede hart voor vatbaar is.

''k Ben blij (herneemt hy met een lach)
Dat ik u vriendschap toonen mag.
Gy zult hier wel zijn, denk dat vrij,
En lijden geen gebrek by my.
Hoor toe! ik geef van nu af aan,
Op dat ge rijklijk moogt bestaan,
(Daar is mijn trouwe vriendenpoot!)
U dagelijks - een HAZELNOOT.' -

Nu oordeelt, vrienden van de kat,
Of zy het niet voortreflijk had!
Maar mooglijk, dat my iemand vraagt,
Hoe veel een hazelnoot bedraagt,
Dewijl die licht niet overal
Van de eigen grootte wezen zal.
Welaan! wanneer ge in Holland leeft,
En daar een halve schelling geeft,
Dan geeft ge, in Nederlandsche k a s ,
't Geen hier het hazelnootjen was.

1798.

Eindnoten:

1 De kat heeft gelijk. Cyprus was geweldig met slangen geplaagd (waarom het ook voorheen O p h i u s e genoemd werd). Hierom waren de Monniken in het Klooster van Sint Niklaas verplicht eene menigte van Katten aan te fokken, ten einde dat ongedierte te verdelgen. En van hier het ras der zoogenaamde Cyprische Katten. Van hier ook de naam van C a p o d i G a t t o , of K a t t e n h o o f d , welke aan een uithoek naby dat Klooster gegeven is.

Paris oordeel.*

Drie Godinnen pleitten samen
Om den prijs van 't hoogste schoon:
De arme Paris stond verlegen,
Nog geen rechterampt gewoon.

Pallas geestuitstortende oogen,
Junoos adel op 't gelaat,
Venus teedre aantreklijkheden,
Eischten meer dan één' granaat.

Venus lach ontgloeit de zinnen;
Junoos aanblik schokt het hart;
Pallas lonk verheft den boezem:
Paris hersens zijn verward.

‘Ik, ik geef u staat en schatten!’ -
‘Ik het glorierijkst verstand!’ -
‘“Ik het allerschoonste meisjen,
Geef my slechts het zegepand!”’ -

‘Ik geef wapens en kwartieren!’ -
‘Ik geef bul en Doctorbrief!’ -
‘“Ik, ik geef u lust en leven
Met een dierbaar troetellief!”’ -

‘Geef my d' appel, arme herder!
Ik geef goud en heerschappij’ -
‘Ik, verwinnend disputeeren!’ -
‘“Ik beminnen; geef hem my!”’ -

* Mengelingen I, 101.

‘Ik maak u een' Buonaparte!’ -
‘Ik, een' Filosoof als Kant!’ -
‘“Ik, den fraaisten Incroiable,
Die de kroon van schoonheid spant.”’ -

Zoo, zoo schreeuwt het door malkander,
Dat de herder hoort noch ziet:
‘Zacht, Godinnen, 'k ben hier rechter,
En verkoop mijn vonnis niet.

Maar om recht en wel te wijzen,
Moet ik 't ligchaam zien, geen kleed.
Ze is juist altijd niet de schoonste,
Die zich 't best te p u t s e n weet.

Trekt uw rokjen uit, Godinnen,
Zoo gy naar den eerprijs staat;
'k Moet uw eigen schoon beloonen,
Niet, het schoon van uw gewaad.’

Pallas aarzelt; Juno weigert;
Dartle Venus is te vreê:
Ze is ontkleed en de andre volgen;
't Voorbeeld sleept den wijsten meê.

Nu dan, Paris, wat 's uw oordeel?
‘Junoos fierheid staat haar mooi;
Pallas wijsheid staat voortrefflijk;
Maar 't is aangenomen tooi.

Venus is het geen zy lijkent;
Wat zy heeft is eigen schoon:
Haar behoort de gouden appel,
En aan geen' ontleenden toon.’

Paris, ja, gy zegt de waarheid:
Hoogheid, wijsheid, zijn maar waan;
Neem ze kleding af en toestel,
En heur luister is vergaan.

Waar we ons menschen op beroemen,
't Zinlijke is ons deel op aard:
Wat wy meer of anders schijnen,
Is in wezen weinig waard.

Hoogheid, wijsheid, hersenschimmen
Voor den geen die met haar praalt,
Zijn alleen in God te vinden,
Niet, dan van hem afgedaald.

1804.

De lauwrier.*

De God en Grootvorst der Poëeten
Zag Peneus kind,
Terwijl ze, in 't mollig gras gezeten,
Een kransjen bindt.

Hy ging haar minnelijk begroeten,
En sprak haar aan:
Maar zy, met vleugels aan de voeten,
Zy laat hem staan.

Zy vloog vooruit langs berg en dalen;
Apol haar na,
Verzekerd van haar in te halen,
Hoe snel zy ga.

Het Meisjen vliedt gelijk een hinde,
En raakt geen' grond.
Apollo roept: ‘Mijn zielsbeminde,
Genees mijn wond!’

Zy hoort, verdubbelt haast en schreden,
En spoedt al voort;
Maar vindt den weg zich afgesneden
Door 's waters boord.

Nu koomt de vlugge God haar nader,
En afgejaagd,
Roept zy om bijstand tot haar' vader!
De dwaze Maagd!

* Mengelingen II, 234.

De Stroomgod hoort en maakt het kluchtig
Met de arme spruit:
Haar voetjen zoo gezwind en vluchtig,
Schiet wortels uit.

Heur armen, die ze in 't bijstand vragen
Ten hemel beurt;
Heur vlechten, in 't geweldig jagen
Den band ontscheurd;

Die armen, en verwaaide hairen,
Zoo zacht, zoo blond,
Verandren zich in tak en blaâren
Op de eigen stond.

Apol schiet toe en grijpt ze in de armen,
Maar vat een' stam!
Dus toont uw vader zich te erbarmen,
Onnoozel lam!

Daar staat zy, met een schors omtoogen,
En heet Lauwrier:
En nog wil zy geen' gloed gedogen,
Maar kraakt in 't vier.

1804.

Proeve van fabelen.*

I.
De opvoeding des leeuwenwelps.

‘De menschen roemen onze kracht en onze grootmoedigheid wel, (zei een oude Leeuw tegen zijn' Nabuur) maar zy zijn onuitputtelijk in den lof der schranderheid en der zachtmoedigheid. Ik wil, dat mijn zoon deze deugden verkrijgen zal; en ten dezen einde wil ik hem van een' Vos, en een Schaap doen opvoeden.’ Hy deed zoo en zijn zoon leerde van den eerste, het hoenderkot bekruipen; van het laatste, slagen en stoten verdragen. Verontwaardiging en verachting vervulden het woud; de Tijger verdreef hem, de Ezel beschimpte hem, en de mensch lei hem met zijne honden aan eenen band.

Menig vorst deed in vroeger tijden zijn' zoon door Monniken opvoeden, en wat werd er van? Een Godvruchtige kloosterpaap. Een ander gaf de opvoeding van den zijnen aan een' Geleerde over; en het werd een onbruikbare boekwurm. Nu kwam de verlichte eeuw, en een kroonprins kreeg Filosofen tot leermeesters. - Men zie rond!

II.
De hond.

De Hond had zich by Jupiter over de mishandelingen van allerlei aart beklaagd, die hy van den mensch ondergaan moest. Jupiter verbood, hem anders dan met den stok te slaan. Nu zag de Hond op een' tijd dat zijn meester een kwade luim had, en, voor slagen vrezende, ruimde hy

* Mengelingen III, 113.

alle stokken van den vloer. Doch het hielp hem weinig, want naauwlijks had men dit opgemerkt, of de Man, uit den stal komende, sloeg hem erbarmlijk met den steel van de zweep die hy in de hand had; de Vrouw met haar spinrokken, en de Meid met een brandhout, en ieder van hun beweerde, dat zijn straftuig een stok was. Zelfs de Kok liep hem met het braadspit na, en noemde 't een' ijzeren stok. ‘Helaas, (zei de lijder) ik moet het bekennen: die een' hond wil slaan, kan licht een stok vinden.’

III.
De akker en de dijk.

Een akker had de zee ten Westen, en stond ieder oogenblik bloot voor hare overstroomingen. Zijn Eigenaar lei er een' Dijk voor, die het land voor de baren beschuttede, en de akker had rust en zekerheid. Nu was hy op zijn' tijd met rijpende oogsten bedekt, en de Naburen benijdden hem. Maar aan den voet des Dijks wiessen grasbloemen in menigte: dezen beklaagden zich, dat de hoogte des Dijks hun den vrijen toevloed des Westenwinds onderschepte. ‘Hoe kunnen wy bloeien (zeiden zy)! ô dat wy dien haatlijken dijk kwijt waren, wy zouden het gansche veld met onze spruitjens bedekken, en geheel de akker zou weldra een volkomen bloemhof worden.’ - Nu stormde 't uit het Noordwesten, en de hemelhooge golven sloegen over den Dijk op den akker. ‘Zie daar (riep men) hoe nutloos de dijk is! Hy is tegen de zeebaren aangelegd en bevrijdt er ons niet van; en tevens ontneemt hy ons den verkwikkenden Westenwind, waardoor wy leven en bloeien moeten. Weg met hem!’

De Eigenaar was niet van dit gevoelen, maar verhoogde den dijk om zijn' akker zekerder te stellen. Nu was het een nieuw en nooitrustend geschreeuw. Niet de grasbloemen alleen, maar ook 't graan begon met haar te roepen. ‘Ja, hy be-

neemt ons den Westenwind! ach, dat we van dien nutloozen, dien haatlijken Dijk bevrijd waren!'

De Dijk ondertusschen stond vast; maar wat gebeurt er? Een hoop Mollen ondergraaft hem; het zeewater vindt een open en dringt er door heen; hy bezwijkt eindelijk en stort in, en de Oceaan streeft met lossen teugel door de opening. De akker is overstelpt, in een oogwenk, geplonderd, vernield, en voor altijd bedorven, en grasbloem noch korenhalm erkennen de plaats meer waar zy stonden. Een handvol vlotgras alleen, op de baren dobberende, riep uit: 'hadden wy den Dijk slechts weêrom!'

Een voorbyvliegende Zwaluw zag en hoorde dit: 'S e r o s a p i u n t P h r y g e s' riep hy uit; want, Lezers, het was een bereisde vogel, die talen verstond.

IV.
De diamant by de boeren.

In een gering Boerendorp omstreeks Arcadie had de schoone Lize een' Diamant gevonden; een' schoonen en zuiveren Diamant van het eerste water. Waarschijnlijk was hy van den tulband eens Persischen Landvoogds gevallen, die daar doorgereisd was. Lize, van haar vond opgetoogen, maakt hem vast op een eindtjen lint, en bindt het zich om den hals: en terstond is het schoone blinkende ding de verwondering van het gantsche Vennootschap. 'Ach! die ook zulk een' Diamant hadde!' zie daar de algemeene en eenstemmige wensch aller Boerinnetjens.

Een Knaap, die verscheiden mijlen verr' gereisd had, kwam van zijn' tocht weêr te rug, en bracht eenige geslepen krystallen en glasbrokken meê, die hy omdeelde. Zy flikkerden juist wel niet als Lizes diamant, maar echter zy blonken en de Boerinnen hadden welhaast elk een steentjen

(want zoo noemde men het) aan den hals, en elk van haar achtte zich zoo rijk als Lize was. Gelukkige eenvoud!

Maar de Diamant van Lize was door het gerucht buiten het dorp bekend geworden. Een Vreemdeling kwam om hem te zien. ‘Wat vraagt ge naar een' diamant (zei men hem), wy hebben diamanten in menigte. Beschouw slechts!’ - De Vreemdeling lachte en keerde te rug zonder verdere moeite te nemen. ‘Wat zou er toch zijn in een plaats, waar men glas en krystal voor edelgesteente neemt!’ zei hy.

Men begon van de Nederlandsche letteren in Frankrijk en Duitschland te spreken. Feiths Julia werd vertaald, en niemand had lust er meer van te weten.

V.
De vos en de hond.

De Kraan had den Hond ter maaltijd genoodigd, en de spijs kwam ter tafel in flesschen met lange halzen, waar in de Kraan den bek stekende, op haar gemak stond te eeten, terwijl zy haar' gast uitloeg, die vruchtloos aan den mond der flesschen lekte, terwijl hy niets anders in 't lijf kreeg, dan 't geen zy by het inzwelgen zich ontvallen liet; en met eene hongerige buik naar huis toog. De Vos had dit voorval vernomen: ‘Waarom (zei hy tegen den Hond) de flesschen niet omgeworpen; zoo hadt gy den brei voor u-alleen gehad, die zy met haar langen snavel van den vlakken disch niet had kunnen afslorpen?’ - ‘Niets ware my lichter geweest (hernam de ander), want zy stonden zeer wankelbaar; doch ik wilde liever verhongeren, dan zelfs een halve weldaad of 't geen er den schijn van kon hebben, met ondank te beandwoorden.’

VI.
De jonge hond.

De Wolf leefde in overvloed in een veroverde schapenstal, omringd van een hoop doodgebeten lammeren. Een jonge Hond, die met zijn gezin door een Tijger verdreven was, kwam tot hem. ‘Help my mijn goed herwinnen, (zei hy), en ik zal u het uwe helpen beschermen.’ - ‘Gy belooft my zeer weinig (andwoordde de Wolf), want wat is het mijne van 't geen ik bezit? Maar ga heen, volg mijn voorbeeld, en heeft men u 't uwe genomen, val gy op de zwakkeren aan en vertroost u.’ - Wat deed de Hond, vraagt men my? Hy rukte een paar zuiglammeren die verstrooid door de hei liepen, van hunne moeder. - Dit kan niet zijn, zegt ge my, Lezers! maar - de Hond had eene Wolvin tot moeder gehad, en dus wordt de zaak begrijpbaar.

VII.
De twee honden.

De oude en getrouwe Fijlax, die zijn' meester verloren had, werd door een' boer uit de buurt in zijn huis genomen. Hy nam 's morgens zijn stuk roggenbrood en ging voorts op de jacht, levende van 't geen hy opspoorde. ‘Hoe minder ik mijn' weldoener koste, hoe beter’ zei hy. - Maar Fijlax werd oud, verloor tanden en krachten, en niemand bracht hem meer dan het oude stuk roggenbrood. In dezen staat lei hy aan de deur te verhongeren. ‘Ellendige als gy zijt (riep de kleine Joli hem toe), hadt ge u begeven tot kwispelstaarten onder de tafel, gy zoudt nu genoeg hebben.

Zie naar my die nooit iets gewerkt heb, wat een buik is de mijne!'

'Maar waarom toch voedt men u zoo overdadig?' vroeg Fijlax. Het andwoord was: 'om dat ik kan bedelen.' - 'Welnu dan (hernam de oude) ik kan hongeren.'

VIII.
Het paard en de stalknecht.

'Het is blijkbaar (zei het Paard) dat de Stalknecht om my bestaat: - er waren eer paarden dan Stalknechts. - Hy voedt my, hy reinigt my, hy veegt mijne mist weg, houdt mijn woning zuiver en lucht ze. Hy leidt my ter wei, haalt my weder te rug eer de koude Nachtlucht valt, doet my wandelen, en wat al meer tot mijn gezondheid en welzijn dienen mag. Maar ik heb daarvoor geen verplichting aan hem (want hy is er voor); maar hy heeft verplichting aan my, dewijl hy zonder my geen Stalknecht zou zijn. Het is dus wel zot, dat ik hem drage, wanneer hy my afrijden of versch voeder met my halen wil, dat ik de spoorslagen van hem dulde, en my toomen en teugelen laat, even of ik voor zijn dienst geboren waar. Dit verveelt my.' - Op die woorden kwam de Stalknecht om 't Paard te zadelen; en dit, om zijn Filosofie in praktijk te brengen, gaf hem met de achterhoeven een' slag op de borst, dat hem het bloed uit de keel vloog, en hy dadelijk dood nederviel. 'Zie (zei het Paard) zoo behoort het: ik wist mijne eigen krachten niet.' - Nu werd het noch gevoederd noch geroskamd. Het kreeg honger; het verliet den stal, en werd van de Wolven gevreten, die er lang op geloerd hadden. 'Ach (riep hy toen) had ik my den Stalknecht blijven onderwerpen!' -

De Heer van den Stal, die ter jacht was geweest, kwam juist op het mat als dit voorviel. Zijn jager lei aan op de Wolven: 'Laat af (zei de Heer)! het is dat ondankbare beest, dat mijn' trouwen Stalknecht heeft doodgeslagen, het verdient niet beter.'

IX.
De wolven.

De Wolven, overal vervolgd en verdreven, werden eindelijk te rade zich te vermommen. Een hulsel van schapenwol, dat hun 't voorhoofd bedekte, en een uitzicht van goede trouw en onnoozelheid deed hen toegang by de kudde vinden. De Honden blaften wel, maar de schapen hadden geen erg, de Herders vonden behagen in dit goelijk soort van dieren, dat zich L a m m e r v r i e n d e n noemde, en de grommende wachters werden verplicht te zwijgen. Zy vestigden zich dus in de Schaapskooi, en plantten zich voort, intusschen in 't heimlijk hun rol spelende. Eindelijk wierpen zy hun masker af; de heerde was van verslindende wolven vervuld, die de honden en lammeren dood beten; en de Herders, onmachtig hen te verdrijven of tegen te staan, lieten hun vee tot een prooi. - ‘Vereenigen we ons oogenbliklijk (riep er een tot zijn Vennoots) en wy zullen ze uitdelgen!’ maar niemand had moed om een' stok op te vatten. De wolven hielden de Herders omringd, en schreven hun willig of onwillig de wet voor. - En wat werd van de kudde? - zy veranderde ongevoelig in een Wolvennest, waar de menschlijkheid den onnoosle voor waarschouwt, en den verstrikte vergeefs uit te rug roept.

X.
Het getuigenis van een' herdershond.

De oude en trouwe Lycisca was gestorven, en Dameet had by zijne Schaapskooi een' Wachthond noodig. Om een zekere keus te doen, besloot hy de getuigenissen te raadplegen. - ‘ô Neem den grimmigen Lycus niet, (schreeuwden de Wol-

ven)! dat 's een doorslechte hond. Immer ontrust hy de gantsche streek met zijn hol geblaf. Hy verstoort ieders nachtrust; en bijt steeds naar al wat hem nadert, of slechts onder de reuk der schapen koomt. Geen nacht, dat zijn kudde den slaap geniet! ook is hy alomme gehaat en met den nek aangezien. - En dan, zijne eerlijkheid!' - 'Ik heb hem gisteren nog den muil vol bloed gezien (riep een die zijn tanden met moeite ontsnapt was): gewis hy steelt heimelijk.' - 'Ik zag hem zelf met een lam, half doodgebeten, de hei oversnellen, het deerde my (riep een ander, wien dat lam door den trouwen wachter uit de kaken ontscheurd was)! Neen, gewis, Lycus is niet eerlijk!'

'Maar de stille Procyon dan?' - 'ô Dat 's een goed, vriendelijk beest, dat nooit blaft en nooit bijt, en met niemand geschil heeft. Neem Procyon, Herder, dat 's een parel der honden!'

De grijze Melibee, die dit hoorde, sloeg Dameet op den schouder. 'Geen slechter teeken voor Herder of Hond (zei hy) dan wanneer de Wolven ze prijzen!'

Conf. Jus Canon. Dist. 83. c. 6.

XI.
De paauw met zijn vrienden.

De roofzuchtige Havik wilde den Prinselijken Paauw van zes zijner vederen berooven, de schoonste en blinkendste uit zijnen staart. De Paauw riep zijn vrienden te hulp, men bood den roofvogel weêrstand, en de Havik werd afgeslagen. - De Paauw was thands behouden, maar elk zijner helpers begeerde eenige veren tot loon. - 'Ik heb er zoo veel van de mijnen by laten zitten (schreeuwde de een!) - Ik heb er den vyand zoo vele ontplukt (riep de ander)! Met recht wacht ik op een belooning, die my onderscheidt.' De Paauw deelde eenige zijner vederen om, maar men eischte

meer, en welhaast was hy van zijn Vrienden kaler geplukt, dan de Havik hem ooit zou gemaakt hebben. - Dus uitgeschud en van hartzeer en koude bezwijkend, week hy in den stal naar een mesthoop en verborg zich. ‘Ach (riep hy uit)! ziedaar wat de vorstenvrienden zijn, die hun in nood byspringen!’

XII.
De vogelen.

‘Hy maakt ons wat wijs, de Adelaar, als hy zegt boven de wolken te zweven. Ik weet ook iets van vliegen, en wat hoogte men met de kracht van een' vogel bereiken kan. - En wie heeft hem ooit in die hooge streek van den hemel gezien? Immers zou hy zijn veêren aan de zon moeten branden, indien hy heur hitte zoo na kwam! Met één woord, het is een bloot voorgeven, en oude wijvenklap, dat zeg ik u allen, en daar blijf ik by.’

Dus was, in een samenkomst van gevogelte, het gesprek dat een Zwaluw hield. - ‘Ik heb altijd zoo gedacht (zei de Kraanvogel), de zaak is onmogelijk. Ik kan toch ook vliegen, en niemand zal my dit betwisten.’ - De Reiger, de Ooievaar, de Sperwer, voegden zich hierby, en een zwerm van klein Gevogelte bevestigde het besluit: ‘De Adelaar stijgt niet boven de wolken.’

Zoo geneigd is men, eene onbekende macht palen te stellen naar de maat van zijne eigen kracht en bekrompen begrip! De Maikever kwam eindelijk: ‘'t Is een dwaasheid (zei hy ruiterlijk), van een hooger vlucht dan drie vademen te gewagen. Alle hooger vlucht is niet dan eene onmooglijkheid en een spel van verbeelding of bedriegery.’[1]

Eindnoten:

1 Batteux zegt, indien ik my wel herinnere, dat de Ezopische Fabel het schouwspel der kinderen is. Het kan zijn, doch ik wilde ze liever dat der Grijsheid genoemd hebben. Van mijne vroegste kindsheid af, met deze Fabel bekend gemaakt, heb ik er nooit iets treffends, nooit iets belangrijks, in opgemerkt, dan alleen, in 't geval dat ik ze op eenig voorval des Levens of wel, der Geschiedenis, konde toepassen. Cezar, Alexander, Tarquinius, Brutus, Semiramis, waren my toen ik nog geen drie jaren bereikt had, personaadjen van 't grootste gewicht, en hun daden, hun woorden, hun gantsche gedrag wekte mijn hoogste opmerking tot zelfs in de minste bijzonderheid; maar het was my vervelend, wat de Wolf tegen het Lam, of de Vos tegen de Raaf zeide. En ik geloof, dat mijne ondervinding juist is. De Ezopische Fabel is alleenlijk belangrijk, door ons beelden van 't gemeene leven voor te stellen; edoch deze beelden hebben noch waarheid, noch belang, dan waar de ondervinding des levens ons in staat gesteld heeft, hunne overeenstemming met het geen deze ons getoond heeft, niet slechts te erkennen, maar met vaardigheid en genoegen op te merken. En dit kan het kind zeker niet! De bedachtzaamheid van Ouders of Leermeesters, om by alle gelegenheden het kind aan een' trek van de Fabel te erinneren, die zich in 't voorhanden zijnde voorval laat toepassen, kan veel doen om het de Fabel te veraangenamen; maar zy zal het kind neuswijs en ingebeeld maken, en welhaast roekloos in het oordeelvellen; het geen dra in een' charaktertrek van wezenlijke ondeugd overgaat Geene Fabelen derhalve voor de kinderen! Zy behooren tot het onderwijs des Jongelings, dan, als men hem bij intrede van zijnen baan het menschelijke leven moet leeren kennen. Zy houden de plaats

van PRACTICALE, geene GRONDLEERSTELLINGEN. Maar de Jongeling herinnert zich zijne Fabelen zoo min als zijnen Catechismus, wanneer ze hem in zijne kindsheid verveeld hebben. En dit is wederom natuurlijk, daar het NUT dan verr' van den LAST, het VERMAAK van het ONGENOEGEN verwijderd geweest is, en het laatste te lang zijne indrukken geoefend heeft, om door 't flaauw genoegen eener bloot verstandelijke voldoening, die zich naauwlijks nog aanvangt te toonen, genoegzaam beloond of verduisterd te worden.
Maar het is de Ouderdom, die, rijk in ervaring, en arm in werkzaamheid, met genoegen te rug denkt, en als op het einde van de reis des levens, 't geen hy of toevallig vergaârd, of met schade en arbeid gekocht heeft, vermaak schept in uit te stallen of na te tellen. Hij beurint de Ezopische Fabel, als de kern van voorvallen, reeds beleefd, en waarvan zy hem 't voordeel van kennis dat er in stak, of vernieuwt, of wellicht eerst laat uitpuren. Maar ook hy bemint de eenvoudigheid van het voorstel, het onopgesierde der beelding, en de kleenheid des besteks van dit schildery, dewijl hy van kunst, praal, en pracht lang vermoeid en walgend, geene beschouwing meer lijden kan, die hem inspanning kost. Zie daar mijnen toestand ten minste. - Heb ik 't wel, of bedriege ik my, wanneer ik hier bijvoege, dat de Fabeldichters alle oude lieden geweest zijn, of van die gesteldheid van geest, welke die des ouderdoms is, en die veeltijds het gevolg van verdrukking of ongeluk, somtijds ook van een natuurlijk en aangeboren kinderachtigheid is, welke den ouderdom altijd meer of minder verzelt? Men zegt niet te onrecht: B i s p u e r i , s e n e s . Maar deze tweede kindsheid heeft wijzigingen ontfangen, waardoor zy belang neemt in 't gene der eerste kindsheid onverschillig moet zijn. - Voor oude-lieden derhalven de Fabel! Hun geheele leven zal er den C o m m e n t a r i u s over opleveren. Voor kinderen de Geschiedenis, welke hun de nuttige werkzaamheid van het leven beminnen doet! Of, indien men hun Fabelen geven wil, laten 't dan zulke zijn als de Indiaansche van Pilpai; welke in het gewaad der Historie gekleed, hunne graâge verbeelding en aandoenlijk hart te gelijker tijd bezig houden, en het belang der Geschiedenis met dat der zedelijkheid in zich verëenigen.
Na deze Voorafspraak behoef ik niet te zeggen dat de Fabelen, die ik hier geve, voor geene kinderen zijn!

Fabel.*
(Naar het Spaansch van Yriarte.)

Ik weet een kleene Fabel
Die ik u zeggen zal:
Ik heb haar eens gelezen;
Gelezen by geval.

Eens ging door een der beemden
Van 't zangrig Leeuwendal
Een Ezel zich vermeiden;
Vermeiden by geval.

De langoor vond een pijpzak,
Dien, by een schapenstal,
Een Herder had vergeten,
Vergeten by geval.

Daar trapt hy op den doedel,
En 't geeft een groot geschal,
Een l a r g o op zijn Ezelsch:
Een l a r g o by geval.

‘Ai hoor eens (zeî de lompert)
C e c i n e v a p a s m a l!
Wat praat men dan van Ezels?
't Is overloop van gal.’

‘Ja, kunst verwekt benijders:
Dat ziet men overal.
Een Ezel weet van spelen!’
Ja zeker; by geval!

1807.

* Poëzy IV, 218.

Minerva.*

Minerve vond de veldfluit uit,
   En speelde 't eerste lied,
Aan d' oever van Permessus vliet
   Gehukt in 't jeugdig kruid.
De boschgoôn sluipen op den klank
   Bedeesd en luistrend aan,
En laten kruik en druivendrank
   Voor deze wellust staan.

Wat zong zy? Van den bergsneeuwleeuw
   Dien Herkules verwon;
En hoe hy by een meisjen spon,
   Hy, monsterschrik der eeuw!
Het spinrad snorde door haar' zang,
   En gonsde na in 't oor;
En 't kusgeklap op mond en wang
   Klonk somtijds dwars daar door.

Nu ving zy van de wildbaan aan
   En zong Dianes stoet.
Men hoorde 't kraken van den voet
   Door de afgeworpen blaân.
De pijlen ramm'len door 't gerucht;
   De boogstreng krakt en drilt;
De schicht vliegt schuiflend door de lucht;
   De bloedstroom ruischt om 't wild.

* Mengelingen IV, 178.

Het mastbosch staat van rondom stom,
En wordt niet hoorens moê:
Het windtjen plooit zijn vlerkjens toe,
En speelt met blad noch blom. -
Maar de Echo vangt een toontjen op,
En alles vliegt in roer:
Nu hupplen veld en heuveltop,
Met schaterend rumoer.

'Iö, wat klinkt die zangtoon schoon!
Zie daar den rechten trant!
Dit klatert over bosch en land!
Dit laatste spant de kroon!
Die weêrklank daar, van ha, ha, ha!
Die treft en hart en zin!
Minerva speelt bevallig, ja;
Maar de Echo doet niet min.' -

Minerve, die een' blos kreeg, zweeg,
Nam 't fluitjen van den mond,
En wierp het lachende op den grond,
Terwijl zy de oogleên neeg.
Zy zet den voet op 't piepend riet,
En trapt den halm in tweên:
'Zing, Echo, zing uw eigen lied!'
En ijlings vloog zy heen.

1808.

De drie vijanden.*
(Indiaansche Vertelling.)

‘Afgemat van 't blakend Zuiden,
Afgemat van 't gloeiend zand,
Zoek ik schuilplaats, zoek ik schaduw,
Voor den fellen middagbrand.

Schenk my in dit kleien kluisjen,
Dat ik 't lichaam nedervlij',
Slechts een handvol gerstenhalmen,
En een' waterdronk daar by.

Schrik niet, Meisjen, voor dees kaken,
Uitgehoold door duurzaam wee;
Weiger aan mijn dorre leden
Geen onkostbre legersteê.

Eenmaal bloeide ik meê op de aarde,
Als de veldbloem op haar struik,
Maar dat alles is vervlogen;
Nu ik naar den grafkuil duik.

Moed- en krachtloos, en verslagen,
Schudt my 't hoofd op ieder tred,
En mijn kniën knikken samen
Waar ik slechts een' voetstap zet.’ -

‘Leg u neder, grijze Vader,
Op het leger, hier gespreid.
Lesch uw dorst met dezen beker.
Ik bewaak uw weerloosheid.’ -

* Winterbloemen II, 71.

‘Ga dan, Meisjen, zet u neder
Voor de deur, in 't heuvelzand;
Sla uw helder oog naar 't Westen
En doorschouw het rijzend land.

Zit daar neêr in schaâuw der linde
Die het hoofd den winden biedt;
En (ik bid u) maak my wakker,
Als gy iets genaken ziet.’

't Meisjen zat en zag naar 't Westen;
't Veld was eenzaam overal.
Niets bespeurt zy dat er nadert;
Niets verroert zich in het dal.

Zwijgend zit zy in verwachting.
't Blaauw verschiet vertoont een mist.
Uit die mist verschijnt een Ruiter;
Op zijn' heupriem leest zy: LIST.

IJlings klopt zy aan het venster:
‘Vader (roept zy)! List genaakt.’
‘Laat hy (zegt de Grijzaart geeuwend),
Mits hy niet zijn' naam verzaakt!’ -

't Meisjen zet zich nogmaals neder,
En een stofdamp doet zich op;
En die braakt een' tweeden Ruiter,
Op een' vuurdraak in galop.

IJlings klopt zy weêr aan 't venster:
‘Vader (roept zy), ras! ontwaak!
'k Zie het rennen van een' Ruiter
Op een' ijsselijken draak.’ -

‘Laat hy komen (sprak de grijze).
   't Is het dreigende GEWELD.
Dat geweld is niet te duchten,
   Dat zich door zijn toestel meldt.’

't Meisjen zet zich nogmaals neder,
   En een nevel stijgt om hoog;
En een derde Ruiter toont zich,
   Met gespannen legerboog.

IJlings klopt zy weêr aan 't venster:
   ‘Vader (roept zy), rijs en vlied!
'k Zie een' woesten Moorder naderen,
   Die met spitsche pijlen schiet.’ -

‘Laat hy, Dochter (zegt de grijzaart):
   Ook die pijl heeft luttel nood.
't Is de losgeborsten TOORNE,
   Die nog nooit zijn doel beschoot.’ -

't Meisjen zet zich nogmaals neder,
   En zy ziet in 't reisgewaad
Pelgrims uit een rijstveld stijgen,
   Met een lachjen op 't gelaat.

Nogmaals klopt zy aan het venster:
   ‘Vader (zegt zy), 'k breng geen leed.
Pelgrims stappen herwaart henen:
   Ik herken hen aan hun kleed.’ -

‘Welke namen (vraagt de Grijzaart)
   Voeren ze op hunn' Pelgrimshoed?’ -
‘De een, OPRECHTHEID; deander, ZACHTHEID;
   Gene, KALMTE VAN GEMOED.’ -

‘Ach (dus roept hy)! ik herken ze.
De een is KALMTE VAN GEMOED in Eenvouds rok;
De ander is GEWELD, gemaskerd;
En de derde, stille WROK.

Dezen vrees ik. Zy verdelgen.
Meisjen, red my uit hun hand.
Berg my achter heg of struiken,
Onder bladers, of in 't zand.’ -

't Meisjen gaat, en leidt hem buiten;
Legt hem neêr in 't koele gras;
Dekt zijn hoofd met dorre bladen,
En zijn lichaam toe met asch.

't Drietal Reizigers koomt nader;
't Vraagt haar brood en nachtverblijf.
't Meisjen geeft hun gerstenkoeken,
En een biesmat voor het lijf.

‘Gaat, ontkleedt u, strekt uw leden,
En geeft my uw opperkleed,
Dat het in de lucht doorwaaie,
Eer gy verder henen treedt.’ -

‘Neen, wy liggen in die kleederen,
Meisjen, wy ontkleên ons niet.
Maar ga heen, en schep ons water
Uit een' levendigen vliet.’ -

't Meisjen ging. Zy keerde weder:
Ach! haar hutjen staat in vlam,
En het drietal was geweken,
Als zy voor den ingang kwam.

Maar een felle Salamander
Lag te baden in den gloed,
En een Slang het vuur te blazen,
Daar een Mol den muur doorwroet.

‘Grijp (sprak toen de blijde Grijzaart,
En verliet zijn bladerbed),
‘Grijp den bijl en dood die monsters,
En gy hebt uw ziel gered.

1809.

Het sijsjen.*

In de schoone vruchtbre velden
Van den Deurostroom bespoeld,
Waar het by het ochtendkrieken
Van gepluimden zang krioelt,

Zat ik by een frissche linde,
Overschaduwd van een tak,
In wiens blad een Sijsjen schuilde,
Dat met schoone Lize sprak.

LIZE.
Hoe benij ik, teder Sijsjen,
't Heil van uw gelukkig lot!
Altijd zingt gy zonder zorgen,
Altijd leeft gy in genot.

* Affodillen II, 123.

HET SIJSJEN.
Ach! wat dwaalt gy, Herderinne!
Zoo mijn stem het dal doordringt,
't Zijn mijn bange treurgezangen,
Die mijn onheil my ontwringt.

LIZE.
Wordt uw nooddruft niet bevredigd
Van den rijkdom van dit land?
God voorzag in wat zy vordert,
Met een altijd open hand.

Duizend vliegjens, duizend maadtjens,
Malsche groenten, altijd frisch,
Mogen steeds uw lust verzaden,
Bieden u een' staâgen disch.

Kristallijnen waterspranken
Kronklen zich de beemden om,
't Zangrig keeltjen tot verkwikking,
Dat het niet van dorst verstomm'.

In den zomer hebt gy lommer;
Als de vorst u overkoomt,
Vindt gy kloven in de rotsen,
Scheuren in het dor geboomt'.

HET SIJSJEN.
Gy dan, gy, (gewis) bezitster
Van een meer dan matig goed,
Smaakt gy naar uw lotbedeeling
Wel geringer overvloed?

Schenkt de blanke wol der lammren
U geen fijngesponnen rag,
Dat aan uw bevalligheden
Nieuwen luister leenen mag?

Schuimen niet uw blinkende emmers
Van den vetten geitenroom,
Zoeter dan de kunstgerechten,
Frisscher dan de frissche stroom.

Duizend zwaar geladen takken
Buigt de boomgaard aan uw kniên,
Om de teelt der jaargetijden
Aan heur meesteres te biên.

Sneeuwt de winter op de velden
Uit zijn vijandlijke vuist;
Gy ontschuilt zijn felle nepen,
In de rieten kluis gehuisd.

LIZE.

Ach, wat dwaalt gy, kwelend Sijsjen,
Zoo gy hierin heil gelooft!
Wat kan overvloed my troosten,
Daar mijn hart my werd ontroofd!

Ach, wat is my dat bezitten!
Waar verschaft het heul in smart!
Beter waar het, nooddruft lijden
By de rust van 't vredig hart.

De onweêrstaanbre hartendwinger,
Dien het menschdom. LIEFDE heet,
Nam my alle rust voor eeuwig,
Stiet my in een eindloos leed.

HET SIJSJEN.

Ja, die Godheid schept genoegen
In de pijn van al wat leeft.
Waan niet dat een teder Sijsjen
Van zijn kracht geen denkbeeld heeft.

Maar beklagen wy geen liefde,
   Ook haar pijnen vallen zoet;
Wreedheid is het, helsche wreedheid,
   Die my 't leven vloeken doet.

Hoor mijn noodlot! en uw tranen,
   Heeft uw oog er ooit geweend,
Zullen aan dit stroomnat mengen;
   Of uw boezem is versteend.

't Was waar Lecaas zilvren water
   Door de beukenbosschen schiet,
Dat ik, pluim- en vormloos kieken,
   't Brekend moederei verliet.

Door de teêrheid van mijn ouderen,
   Tot mijn' wasdom, opgevoed,
Was ik band en zorg onttogen
   Met den eersten zomergloed.

Spoedig vloog het jaargetijde,
   Met mijne eerste speelzucht, om;
En een lief aanminnig kneutjen,
   Werd mijn wensch en eigendom.

Waar ik vloog of nederhupte,
   Immer was zy aan mijn zij';
En, in wil en zucht vereenigd,
   Niets gelukkiger dan wy!

't Winterweêr was weggeweken,
   En een schoone Lent brak aan,
Als een zoete trek tot paren
   In ons hart begon te slaan.

Ach, geboren om te minnen,
   Tot elkanders heil bestemd,
Werd ik aan dat dierbaar gaaitjen
   Door den teêrsten band geklemd.

Hier was 't plekjen dat wy kozen
   Tot den echt- en kraamkoetsbouw;
Hier, hier stichtten wy dat nestjen,
   Dat ons kroost ontfangen zou.

Spoedig was die bouw voltogen,
   En het legertjen gespreid:
Spoedig zagen wy de vruchten
   Van ons-beider tederheid.

Drie der blanksten aller eieren
   Hielden in hun zuivren schaal
Onze spruitjens opgesloten,
   Beider hoop en huwlijkspraal.

Onder 't laauwe dons der vlerken
   Stoofde haar mijn hartvriendin:
Nimmer ging zy voedsel gaderen,
   Of ik nam haar plaatsjen in.

En terwijl zy op die eiers
   Broeiend neêrzat, weken door,
Zong ik haar de zoetste toontjens
   Met een hart vol wellust, voor.

Eindlijk was de stond geboren,
   (Stond van ongelijkbre troost!)
Van elkander weêr te vinden
   In een ons gelijkend kroost.

'k Sprong en hupte vol vervoering
Om het piepende gezin;
En mijn klein geslacht te aanschouwen,
Had voor my den hemel in.

Als de moeder het bewaarde,
Bracht ik 't voedsel op den tak,
Dat ik met mijn eigen snavel
In hun teêre bekjens stak.

Onvermoeid in ze op te kweken,
Dronken van die zielsgeneucht,
Zagen wy die pandtjens groeien,
En met hun, ons-beider vreugd.

Eens, ô dag van wee en jammer!
Dag, bezwangerd met verraad,
Die, ten toppunt van mijn plagen,
Eeuwig voor mijn oogen staat!

Eens, terwijl ik met mijn gaaitjen,
Wat ter zijde van het nest
Op de gouden morgenstralen
De arglooze oogen had gevest;

Daagde een Jager uit zijn schuilhoek,
Richtte 't gruwzaam moordgeweer:
't Schot ging af, de hagel snorde,
En mijn gâ viel stervend neêr.

't Korenbloemtjen in de dalen,
Wen het seissen zich verheft,
Stort zoo plotsling niet ter aarde,
Als het snijdend staal het treft.

‘Waartoe dient het u, ontmenschte,
Riep ik in vervoering uit,
‘Dus uw razerny te koelen
Op een zoo geringe buit?

Dreef u roofzuchts helsche prikkel
Tot een misdaad zoo verwoed,
Wat toch baat u, gruwzaam roover,
Dit onnoozel handvol bloed?’ -

De onmensch schudde met de lokken,
Dubbel grimmig op mijn kreet.
En een tweede jachtschot vloog er
Tot voleinding van mijn leed.

Ach! dit jachtschot ging verloren
In de ruimte van de lucht,
En de wreedaart liet my over
Aan mijn eindeloos gezucht.

'k Koesterde mijn lieve wichtjens,
Siddrend van den donderknal;
Maar, onwetend van hun rampen,
Blind in 't naadrend lotgeval.

Ach! terwijl ik op die wichtjens
Oogen vol van teêrheid vest,
Wat verneem ik, groote Hemel,
Dat zich kronkelt om het nest!

ô Hoe trillen my de vlerken
Om het angstig jagend hart,
Daar ik my die stond herinner!
Hoe vernieuwt zich al heur smart!

Opgekropen langs de linde,
Wrong een slang zich om den tak,
Die, met opgesparde kaken,
't Schrikhoofd door de bladers stak.

't Monster, op zijn prooi geschoten,
Greep mijn weereloos gezin,
Ach, hy zwolg het voor mijn oogen
Met een' enklen adem in.

'k Weet niet wat my toen gebeurde,
Dat my in dat oogenblik
't Hart niet wegsmolt in den boezem,
Niet versteende van den schrik.

Ach! mijn gaaitjen, ach! mijn jongen
Zag ik jammerlijk geslacht.
Hoe gelukkig, Herderinne,
Waar ik voor hen omgebracht!

'k Vlood die doodelijke streken
Waar ik al mijn schat verloor; -
Maar, helaas! ik voer mijn rampen,
Waar ik vlucht, de wareld door.

't Is een jaar na deze slachting,
Dat ik met een heesche keel,
Eenzaam door de stille boschjens
Mijne jammerklachten kweel.

Maar hier boeien my mijn rampen,
Hier, hier trok het hart my weêr;
Hier, hier wil ik blijven treuren,
Tot de rouw my gants verteer.

LIZE.

Zie den traan des mededogens
Die my tintelt op 't gelaat.
Hy getuigt u van een' boezem
Die voor uw ellenden slaat.

Maar vertroost u in mijn lijden;
Zoo het troost in 't lijden is,
Dat met ons ook andren deelen
In des levens droefenis.

't Meisjen zweeg. Zy wilde spreken,
Maar de schaamte bond haar tong,
En een zucht ontvlood haar lippen,
Die zich aan het hart ontwrong.

Ach! (dus zegt zy) mocht ik spreken,
En ontlasten dit mijn hart!
Maar eens meisjens plicht is zwijgen,
En verstikken wat haar smart!

Naar het Portugeesche, getyteld PASSERINHO.
1810.

Sadig.*

‘Ik weet, gy hebt geleden,
Maar droog uw tranen af:
Voor kunst en kundigheden
Draagt ABBAS kroon en staf.
In schaduw dezer palmen
Hoor' elke zon die rijst
U louter vreugde galmen,
Van 's Konings disch gespijsd.’

De Vorst had uitgesproken,
En Sadig was gerust.
In palmenschuts gedoken,
Ontboezemt hy zijn lust.
‘Zoo (zegt hy), dat deze aarde
Voor Sadigs laatste stond
Een handvol heils bewaarde
Op Vaderlandschen grond!’

Nu lokt hy uit de snaren
Den toon van 't dankbaar hart:
Nu juichen woud en blaâren:
Nu zwijgen angst en smart.
Het boschloof roept den beemden
Den naam van ABBAS toe,
By Landgenoot en Vreemden,
En wordt zijn lof niet moê.

* Affodillen I, 141.

Maar Abbas gaat ten strijde,
En Sadig heeft geen brood;
En al wat hem benijdde,
Vertrapte hem in zijn nood.
Nu zetten vuile honden
De tanden in zijn kleed,
De nagels in zijn wonden,
En groeien in zijn leed.

Daar ligt hy neêrgeslagen;
Daar wenscht zijn ouderdom
Zijn eens doorstane plagen,
Zijn ballingschap, weêrom.
Daar wenscht hy zich verjongerd,
En duizend rampen meer,
Maar buigt, ter dood gehongerd,
Het hoofd bezwijkend neêr.

1811.

De nachtegaal en de koekoek.*

Nachtegaal en Koekoek streden
Om den zangprijs van het dal.
Hoe gelukkig zal hy wezen
Die dien zangprijs winnen zal!

Koekoek sprak: ik weet een regter,
Die ons vonnis wijzen kan.
Ooren heeft hy om te hooren
Grooter dan de groote Pan.

* Nalezingen II, 32.

De Ezel kwam, men gaat aan 't zingen.
Langoor bromt eens in de keel,
Rekt zich uit, en geeuwt en luistert
Naar het lied van Filomeel.

Wind en bosch en stroomen zwegen.
Eindlijk zegt hy: ‘Gants niet kwaad;
Maar het is te wild gezongen,
En het blijft niet in de maat.’

Na een korte poos gegrinnik
Geeft hy d' ander ook gehoor,
Koekoek flux aan 't koekoekschreeuwen,
Koekoek, koekoek, na als voor.

‘Bravo! ja, dat noem ik zingen,
(Zegt hy) dat 's de rechte toon!
't Nachtegaaltjen piept wel aardig,
Maar de Koekoek spant de kroon.

Dat zijn klinkklaar zuivre jamben;
Dat 's een maat naar MIJN verstand:
Daar is 't zoet by in te slapen;
'k Hou niet van dien Griekschen trant.

1811.

Koekeloer, of De eerste april.*

- - - Crimine ab uno
Disce omnes.

VIRG.

Eene arme Weduwvrouw, nu mooitjens op haar dagen,
Had ergens in het Gooi haar woning opgeslagen.
Zy leefde zuinigjens, eenvoudig, en heel stil,
Van moestuin, stal, en werf, en land, en duiventil,
Onkundig van de pracht, en huis- en tafelweelden.
Twee dochters, sterk en frisch, die de armoê met haar deelden,
Verzorgden wasch, en bleek, en slechte boerenpot.
Drie zoggen liepen rond door 't ruime varkenskot.
Één schaapjen met één kalf was in de koestal over.
Zoo leefden zy gezond, en vergenoegd, en pover.
Zy had voor 't huis een hof, naar de oude wet
Met paalwerk in het rond heel netjens afgezet,
Deels met een haag van dicht en groenend lover.
Een werf daarby (nu noemt men 't basse-cour),
En, op die werf, een haanneef, KOEKELOER;
Een haan, voor wien wat veders draagt moest wijken;
Nooit zaagt ge in 't land, van kraaien zijns gelijken.
Die stapte daar als rijksvoogd op den vloer.
Hy had een stem, een toonklank in zijn gorgel,
Die 's zondags, dwars door kerkgezang en orgel
Zich hooren deed; en zoeter van geluid
Dan veldtrompet, of doedelzak, of fluit.
Op zijn gekraai was beter staat te maken
Dan op den slag van 't uurwerk van Pavv,
Want, onder dit en andre zeven zaken,
Verstond hy zich op de astrologery,
En wist de zon haar weg wel voor te palen,
Indien ze by geval van 't rechte spoor mocht dwalen.
Zijn kruinkam blonk als fijne bloedkoraal,
En was getand als de oude torentransen;

* Nieuwe Uitspruitsels, 149.

Zijn bek was als het git der paternosterkransen;
Zijn beenen als lazunr, met nagels blank als staal:
En, als één goud na 't kunstigste bruineeren,
Was heel zijn dosch van schitterende veêren.

Dees schoone Haan, als vader en gemaal
Had onder zijn gezag een zevental matresjens,
Al hennetjens, gekeurslijft als princesjens,
Of zustertjens of dochters van mijn heer;
Maar, evenwel, in alle deugd en eer!
(Men weet toch, hoe gepluimde heertjens leven.)
Maar een van die, de schoonste van de zeven,
(De fraaistgekleurde hals die m' ooit met oogen zag,
En daar een rechte gloed van diamant op lag!)
Was juffer Partelot, zijn grootste favorietjen
Zoo mollig als een dons, en scheutig als een rietjen;
Die zat hy op een dag wel twintigmaal op 't lijf.
Ook was het inderdaad een goed slag van een wijf:
Zy was beleefd, gedwee, teêrhartig, en bescheiden,
En had hem, van haar jeugd, pas zeven dagen oud,
Reeds lief gehad, en binnen 't jaar getrouwd;
En verder....ô! Zy wisten 't met hun beiden,
En meenden 't wel. Dit immers is genoeg. -
Maar 't was een lust, wanneer hy 's ochtends vroeg,
Zoo dra de zon haar oogen op hem sloeg,
Zijn morgenlied: H e t d a g e t u i t h e t o o s t e n ,
Zoo helder zong; ja, 't was om 't hart te troosten.
Want toen was nog, van hier tot 's warelds end
De beestentaal zoo algemeen bekend
Als nu het Fransch; en ieder Taalgeleerde
Zocht ook zijn soort waarmeê hy liefst verkeerde
En koffyhuis of kransjen hield, in 't kot,
Of op de werf, of achter 't varkensschot,
En daarvan nog het woord: e e n g r a a n t j e n p i k k e n .
't Gebruik was zoo; nu zegt men liever: l i k k e n .
Maar, sints die tijd en dat gebruik verliep,
Gaat nergens ook de taalkunst meer zoo diep,
En niemand zal uit stal of duif huis klikken.
De Fries-alleen (gelijk Stevijn vermeldt),

Wanneer de kraai de winterkou voorspelt
Verstaat hem nog, maar blijft in 't andwoord stikken.

't Gebeurde nu by d' eersten morgengloed,
Als Koekeloer met heel zijn vrouwenstoet
Op stok zat, en, naast hem, zijn Partelotjen,
Dat hy op eens een gil gaf door zijn strotjen,
Als van een mensch die in den droom verschrikt,
Of, doodsch benaauwd, naar lucht en adem snikt.
Zijn Partelot ontzette, en riep hem wakker,
En zei: ‘Wel foei! ben jy een slaapsteêmakker?
Ge jaagt een mensch de bare dood op 't lijf.’
‘Och (andwoordt hy), het spijt my, lieve wijf;
Ik vond my daar van zulk een nood bevangen,
Ik voel my de angst nog in den boezem prangen!
Zoo deze droom my maar ten goede keert,
Of 't onheil van mijn hals wordt afgeweerd!
Ik droomde, en dacht, ik liep zoo wat te luieren
Met onze tuin wat om en om te kuieren,
Als ik een beest in 't oog kreeg, als een hond,
Dat op my viel, en naar mijn leven stond.
Zijn kleur was rood en trok wat naar den geelen;
Zijn staart was dik, als hier de vischpansteelen;
Zwart was zijn oor en 't puntjen van zijn staart:
Zijn muil was spits, en als een kat gehaird;
Zijn oog, één vuur, een schrik om aan te kijken!
Dit trof my zoo. Ik zag hem niet te ontwijken.’

‘Wech (zei zy), wech! Ontstelt gy daar zoo van?
Nu ken ik u niet langer voor mijn man.
Ik schaam my-zelv, zou ik een mem beminnen!
Mijn man geen moed! dat ging my aan de zinnen.
Neen, neen, een vrouw eischt in een man verstand,
En moed daarby, die schrappen durft in 't zand.
Geen gek, geen uil, geen drasbroek moet hy wezen,
Die, denk eens aan! die voor een droom zou vreezen!
Is dat een vent, die voor een droom vervaart?
Een mannenhart hoort by een mannenbaart.
En gy, op 't oog, een haantjen als een parel,

Gedraag u toch als een rechtschapen karel!
Of weet ge niet, dat droomen droomen zijn:
Dat 's ijdelheid, en anders niet dan schijn?
Zy komen voort uit ingewandverstopping,
Of uit de maag, in zware spijsverkropping.
Als drabbig bloed, niet naar den eisch gekookt,
Naar boven stijgt en door de hersens spookt.
Uw droom is ook (en 't kan niet anders wezen)
Uit overmaat van 't lijmig bloed gerezen,
Dat in den slaap de plethorieke liên,
Wat iemand droomt, bestendig rood doet zien;
't Zij roestig zwaard, of pijl, of ander wapen;
't Zij wild gediert', met open muil aan 't gapen,
Of rood van huid; het zij een brandend vier
Met rode vlam; of bloedig moordgetier;
Of ovenbrand met gloênde Salamanderen.
Zoo werkt de kracht der zwarte gal in anderen,
En jaagt hun schrik van zwarte beeren aan,
Of bullenbaks, als duivels voorgedaan,
Ja duivels zelfs, die hun de klaauwen wijzen,
En aan een mensch het hair te berg' doen rijzen.
Ik spreek hier niet van ander temp'rament,
Of wat hun kracht in elks verbeelding prent:
Die 't weten wil, kan dikke boeken lezen.
Ik stap er af, en hou de zaak bewezen.
Maar Kato-zelf, die zoo verstandig dacht
Zei die niet reeds: Geef op geen droomen acht?
En even dus, Geleerden en Doktoren
In menigte, zoo na hem als te voren?
Neen, man, vrees niets; maar, eer wy slapen gaan,
Om 's hemels wil, laat u van 't vrouwtjen raân,
Neem wat jalap (ge moet er niet van huiveren)
Of rheum in, om maag en bloed te zuiveren.
Of is hier ligt geen potjenskraam omtrent,
De tuin geeft op, voor die de kruiden kent,
Waarmeê ge 't lijf van boven en van onderen
Ontlast: een stof!...ge zult er van verwonderen.
Ik bid u doe 't. Ik ken uw naturel,
Dat zweer ik u, en uw complexie wel.

De jaartijd is bedenklijk dezer dagen;
En doet gy 't niet, gy zult het u beklagen.
Daar komt heel licht een boze tertiaan,
Een zenuwkoorts, of erger nog, ter baan.
Een dag of twee een digestîf genomen
Van wormtjens, baat; die kunt ge licht bekomen.
Of anders, eet wat frissche centory
Met donderbaard, en daar wat huislook by;
Hier na wat vlier- of wat kornoeljebessen.
Die dat bezit, hoeft geen Aptekersflessen.
Hier staan ze frisch te groeien; pluk ze vrij,
En vrees geen droom: ik neem de zaak op my.'

''k Bedank u, lief (dus vangt hy aan te spreken),
En neem het aan voor 't hartlijkst liefdeteeken.
Maar, Kato -! Ja, ik geef den man zijn recht,
Hy is een bol, en weet wel wat hy zegt.
Doch niet te min, hoe Kato wordt geprezen,
'k Heb in mijn jeugd toch ook wel iets gelezen,
En weet heel goed wat in de boeken staat;
Maar menig een leert anders, in der daad!
Men leest alom, dat droomen voorbeduidsels
Van goed of kwaad, en echte lotontsluitsels
Van 't wichtigst zijn dat ons op de aard ontmoet,
En by de proef blijkt deze stelling goed.
Een oud autheur schrijft immers van twee knapen
Die op een reis niet wisten waar te slapen.
Dat ze in een stad zich scheidden van malkaâr,
Waar de eene hier een bed zocht, de andre daar:
Zoo dat op 't laatst een hunner taamlijk slaagde,
Maar de andere in een stal een bondel stroo bejaagde.
't Was middernacht als de een, daar hy op 't bedde lag,
Zijn reisgenoot in tranen voor hem zag.
Die tot hem sprak in dees benaauwde woorden:
"Kom tot mijn hulp, men wil my hier vermoorden!
Vlieg, vlieg! ik ben in 's Konings ossenstal,
Aan de Oosterzij', die uitkomt aan den wal.
Verlaat my niet in 't uiterst aller nooden,
Om 's hemels wil! of - tel my by de dooden."

De man verschrikt, schiet uit zijn slaap, en - zeit:
Waartoe me ontrust? een droom is ijdelheid. -
Hy legt zich om, en, weêr door slaap bevangen,
Verschijnt hem nu, met gants verbleekte wangen,
Van bloed bedrupt, en, met de borst doorboord,
Zijn reisgezel, en zegt: Ik ben vermoord:
“Men heeft mijn lijk in rundermist verborgen.
Sta op, en ga, met d' opgang van den morgen,
En hou den kar die uit de poort zal gaan,
(Daar lig ik in) en zijn berijder, aan.”
Nu siddert hy; - en ziet by 't eerste dagen
Door de open poort een boeren mistkar jagen,
Met rundermist tot boven volgetast,
En roept, vol schriks: “Grijpt mannen! grijpt dees vast,
En onderzoekt de lading van zijn wagen:
Hier ligt mijn vriend, mijn reisgenoot verslagen.”
Men vindt het dus, en straft den moordenaar.
Hier was 't een droom, en deze droom was waar.

Of, wilt gy meer? Twee andre reisgenooten,
Die tot een tocht naar overzee besloten,
Vertoefden lang door tegenwind aan 't strand,
Tot dat op eens het Westen blaast door 't wand.
't Was avondstond, en, om van wal te steken
Verbeidt men tot de morgen aan zal breken.
Nu slapen zy. Maar de een hoort op zijn bed
Een kenbre stem, die hem in onrust zet,
“Vertrek niet”, zegt, en deze taal doet hooren:
“Indien gy gaat, uw leven is verloren.
Ontwaakt, deelt hy zijn makker alles meê,
En zegt: Blijf hier, en gaan wy niet op zee.
De makker lacht: Dat moet ge my vertellen,
Dat ik een reis om droomen uit zou stellen.
Vooral niet, vriend! een droom is slechts bedrog:
Dat was van ouds, en dat beweer ik nog.
Zijt gy bevreesd, gy moogt hier langer blijven;
Ik stoor my aan geen klap van oude wijven.
Vaarwel! - Hy gaat, en, in een korte stond
Verheft een storm, en alles gaat te grond.

Ik had nog meer exempels aan te voeren,
Maar 't mocht misschien en u en my ontroeren.

En daarom, wijf, het zij er meê zoo 't wil,
Bedachtzaamheid is geen belachbre gril;
En, roekloos hy, die droomen durft verachten!
Gewaarschouwd, eens, moet zich de wijze wachten!
Kenelmus ook (de heilig, dien gy kent,
Al staat hy niet in ieder kerklegend,)
Wien, uit den vorst van Mercia geboren,
Zijns Vaders kroon en zetel was beschoren,
Zag, weinig tijds voor dat hy 't leven liet,
Den moordenaar die hem het hart doorstiet.
Zijn Voedsteres, als zy zijn droom verklaarde,
Beval hem aan, dat hy zich wel bewaarde;
Maar ach! de knaap, naanw zeven jaren oud,
Was groot van ziel, en op zijne onschuld stout.
Ik zou er wel een vleugelveêr om geven,
Indien gy 't laast, zoo als het staat beschreven.
Maar hoor, mijn lief! Sla op Macrobius,
En dat was toch geen oud-langetten muts.
Hy, die den droom van Scipio verhaalde,
Dien Corenhart in 't Nederduitsch vertaalde,
Stelt, dat de droom of ander nachtgezicht
Ons zeker van de toekomst onderricht.
En heeft men zelfs geen droomboek by de luiden,
Waar in men vindt wat alles mag beduiden?
Noch meer dan dat! Wat deed Augustus? zeg!
Smeet hy den droom als onbeduidend weg?
Vooral niet! Neen, hy wachtte zich ter degen.
De vijand had hem lelijk beet gekregen,
Had hy gedacht als Juffrouw Partelot. -
Plutarchus ook! verklaar me dien voor zot! -
Zie Farao, zijn schenker en zijn bakker;
Zie Jozefs droom van schoven op den akker!
En wat al meer! - Geloof my, beste schat,
Een droom, als droom, beteekent al zoo wat.
Ik wil niet eens van Brutus nachtspook praten,
Astiages, of andre potentaten,

Of Cezars vrouw, of de arme Hecuba.
Een droom zegt iets. - Dus geen centaurea!
Geen donderbaard, geen vlier, en geen jalappe!
Ik mag ze niet, wat uw Hoogwijsheid snappe.
Doch lang genoeg! Van dit propoost niets meer! -
Dit is geen droom maar waarheid, op mijn eer:
Ik ken geen ding dat zoo mijn hart kan streelen,
Dan, op den grond met Partelot te spelen;
En zie ik slechts die kraalronde oogjens aan,
Zoo is mijn zorg en alle vrees vergaan.
Wat dunkt u, wijf? Gy moogt my ook wel lijden,
(Niet waar, mijn hart?) in spijt van die 't benijden.
En daarom, kom, we zitten hier wat naauw,
En in dit hok ziet alles even graauw....
Wat zegt ge er van! Nu, houdt u niet verlegen,
En wees geen kind. Ge kunt er heel wel tegen.
Her uit, her uit! - Met vloog hy op den grond,
Want, 't was de tijd en volle morgenstond.
Nu riep hy t o k , t o k , t o k , en al de hennen
Verschenen straks om hem als heer te erkennen,
En welgemoed liep hij zijn Harem door,
En deed zijn plicht; maar Partelot ging voor:
En naderhand, wel meer dan twintig keeren,
Zat hy ze nog, by poosjens, in de veêren.
ô! 't Was een leeuw, als hy door 't schulpzandpad
Met hooge borst en op zijn tenen trad,
Geen grond gevoelde, en als een vorst spatseerde,
Het moedig oog nu hier dan derwaart keerde,
En, t o k , t o k , t o k , waar hy een korrel vond,
De wijfjens om zich heen vergaderde in het rond.

Nu laat hem hier zijn heerlijk lot genieten!
We zien zoo straks, wat daaruit voort zal vlieten.

De maand ging om, waarin de wareld wierd;
De Lente kwam, met telg en bloem gesierd,
En tooide 't veld. Het zilverwitte laken
Der boomgaard stoof, en deed de paden kraken;
En Grasmaand bood een lieven voorjaarslach.
Het was nu juist haar allereerste dag;
Een boze dag, gelijk de lieden weten,
(Duc d' Alva werd zijn bril toen afgesmeten,
Zoo dat hy met een lange neus bleef staan.)
Die meenig een veel spots deed ondergaan;
Maar Koekeloer, zoo preutsch en fier als immer,
Bedacht dit niet, en 't ging hem nog veel slimmer.

Hy stapte dan, gesteveld als een held
Met laars en spoor, van zijn serail verzeld,
En zag de zon in 't Oost-ten-zuiden blinken,
En, zonder klok of bel te hooren klinken,
Hy wist hoe laat (dit lag zoo in zijn aart),
En had het fix, en kraaide metter vaart,
Met zoo'n geluid, zoo krachtig, en zoo helder,
Dat Pluto er van opsprong in zijn kelder,
En Charon vroeg: Wie maakt daar zoo'n rumoer?
Die aanstonds zei: 't Is haanneef Koekeloer.
Hy had gekraaid, en, met een statig wezen,
Het geen hy by zich-zelv' zeer filozofisch vond:
‘De zon (zei hy) is vijftien graad gerezen.’
Toen, knikkend: ‘Partelot, kom hier en zie eens rond!
Zeg, is het niet een heerlijke ochtendstond?
En hoort ge daar die distelvink wel fluiten?
En ginds die sijs? Wat is het lief hier buiten!
Niet waar? Kom hier, en gaan we wat ter zij'.
ô! 'k Voel mijn hart zoo lustig en zoo blij,
Wanneer ik in 't geboomt' die vogeltjens hoor zingen.
Ik zou, van lust, wel uit mijn veders springen.’ -

Mijn goede haan! wis hadt ge nooit geleerd,
Dat vreugde steeds in droefenis verkeert.

Mijn Oudoom zei by alles: ‘Maar na d a t o !’
Dat is een woord, zoo goed als een van Kato
Of Seneca. Doch hiervan afgestapt!

Een oude Vos, recht listig en doortrapt,
Die drie jaar lang in 't bosch zich had verborgen,
Kroop door de heg, en juist op dezen morgen,
Het tuintjen in, waar onze kraaiersbaas
Zijn hennetjens geleidde, en op de zelfde plaats.
Hy hield zich stil gedoken in de bladen,
Zoo, als die doet, die toelegt op verraden,
Op rooven loert, of, met geleider laag
Een armen bloed wil pakken by de kraag.
ô Moordenaar, ô valschaart, ô verrader!
Gy, Gaviljon (of wie geleek u nader)!
Gy, Vosmeer, die dat machtige Amsterdam
Zoo listig wist te leevren aan de vlam!
En, die, voor hem, de Trooiers wist te doeken!
Wat zeg ik best, om u ter deeg te vloeken,
En dan den dag, den uchtend boven al,
Die 't hoenderkot niet licht vergeten zal?
Och, Koekeloer! waart gy op stok gebleven
Dien ganschen dag; ja, uw geheele leven!
De droom had u gewaarschuwd; waarom dan
Naar vrouwenraad geluisterd, als een man? -
Maar, ijdle klacht! wat zijn moet, moet geschieden.
't Ging Adam zoo, en duizend braven lieden.
Een wijfjens tong bracht menig in den nood;
En vrouwenraad -! Een mandvol weegt geen lood.
Het ga zoo 't ga, men kan ze niet betrouwen.
De Haan sprak zoo: ik, zeg nooit kwaad van vrouwen,
En die het doet, doet kwalijk. Op mijn woord! -
Doch, niet te veel te beuzlen! Gaan wy voort.

De lucht was zoel, en by dat schoone weder
Lei Partelot zich in de zon wat neder,
En bakerde daar op den warmen vloer,
By de andre zes. En onze Koekeloer
Zong wakker op, en fraaier, naar mijn meenen,

Dan Haarlems strandmeermin, of eene der Sirenen.
't Geviel dat op een struik een vlinder zat,
Waar onze haan 't opmerkzaam oog op had,
Als, wip! de vos hem toesprong uit de bladeren.
En ijlings, paf! stokt hem het bloed in de aderen.
Hy zong niet meer, maar sloeg de vleugels uit,
En riep: t o k ....t o k , met sidderend geluid,
Als iemand wien een doodschrik koomt te treffen.
Natuur leert dus aan elk gediert' beseffen,
Wat, vijand is, en wien het heeft te ontvliên,
Al heeft het hem te voren nooit gezien.
Zoo stond de Haan, en springt om weg te vluchten.
Maar Reintjen sprak: ‘Daar valt hier niets te duchten,
Mijn beste Heer met uw fluweelen rok;
Wees niet verschrikt!’ en zette zich voor 't hok.
‘Ik ben uw vriend; wel foei! wat zoudt gy vreezen,
'k Doe niemand kwaad, of - 'k wil een booswicht wezen.
Ook koom ik niet om hier belet te doen,
Maar lei my slechts te luistren in dit groen,
Om naar uw zang op mijn gemak te hooren.
'k Ben, in mijn soort, recht muzikaal van ooren,
En vind uw stem zoo lieflijk en zoo zoet,
Dat my Longeou niet half zoo wel voldoet.
Wat hebt ge een borst! ook meer verstand van noten,
Dan 'k ergens vond by wezens op twee poten.
Want ons geslacht dat op vier voeten treedt,
Deugt niet het minst voor zanger of poëet;
En van uw soort moet ieder dat bekennen,
De zang hoort t'huis by snavelbek en pennen.
Mijn heer uw Vaâr, (ô! 't was mijn beste vrind!)
Dat was een haan! hy werd van elk bemind;
Men vindt er geen als hy, dan in historie -
Uw moeder ook, roemruchtiger memorie,
Een schoone vrouw, bescheiden, net, en kuisch, -
Die kwamen wel ten eten aan mijn huis;
En 't waar my lief, u ook zoo eens te onthalen.
Maar zingen -! Ja, dat zeg ik menigmalen,
'k Heb, buiten u, nog nooit zoo'n zang gehoord,
Als uit zijn keel. 't Kwam uit het harte voort.

Dat p e c t u s q u o d d i s e r t u m f a c i t, weetge,
Dat zat er in, dat keek er door een reetje;
Dat moet er zijn by die naar glorie staat,
En zoo deed hy. Hy had natuur te baat,
En, om zijn stem nog meerder kracht te geven,
Vertrok hy 't oog - (het was om van te beven!)
En rekte zich de hals ontzachlijk uit,
Als waar 't zoo'n pijp, zoo'n leêren brandspuitstuit.
Daarby, hy was een man van oordeel, en belezen.
Ik zie hem nog (dit dunkt my) in uw wezen.
Want als men hem zoo vlak in de oogen keek,
Dan had hy iets dat naar God Mars geleek. -
   Maar ga toch voort. Ik meen u niet te dwingen,
Doch doe my de eer van nog eens op te zingen.
Laat zien of gy, een nog wat jonger hoen,
't Met zulk een zwier en kracht uw vader na kunt doen.'

   De brave Haan stond daar als opgetogen,
En voelde niet hoe snood hy wierd bedrogen:
Die vleitaal werd genoeglijk ingeslikt.
Zoo gaat het meer, dat iemand wordt verstrikt.
   Straks zet hy zich op 't uiterst van de tenen
En rekt zijn hals, en heel zijn lijf met eenen,
En draait en wringt dat hem 't gezicht vergaat,
En kraait het uit, dat hy te trillen staat.
Braaf! zegt de Vos, en ziet hem 't oog genepen,
En houdt in eens hem by de keel gegrepen.
En stuift terstond, gelijk een wind zoo vlug,
Naar 't boschjen toe, met Haanneef op de rug,
Die, in den klem besloten van zijn tanden,
Niet weet waarheen, noch waar hy zal belanden.

   ô Noodlot, dat geen stervling kan ontgaan,
Hy mag dan boer, of koning zijn, of haan!
Ach! dat zijn wijf geen droomen wou gelooven!
Ach! dat ge juist hem zulk een kool woudt stoven.
En, op wat dag? Een maandag, denk eens aan!
Een dag, genoemd naar Luna, naar de maan!
Naar Luna, die, met zoo veel aangezichten,

Voor vier verstrekt! En die vergeet haar plichten! -
Die, als Diaan, de bosschen zuivren moet,
Duldt dat de vos op arme hoenders woed'!
Als Hekaté, de honden kan doen bassen,
Laat van een vos den hoendervorst verrassen!
Als Prozerpyn, ten minste vloeken kan,
Ziet zwijgend toe, als wist zy nergens van! -
Moest een Godes met zes of zeven namen,
By zoo'n geval zich niet te barsten schamen?
Zoo zy geen haan voor 't leed beschutten mag,
Wat geven wy haar peetnaam aan den dag?
Daar sleept men hem in 't aanzien van zijn vrouwen,
Gevangen. Wee dien oogen, die 't aanschouwen!
ô Welk gehuil! wat bittre jammerkreet
Verheft zich daar by dit afgrijslijk leed!
Nooit hoorde de aard een zoo aandoenlijk kermen
Toen Gozewijn van uit Klarisses armen
Door 't Basterdzaad gesleurd wierd by zijn baard,
En nederviel voor 't Nonverdelgend zwaard.
Van Priamus begeer ik niet te spreken,
Op de eigen wijs van Pyrrhus staal doorsteken;
Karthagoos wal, met vlam en klacht vervuld;
Of duizenden, door Neroos zonder schuld
Veroordeeld. Neen, waar immer werd gekreten,
Hier wordt een vorst, (een koning mag hy heeten,)
Een vader, man, en broeder te gelijk,
In eigen hof en wettig koninkrijk,
Met kroon op 't hoofd en purpren staatsiekleeding,
Zijn volk ontrukt, met trouw- en rechtvertreding,
En voelt, geens vijands zwaard, maar tanden, in de nek.
Hier hangt hy, met het hoofd hem benglende uit den bek,
Slaat naar den heilgen grond van zijn bewindstafvoering
De draaiende oogen rond, beneveld door de ontroering,
En hijgt naar d'ademtocht; wellicht, den laatsten snik!
Wie, droeven, troost u in dit doodlijk oogenblik!

De Weduw hoort het straks, en vliegt met beî haar spruiten,
Verbaasd van 't naar gekerm, de keuken door, naar buiten,
En ziet Reinier, die recht naar 't boschjen snelt,

En d' armen haan, helaas! in zijn geweld.
Zy roept: Een vos! een vos! Uit mannen! uit geburen!
En fluks weet Flink, de hond, zijn halsring door te schuren,
En Jaap, en Gijs, en Piet, met knuppels in de hand,
Vervolgen op een draf den moorder, dwars door 't land.
Een algemeen geschreeuw der trouwe dorpelingen
Gaat op, vervult de lucht, en stoort het vogelzingen,
En 't was of aarde en hel in barensarbeid was.
De ganzen vlogen op en gaggelden door 't gras,
En de eenden kwaakten door de vijvers, dat het raasde.
Een bijenzwerm, die daar op bloemen aasde,
Toog op den krijgsroep aan, en gonsde door de lucht,
En wette in arren moed heur angels in de vlucht.
De kevers sloegen meê hun onvolgroeide vlerken
Van onder 't rugschild uit, op elzenrijs en berken;
Maar stortten aan den voet van 't schuddende geboomt',
Dat met zijn blaadren ruischt, als van den wind doorstroomd.
De muggen sliepen nog aan boord der waterkreken,
(Hoe anders zouden zy by 't veldgebrom ontbreken!)
En 't schorre kikkervolk, dat aan den vliet ontsprong,
Zet ook zijn gorgel op met uitgezwollen long.
Ik wil van torenkreet noch aaklig klokkenkleppen,
Allarm slaan van de trom, noch stormgeroffel reppen,
Want toren, klok, noch trom bevond zich in 't gehucht;
Maar hooren beide en zien verging er van 't gerucht.
De varkens knorden in de veestal onder 't loeien
Van 't kalfjen, en 't gebulk der naastgeweide koeien;
En 't teedre schaapjen bliet van deernis en van angst,
By 't daavrend hondgeblaf der buurschap, tuk op vangst.
't Is zeker dat JACK STRAW niet half zoo'n leven maakte
Als hy een Vlaming zag, en minder vloeken braakte
Met al zijn menigte, dan hier op Sinon Vos
Werd uitgedonderd, die al vluchtend week in 't bosch.

Maar zie, hoe snel 't geluk zich om kan wenden.
De droeve Haan zag de uitgerukte benden
In aantocht, maar te langzaam voor den spoed
Des roovers, die hem vast heeft in zijn snoet
En, ieder sprong, hem sterker schijnt te nijpen,

Daar de angst, hierby, hem 't doodzweet uit doet zijpen.
In 't eind, hy spreekt uit d'eng geklemden strot:
‘Wel foei, Sinjeur, wat is dat Landvolk zot!
Zy meenen u in 't loopen te achterhalen!
Ik zou ze dat met goeden schimp betalen:
Ware ik als gy, ik zei: Vervloekt gespuis,
Wat beeldt ge u in? keer om, en naar uw huis!
'k Ben reeds in 't woud, en (springt gy hoog of lager)
De haan blijft hier, hy zij dan vet of mager:
Ik lust hem zoo; mest gy een ander hoen
Zoo vet gy wilt, ik kan het hiermeê doen.’

De Vos zei: ‘Ja,’ - en in dit uit te spreken,
Weet Koekeloer hem uit den muil te breken,
En vliegt om hoog, tot boven op een boom.
Daar stond Reinier en keek als in een droom.
‘Och, Haantjenlief (dus sprak hy), wil niet denken,
Dat 'k oogmerk had om u een veêr te krenken.
Ik maakte u maar uit louter spotterny
Wat bang, mijn vriend: zoo waar, geloof me vrij.
Kom af, kom af. Ik zie, gy zijt verlegen;
Och, dacht ik dat, ik had wel stil gezwegen,
Maar kom, kom hier, op dat ge wat bedaart.
Geloof my, man, gy zijt te licht vervaard.’

‘Neen (zei de Haan); de Duivel mag my halen
Met vleesch en bloed, al wou hy zeven malen,
Zoo gy my meer dan deze reis betrekt.
Ik weet het nu, waartoe de vleitaal strekt.
Ik zal niet meer, om hooger toon te kraaien,
Tot uw vermaak, met hals en oogen draaien.
Wel zingen, zij voortreflijk in die 't kan;
Wel toezien is nog beter voor een man.

De Vos stond stijf met de oogen neêrgeslagen,
En Haanneef kraait eens op, zijn vrijheid ten bewijz'.
Nu (riep de schalk), vaar wel! gy hebt u braaf gedragen:
Maar immers, 't was April, en, met uw welbehagen,
De vinding, hoe 't ook viel, verdient toch altijd prijs.’

Hoofdzakelijk uit CHAUCERS oud Engelsch nagebootst.
1817.

De krokodillenkoning.*

Och Vrouwtjen, hoe gaat gy zoo bitter bedrukt,
De wang zoo bedropen, het hoofd zoo gebukt?
ô Zeg my, wat doet u de handen zoo wringen,
Of wat aan uw oogen die tranen ontspringen? -

Ach, Schipper! 'k Ben Moeder, mijn Kind is verscheurd.
Vraag nooit aan een Moeder wat leed zy betreurt;
Waar zou zy, waar kan zy haar tranen aan geven,
Dan 't Wicht van haar boezem, haar leven van 't leven!

'k Verloor al mijn rijkdom, de vrucht van mijn schoot,
En zag het een offer der smartlijkste dood.
Ik bracht het aan 't water om 't lijfjen te wasschen,
Daar greep het een ondier dat school in de plasschen.

Daar werd het een prooi van den Nijlkrokodil,
Die loerde in het rietbosch, verscholen en stil:
Zijn muil greep het aan met een vreeslijke wonde,
Zijn staart sloeg het teffens op eenmaal te gronde.

Maar neem me in uw bootjen en voer my gezwind
(Dit bid ik, dit smeek ik) ter wraak van mijn Kind,
Naar 't schelfland, het eiland van Kaiman, hun Koning;
Hem wil ik het klagen, ik moet naar zijn woning.

Geen staart heeft die Koning om mede te slaan,
Maar ooren aan 't hoofd, om mijn klacht te verstaan.
Ik wil voor dien Koning den moorder beklagen,
En 't bloed van den booswicht tot wederwraak vragen. -

* Krekelzangen II, 109.

Neen, Vrouw (sprak de Schipper), blijf gy daar van daan.
Ik zal naar dat eiland van Kaiman niet gaan.
Ik kom in 't gezicht niet van Kaiman den Koning,
Al boodt gy me al 't goud van zijn land tot beloning. -

Wel Schipper, zoo geef my uw boot slechts te leen,
Zoo ga ik er zelf in mijne eenzaamheid heen.
Geen mensch houdt my af van mijn reis naar den Koning,
Al bood hy me een wareld vol goud tot beloning. -

De Vrouw vliegt als razend en dol in de schuit,
En schiet voor den stroom als een bliksemstraal uit.
De Schipper blijft achter en wacht op den oever,
En ziet haar verdwijnen, hoe langer hoe droever. -

De varende trad nu het koningshof in;
Daar zat hy op de eiers der Vrouw Koningin,
En 't talrijk gebroed van hun vruchtbare sponde
Kroop daar als de Prinsjens des Rijks in het ronde.

De Vrouw sloeg aan 't beven, en knielde in het stof
Zoo dra haar het oog van Zijn Majesteit trof.
Want niemand bestond er van knapen of ridderen,
Die hem in het aanzicht kon zien zonder sidderen.

Zy boog zich en sprak schoon van vreeze schier stom:
ô Koning, heb deernis, ik bid er u om.
'k Moest één van uw knechten mijn Kind zien verscheuren;
ô Laat my ook wraak van den moorder gebeuren!

Ik weet het, Heer Koning, mijn klacht neemt gy aan.
Geen staart is u eigen, om neder te slaan;
Maar ooren aan 't hoofd, om mijn beden te hooren;
ô Schenk aan die beden uw koninklijke ooren! -

aant. ‘Gy oordeelt (was 't andwoord), gy oordeelt my recht.
Maar Vrouwtjen, gy hebt toch niet alles gezegd.
'k Heb ooren, geen staart; maar, gy zult het bevinden,
'k Heb tevens een muil om u meê te verslinden.’ -

De vloed bracht het schuitjen, maar zonder de vracht,
Te rug aan den oever waarop men haar wacht;
De Schipper ontroerde op 't wanhopig gezicht.
En alles beschreide de Moeder by 't Wicht.

1822.

Romoald.*

‘Ai zeg eens, gy Huisman, hoe staat daar die kluis
Van Romoald ledig, ten Westen van 't kruis?
Ik kwam hier als boetling, in vurig verlangen
Om van zijne handen mijn aflaat te ontfangen.
Maar 'k vond de deur open, het dak schier ontbloot,
En 't venster gebroken. Of is de man dood?’ -

Och neen hy; hy leeft nog, maar ging hier van daan,
En 't staat onze boeren op menig een traan.
Ik kan u niet zeggen hoe diep wy 't betreuren.
Het is, om het hart uit den boezem te scheuren.
De man was zoo heilig, zoo goed, en zoo wijs!
Wy hadden hem liever dan heel 't Paradijs.

De man kon zoo bidden! Wat had hy een stem!
Wat waren het woorden van kracht en van klem!
Het klonk door zijn neus zoo ontzettend en helder;
Al lag hy geknield in den ondersten kelder,
Het drong door den hemel zoo goed als van 't dak,
En ieder ontroerde, wanneer hy maar sprak. -

* Krekelzangen II, 113.

‘Maar zeg my, waarom toch verliet hy zijn cel?
Gy hadt hem hier lief en verzorgdet hem wel;
Hy was een goed herder, en hield van zijn lammeren.
Nu mist ge zijn hoede, het is te bejammeren!
Gy schreit om zijn afzijn, ik deel uw verdriet,
Maar dat hy vertrok, dit begrijp ik my niet.’

Uit needrigheid, Heertjen. Wy dachten altijd,
Indien hy eens gaat, dan zijn wy hem kwijt.
Van hier gaan, bedenk eens! en elders gaan sterven,
En ons door zijn dood, van zijn lichaam onterven!
De man was zoo heilig! dit stak ons in 't hoofd,
Dan waren wy ook van zijn beenders beroofd.

Want als hy eens dood is en heilig verklaard,
Wat is dat gebeent' dan ons dorpjen niet waard!
Hoe zal 't op zijn grafsteen mirakeltjens regenen!
Hoe zal er de Hemel ons allen om zegenen!
Wat brengt het ons beêvaarts en offers en goud,
Als eens een kapel om zijn graf wordt gebouwd!

Wy peinsden hier over, en pleegden des raad:
‘Wat zal er van worden, zoo hy ons verlaat?’
Dus achtten wy 't veiligst, daar tegen te zorgen,
En wilden hem eens op een avond verworgen.
Want (denk eens, Mijnheerlief!) zoo'n heilig! zijn graf!
Wy stonden het, ja, voor ons leven niet af.

Maar och! hy was needrig, en hield van geen eer.
Hy had het vernomen, men zag hem niet meer.
Nu staan wy bekommerd en raadloos verlegen!
Maar 't leed moest ons treffen, en wie kan er tegen?
Wat baat alle voorzorg of wijs overleg!
't Was zucht tot bewaren, en 't nam hem ons weg.

1822.

De lelie en de daauwdrop.*

Als de Godheid van den dag
Met een zachten afscheidslach
Op het aardrijk nederzag,
Smolt een star van 't firmament
Uit de blaauwe hemeltent
Tot een daauwdrop af, en vloot
In een Lelies blanken schoot,
Waar zy tintlende in bleef hangen,
Als een traantjen van verlangen
Op verliefde Maagdenwangen.

'Welkom, dierbre Gastvriendin'
(Sprak der bloemen koningin)!
'Dat uw teedre vriendschapsmin,
In een wederzijdsch gevoel,
My den heeten boezem koel'
Van het gloeiend zonnevuur
Dat ik naauwlijks meer verduur!
Kom mijn rijken tooi verschoonen!
Blijf, ô blijf steeds by my wonen!
'k Zal u eeuwig dank betoonen.'

Neen, onnoozle, riep zy, neen;
Ondanks uw bevalligheên,
Wy zijn lot- noch standgemeen.
'k Viel van hooger Ethertrans,
Dronken van mijn hemelglans;
En in dit kortstondig graf
Spiegel ik mijn oorsprong af,
Daar ik de eens bepaalde poos
Op de leliesteng of roos
Om mijn diepen afval bloos.

* Krekelzangen I, 119.

‘Lieve, heldre Hemelspat
Van een onbezoedeld nat
Op mijn hagelzuiver blad!
Parel van dat maatloos strand
Dat het wijd Heelal omspant!
Wees mijne onschuld tot sieraad
Op dit smetteloos gewaad;
Laat zy met uw luister pralen,
En van uit deze aardsche dalen
't Oog des hemels tegenstralen!’

Neen, vergeefs weêrhieldt gy my!
Naauwlijks gaat de heerschappy
Van uw korte nacht voorby,
Of uw boezem, thands zoo dicht,
Opent zich voor 't Zonnelicht;
En het schijnsel dat dit spreidt
Roept my weêr tot heerlijkheid
Uit uw sterflijk bloemgebladert,
Als 't weldadig uurtjen nadert
Dat den afval weêr vergadert.

't Licht brak door. Als 't schuldloos wicht
Dat by 't wiegjen nederligt,
Op den lonk van 't blij gezicht
Naar zijn moeders armen spoedt,
Vliegt de daauwdrop 't in 't gemoet
Dwars door 't vloeibre luchtazuur;
Maar de Lelie staat geen uur
Op haar Gastvriendin te staren,
Of haar sap verdroogt in de aâren
En zy strooit haar losse blaâren.

Dicht by Lunaas zilverglans
Hoog, in de uitgespannen krans
Van 't safier der wolkentrans
Werd de Zwerfster nu vereend
Aan 't schakeersel van 't gesteent'.
Straks nam de Englenschaar haar op,

En aan de eens gevallen drop
Werd hare eerplaats weêrgeschonken
Om met 's Hemels schittervonken
In den starrenriem te pronken.

Stervling, die, met dieper val
Dan van 't schittrend starrental
Tot het needrig bloemendal,
Op den laagen aardhoop vielt,
Van het wormgespuis doorkrield!
ô Vergaap u-zelven niet,
Zoo u 't slijk zijn vriendschap biedt!
Eenmaal moet gy, na 't verzinken,
Weêr in 's hemels gordel blinken,
Als Gods vreêbazuin zal klinken.

Na het Deensch. 1822.

Polytechnes en Aëdon.*
(Vertellingtjen, aan twee jonggehuwden.)

Oude lieden moeten keuzelen,
Dat was zoo van Noachs tijd;
En, indien zy soms wat beuzelen,
Grijsheid scheldt men alles kwijt.
Wilt ge dus, ô jeugdig Paartjen,
Aandacht geven voor een poos
Aan den praat van Bestevaârtjen,
'k Heb hier iets uit de oude doos.

Daar waar thands de Turken huizen,
Dicht by 't oord waar Troje lag
(Om 't op 't naauwst niet uit te pluizen,)
Voerde Krezus eens gezag.
'k Meen dien Rijkaart zoo vermetel,
Die zich zoo gelukkig hield,
Maar wiens Rijk en koningszetel
Ras door Cyrus was vernield.

* Nederlandsche Muzen-Almanak, 1824.

Solons naam behield hem 't leven,
Op den rand van 't houtmijtvuur,
Die de les hem had gegeven:
Zie op 't laatste levens-uur.
Maar die Paai was lang vergeten;
En daar stond een groote stad,
Kolofon van ouds geheeten,
Die zoo iets van....Holland had.

In die stad nu, rijk van menschen,
Was het vol van Ambachtsliên,
Waar ge wat het oog kost wenschen
Wijd en zijd te koop mocht zien.
Alles naar de nieuwste smaken,
Juist als heden in Parijs;
Maar de kunst van stoelenmaken
Stond er op byzondren prijs.

Of er reeds B e r g è r e s waren,
Is een punt van groot geschil,
En zoo licht niet op te klaren;
Maar het zij daarmeê hoe 't wil;
Kanapees en tabouretjens,
Met fauteuils in alle soort,
Vond men daar uitnemend netjens,
Raadsgestoelten, en zoo voort.

Polytechnes was een karel
In dat stoelenmakers gild;
En zijn wijfjen was een parel,
Uit geen schelvisch-oog geschild.
't Was een staal van Echte-luidtjens
Als de zon maar zelden zag:
Want nooit kropen ze uit de muitjens,
Of by hen was 't bruiloftsdag.

Luimen, kibblen, of krakeelen,
Grilletjens van eigenzin,
Brengt men uit zijn kinderspelen
Somtijds wel by 't huwlijk in.
Maar hier was het heel wat anders:
Eens van inborst en gemoed,
Leefden ze als twee Salamanders
In één lichterlaaien gloed.

't Was niet, rijzende uit de veêren,
'Ik wil koffy; ik wil thee: -
Ik zal me een kadetjen smeeren;
Ik een mastelijnen sneê.' -
Neen, van de ochtend tot den avond
At en dronk men eensgezind;
Nooit in s e n t i m e n t s hoogdravend;
Nooit het hoofd vervuld met wind.

't Was een lust om 't aan te kijken,
Als de man aan 't schaven stond;
't Vrouwtjen ijvrig zat te strijken,
Of de schort voor 't lijfjen bond.
Och, zy waren zoo te vreden,
Zoo gelukkig met malkaâr;
Alle huwlijkszaligheden
Stroomden uit op 't lieve paar.

'Wel Aëdo, (zei een Buurtjen
Uit de kelder om den hoek:)
Naar ik zie aan dat postuurtjen
Wordt uw lijfjen taamlijk kloek.
'k Wil er u geluk meê wenschen;
'k Wensch het ook met hart en ziel:
Want nooit zag ik één paar menschen
Dat zoo van malkander hiel.' -

‘“Van malkander (zei zy,) houen!
Wel voorzeker, Vrouw Sibil,
Waarom zou men anders trouwen?
Tusschen ons komt nooit geschil.
Wat er vloeien moog of ebben,
Altijd bruischt die liefdevliet.
Zoo malkander lief te hebben,
Doen Jupijn en Juno niet!’” -

Dit hoort Juno in de wolken,
En, tot razens toe, verstoord,
Zweert zy by des afgronds kolken
Wraak voor 't onvoorzichtig woord.
‘'k Zal haar 't roemen wel verleeren,
En die zoete huwlijksvreugd
(Zegt zy) gaauw in leed verkeeren;
Dat er ieder lang van heugt.

Hoe! een wijf van veertien weken,
Die pas weet wat trouwen is,
Zal zich in mijn zaken steken!
In mijn echtgeheimenis!
Mag ik (is mijn man te vreden,)
Hier niet leven naar mijn zin,
Of een kleuter van beneden
Steekt haar vuile neus daarin?

Neen, de henker mocht dat velen! -
Zoo ik met mijn man eens kijf,
Huis- en disch- en bedkrakeelen
Zijn de glorie van een wijf.
ô Ter deeg zal zy 't gevoelen
Die mijn godheid niet ontzag,
Of ik weet mijn wraak te koelen,
En wat Junoos spijt vermag.’ -

‘Eris!’ roept zy of het dondert.
   Iris hoort haar stem en komt,
Om dien harden schreeuw verwonderd.
   En van angst en schrik verstomd. -
‘Scheer u weg, ik roep geen Iris:
   Eris roep ik, haal ze, ras!
By den pot die hier te vier is,
   Komt geen Iris my te pas.’ -

Eris komt, en krijgt bevelen. -
   'k Roer dien gantschen boel niet aan;
Eris weet haar rol te spelen;
   Zien we slechts hoe 't is vergaan. -
Polytechnes stond te werken:
   't Was een Burgemeesters throon,
Rondom ingeleid met perken;
   Boven op, een lauwerkroon.

Een Meduzaas hoofd met slangen
   Sloot in 't kunstig lauwerblad:
't Voorhoofd stond met beî de wangen
   Van haar kronkels ingevat.
Over schouders, borst, en lenden
   Hingen zy al krullend af;
't Geen aan hen die 't volkjen menden
   't Hoogst-ontzachlijk aanzien gaf.

'k Vond eens, 'k weet niet waar, geschreven,
   Dat (naar 't Amsterdamsch gebruik,)
Dit den oorspronk heeft gegeven
   Aan de Burgemeesters- pruik.
Doch een ander schrijver meende,
   Dat men 't Amstelsch hoofdgestel
Aan Meduza niet ontleende,
   Maar een Gratie uit de Hel.

Hoe dit zij, de man was nijver,
   En het kunststuk liep op 't lest;
En het wijfjen meê vol ijver,
   Weefde tevens al haar best.
‘'k Ben haast vaardig (zei hy), vrouwtjen:
   Van de week is 't werk gereed.’ -
‘Ja, maar (riep zy van 't getouwtjen,)
   Ik nog gaauwer met dit kleed.’ -

‘Neen, ik meen 't u af te winnen;
   Maak daar staat op,’ zei de man. -
‘In het weven en het spinnen,
   Weet ik toch wel wat ik kan.’ -
Hy daarop weêr: ‘Laat dat wezen;
   Wedden wy, gy zijt het kwijt.’ -
‘Daarvoor heb ik niets te vreezen,’
   Zegt zy, met verbeten spijt.

‘Ik kan ook mijn handen roeren
   Als het pas heeft, denk dat vry;
En hoe veel ik uit wil voeren,
   Staat toch, meen ik, slechts aan my.’ -
‘Nu, ik wed.’ - ‘Ik wed daartegen.’ -
   ‘'k Hou u dubbeld.’ - ‘Ik nog meer.’ -
Thands gemord, gepruild, gezwegen,
   En gezuurmuild keer aan keer.

Stil en stroef by één gezeten,
   Zag men weêrzijds voor zich heen;
Tong en spraak was uitgesleten,
   En de keel verroest zoo 't scheen.
Lust en Echtheil was geweken;
   Altijd was het vrouwtjen dwars
Als de man haar aan kwam spreken;
   Hy daartegen, bits en barsch.

't Slot van alles was verkoeling -
Wrevel - afkeer - staâge twist;
En van Junoos wraakbedoeling
Werd geen vingerbreed gemist.
'k Schuw de gruwlen hier te ontblooten,
Uit dit eerst geschil ontstaan.
Jongvereenigde Echtgenooten,
Neemt er toch een voorbeeld aan!

Wacht u - niet voor 't eerst krakeelen,
Dat is niet genoeg gezeid:
Wat de harten kan verdeelen,
Is de minste kleinigheid.
Neen, maar leert eenstemmig denken;
Zijt één wezen, ziel, en zin;
En - uw huwlijkszegen krenken
Kan geen Hemelkoningin.

Uit het Grieksch.
1823.

Fabel.*

De visschen hadden lang elkander opgegeten,
De grooten namelijk de kleinen, als wy weten
Dat de oude herkomst is en 't loffelijk gebruik.
Zy smeekten om een Vorst, die zou dat onheil stooren.
Een Reiger vond men goed, die scheen daartoe geboren;
Maar deze had toch ook een buik.
Wat zwarigheid? hy wordt verkoren,
En nu is 't alles puikjes puik!
De grooten vreezen hem. Hy stelt hun vraatzucht perken.

* Nasprokkeling, 7.

't Verschil was spoedig op te merken,
En heel de vijver juicht om 't veel geringer leed.
Doch 't groot geboefte zei den kleenen:
'Die snavel en die lange beenen!
Goed is hy, zeker; maar wie weet!
Een Reiger, wordt hy boos, is moeilijk om te temmen,
Wie zou 't gevaarlijk dier ontzwemmen,
Indien hy zich recht gelden deed!
Hy kon ons allen, zonder stikken,
Wel door zijn langen hals verslikken.
't Was best indien men hem de bek en schenkels brak
En dan zoo veel men wilde in d' open gorgel stak.'
Men vond het goed; het werd besloten;
(De kleinen zijn toch steeds het speeltuig van de grooten)
Maar als vorst Reiger nu geen bek meer had of poten,
Ging 't vratig snoekenbroed op nieuw zijn ouden gang,
Thands voor den Koning niet meer bang.
En wat hielp nu de goede Koning
Dan tot een ijdele vertooning,
Die, ongesnaveld, krachteloos,
Maar stil te prijken zat in 't kroos,
Met somtijds van verdriet te geeuwen,
Of vruchtloos 't h o l a uit te schreeuwen
Wanneer het in 't verwarde diep
Een weinigj' al te onzinnig liep!

ô Visschen, zoo gy moet verslonden,
Wat scheelt het u door welke monden?
Dan - zoo ik echter kiezen dorst,
Ik koos een Reiger met een gaven bek tot Vorst.

1824.

De paauw en de raaf.*

‘Geef (sprak de Paauw), gy Raaf, die purperroode brozen,
Zy passen by mijn fraai met goud doorstikt gewaad:
Ge ontstalt ze me in den slaap, en 'k zag den dageraad
Sints daaglijks over my om 't vuile schoeisel blozen,
Dat by uw kleeding voegt, maar by mijn dosch misstaat.’

‘Vooral niet (zei de Raaf)! Ik weet van geen verruilen;
Doch had de misslag plaats, zoo heeft zy plaats in 't kleed.
Geef gy me uw veedrenpronk waarop ge u dus vermeet;
Mijn laarzen passen aan mijn voeten; u, die vuilen,
Waarmeê ge in zotten praal op mist- en drekhoop treedt.’

De Schildpad zat die twist eerst zwijgende aan te hooren,
Doch eindlijk roept zy uit: De Raaf heeft groot gelijk;
De hoogmoed stelt niet slechts het geen hy heeft te prijk,
Maar heeft Natuur aan elk zijn eigen deel beschoren,
Die rijk is wil altijd nog rijker zijn dan rijk.

Na DSCHAMI gevolgd. 1826.

Rechtsgeding.**

Eens was er tusschen Neus en Oogen
Een zwaar, een schriklijk zwaar geschil.
't Was, wien het eigendom behoorde van den bril,
En 't werd welhaast voor 't Recht getogen,
Want zelden, dat m'in twist de twistzaak schikken wil.

De Tong was advocaat; zy had geleerd te spreken,
(Partijen konden 't niet,) en 't Oor moest rechter zijn.
Dat immers oordeelt opperfijn,
En hoort wel aan de vedelstreken
Of 't hair des strijkstoks van een haas is of konijn.

* Schemerschijn, 131.
** Nederlandsche Muzen-Almanak, 1826.

't Pleidooi begon: ‘De Neus (dus liet de tong zich hooren)
De Neus heeft zekerlijk de waarheid aan zijn kant;
De Neus is 't, wien de bril (als ieder weet) omspant;
De Neus is voor den bril ontwijfelbaar geboren:
Dit leert Voltaire-zelf, dien heb ik tot guarant.[1]

Beschouw die glazen eens. Een boogjen is daartusschen,
En, vraagt men wat die bocht voor nut heeft of beduidt,
Zy is een klaar bewijs dat alle weêrspraak stuit,
En toont ons openbaar een zadel zonder kussen,
Die om den ronden rug waar ze op gezet wordt, sluit.

En stel, men had geen neus; wie zou den bril dan dragen?
Waar bleef dan heel 't gebruik van dit zoo nuttig glas?
Dan was 't een nietig vod en kwam geen' mensch te pas.
Ook altijd moest partij den Neus vergunning vragen,
Zoo dikwijls de ouderdom kourant of bijbel las.

En wil men nu den Neus uit die possessie drijven;
Wel, dan waar 't afgedaan met reden, recht, en wet,
Dan waar wat vrijheid heet en volksgezag, verplet.
Ja, Rijken zijn vergaan, maar dit zal eeuwig blijven:
De bril wordt nergens ooit, dan op den Neus gezet. -

Doch: de Oogen zien er door. - Dat 's enkel usurpeeren;
Daar is nooit servituut aan de Oogen toegestaan.
Dat noem ik, met het oog door ons terrein te gaan;
Neen, onze grond is vrij, dat durf ik stout beweeren,
En duldden wy 't voorheen, dit moet nu afgedaan.

Men zegt; “De brillen zijn voor de Oogen om te kijken.” -
Vooral niet! maar zy zijn een deftig neussieraad:
Men heeft slechts rond te zien hoe achtbaar 't iemand staat.
Ja, laat de Mode-zelv hierin het vonnis strijken,
Meest kijkt m'er over heen; zy maskren ons 't gelaat.

En daarom draagt men ze ook in alle slag van kleuren,
In licht of donker bruin, in gras- of watergroen,
Naar 't best aan 't aanzicht vleit om 't gunstig voor te doen.
Dit doet een voorwerp wel zoo duidlijk niet bespeuren,
Maar 't is de Modedracht voor lieden van fatsoen.

“Doch 't lezen....” Gekkerny! men hoeft niet meer te lezen,
Daar 't alles in het rond van Maatschappijen krielt;
Daar zit de wijsheid aan des sprekers voet geknield.
Geen studie meer behoeft, om recht geleerd te wezen,
Hoor Redevoeringen met vrijheidszucht bezield!

En hiermeê sluit ik dan, en durf gerust vertrouwen,
Dat dit verlichte Hof, door billijkheid vermaard,
By 't doen der uitspraak zich zal vinden onbezwaard,
Den Neus by 't oud bezit en volle recht te houen,
Daar de eisch der Oogen niet ontfanklijk wordt verklaard.’

Nu zweeg de Tong een poos, en - sprong naar de andre zijde,
En ving voor de Oogen thands een Tegen-rechtspleit aan.
Alleen was ze, en verplicht ook deze voor te staan;
(En immers 't slechtst moet ook verdedigd nu ten tijde,)
Hoewel 't niet half zoo wel het Oor scheen in te gaan.

'k Neem in mijn voordeel aan, hernam de zelfde spreker,
Wat voor party, de Neus, meer los dan welbedacht
Van kussenzadelboog te berde werd gebracht:
Het maakt klaarblijkelijk het recht der Oogen zeker,
En toont hem als ons paard ter onzer dienst bevracht.

Ei lieve! zal nu 't paard zich heer des zadels roemen?
Of is 't de heer, die 't toomt, en zadelt, en berijdt?
Wie is er meester van, die 't oplegt, of die 't lijdt?
Zoo mag hy zich ook heer van zijn berijder noemen,
En 't karretj' is de knecht van 't wiel waarover 't glijdt.

‘Maar stel, daar was geen neus.’ - Wat onberaden woorden!
De kreuple had geen kruk, de meester had geen knecht;
Wat gaf dat voor bewijs van eigendom of recht
Dat heer of kreuple, aan kruk of dienaar toebehoorden?
My dunkt hiermeê 't pleidooi genoegzaam wederlegd.

‘Maar 't is een neussieraad.’ - Zoo zijn de lievereien.
Het is als neuslivrei dat brillen siersels zijn;
En geven ze aan 't gelaat een recht geleerden schijn,
Of kunnenze op 't gezicht een zeekren luister spreien,
Het krulletj' en de staart hoort even zeer aan 't zwijn.

‘En 't lezen!’ - 'k Geef het toe, dat 's heden overbodig.
Doch valt er niets te zien dan letters op papier?
Tooneel en schouwburg dan, toilet en modezwier,
En kaartspel en salet, is daar geen zien by noodig?
Wat vult men de ooren dan met zulk een dwaas getier?

‘Voltaire heeft gezeid...!’ Nu ja, dat mag zoo wezen;
Hy had een grooten neus, dien was hy veel verplicht,
Die was vijf zesde deel van heel zijn aangezicht;
Doch had party die plaats naauwkeuriger gelezen,
Hy vond ze voor den Neus van geenerlei gewicht.

'k Verwacht dan dezerzijds van uw Hoog-Edelheden...
Hy wilde verder gaan, maar 't zuizen wijd in 't rond
Verbaasde en sloot in eens den welbespraakten mond,
't Geduld was gants ten eind'. En, waartoe verdre reden,
De Rechtbank immers wist hoe zy de zaak verstond.

In 't kort! het vonnis werd op 't plechtigst uitgesproken;
't Was duidlijk, en de Neus verkreeg zijn vollen eisch;
Maar, neemt de Neus zijn bril, zoo moeten reis aan reis
De kijkende Oogen met hun luikklep toegeloken.
En hiermeê scheidde men van 't Hooge Rechtspaleis.

Nu vraagt men mogelijk, wat de Oogen hierby wonnen,
Of wat de triomfant? - Gy lacht,
Doch, Vrienden, neemt de les in acht!
Al menig zwaar proces waar zeker nooit begonnen,
Indien men op 't gevolg van de uitspraak had gedacht.

1826.

Eindnoten:

1 Candide ou l'optimisme.

De afgod.*

Een arme Heiden boog gedurig voor zijn God,
Een houten beeld, reeds oud en, mooglijk, half verrot,
Maar door de verfkwast met wat kleuren overstreken.
Daar lag hy diep bedroefd op 't ijvrigst voor te smeeken.
Ach, zei hy, Huisgod, wien mijn vader jaren lang,
En ik byzonder eere, en aan wiens kniên ik hang,
Zie toch mijn armoê: 'k heb geen brood om by te leven,
Verschaf my nooddruft, ach! gy immers kunt ze geven.
Te werken heb ik niet, en 't hongren valt zoo hard;
Och wist ge eens by gevoel, hoe jammerlijk het smart!
Een halve daalder slechts zou me immers recht verrijken,
Daar had ik alles meê. - ô Laat me niet bezwijken.
Zie hier een leege beurs, die leg ik voor u neêr;
Ai vul die, 'k ben hier na een half uur rustens weêr.
Denk, wat ik aan u deed om u mooi op te schikken,
Dat ge in de bogaart niet meer vooglen zoudt verschrikken,
Maar hier een God zijn, die, bezat ik geld als zand,
Bewierookt worden zoudt, zoo goed als één in 't land.
Zoo sprak hy, en vertrok vol eerbied in 't verwachten,
En keerde een poos daarna, vervrolijkt van gedachten;
Hy at, verzekerd van een kleine handvol geld,
En had het Bakkerswijf daar weêr op uitgesteld;
Ja zelfs ook onderweg zich schoenen laten meten,

* Naklank, 133.

En was zijn armoê in de zoete hoop vergeten.
Nu kwam hy weêr. - De beurs was plat, en niet een duit,
Hy schudde wat hy mocht, geen heller viel daar uit.
Nu was hy raadloos en wanhopig. In verwoedheid
Grijpt hy den afgod aan: Erkent ge zoo mijn goedheid,
Gy, onbarmhartig beeld (dus zegt hy) lig daar neêr!
Nu krijgt ge nooit van my de minste vriendschap meer.
Indien gy nukken hebt, ik ook dan heb mijn nukken.
Paf, zegt hy, smijt het om, en 't valt in duizend stukken;
Hy-zelf, hy schrikt er van. - Maar 't glinstert op den grond.
Daar liggen patakons by menigte in het rond!
De holle balg van 't beeld hield geld in zich besloten,
En de oopning was voor 't oog met lood weêr toegegoten.
Het beeld was redloos weg aan splinters; maar de schat
Behield den armen man die 't lelijk ding bezat.

Mijn vriend, hebt ge ook niet wel een afgod waar ge aan offert;
Het zij dan 't geel metaal dat ge in uw schatkist koffert;
't Zij 't ijdle pronkbeeld van geleerdheid zonder baat,
Met stijve staatsamaar en strakgeplooid gelaat;
't Zij eerzucht, roemdorst, of al soortgelijke grillen
Waar we allen meestendeel ons leven aan verspillen;
Of wat het zijn mag daar ge uw heil van wacht, wellicht
Voor slooft en arbeidt als een eerste en duurste plicht?
(Och, ieder heeft doorgaands zoo'n popjen dat hy huldigt
Als waar hy 't boven God zijn gantsche ziel verschuldigd.
Ga in u-zelf, doorzoek uw boezem en gedrag,
En zalig, die er zich geheel van zuivren mag!)
Wel! zeker, dat het u nooit zegen toe zal voegen,
Laat af, van voor dat ding in 't oud gareel te zwoegen,
Maar grijp het moedig aan, en brijzel 't gants tot gruis,
Zoo koomt u van omhoog de ware zegen t'huis.

1827.

Aanteekeningen.

Aanteekeningen.

Olinde en Theodoor. bladz. 3.

Een zuivere taal en versmaat is het onontbeerbaar vereischte van elk dichtstuk. Maar rijkheid en verscheidenheid van zangvallen en rijmklanken zijn, als kunstrijke en sierlijke volzinnen, voorwerpen van weelde, die met de eenvoudige ruwheid van sommige onderwerpen even weinig overeenkomen, als pracht van koloriet in een schilderij van de hut van Filemon. - Er moet eenige overeenstemming zijn tusschen den stijl van 't verhaal, en het onderwerp; en de verzen maken als het kleed van dien stijl uit. - Zij, die het beginsel der eenheid, 't welk dat der volkomenheid is, beoefend hebben, verstaan mij. - 'O n u i t g e g e v e n VERHANDELINGEN OVER DE ALGEMEENE WETTEN DER SCHOONE KUNSTEN.'

Elius. bladz. 16.

Van de natuur verzadigd, begeven we ons tot den opschik der kunst: van de kunst vermoeid, vlieden we tot de eenvoudigheid van de natuur te rug. Wisselende ebbe en vloed, die onze smaak ondergaat, de algemeene zoo wel als de bijzondere; die der eeuwe, als die des leeftijds! Den fieren heldentoon zijn wij moede, zegt men mij, en wij vorderen zachter muzijk voor ons weeke gehoor: laat het penceel en graveerijzer varen; in den lossen toets van de rietpen en etsnaald verlustigen wij ons met meer vrijheid, dan in al de kracht en uitvoerigheid der voortreflijkste kunststukken.

Ik onderzoek niet, of het de walging van het middelmatige zij, welke derwijze den tegenzin, dien zij voortbrengt, over alles in haren kunsttak verspreidt; dan of men inderdaad van het schoone, het groote, verzadigd kan zijn? Genoeg, de trompetten van Homeer en Maro roesten, en een zachte schalmei is 't geliefkoosde speeltuig, dat thands in haar plaats treedt.

Er behoeft minder adem om die te doen klinken; maar ook minder kunst? - Men verbeelde 't zich niet! De Vertelling van den Walvisch ontdekt de naaktheid van Gleim even sterk als een Odyssea gedaan konde hebben. - De Dichter is Dichter door schilderen. De natuur uit te drukken, is Dichtkunst en Schilderkunst; en dit met eenen luchtigen omtrek en een deel stoute toetsen te doen, vordert even veel waarheid van bevatting, getrouwheid van uitdrukking, en mooglijk meer geest, vuur, en levendigheid, als waar men de voordeelen van eenen uitvoerigen stijl en volkomen coloriet te baat heeft.

Maar wat is natuur? wat eenvoudigheid? - In het kunstschool is de mensch de natuur, met alles wat tot hem behoort; en een afbeelding van een paleis zoo natuurlijk als die van een hut. - Het veld is derhalven zoo ruim in dit vak als in 't andere, de stijl is alleenlijk verschillend; en in dien is het, dat de eenvoudigheid der poëzije bestaat. Doch wanneer ik den stijl noem, versta ik de gantsche wijze van voorstelling, de denkbeelden-zelven, waarmeê wij ons iets vertegenwoordigen, in hunne aaneenschakeling, in hunne opvolging, in hunne orde, en aart. De stijl is de voorstelling in 's Dichters geest; de uitdrukking is daar slechts de tolk van, en kan of getrouw of ongetrouw zijn. Haar gebrek geeft mishaaglijke vlekken; maar de stijl zelf kan niet gebrekkig zijn, of geheel het werk is af te keuren. ‘O n u i t g e g e v e n STUKKEN OVER DE FRAAIJE KUNSTEN.’

Adam Gordon. bladz. 126.

NB. [De Coupletten tusschen deze haakjens gesteld, zijn niet in 't oorspronklijke, maar door my ingevoegd.

Bryan en Pereene. bladz. 133.

NB. De gebeurtenis viel voor in 't begin dezer eeuw, op het Eiland St. Christoffel.

Des minnaars geest. bladz. 186.

Naar een oud Engelsch Handschrift: the L o v e r's G h o s t, meestal overeenstemmende met S w e e t W i l l i a m s G h o s t, in Percys A n c i e n t P o ë t r y.

Assenede. bladz. 249.

Velen zal misschien de naam van ASSENEDE vreemd zijn. Onze tegenwoordige Bijbelvertaling noemt de Dochter van Potifar, Jozefs Gemalinne (naar den Hebreenwschen text) A s n o t h; de zeventig Overzetters, gevolgd van de Vulgata der R. Kerke, drukken die met A z e n e t h (□σενεθ) uit; Luther heeft A s n a t h, de Engelsche, gewoonlijke Fransche, en de Italiaansche vertaling door Diodati schrijven A s e n a t h of A s e n a t, en zoo doen ook Junius en Tremellius in het Latijn. Doch onze oudste Hollandsche Schrijvers, den Griekschen naam naar den aart onzer Taal verzachtende, hebben haar in vroeger tijden dien van A s s e n e d e gegeven, onder welken zy, zoo by Maerlant, in den Spiegel Historiaal, als elders, wordt ingevoerd. Deze naam is dus by ons gewettigd, zoo wel als welluidend en vloeiende.

In Potifars wijf een teder belang te doen nemen, was der Dichtkunst waardig; en Mozes Geschiedenis, zoo hatelijk zy haar ook voorstelt, levert er alles toe op wat noodig is. Het is zeer onzeker, of de Potifar, O v e r s t e v a n O n, wiens Dochter aan Jozef, in zijne verheffing, gehuwd werd, dezelfde zij met den Potifar, F a r a ö o s H o v e l i n g e n O v e r s t e d e r T r a w a n t e n, wien de Griekschen (met wat recht laat ik ter hunner verandwoording) *τον* □*υνουχον* noemen, zekerlijk om dat zy ten hunnen tijde de Egyptische Vorsten van Gesnedenen omringd,

en de voornaamste waardigheden ten Hove, door dezen bekleed zagen; waardoor veellicht Kamerling en Gesneden aldaar tot s y n o n y m a waren geworden. Dit, zeg ik, is geheel onzeker; maar de Dichter heeft recht, in de duisternis der onzekerheid dat te grijpen, waar hy zich best aan vasthouden kan, om hem tot een steunpunt te dienen, van 't welke hy zich opheft en vlucht neemt. Ware Dichtkunst, die het hart aan zal doen, heeft eene wijsgeerte die de wezens niet vermenigvuldigt. Zy tracht niet, zich in veelheid van voorwerpen uit te breiden, maar veeleer alles tot een te trekken, om in eenen kring dien zy vervullen kan, Schepper te zijn, en (als op het voorbeeld der Goddelijke Voorzienigheid) alles in verband en aan één geschakelde samenwerking te brengen, en dus haar Tafreelen volkomen te maken, en de harten, is 't mooglijk, er meê te vervullen.

Is dit zoo, en stelt men Assenede de Dochter van dien zelfden Potifar; ô zoo is zy den Dichter ook de verliefde, de brandend verliefde en alles aan hare liefde opofferende - niet Gade, neen (hier verzet zich het hart tegen), maar bestemde, verloofde Bruid van dien Potifar. Deze twee personen in een te smelten, is iets, zoo natuurlijk, zoo streelend, zoo aandoenlijk en teder, ja, laat ik zeggen zoo weldadig, voor het Dichterlijk hart, dat ik in mijne eerste kindsheid de geschiedenis lezende, tranen van verlangen stortte dat ik de uitkomst zoo bevinden mocht, en my altijd verwonderd heb, dat een eenig Dichter het heeft kunnen voorbyzien, en dat hy heeft kunnen vergeten, die smoorlijke, die zoo ongelukkige, die zoo haatlijke liefde tot het gezegend werktuig in de hand der wareldbestiering te maken, om tevens eene gruwlijke bloedschande voor te komen, en 't hoogste aller mooglijke Aardsche genoegens over 's Hemels Gunsteling in de armen eener hem aanbiddende Bruid uit te storten.

Verontwaardigend is de laauwheid van Bitanbé; maar waar heeft, zoo men eenige trekken van Racine, die zijn borst van het vuur der Grieken verwarmd had, in de Andromache en de Fedra uitzondert, waar heeft, zeg ik, de Franschman ooit Liefde gekend? Wel mag men van deze Natie zeggen, wat Lessing van Voltaire zei: Dat zy den Kancelystijl der Liefde, maar niet haar waarachtige, haar natuurlijke, haar hartetaal kennen; en nog minder gevoelen zy haar. Galanterie, ja, en wat is die? Montesquieu zal het ons leeren: L a G a l a n t e r i e q u i n'e s t p o i n t l'a m o u r , m a i s l e d é l i c a t , m a i s l e l é g e r , m a i s l e p e r p é t u e l m e n s o n g e d e l'a m o u r . Maar Liefde, zoo als zy is, en het hoofd niet, maar den boezem vervult, Liefde, die in haren gloed alles verslindt, en zoo als zy (niet in eene Romance, wier aart zachtheid van aandoening meêbrengt, maar in een rechtschapen Heldendicht by voorbeeld) den toon zou moeten voeren, en alles beweegt, drijft, en in vuur zet! deze is (hemel!) by zoo weinigen slechts, maar vooral niet by die Natie te vinden, die gedurende nu twee eeuwen zich aan heeft gematigd, Europa de les in de Dichtkonst te geven. Echter Bitaubees flaauwheid gaat voor tederheid door, gelijk zijne uit Longus

p a s t o r a l i a overgenomen tafreeltjens voor Heldendichtmatige schilderingen! Voor my, 'k mag het lijden, zoo iemand zijn verslapte l i m o n a d e voor frisschen hartsterkenden Oosterschen Palmwijn drinkt; en, het is dit niet, wat my meest in hem stuit. Maar zijne onnutte en nietige Selima! - Daar hy een Geliefde voor zijnen Jozef noodig had, moest hy haar, wie de felste vervoering der drift aan hem aanbood, niet met Dichterlijke verrukking aangrijpen? moest hy haar niet aan 't lot van zijn' Held verbinden? Ontbreken hem daar toe of inzicht of krachten, en waagt hy 't, de Dichtpen op te vatten? O welk eene eenheid, welk eene rondheid en volkomenheid, had dit aan het Dichtstuk gegeven! wat rijkheid van tooneelen vol schittering en weelde! wat ruimte voor hartstocht en aandoening! wat spel voor de inspanning der verbeeldingskracht! Hoe had alles zich, als eene zuivere hemelwolk waar een Godheid in afdaalt, met zachte, bevallige en natuurlijke wending, ontrold en ontwikkeld, om eindelijk het verlangend en in deze ontwikkeling altijd opgetoogen hart, met een' luister van heerlijkheid te verzadigen, waar het aarde en gevoel by verloor!

Ik zwijg van de gloeiende Epizoden - ik neem dit woord in dien zin niet als de Hedendaagsche Dichters, of liever zoogenaamde Dichtkundigen, het gebruiken, voor tusschengebeurtenissen die een stuk rekken, of, zoo men wil, opsieren; die eigenlijk tot geene andere kunst dan die van p r o t r a c t i o n of s p i n n i n g behooren, gelijk Fustian de Poëet by Fielding het noemt. Die daar toevlucht toe nemen moet, was nooit een waarachtig Dichter. Neen, ik spreek van verdichtselen, in den draad der geschiedenis ingewrocht, die de ontknooping zoo zeer als de verwarring uitwerken, en van wie de eerste derwijze afhangt, dat zy zonder die niet mooglijk zou zijn. Ik zwijg, zeg ik, van den rijkdom der gloeieude Epizoden, die deze eenvoudige samentrekking moest opleveren. Ik zwijg van de verheven M a c h i n e , die dus alles vervullen, doorwoelen, en heiligen zou. O die in de gloeiende warmte der jeugd, en zijn hart niet slechts gevoelende, maar doorkropen hebbende, verrijkt met de noodige Oudheidkunde en Dichterlijke kracht, zich aan zulk een Heldendicht overgeven mocht! Heerlijker onderwerp is nooit uitgedacht: belangrijker, Dichterlijker, verhevener, (mits men het recht vatte) ja waardiger aan de Hemelsche Engelen, en aan de voor God, voor onschuld, en liefde blakende Jongelingschap, die er het beeld van is, kan er niet zijn. Ik spreek hier van een Heldeu-, dat is een menschengedicht; niet van Lofzangen, voor wie God en Heiland voorwerpen zijn. Van een Heldendicht, dat een' mensch, en wel eenen mensch als voorwerp van Gods Voorzienigheid, vordert. Doch het is hier de plaats niet om dit nader uit te halen. Ook ten aanzien van dit punt heerscht nog een zeer groote duisterheid in het Theoretische. Batteux is veellicht de eenige die er iets in gezien heeft; maar hy zag te weinig om anderen te doen zien wat hy zag, en het geen Marmontel ons voor Heldendicht opdischt, (het zij zonder vergelijking gezegd) is het Kalf van Jeroboam voor de Scheschina van den Heiligen Tempel in de plaats gesteld.

Ik laat daar het Heldendicht. Komen wy tot de Romance!

Niets inderdaad kan aandoenlijker zijn dan het gantsche Geschiedverhaal van Jozef. Voltaire, gautsch niet Oosterschgezind, en zelfs veel te weinig voor een' Dichter als hy, ware dit niet of uit onkunde en vooroordeel ontsproten, of de nijdige stem van een hart geweest, dat geen schoon wilde erkeunen dan hetgeen het bereiken kon: Voltaire, wieus schriften vol zijn van groote, van wezendlijke, van belangrijke waarheden, die hem, of het ware midden in een hagelbui van impertinences, zijns ondanks ontvallen zijn, geeft in een zijner kleine stukjens er dit getuigenis van: L'histoire de Joseph est nn des plus précieux momumens de l'antiquité,qui sont parvenus jusqu'à nous.Elle parait être le modèle de tous les Ecrivains Orientaux.Elle est plus attendrissante que l'Odyssée:et je ne vois chez les Arabes ancune aventure,comparableàcelle de Joseph.Zonderhetbelachlijke van deze vergelijking met de Odyssea op te luisteren, die niet minder is dau wanneer Mercier beide Ilias en Odyssea met de vertelling van Serpentin Verd uit de Contes des Fées in paralel stelt; het is zeker, dat deze Geschiedenis iets vertederends en aantreklijks heeft zonder weêrga; en de eenvoudigheid van het verhaal geeft er eene zachtheid, eene kalmte aan, zoodauig in den geest van de ware Romance, dat zy eenig voor dit soort van Dichtstuk geschikt schijnt. Dit echter moge anderen misleiden, my heeft juist dit zelfde afgeschrikt om ooit eenig stuk dezer Geschiedenis daar toe uit te kiezen. Ik konde er, ja, twintig Romances uit trekken, maar geene die het belangrijke van het zoo eenvoudig verhaal in Genesis overtreffen zou; en alle verdichtsel zou het van natuur doen ontaarden. Het voorval in Potifars huis alleen was Poëetisch in den zin en betrekking waarin wy het woord hier nemen, en liet der Verbeelding toegang. Maar in dit onderwerp kon noodwendig geen Jozef de Hoofdpersoon zijn. Onze Eeuw niet alleen zou hem belachen; maar er is iets zoo wreeds, zoo onmenschlijks in het voor 't hoofd stoten eener beminnende Vrouw, zoo wanneer hare liefkozing-zelve geen' afschrik instort, dat het hart er met geen genoegeu op stilstaat, maar veeleer de oogen van afwendt; het zij dan als van eeu te sterke lichtstraal die door zijne helheid-zelve het gezicht pijnlijk is, het zij, als vau een te rug stootend voorwerp, waar het zich niet meê vereenigen kan. En boezemt de liefde der Vrouw afschrik in, weg dan met het hatelijk voorwerp dat onvatbaar is voor alle belang! Jozef is er dus bij noodzaaklijk gevolg niet dan de tweede persoon in, en het Hoofdvoorwerp is de Vrouw. Behoef ik meer te zeggen, om te bewijzen, dat zy dus voor den Dichter geen Gade van Potifar zijn kan? Banden moeten er tusschen haar en den Hoveling zijn, naauw en heilig genoeg om ze te eerbiedigen; maar banden, die, voor Jozef onschendbaar, haar hart echter niet klemmen noch onoplosbaar zijn. Met één woord, Bruid, Verloofde van Potifar, en Bruid uit nooddwang; door 't gezag, het volstrekt gezag, en de macht van eenen

meester gedwongen moet zy zijn; en alles moet haar aandrijven, om eer de dwang verder gaat en de noodlottige en voor haar onlijdbare kluister voor eeuwig gelegd wordt, hem te vlieden. Zich daar toe aan Jozef, dien zy teder, maar met een onnoozel hart, en zonder het te weten, bemint, over te geven: zie daar wat haar misdaad moet zijn; en dit uit den aart der zake belangwekkend onderwerp, (dit eigenlijk, en niets anders) moet dat van de Romance zijn die haar naam zal voeren.

Wel ware 't, kon het stuk zich hier by bepalen. Maar wie zal te vreden zijn, zoo Jozef gevlucht is en de zaak daar by blijft? Die het kan, sluite daar meê mijne Romance: ik reik hem de hand, wie hy zij. Doch zeer weinige zullen dit. Ongelukkig eene geschiedenis, die te bekend is! Te vergeefs zegt Lessing, dien ik 't niet helpen kan, zoo ik hem somtijds aanhale (hy is van alle de Duitschers de eenige, die, van Grieksche Letterkunde en Wijsgeerte doordrongen, by klare en duidlijke denkbeelden, met die waarheid gevoeld en erkend heeft wat Dichtkunst zij): te vergeefs zegt Lessing aan Lezers en Toeschouwers van Dichten Tooneelstukken: ‘Weet niets, wanneer gy my opslaat of mijn gordijn op ziet trekken; weet niets dan het geen ik u leeren, het geen ik u toonen, voor den geest of voor oogen stellen zal. Mijn Dichtstuk is eene afgezonderde, eene op zich-zelve bestaande wareld, waar meê gy de uwe niet vermengen moet. Eene wareld van verbeelding, die ik u voorscheppe om ze met my door te zweven, en er het genoegen in te smaken, dat hare toovery uwe verbeelding, uw hart, en uwe zintuigen, aanbiedt. O verwoest, ô vernietig 't u niet, door er iets in te brengen, dat alles in duigen doet vallen, of in rook en nevel verdwijnen! Vraag niet meer, vraag niet anders, dan wat ik u geef!’ - Te vergeefs zegt hy dit. Een bekende Gebeurtenis, die zich in den geest heeft geprent, heeft er dien indruk, dien plooi in nagelaten, dat men zich niet bevredigen laat met haar ten halve te laten zitten. - ‘Gy vertoont my Eneas met zijnen Vader in de armen, gy Schilder. O toon my het brandende Troje toch in het verschiet. Dit behoort daar by.’ - Het behoort tot de Geschiedenis, maar niet tot mijn Tafereel. Vergenoeg u met de tederheid van Eneas, met de drift om zijn dierbaren Vader te redden, uit zijn oogen, zijn houding, uit het klemmen van zijn hem omvattende armen, uit zijn trillende kniën en zich met gespannen vezels bewegende voeten, uit zijn van de onrust, angst, en verlegenheid bewegenden wenkbraauw en voorhoofd te lezen: zie ziju borst van verlangen naar zekerheid hijgen; van genoegen, het vuur en den vijand met zijnen onschatbaren last ontsnapt te zijn, kloppen; en op zijn zich oopnende lippen de geloften zweven, die hy aan de Godheid, beschermster der Godvrucht, toemurmelt. Zie op de bleeke wang van Anchises den traan der geredde en hulplooze zwakheid; in zijn oog den dank der behoudenis; en de trotsheid van 't Vaderlijk hart dat juicht in de deugd van zijn' waardigen Zoon. Dit, dit is hetgeen ik u voor wilde stellen, en kan dit uw hart niet voldoen? Neen, geen brandend Troje,

mijn vriend! De vlam van een brandende stad in 't verschiet, zou het licht op mijn Hoofdpersonaadjen nadeelig zijn: Ik heb tot de houding van 't stuk eenen duisteren achtergrond noodig. - Te vergeefs gepraat! Mijn geleerde vriend wil het Schildery liever bedurven, dan naar zijn begrip onvolkomen zien. - Ik heb aan mijn voorwerp voldaan, mijn ontwerp is uitgevoerd, en hier is mijn Dichtstuk uit en volkomen. Neen, Turnus die dood is, moet ook begraven, zegt Maphaeus Vegius, en hy voegt een Dertiende Boek by de Eneïs.

Intusschen heb ik der Geschiedenis eene wending gegeven, die, ja, iets overlaat om te begeeren. Waar Jozef de Hoofdpersoon, men kon zich te vreden houden: zijne daad is, zich aan eene ongeoorloofde Liefde te onttrekken. Maar de bejammerenswaardige bruid van Potifar! Zeker, zoo men die zoo te vreden kan laten drijven, zoo boezemt zy weinig belang in. De daad is ten haren opzichte uit, zoo die in een bloote mislukte poging bestaan zal: maar dan, Dichter, blijft u nog overig deze poging tot een einde te brengen, dat berusting geeft: het moet niet bloot n e g a t i e f zijn, maar iets stelligs. Zy ligt daar, dat zy zieb doorsteke, wanhopig doorsteke, en daar meê vergeten wy haar!

Dit ware veellicht de beste weg geweest; ten minste, hy waar de gereedste. Nog één Couplet achter het Een en Tachtigste, en dan afgedaan. De Dood is een heerlijke ontknoper; hadden wy dien niet, waar bleef de Treurspeldichter? waar zoo vele anderen?

Vergeeft het my, Lezers, zoo ik u mijne zwakheid openhartig belijde. Ik wilde niet in Jozefs plaats zijn, zoo de lieve, teedre, en mijn hart eens zoo dierbaar gewordene Assenede, als ik haar in opzicht tot Jozef vertoond heb, dit uiteinde nam. Zou een van mijn Lezers het willen? En zelfs, ik verbeeldde my, dat de daad van Jozef niet behoorde voorgesteld te worden, als wroeging kunnende voortbrengen. - Welaan dan, haar in Jozefs armen geworpen! - Gaarne! maar dit gaat niet toe, zonder dat haar Echt met Potifar verbroken wordt. Zal de goede hals dan zoo maar van haar afzien? ‘Zy heeft mijn' slaaf liever dan my; welnu -! v a l e a t , a v e a t , v i v a t c u m i l l o !’ - Dan mocht hy wel zijn, 't geen de Grieksche Overzetters hem maken. - Niets anders derhalve dan de onoverkoomlijke zedelijke zwarigheid van geboorte kon hier te stade komen. Deze wettigt en haren onbedwingbaren afkeer van eene bloedschandige Echt, en hare Liefde tot Jozef, en rechtvaardigt (indien ik 't dus noemen mag) DIE Voorzienigheid, die IN DE DICHTERWARELD behoort voor te zitten; die deze in den eersten schijn zoo onreedlijke en noodlottige Liefde ter verhoeding van een gruwel ontstoken heeft. Van den aanvang af, was ook alles daar toe voorbereid. Men zie Conplet zeven. Haar geboorte derhalve moet ontdekt worden; en tot die ontdekking moet hy aangevoerd worden, die ze doen en des meisjens staatsverandering oplossen kan. Oude voedsters, ringen, moedervlekken en gelijksoortige hulpmiddelen komen overal niet te pas, zoo min als de D e u s e x m a c h i n a .

De Koran van Mahomed heeft my in de S u r a ('t Kapittel) v a n

J o z e f , zoo zy genoemd wordt, den trek van de teekens in den achtergelaten' mantel van achteren, opgeleverd. 't Is den Oosterlingen eigen in de rechtsplegingen byzonder op dergelijke teekens te letten, en ze na te sporen. Duizend zeer aangename en zeer leerzame voorbeelden waren hier van by te brengen. De geschiedenissen zoo wel als de verdichtsels dier landen zijn er meê doorzaaid. Dit heeft my het eerst op het denkbeeld van een openbaar en Koninklijk onderzoek gebracht, 't geen de schoone (die by my aan geene eerlooze onbeschaamdheid schuldig kon zijn) in het uiterste van een doodelijke wanhoop moest storten, die aanleiding tot de ontwikkeling geeft.

Zegt men nu: ‘maar dit treedt buiten het c h a r a c t e r van de Romance;’ ik kan het niet helpen. Ieder make zich van dat c h a r a c t e r een denkbeeld naar welgevallen, en oordeele of veroordeele daar naar uit de hoogte! Wat Marmontel eene Romance was, was het niet by Moncrif, en wat dezen by uitsluitiug Romance scheen, was het niet by de oude Romanciers of Balladezangers, maar er veeleer eene soort van Parodie van. Laat de Halfkunde van onzen tijd zoo zy 't goedvindt beslissen. Dichtkunst en Natuur storen zich even weinig aan C l a s s i f i c a t i e n , die de willekeur van een bloot beschouwer harer werken zich opwerpt, maar waarover de eene als de andere glimlachende heenstapt. Wat my betreft, ik beschouw dit vak als een soort van Vertelling, die alles aanneemt wat de Vertelling bevatten kan, doch mits de eenvoudige, min of meer naïve stijl dien zy vordert, het toelate. Doch ook hier in is eene zekere ruimte, waar aan het vermetel zou zijn perken te willen zetten; en duizend n u a n c e s van den stijlzelven zijn mogelijk, die de Romance gemeenzamer of statiger, zachter of sterker, teerder of geweldiger, bedaarder of driftiger, luchtiger en losser of stroever en somberer toon, trant, en tred geven, en haar dus aan het gewoon Verhaal of dien eigenlijken Dichtstijl, die, na den Lierzang, toch die van het Heldendicht is, nader doen komen. Zelfs het eigenlijke n i a i s , zoo de Franschen het noemen, het zij als een uiterste van eenvoudigheid, het zij als grond van 't B u r l e s q u e , sluit zy niet uit, zoo min als een zeker soort van geestigheid, die aan beide paalt. - Wil men echter aan het laatste gedeelte der Assenede den naam van Romance ontzeggen; dat het eene Vertelling ten vervolge der Romance zij. My is het eenerlei. Daar, waar de soortverdeelingen zelfs in den aart der zake gegrond, en dus onomstootelijk zijn, hebben nog de onregelmatige tusschensoorten hare schoonheden. - Maar die mijnen raad hooren wil, leze de Assenede geheel: doch wil hy ze herlezen, hy eindige met het Een en Tachtigste Couplet.

Dat de THAMMUZ, waar van Ezechiel VIII, met den OZIRIS der Egyptenaren, en de ADONIS wiens f e e s t v i e r i n g in de dagen der Ptoleméën Theocritus in zijne □*δωνιαζουσαι*, zoo weelderig beschrijft, zoo wel als de APPEN van Indien, met dezen dezelfde persoon was,

is niet moeilijk te gelooven. De vier namen zijn eigenlijk appellativen, en de drie eersten ieder van een wortel die HEER beteekent. Het ADON, waar van het Hebreeuwsche A d o n a i , is bekend. Zoo is ook de wortel os in het Koptisch (en met het artikel, p i o s), welke oorsprong aan den uitgang der Grieksche naamwoorden in o s gegeven heeft, waar van wederom de Latijnsche in u s , niet anders dan HEER. O z i r i s is geen Koptisch, maar 't O s □ερος der Grieken; dat is, d e h e i l i g e H e e r , of zoo ge wilt, d e h e i l i g e Os, het woord os als een eigen naam gebruikt. Kircher verklaart het kwalijk door O□σιος □ερος, s a c r o s a n c t u s ; zoo als ik in mijn groot E t y m o l o g i c o n toonen zal. En THAM is de eigenlijke wortel van het Latijnsche d o m i n u s , en d o m a r e ; van ons t e m m e n , dat in zijne grondbeteekenis v e r m e e s t e r e n is; van het oud Schotsch (Gallic) D a n e , en 't Keltisch D a m e , waar van in 't Fransch noch v i d a m e overig is, en dat nu op vrouwen wordt toegepast. Dit alles op zijn plaats wijdloopiger, en met bewijzen gestaafd! Hier kan ik het niet dan ter loops als nederwerpen, voor die het verstaat. APPEN in het Indisch (waar van de naam APIS, aan denzelfden Oziris by zijne wederkomst onder de stierengedaante gegeven) beteekent niet meer of minder dan e e n o s of s t i e r .

IZIS is even weinig een Egyptische naam als OZIRIS, maar eenvoudig het Hebreeuwsch en Syriesch ISCHA. De Egyptenaren noemden haar MOETH naar de Nederduitsche uitspraak, de TH voor een zeer zachte D genomen. En van daar ook ons m o e d e r , 't geen het Koptische woord beteekent. Maar wy noemen I z i s en O z i r i s gelijk wy A r t a x e r x e s en Z o r o a s t e r noemen, dat is met half Grieksche en door de Grieken verbasterde benamingen. En tot wedervergelding dezer verbastering aan de Grieken, noemen wy hunne Goden en Helden met Latijnsche of verlatijnde namen, als Jupiter, Juno, Ulysses, die zy niet verstaan zouden. Maar de Frauschen geven 't ons wederom, wat wy hier in mochten misdoen. Wanneer Regnard van het Slot van O n a d i n naby 's Gravenhage spreekt, zullen weinig Hollanders raden dat hy H o n s l a a r d i j k meent, en de Friezen zullen hunnen T j e r k H i d d e s z o o n moeilijk in den K l e r k i d e s van Guiche herkennen. - Voor 't overige, de Egyptische Eerdienst is onzen Landgenooten uit Hoogvliets Abraham algemeen bekend, en behoeft dus geene verklaring.

Nog eene Aanmerking alleen zal ik hier byvoegen. Dit naamlijk, dat JAö, zoo niet de ware uitspraak by de vroegere Joden, ten minste de oudste van het woord JEHOVA is, welke wy kennen; gelijk niet alleen door verscheiden Geleerden betoogd, maar, zoo ik vertrouw, tbands ook algemeen aangenomen en voor eene erkende stelling te houden is.

De kluizenaar aan den Pindus. bladz. 293.

Dat de tegenwoordige zoogenaamde Grieken geen Grieken maar overblijfsels der Tartaarsche benden van Tamerlan (T i m u r l e n g) zijn, die aan deze zijde van den Kaukasus overgebleven, in de bosschen en

bergen nestelden en de eeuwen door van roof en plondering leefden en daarom K l e p t e n (Κλέπται) genoemd werden, en waarmeê de Heloten (Grieksche slaven) zich eenigzins vermengden, weet ieder die de Geschiedenis der volken kent. - Met verwondering echter zie ik deze waarheid thans ook by een ijverig voorvechter van hun toegestemd in zijne Uitgave van Nieuw Grieksche Volkszangen, Fauriel naamlijk. Hun Grieksche benaming zelf beteekent, d i e v e n ; hun Turksche, b o s c h f l u i t e r s , van o r m a n , bosch, en t o l u m of t u l u m , fluit, te samen verbasterd in O r m a t o l e n .

Tiendubbeld is thands waar, hetgeen Tasso in de XVIe eeuw van dit volk schreef:

> Thands kruipt ge in slaverny; maar gy! beklaagt u niet!
> Het is geen ongelijk, 't is recht dat u geschiedt.

En zulk gespuis, wier misbruiking van het Kruis tot standaart van hun opstand, een Godslastering is, staat men in deze dagen van Gruwelleer openlijk voor! - Wie moet niet erkennen wie en wat de God dezer eeuw is, en smeekt niet tot den Vader der barmhartigheid om ontferming over zulk eene wareld?

Ja het was een recht werktuig in de hand van Napoleon, wiens fraaie op zijn last in slecht Hedendaagsch Grieksch geschreven en aldaar gestrooid boekjen tot aanmaning ten opstand wy kennen, om hem op den throon van Konstantijn den Groote te helpen, gelijk hy bedoelde; maar het was voor zich-zelven niet dat hy zaaide. En beve de Christenheid voor die er de vruchten van staat te maaien! De tijden spoeden aan.

De vloek van 't burchtslot Moy. bladz. 316.

MOY, de naam van een ouden Schotschen stam en hun Burcht.

URQUHART, desgelijks van een stam, vijandlijk aan den vorigen.

ALVA of AYLVA, desgelijks van een stam, onderhoorig of verwant aan dien van Urquhart.

NESS, een rivier, waarvan I n v e r n e s s -s h i r e genoemd is.

LOCHNESS, een streek lands aan de Ness.

KOMRI ligt in Perthshire.

Romoald. bladz. 457.

Naar de ware geschiedenis, te vinden by ST. FOIX, in zijne Essais Historiques sur Paris, en by YPES in de Coronica de la orden de san Benito.